

**Hallituksen esitys Eduskunnalle porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi**

**ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Esityksessä ehdotetaan, että porotalouslaki ja luontaiselinkeinolaki kumotaan ja niiden tilalle säädetään porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki. Esitys sisältää sekä Euroopan unionin osarahoittamia tukia että kansallisia tukia koskevat säännökset porotalouden ja luontaiselinkeinojen investointien rahoittamisesta ja ohjelmien toteuttamisesta, eri tukimuodoista ja tuen saamisen perusteista. Esityksessä ehdotetaan Euroopan unionin osarahoitusta ja kansallista tukea koskevien säännösten yhtenäistämistä sekä hallinnollisten menettelyjen yhdenmukaistamista ja yksinkertaistamista. Ehdotus sisältää myös päätöksentekoa, muutoksenhakua, täytäntöönpanoa ja valvontaa koskevat säännökset. Laissa mahdollistettaisiin myös rahoitustuen myöntäminen valtioneuvoston asetuksen mukaisesti porojen hätäruokintaa varten.

Laissa otettaisiin huomioon muutokset, jotka aiheutuvat Agenda 2000- uudistukseen sisältyvästä EY:n rakennerahastotoiminnan ja yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisesta.

Ehdotettu laki olisi puitelain tyyppinen sikäli, että yleisistä perusteista säädettäisiin lain tasolla ja valtioneuvoston asetuksen tasolla säädettäisiin tarkemmin menettelyta-voista.

Ehdotetun lain mukaiset tukitoimenpiteet suunnattaisiin pääasiassa jo olemassa olevien porotalous- ja luontaiselinkeinotilojen elinkelpoisuuden ja toimintaedellytysten parantamiseen. Sen sijaan tukia ei enää suunnattaisi uusien tilojen muodostamiseen maan-käyttötöimenpitein.

Ehdotettu laki vastaisi kansallisten tukien osalta asiasisällöltään pääosin nykyisin voimassa olevaa lainsäädäntöä. Tuen saamisen edellytyksiä ehdotetaan kuitenkin eräiltä osin muutettavaksi ja tuen saajien piiriä koskevia rajoituksia poistettaviksi. Tällainen muutos olisi muun muassa se, että tuen saamisen edellytykset määriteltäisiin siten, että tuen

saaminen ei riipu harjoitettavan elinkeinotoiminnan muodosta. Tukea myönnettäisiin vain siltä osin kuin on olemassa edellytykset elinkelpoiseen elinkeinotoimintaan.

Tuen piiriin pääseminen edellyttäisi, että tuen saaja asuu poronhoitoalueella tai luontaiselinkeinoalueella. Samalla asumisvaatimuksen osalta ehdotetaan luovuttavaksi nykyisestä tilasidonnaisuudesta.

Vapaaehtoista velkajärjestelyä koskevat nimenomaiset säännökset ehdotetaan otettavaksi lakiin aikaisempien viittaussäännösten sijaan. Vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn ehdotetaan tehtäväksi eräitä tarkennuksia siten, että velkajärjestely asiasisällöltään vastaa maaseutuelinkeinojen rahoituslaissa säädettyä ja siten porotalouden ja luontaiselinkeinojen harjoittajia koskisivat yhtenevät säännökset vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä muiden maatalouden harjoittajien kanssa. Vapaaehtoinen velkajärjestely on ollut mahdollista maaseutuelinkeinolin mukaisesti tuetuille maatalousyrittäjille jo vuodesta 1993 alkaen, mutta porotalouden ja luontaiselinkeinon harjoittajille vasta joulukuusta 1998 alkaen. Lakiehdotus mahdollistaisi valtionlainojen lisäksi korkotukilainojen käyttöönottamisen.

Uutena tukimuotona esitykseen sisältyvä ehdotus saatavien määräaikaisesta maksuvapautuksesta, jonka perusteella voitaisiin vuoden 2000 aikana myöntää vaikeimmin velkaantuneille elinkeinon harjoittajille maksuhelpotuksia maksamattomien korkojen ja erääntyneiden pääomien osalta ilman, että elinkeinon harjoittajaa siinä vaiheessa tarvitsi muuten saattaa vapaaehtoisen velkajärjestelyn piiriin. Samoin vapaarahoitteisia asuntoluottoja voitaisiin vakauttaa korkotukilainoin ja valtiontakauksin. Tuen hakeminen olisi sidottu määräaikaan ja tukea voitaisiin myöntää vain suorituksiin, jotka ovat rästytyneet vapaaehtoisen velkajärjestelymenettelyn puuttumisen aikana eli alkaen 10 päivä-

tä syyskuuta 1993. Toukokuun 1 päivän 1999 jälkeen muodostuneita rästejä ei kuitenkaan enää voitaisi järjestellä.

Aiemmin porotalous- ja luontaiselinkeino-laissa olleet maan käyttöä ja hankintaa koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäviksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annettuun lakiin.

Esitykseen sisältyy lisäksi ehdotukset kymmenen eri lain viittaussäännösten muuttami-

sesta. Lisäksi kolttalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että koltta-alueen kulttuuri-, tieto- ja muiden palvelujen rahoittaminen olisi mahdollista maatilatalouden kehittämisrahaston varoista.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Lakien voimaantuloajankohdasta säädettäisiin erikseen asetuksella sen jälkeen kun EY:n komissio on hyväksynyt muutokset.

---

## SISÄLLYSLUETTELO

|                                                                                                                                            |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .....                                                                                                      | 1  |
| YLEISPERUSTELUT .....                                                                                                                      | 6  |
| 1. Johdanto .....                                                                                                                          | 6  |
| 2. Nykytila .....                                                                                                                          | 6  |
| 2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö .....                                                                                                        | 6  |
| Yleistä .....                                                                                                                              | 6  |
| Porotilalaki .....                                                                                                                         | 6  |
| Luontaiselinkeinolaki .....                                                                                                                | 7  |
| Porotalouslaki .....                                                                                                                       | 10 |
| Poronhoitolaki .....                                                                                                                       | 11 |
| Lakien muutokset .....                                                                                                                     | 12 |
| 2.2. Muut kansalliset säännökset .....                                                                                                     | 13 |
| Maaseutuelinkeinolaki ja maaseutuelinkeinojen rahoituslaki .....                                                                           | 13 |
| Laki maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä .....                                                                       | 13 |
| Kolttalaki .....                                                                                                                           | 14 |
| 3. Kansainvälinen kehitys .....                                                                                                            | 14 |
| 3.1. Liittymissopimus .....                                                                                                                | 14 |
| 3.2. Euroopan yhteisön säännökset .....                                                                                                    | 14 |
| Perustamissopimus .....                                                                                                                    | 14 |
| Euroopan yhteisön rakennerahastoja koskeva lainsäädäntö .....                                                                              | 15 |
| 3.3. Nykytilan arviointi .....                                                                                                             | 16 |
| Yleistä .....                                                                                                                              | 16 |
| Taloudelliset vaikeudet .....                                                                                                              | 17 |
| 4. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset .....                                                                                      | 18 |
| 4.1. Esityksen tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi .....                                                                           | 18 |
| 4.2. Keskeiset ehdotukset .....                                                                                                            | 19 |
| 5. Esityksen vaikutukset .....                                                                                                             | 23 |
| 5.1. Taloudelliset vaikutukset .....                                                                                                       | 23 |
| Yleistä .....                                                                                                                              | 23 |
| Vanhat tukimuodot .....                                                                                                                    | 24 |
| Uudet tukimuodot .....                                                                                                                     | 24 |
| 5.2. Ympäristövaikutukset .....                                                                                                            | 25 |
| 5.3. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset .....                                                                                          | 26 |
| 5.4. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan .....                                                                                        | 26 |
| 6. Asian valmistelu .....                                                                                                                  | 26 |
| 6.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto .....                                                                                                  | 26 |
| 6.2. Lausunnot .....                                                                                                                       | 27 |
| 7. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja .....                                                                                             | 27 |
| 7.1. Laki yritystuen yleisistä ehdoista .....                                                                                              | 27 |
| 7.2. Vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen<br>myönnettävää valtiontukea koskevat yhteisön suuntaviivat ..... | 27 |

|                                                                                                                       |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT .....                                                                                    | 28 |
| 1. Lakiehdotusten perustelut .....                                                                                    | 28 |
| 1.1. Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki .....                                                          | 28 |
| 1 luku. Yleiset säännökset .....                                                                                      | 28 |
| 2 luku. Kansallinen rahoitustuki .....                                                                                | 34 |
| 3 luku. Paliskuntia koskevat erityiset kansalliset rahoitustuet .....                                                 | 37 |
| 4 luku. EU-osarahoitteiset ja maaseudun kehittämiseen tarkoitettut ohjelma-<br>perusteiset tuet .....                 | 39 |
| 5 luku. Rahoitusjärjestelmät .....                                                                                    | 39 |
| 6 luku. Velkajärjestelyt .....                                                                                        | 45 |
| 7 luku. Viranomaiset ja seuranta .....                                                                                | 48 |
| 8 luku. Takaisinperintä .....                                                                                         | 50 |
| 9 luku. Tiedoksianto ja muutoksenhaku .....                                                                           | 53 |
| 10 luku. Erinäiset säännökset .....                                                                                   | 53 |
| 11 luku. Määräajan voimassa olevat tuet .....                                                                         | 56 |
| 12 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset .....                                                                     | 60 |
| 1.2. Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta .....                                                                  | 62 |
| 1.3. Laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta .....                                                   | 62 |
| 1.4. Laki maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa .....                                                             | 62 |
| 1.5. Laki yritystuesta .....                                                                                          | 62 |
| 1.6. Aravalaki .....                                                                                                  | 62 |
| 1.7. Laki omistusasuntojen korkotuesta .....                                                                          | 63 |
| 1.8. Varainsiirtoverolaki .....                                                                                       | 63 |
| 1.9. Laki pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle .....                                   | 63 |
| 1.10. Poronhoitolaki .....                                                                                            | 63 |
| 1.11. Koltalaki .....                                                                                                 | 63 |
| 2. Tarkemmat säännökset ja määräykset .....                                                                           | 63 |
| 3. Voimaantulo .....                                                                                                  | 63 |
| LAKIEHDOTUKSET .....                                                                                                  | 64 |
| 1. Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki .....                                                            | 64 |
| 2. Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 2 ja 3 §:n<br>muuttamisesta .....                           | 83 |
| 3. Laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain<br>1 §:n muuttamisesta .....                 | 84 |
| 4. Laki maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa annetun lain 1 §:n<br>muuttamisesta .....                           | 84 |
| 5. Laki yritystuesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta .....                                                           | 85 |
| 6. Laki aravalain 1 §:n muuttamisesta .....                                                                           | 85 |
| 7. Laki omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta .....                                      | 86 |
| 8. Laki varainsiirtoverolain 14 §:n muuttamisesta .....                                                               | 86 |
| 9. Laki pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle<br>annetun lain 7 §:n muuttamisesta ..... | 87 |
| 10. Laki poronhoitolain 34 §:n muuttamisesta .....                                                                    | 87 |
| 11. Laki koltalain 8 ja 13 §:n muuttamisesta .....                                                                    | 88 |
| LIITE .....                                                                                                           | 89 |
| Rinnakkaistekstit .....                                                                                               | 89 |
| 2. Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 2 ja 3 §:n<br>muuttamisesta .....                           | 89 |
| 3. Laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain                                              |    |

|                                                                                                                           |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1 §:n muuttamisesta . . . . .                                                                                             | 90 |
| 4. Laki maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa annetun lain 1 §:n<br>muuttamisesta . . . . .                           | 90 |
| 5. Laki yritystuesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta . . . . .                                                           | 91 |
| 6. Laki aravalain 1 §:n muuttamisesta . . . . .                                                                           | 91 |
| 7. Laki omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta . . . . .                                      | 92 |
| 8. Laki varainsiirtoverolain 14 §:n muuttamisesta . . . . .                                                               | 93 |
| 9. Laki pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle<br>annetun lain 7 §:n muuttamisesta . . . . . | 94 |
| 10. Laki poronhoitolain 34 §:n muuttamisesta . . . . .                                                                    | 95 |
| 11. Laki kolttilain 8 ja 13 §:n muuttamisesta . . . . .                                                                   | 96 |

## YLEISPERUSTELUT

## 1. Johdanto

Porotaloutta ja luontaiselinkeinoja harjoitetaan Suomen pohjoisosissa. Porotalouden harjoittamisen rahoituskysymyksiä ratkaisemiseksi on säädetty porotalouslaki 9 päivänä helmikuuta 1990 (161/1990) ja vastaava rahoituslaki luontaiselinkeinojen osalta on 24 päivänä elokuuta vuonna 1984 säädetty luontaiselinkeinolaki (610/1984). Huomattavin osa luontaiselinkeinolain nojalla rahoitettua elinkeinon harjoittajista saa pääasiallisen toimeentulonsa poronhoidosta. Sekä porotalouslaki että luontaiselinkeinolaki siten pääasiallisesti sääntelevät saman elinkeinomuodon harjoittamista. Säännökset eivät kuitenkaan ole olleet riittävissä sopusoinnussa keskenään. Saman ammatin harjoittamista on voitu tukea eri lakien nojalla riippuen elinkeinon harjoittajan kotipaikasta tai porokarjan määrästä.

Rakennelainsäädännön kokonaisuus muodostuu Euroopan yhteisön osittain rahoittamaa tukea koskevasta laista maatalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä, jolla ohjataan Euroopan yhteisön säädösten täytäntöönpanoa sekä lisäksi yksinomaan kansalliseen rahoitukseen perustuvista maaseutuelinkeinolaista, porotalouslaista ja luontaiselinkeinolaista. Voimassa olevan kansallisen lainsäädännön perustana on ollut maaseutuelinkeinolaki. Vaikka porotalouslaki ja luontaiselinkeinolaki ovat erillisiä lakeja, ne sisältävät useita viittauksia maaseutuelinkeinolaan. Maaseutuelinkeinolain kumoamisen vuoksi on välttämätöntä poistaa viittaukset kumottavaan lakiin myös porotalouslaista ja luontaiselinkeinolaista. Lisäksi maaseutuelinkeinolakia aiemmin muutettaessa on käytännön syistä syntynyt epätarkoituksenmukaisia viittauksia nykyisin voimassa olevaan porotalous- tai luontaiselinkeinolainsäädäntöön. Käytännön lainsoveltamisen kannalta pyritään välttämään viittaamista maaseutuelinkeinoja koskevaan rahoituslainsäädäntöön ja tavoitteena on säätää laki, joka voisi olla pohjana kaikelle porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoittamiselle pohjoisen Suomen alueella. Samaan lakiin koottaisiin kaikki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoittamista koskevat säännökset siten, että EY-osarahoitteista tukea ja kansallista tukea koskevat säännökset olisivat samassa laissa. Yhdistetyn lainsäädännön etu-

na olisi nykyjärjestelmään verrattuna tukimuotojen selkeytyminen ja säädösten yhdenmukaistuminen saman ammatin harjoittajia kohtaan. Lisäksi säädösmäärää saataisiin supistettua.

## 2. Nykytila

## 2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

## Yleistä

Lapin alueen ankarat luonnonolosuhteet rajoittavat perinteisen maatalouden harjoittamista Suomen pohjoisilla alueilla. Elinkeino-toiminnan harjoittamiselle ei ole alueella paljon vaihtoehtoja ja perinteisesti elanto on hankittu poronhoidosta. Pohjoisimpien kuntien alueilla on paljon väestöä, joka edelleen hankkii merkittävän osan toimeentulostaan porotalouden ohella muistakin luontaiselinkeinoista. Näillä elinkeinoilla on alueen kunnille huomattava merkitys.

Porotalouslain ja luontaiselinkeinolain säätämisen jälkeen on perustuslain tasolla säädetty saamelaisien aineellisesta ja hallinnollisesta asemasta poronhoidon ja luontaiselinkeinon harjoittajina. Suomen hallitusmuodon (94/1919) 14 § 3 momentin (muut. 969/1995) mukaisena perusoikeutena saamelaisille alkuperäiskansana turvattiin oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Hallitusmuodon 51 a §:ssä (muut. 973/1995) saamelaisille alkuperäiskansana turvataan saamelaisien kotiseutualueella heidän omaa kieltään ja kulttuuriaan koskeva kulttuuri-itsehallinto. Organisatorisesti saamelaisien asemaa alkuperäiskansana koskee laki saamelaiskäräjistä (974/1995), jossa saamelaisien kotiseutualueeksi määritellään Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevan Lapin palikunnan aluetta.

## Porotilalaki

Valtaosa porotalouden harjoittajista on nykyisin maanomistajia. Syynä tähän on ollut vuonna 1969 säädetty ja sittemmin vuonna 1974 muutettu porotilalaki (590/1969, muut. 351/1974). Lain mukaiset toimenpiteet ovat mahdollistaneet porotalouden harjoittajien toimeentulon ja asunto-olosuhteiden parantamisen. Näistä toimenpiteistä pääsivät osalli-

siksi sellaiset porotalouden harjoittajat, jotka saivat pääasiallisen tai olennaisen osan toimeentulostaan poronhoidosta. Alueellisesti porotilalain soveltamisala oli rajattu siten, että etuuksia on voitu myöntää poronhoitolain (848/1990) 1 §:ssä tarkoitettulla poronhoitoalueella asuvalle henkilölle. Tuen saamisen yleisenä edellytyksenä on ollut lisäksi se, että tuen myöntämisestä on pidetty yhteiskunnallisesti tarkoituksenmukaisena ja että tuen hakija on taloudellisen asemansa puolesta ollut tuen tarpeessa.

Porotiloja on perustettu kaikkiaan 320 kappaletta sekä lisäksi myönnetty entisiin tiloihin 289 lisäaluetta eli kaikkiaan noin 600 tilaa on tuettu maanhankintatoimenpitein. Maata on käytetty porotilalain tarkoituksiin yhteensä 53 870 hehtaaria sekä porotilalain mukaisia rakennuspalkkioita ja muita avustuksia on myönnetty yhteensä 63,2 miljoonaa markkaa ja lainoja 37,7 miljoonaa markkaa. Porotilalain mukainen tila voi sisältää tonttimaan, enintään neljä muunneltua peltohehtaaria maatalousmaata sekä metsäalueen, jonka vuotuinen tuotto on ollut enintään 60—75 kiintokuutiometriä sijainnista riippuen. Puuttuva metsämaa on voitu korvata osuudella yhteismetsään.

Porotilalakia täytäntöönpannassa on voitu todeta, että poronhoidosta elinkeinonsa hankkivat elinkeinonharjoittajat saavat lisäansioita paitsi maataloudesta myös metsätyksestä, kalastuksesta, keräilytaloudesta sekä matkamuistojen valmistuksesta ja myynnistä. Luontaiselinkeinojen merkitys paikallisen väestön toimeentulolle ja työllisyydelle huomioiden tuli pohjoisten alueiden luontaiselinkeinojenharjoittajien elinolosuhteita pyrkiä parantamaan erityistoimenpitein. Tämä katsottiin erityisen tarpeelliseksi sellaisten luontaiselinkeinojen harjoittajien osalta, jotka eivät voineet saada tukea maatilalain (188/1977) tai maankäyttölain (353/1958) taikka porotilalain nojalla. Maatilalaki on sittemmin kumottu maaseutuelinkeinoilla (1295/1990) ja tämä myöhemmin maaseutuelinkeinojen rahoituslailla (329/1999) ja porotilalaki 1 päivänä maaliskuuta 1990 voimaan tulleella porotalouslailla. Pyrkimyksenä olikin luoda myös luontaiselinkeinojen harjoittamisen peruslähtökohdat mahdollisimman laajasti kattava tukijärjestelmä alueille, joilla kyseisten elinkeinojen merkitys on huomattava. Tätä tarkoitusta varten vuonna 1984 säädettiin luontaiselinkeinolaki täydentämään porotilalakia.

### *Luontaiselinkeinolaki*

Luontaiselinkeinolain tarkoituksena on kohdistaa tukitoimenpiteet jo pääasiallisesti toimeentulonsa luontaiselinkeinoista saaviin henkilöihin. Ennestään maata omistamattomille tukemiskelpoisille luontaiselinkeinonharjoittajille voitiin valtion toimesta myöntää halpakorkoisena luottona tonttimaata ja lisäaluetta elinkeinotoiminnan harjoittamista varten. Luontaiselinkeinolain nojalla voidaan tukea luontaiselinkeinoalueella Lapin alueen pohjoisimmassa osassa luontaiselinkeinoissa tarvittavia investointeja sekä asuinrakennusten rakentamista ja luontaiselinkeinotilan hankintaa. Lakia sovelletaan Enontekiön, Inarin, Utsjoen ja Savukosken kunnissa sekä Muonion, Kittilän, Sodankylän ja Sallan kuntien pohjoisosissa.

Luontaiselinkeinoja ovat muun muassa pienimuotoinen maatalous, marjastus ja metsästyks, kalastus ja porotalous sekä luontaiselinkeinon yhteydessä harjoitettu pienimuotoinen yritystoiminta. Tukemiskeinoina voidaan luovuttaa maata, osuuksia ja oikeuksia sekä myöntää luottoa ja avustuksia. Tuen saajan on saatava pääasiallinen toimeentulonsa poro- tai luontaiseläimistä ja hänen on iältään, taloudelliselta asemaltaan, olosuhteiltaan sekä henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan oltava sellainen, että hänen tukemistaan on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Lain mukaisista toimenpiteistä voi päästä osalliseksi henkilö, joka saa kokonaan tai pääasiallisesti toimeentulonsa luontaiselinkeinon harjoittamisesta. Vuonna 1985 annettujen soveltamisohjeiden mukaan vähimmäistuloraja on ollut 15 000 markkaa vuodessa. Vuonna 1990 vähimmäistulorajaa korotettiin 30 000 markkaan vuodessa.

Valtioneuvoston päätöksiin on rajoitettu muista kuin luontaiselinkeinolaissa tarkoitettujen ammattien harjoittamisesta saatujen tulojen enimmäismäärää. Valtioneuvoston päätöksen (516/1992) mukaan avio-/avopari on voinut ansaita luontaiselinkeinojen ulkopuolisia palkkatuloja 5 120 markkaa kuukaudessa (61 440 mk/vuosi) ja yksinäinen henkilö 3 430 markkaa kuukaudessa (41 160 mk/vuosi). Lisäksi tuloja on voitu korottaa jokaisen hakijan huollettavana olevan alle 18-vuotiaan lapsen osalta 580 markkaa kuukaudessa (6 960 mk/vuosi). Mainittuihin kokonaistuloihin lasketaan henkilön omat tulot kokonaan ja puolison tulot 280 markkaa ylittävältä osalta kuukaudessa (3 360

mk/vuosi). Alhainen tulovaatimus luontaiselinkeinoista on perustunut ajatukseen, että luontaiselinkeinon harjoittaja elää rahatalouden ulkopuolella hankkien myös pääosan ravinnostaan suoraan luonnosta. Lisäksi perinteisen porotalouden, kalastuksen ja muun keräilytalouden ei ole oletettu vaativan suuria tuotantopanoksia ja ostohyödykkeitä.

Vuosina 1985—1993 luontaiselinkeinolain mukaisia maansaantihakemuksia on jätetty 684 kappaletta ja niistä on hyväksytty 385 hakemusta. Maansaajaksi hyväksytyistä hakijoista on saamelaisia ollut kolmannes. Tämä on enemmän kuin heidän suhteellinen osuutensa kaikista maata hakeneista. Maankäyttötoimenpitein luontaiselinkeinotiloja on muodostettu 113 tilaa, 156 lisäaluetta ja 8 muuta aluetta. Yhteensä on siten myyty 277 aluetta, joihin on käytetty maata 6 133,37 hehtaaria. Sen sijaan vuosina 1985—1993 luontaiselinkeinolain mukaista tukea, maata tai rahoitusta on saanut kaikkiaan noin 450 tilaa. Luontaiselinkeinolain mukaisia tukia on myönnetty 1985—1998 välisenä ajanjaksona markkamäärältään yhteensä 140 miljoonaa markkaa. Näistä avustuksien osuus on ollut n. 75 miljoonaa markkaa ja lainojen osuus 65 miljoonaa markkaa.

Luontaiselinkeinon harjoittajille myytyjen metsälisäalueiden pinta-alat ovat olleet keskimäärin 25 hehtaaria ja puustoa on ollut keskimäärin 1 500 kuutiometriä. Puuntuotto 1 prosentin kasvun mukaan laskien on 15 kuutiometriä vuodessa ja eteläisimmillä alueilla 2 prosenttia eli 30 kuutiometriä vuodessa. Näiden tunnuslukujen valossa on todettavissa, että lisäalueilla ei ole varsinaista metsätaloudellista merkitystä. Hakuukertymien hyödyntäminen antaa mahdollisuuden pienimuotoiseen rakennus- ja tarvepuukäyttöön. Tilojen ja lisäalueiden hinnoittelussa on noudatettu paikkakunnan käypää arvoa. Laskeuhdanteen myötä 1990—luvulla maan- ja puun arvo oli laskenut. Sitten arvon nousseet. On kuitenkin esitetty, että valtio tarkistaisi lisäalueiden kauppahintoja.

Luontaiselinkeinolain mukaan tuetuista tilallisista noin 70 prosenttia on ollut porotalouden harjoittajia: 42,8 prosenttia on ilmoittanut saavansa siitä pääasiallisen toimeentulonsa ja 27,9 prosenttia harjoittavansa sitä sivuelinkeinona. Maansaantihakemusta jätettäessä näistä yli puolella on poroluku jäänyt alle 56 lukuporon ja noin 90 prosentilla alle sadan lukuporon. Luontaiselinkeinoalueen paliskuntien poromääristä luontaiselinkeino-

tilallisten omistama osuus vaihtelee 3 prosentista 23 prosenttiin siten, että pienimmillään se on Muonion paliskunnassa ja suurimmillaan Ivalon paliskunnassa. Porotaloutta harjoittavia luontaiselinkeinotiloja on perustettu lukumääräisesti eniten Näkkälän, Kemin Sompion, Käsivarren ja Muotkatunturin paliskuntien alueelle. Luontaiselinkeinotilansa rakentaneista on 149 ilmoittanut harjoittavansa kalastusta ja heistä 31 on ilmoittanut saavansa siitä pääasiallisen toimeentulonsa. He kalastavat pääosin Inarinjärvellä tai Lokan ja Porttipahdan tekojärville.

### Porotalous

Porotalous on nykyisin hyväksytty pääasiallisen toimeentulon antavaksi, kun hakijalla on ollut omistuksessaan 80 lukuporoa. Puuttuvat lukuporot on voinut korvata paliskunnalle suoritetuilla työpäivillä, jolloin kaksi työpäivää on vastannut yhtä poroa. Poroja on kuitenkin oltava vähintään kymmenen ja lisäksi hakijalta on vaadittu koulutusta porotalousammattiin.

Paliskuntien suurimpien sallittujen porolukujen ylittyminen ja sitä seuranneet pakko-teurastukset ovat kohdistuneet määrätyn prosentin suuruisena myös pieniin porokarjoihin. Näin hakijoiden suunnittelema porokarjan lisäys aina 100—150 lukuporoon on jäänyt toteutumatta. Poronhoitovuoden 1991—1992 tietojen perusteella luontaiselinkeinolain mukaan tuettujen porotalouden harjoittajien poroluku jää noin puolella sataan poroon tai sen alle.

### Kalastus

Inarinjärven, Lokan ja Porttipahdan hyvät kalansaaliit vuosina 1988—1989 saivat kalastajat investoimaan veneisiin ja pyydyksiin. Luontaiselinkeinolain nojalla on kalastajille voitu rahoittaa kalan käsittelyssä ja jatkojalostuksessa tarvittavia koneita ja laitteita. Pienimuotoisen kalastuksen perusteella luontaiselinkeinolain mukaisella tuella tilansa perustaneet kalastajat ovat myöhemmin saaneet rahoitusta investointeihinsa maaseutuelinkeinolain pienyritystuen tai kauppa- ja teollisuusministeriön ja kehitysaluerahaston yritysrahoituksen kautta.

### Metsästäys

Tutkimuksessa Riekonmetsästäys elinkeinona ja virkistysmuotona Ylä-Lapissa metsästäyskausina 1989—1990 ja 1991—1992, Maatilahallitus 1992, on selvitetty metsäs-

tyksen merkitystä alueen väestölle. Kolmen pohjoisimman kunnan alueella on noin 100 ansiometsästäjää. Luontaiselinkeinotilallisia heistä on reilu kolmannes eli noin 35 metsästäjää. Monet ovat ilmoittaneet metsästyksen yhdeksi toimeentulonsa lähteeksi, mutta vain noin 10 prosentille luontaiselinkeinon harjoittajista se on taloudellisesti merkittävää. Ansiometsästäjät metsästävät yleensä 2—4 kuukautta vuodessa. Metsästystulot ovat riippuvaisia eläinkantojen vaihtelusta. Ansiometsästäjien saalis on ollut metsästyskautena 1989—1990 noin 17 900 riekkoa ja 1991—1992 noin 22 100 riekkoa. Jotta pyynti olisi kannattavaa, tulisi nyljetyn riekon vähimmäishinnan olla 35—40 markkaa ja kokonaisen riekon noin 30 markkaa kappaleelta. Tärkein myytävä saaliseläin on riekko. Muita saaliseläimiä ovat hirvet, vesilinnut, jänikset ja turkiseläimet.

#### Metsämarjat

Lapin alueen luonnonmarja- ja sienivarat, niiden satoarviot, hyödyntäminen ja sivuansiollinen merkitys ovat olleet aiheena Polar-Marsi 86-projektissa, jossa Lapin metsien biologista kokonaissatoa on arvioitu metsien investoinnin ja eri metsätyyppien tuloksen perusteella. Koko Lapin alueen metsämarjojen keskimääräiseksi kokonaissadoksi arvioitiin vuonna 1986 mustikkaa 68,36 miljoonaa kiloa, puolukkaa 61,19 miljoonaa kiloa, variksenmarjaa eli kaarnikkaa 215,15 miljoonaa kiloa ja juolukkaa 7,92 miljoonaa kiloa. Pohjoisimpien kuntien Utsjoen, Inarin ja Enontekiön metsien investointitietojen puuttuessa hillan eli suomuuraimen sato on vaikeammin arvioitavissa. Koko Lapin läänin keskimääräisen satovuoden biologiseksi hillasadoksi on kuitenkin arvioitu 12 miljoonaa kiloa.

Keräilytuotteista ehdottomasti suurin taloudellinen merkitys on hillan poiminnalla. Elintarviketieto pitää vuosittaista tilastoa metsämarjojen kauppantulomäärästä. Kun vuosina 1977—1993 Lapin alueella kauppoihin tulleiden marjamäärien perusteella lasketut keskimääräiset marjojen kauppantulomäärät kerrotaan vuoden 1993 painotetuilla keskihinoilla, saadaan poimintatuloksi 18,6 miljoonaa markkaa. Kokonaisarvoa laskettaessa on huomioitava myös kotitarvekäyttö, joka on yli puolet kerätyistä marjoista. Polar-Marsi -projektin perusteella poimitaan hillaa, mustikkaa ja puolukkaa karkeasti yleistäen noin kolme miljoonaa kiloa kuta-

kin lajia vuosittain. Vuoden 1993 keskihinoilla saadaan marjojen keräilyn kokonaisarvoksi Lapin alueella noin 49 miljoonaa markkaa. Luontaiselinkeinoalueella kerätyn marjasadon kokonaisarvoksi hyvänä satovuotena arvioidaan 10—15 miljoonaa markkaa.

#### Sienet

Polar-Marsi 86 tutkimuksen mukaan Lapin syyssienisato on arviolta noin 300 miljoonaa kiloa. Lapin kaikkien ruokasienien sato on 200 miljoonaa kiloa ja keskimääräinen kauppasienisato 105 miljoonaa kiloa. Kevään korvasienisato on keskimääräisenä vuonna noin 230 000 kiloa. Pohjois-Suomesta on löydetty 12 ruokasieniasetuksen (871/1981) mukaista kauppasienilajiketta. Näistä satoisimpia ovat syyssienet. Kevätsatoinen korvasieni on hyvinä satovuosina arvokas myyntisieni.

Lapin samoin kuin koko Suomen luonnonvaroista vuotuinen sienisato on huonoimmin hyväksikäytetty. Polar-Marsi 86 -loppuraportin mukaan poimijat arvioivat sienisadosta otettavan talteen noin 14 prosenttia. Tutkijoiden arvio on kuitenkin vain 0,2 prosenttia. Sieniä myös käytetään pohjoisessa ja koko Suomen alueella vähän. Kotitarvekäyttö mukaan lukien kokonaispoiminnan arvoksi saadaan noin miljoona markkaa. Myös porot käyttävät sieniä ravintonaan.

#### Luontaistuotteet ja yrtit

Lapin läänissä on ollut luontaistuote- ja yrttialan koulutus-, tutkimus- ja neuvontahankkeita vuodesta 1992 alkaen. Hankkeiden aikana on koulutettu sekä paikallisia keruutuoteneuvoja, kauppayrttipoimijoita että viljelijöitä. Luonnollisesti Lapista -hanke vuonna 1994 on järjestänyt alueellista toimintaa myös luontaiselinkeinoalueella. Luonnonyrttien kaupallinen keruu soveltuu erittäin hyvin luontaiselinkeinotilallisten osaelinkeinoksi, sillä toiminnan aloittaminen ei vaadi suuria investointeja. Lapissa on kuitenkin vain vähän paikallista jalostustoimintaa. Keruutuotteiden teollisen tuotannon aikaan saaminen tarjoaisi paikalliselle väestölle uuden mahdollisuuden luontaiselinkeinotoiminnan laajentamiseen sekä lisäansioihin. Teollisen jalostustoiminnan lisäksi kysyntää voidaan kasvattaa myös kokemuksen ja kysynnän lisääntyessä. Luonnollisesti Lapista -hankkeessa mukana olleiden tuottajien erilaisten yrtti- ja luontaistuotteiden arvo vuonna 1994 oli noin 0,5 miljoonaa markkaa.

### Pienimuotoinen maatalous

Luontaiselinkeinolain 5 §:n 1 momentissa tuen ulkopuolelle rajataan asuinrakennuksien rahoituksen osalta maatilat, joilla harjoitettu maatalous vaatii suuremman työpanoksen kuin 1 000 henkilötyötuntia vuodessa. Lisäksi tuen ulkopuolelle rajataan ne tilat, joiden kokonaispinta-ala on yli 30 hehtaaria. Luontaiselinkeinolain soveltamisohjeen vuodelta 1991 mukaan tuettavan tilan kokonaispinta-ala ei saa ylittää 40 hehtaaria.

Erikoismaataloutena pidetään taimitarha-, puutarha- ja kasvihuonetuotantoa, avomaaviljelyä ja turkistarhausta. Tuotannon enimmäislaajuutena pidetään kasvihuonetuotannossa 800 m<sup>2</sup>. Pääasiallisen toimeentulon antavaksi erikoismaatalous yksinomaan harjoitettaessa hyväksytään, kun sen vaatima työpanos on vähintään 2/3 edellä mainitusta.

### Luontaiselinkeinojen ohella harjoitettu toiminta

Suosituimpia luontaiselinkeinojen ohella harjoitettuja elinkeinoja ovat puukkojen, renkien, veneiden ja muiden puutuotteiden kotiteollinen valmistus, metallityöt, koneiden korjaus ja perinteiset lapinkäsityöt sekä omaan käyttöön että matkamuistoina myytäväksi. Tuotanto on ollut pienimuotoista eikä siinä ole pyritty suuriin valmistussarjoihin tai tehokkuuteen. Rahoitustukihakemuksen yhteydessä ei määritellä suunnitellun tuotannon laajuutta, kannattavuutta tai toiminnan mahdollistamaa tulonlisäystä. Raja kotitarvekäytön, harrastustoiminnan ja elinkeinonharjoittamisen välillä on ollut vaikeasti määriteltävissä.

Luontaiselinkeinotilallisten harjoittamaa matkailijoiden majoitustoimintaa ja majoitusrakennusten rakentamista on tuettu vuosina 1985—1994 vain vähäisessä määrin. Neljään pohjoisimpaan kuntaan on rahoitettu 1—2 hanketta/kunta. Matkailijoiden vaatima korkea asumis- ja palvelutaso on nostanut majoitusrakennusten rakentamiskustannuksia ja myös yrittäjien tarjoamiin oheispalveluihin kohdistuvia odotuksia. Yrityksen sijaintipaikkakunnalla on oltava vetovoimaa, joka takaa investoinnille korkean käyttöasteen. Matkailijoille on tarjottava oheispalveluita kuten ateriapalveluja, opastettuja kalastus-, metsästys- ja luontoretkeä. Ohjelmapalveluiden lisäksi liha-, kala-, keräily- ja käsityötuotteiden myynti tarjoavat merkittävän lisätulon. Matkailuyrittäjien ohjelmapalvelutoi-

minnassa käyttämään irtaimistoa, moottorikelkkoja, rekiä ja muita varusteita on rahoitettu lisäksi maaseutuelinkeinolain mukaisella pienyritystuella.

Lain voimassaolon alkuvaiheissa tukitoimenpiteet on pääasiallisesti suunnattu uusien luontaiselinkeinojen perustamiseen ja asuntorakentamisen tukemiseen. Lain muutoksilla on kuitenkin pyritty siihen, että lain toimenpiteet kohdistuisivat pääasiassa jo olemassa olevien luontaiselinkeinojen elinkeinon tukemiseen ja kehittämiseen.

### *Porotalouslaki*

Porotilalain mukaisten tilojen muodostaminen oli saatu pääosiltaan päätökseen, joten porotilalain säännöksillä ei tilojen perustamisen tai rahoituksen kannalta ollut käytännön merkitystä. Porotilalain lisäksi porotaloutta tuettiin osana luontaiselinkeinolain mukaisia tukitoimenpiteitä. Näitä olivat lähinnä asumiseen ja luontaiselinkeinojen harjoittamiseen liittyvät maankäyttö-, lainoitus- ja avustustoimenpiteet. Luontaiselinkeinolain soveltamisala on alueellisesti porotilalain soveltamisalaa suppeampi. Luontaiselinkeinolain mukaisia toimenpiteitä ei kuitenkaan saanut kohdistaa eräitä poikkeuksia lukuunottamatta porotilalaissa tarkoitettuun porotilaan, jota varten on myönnetty porotilalaissa tarkoitettua rakennus- tai lisärakennuspalkkiota, omistajan tai haltijan hyväksi. Porotilalain mukaisia etuuksia tuli hakea tietyssä määräajassa, kun taas luontaiselinkeinolain mukainen tuki ei ollut hakuaikoihin sidottua. Porotilalain lisäksi porotaloutta voitiin tukea myös maatilalain nojalla silloin, kun porotaloutta harjoitettiin varsinaisen maatalouden ohella. Porotalouden kuuluminen usean lain piiriin ja säännösten eriytyminen aiheuttivat sekaannusta. Porotilalain mukaisesti perustettujen porotilojen jatkorahoitustarve purkautui osittain porotalouslain säätämisen kautta, joka tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1990 kumoten samalla porotilalain. Porotalouslaissa yhdistettiin samaan lakiin porotiloja ja paliskuntien tukemista koskevat säädökset. Tällä tavoin voitiin paremmin huomioida tukitoimenpiteitä suoritettaessa porotalouselinkeino kokonaisuutena.

Porotalouslain tarkoituksena on porotaloutta harjoittavien elinkeinon harjoittajien toimeentulomahdollisuuksien ja elinolosuhteiden parantaminen ja paliskuntien toiminnan tukeminen luovuttamalla maata, osuuksia ja

etuuksia sekä myöntämällä avustuksia ja lainoja tai muita etuuksia. Yksityisen poron-omistajan lisäksi laki sisältää säädökset paliskuntien tukemisesta. Porotalouslain säädökset eivät kuitenkaan salli pienyritys- ja jatkojalostushankkeiden rahoittamista, vaan ainoastaan peruselinkeinon, poronhoidon ja asumisen tukemisen.

Tarpeellisia tukitoimenpiteitä porotaloutta harjoittavan henkilön kannalta ovat asumiseen ja porotalouselinkeinon harjoittamiseen liittyvät maankäyttö-, lainoitus- ja avustustoimenpiteet. Alue, jolla porotaloutta harjoitettavia elinkeinonharjoittajia ja paliskuntia koskevia erityistoimenpiteitä suoritetaan, käsittää poronhoitolain mukaisen poronhoitoalueen. Tämä alue on maantieteellisesti huomattavasti laajempi kuin luontaiselinkeinon lain soveltamisalue. Tukemisen edellytyksenä on, että henkilö on perehtynyt ja kykenevä harjoittamaan porotalousammattia. Lisäksi edellytetään, että henkilö asuu poronhoitoalueella joko porotaloustilalla tai sellaisella etäisyydellä siitä, että porotalouden harjoittaminen on tarkoituksenmukaista tilalta käsin.

Tukitoimenpiteet kohdistetaan pääasiallisesti toimeentulonsa porotaloudesta saaviin tuen tarpeessa oleviin hakijoihin. Porotalousasetuksen (494/1991) 1 §:n mukaan henkilön voidaan katsoa saavan pääasiallisen toimeentulonsa porotaloudesta, jos hän omistaa vähintään 80 eloporoa. Tavoitteena on ollut, ettei toimenpiteitä kohdisteta henkilöihin, joiden omat tai puolison tulot muusta kuin porotalousammattista ovat niin huomattavat, ettei heidän tukemistaan nimenomaan porotalousammattin harjoittajina voida pitää perusteltuna. Avustusta ei voida myöntää henkilölle, jonka omat tai avo/aviopuolison tulot porotaloudesta tai luontaiselinkeinosta ylittävät 100 000 markkaa vuodessa. Yksinäiselle henkilölle avustusta ei voida myöntää, jos tulot ylittävät 50 000 markkaa vuodessa. Muuta porotalouslain mukaista etuutta ei voida myöntää, jos hakijan tai puolison yhteenlasketut tulot ylittävät 170 000 markkaa vuodessa ja yksinäisen henkilön 135 000 markkaa vuodessa.

Maata on luovutettu porotaloustiloihin lisäalueiksi sekä muuksi porotalouden kannalta tarpeelliseksi alueeksi. Lisäaluetta on voitu myöntää niin paljon, että hakijan metsän vuotuinen tuotto on enintään 150 kiintokuutiometriä kestävää hakkuumäärää soveltaen. Muitakaan lain tarjottavia etuuksia ei voida

myöntää tätä suuremmalle tilalle. Porotaloustilalle voidaan valtion avustuksella tai lainalla rahoittaa asuin- tai talousrakennuksen rakentamista ja tukitoimenpiteiden piiriin kuuluvat myös vesihuolto ja teiden rakentaminen.

### *Poronhoitolaki*

Poronhoitolakia (848/1990) sovelletaan poronhoidon harjoittamiseen poronhoitoalueella. Sen 2 §:ssä on määritelty poronhoitoalue maantieteellisesti koskemaan Lapin läänin aluetta Kemian ja Tornion kaupunkeja sekä Kemianmaan kuntaa lukuun ottamatta ja Oulun läänistä Hyrynsalmen, Kuivaniemen, Kuusamon, Pudasjärven, Suomussalmen, Taivalkosken ja Yli-Iin kuntien alueet sekä Kiiminkijoen ja Puolanka—Hyrynsalmi maantien pohjoispuolella olevat alueet Puolangan, Utajärven ja Ylikiepingin kunnista. Poroja saavat omistaa vain poronhoitoalueella asuvat Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiset sekä paliskunnat. Laissa on määritelty teurasporon, eloporon ja luku- poron käsitteet. Poronhoitoalueella asuvat poronomistajat muodostavat paliskunnan. Paliskunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että paliskunnan osakkaiden porot hoidetaan paliskunnan alueella. Paliskunnat muodostavat yhdistyksen, jonka tehtävät määritellään lain 20 §:ssä. Lain mukaan Paliskuntain yhdistyksen tarkoituksena on paliskuntien yhteistoimintaelimenä kehittää poronhoitoa ja porotaloutta, edistää poronhoidon tutkimusta, poronhoidollista koetoimintaa ja poronjalostusta sekä suorittaa poronhoitolain mukaiset tehtävät. Toimintaansa varten Paliskuntain yhdistys saa vuosittain valtion tulo- ja menoarviossa valtionapua yhdistyksen hallintokulujen, palkkausmenojen, toimistokulujen ja muiden poronhoitolain mukaisten menojen kattamiseen. Vuonna 1998 näihin tarkoituksiin oli varattu 4,5 miljoonaa markkaa. Myös valtakunnan rajoilla olevien esteaitojen peruskorjaukseen ja kunnossapitoon on vuosittain osoitettu varoja valtion talousarviossa. Vuonna 1998 tähän tarkoitukseen oli osoitettu 4,7 miljoonaa markkaa. Lisäksi valtio tukee riista- ja kalatalouden tutkimuslaitosta, joka harjoittaa mm. porotutkimusta. Valtion tulo- ja menoarvioon on vuosittain otettu määräraha myös luonnonvaraisten eläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta (vuonna 1998 noin 9 miljoonaa markkaa).

### *Lakien muutokset*

Nykyisin voimassa olevia porotalous- ja luontaiselinkeinolakeja on muutettu useita kertoja niiden voimaantulon jälkeen. Luontaiselinkeinolain mukaista asuntolainoitusta muutettiin (436/1985) siten, että lisälainoista luovuttiin ja asuntolainat myönnetään yhtenä enintään 60 prosentin suuruisena lainana. Muutos saattoi järjestelmän asuntolainojen korot, laina-ajat sekä prosentuaaliset enimmäismäärät yhtenäisiksi asuntotuotantolain (81/1982) säännösten kanssa.

Maataloushallinnon päätöksenteon hajautamista koskevan lainsäädäntöesityksen yhteydessä siirrettiin eräiltä osin päättävältä maatilahallitukselta maatalouspiireille. Tämän muutoksen myötä (1311/1987) luontaiselinkeinolain mukaisten avustusten myöntäminen kuului silloisille maatalouspiireille. Maatilahallitus sai antaa kuitenkin avustusten, lainojen ja muiden etuuksien myöntämisestä tarkempia määräyksiä.

Luontaiselinkeinolaki ja porotalouslaki sisältävät runsaasti viittauksia. Maatilalakia kumottaessa (1298/1990) viittaukset vanhentuneeseen maatilalakiin poistettiin ja korvattiin soveltuvin osin viittauksilla maaseutuelinkeinolakiin. Samassa yhteydessä porotalouslain soveltamisalaa laajennettiin siten, että maanostolainaa voitiin myöntää tilalle, jonka hakkuumäärä korotettiin 75 kiintokuutiometristä 150 kiintokuutiometriin. Lisäksi luontaiselinkeinolain 7 § ja porotalouslain 5 § kumottiin 1 päivänä tammikuuta 1991 voimaan tulleella lain muutoksella. Nämä pykälät sisälsivät säädöksen, jonka mukaan luontaiselinkeinolain mukaista rakentamisavustusta saanut henkilö tai porotalouslain mukaisesti tuettu henkilö ei ole voinut viitenä vuotena avustuksen saamisesta lukien saada työttömyyspäivärahaa. Elinkeinon harjoittaja saattoi kyllä olla työttömänä työnhakijana, mutta työttömyyspäivärahaa ei voitu maksaa. Tämä säännös otettiin lakiin aikanaan siksi, että ei katsottu tarkoituksenmukaiseksi, että huomattavaa valtion elinkeinotukea harjoittamansa luontaiselinkeinon perusteella saava henkilö saisi lisäksi työttömyyskorvausta. Lainkohdan kumoamisen jälkeen ja yleisen taloudellisen tilanteen heikkenemisestä johtuvan lisääntyneen työttömyyden myötä noin puolet tilansa rakenteista luontaiselinkeinotilallisista saa nykyisin osan toimeentulostaan työttömyyspäivärahoista.

Porotalouslakia ja luontaiselinkeinolakia muutettiin vuoden 1992 alusta alkaen (1561/1991) siten, että niiden nojalla myönnettävät valtionlainat saadaan vuoden 1992 alusta alkaen myöntää valtionvastuulla. Lisäksi näiden lakien ja vastaavien aikaisempien lakien nojalla ennen vuotta 1992 myönnetty valtionlainat otettiin vuoden 1993 alusta osittain valtionvastuulle. Muutoksen tarkoituksena oli vähentää valtionlainoista niitä myöntäneille luottolaitoksille aiheutuvia vakavaraisuus- ja tasekustannuksia.

Suomen Euroopan unioniin liittymisen johdosta säädettiin laki maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä (1305/1994), jonka nojalla Euroopan yhteisön osarahoittamia maa- ja metsätalouden rakennetukia voidaan ottaa käyttöön ja hallinnoida unioniin liittymisen jälkeen. Samassa yhteydessä muutettiin porotalouslakia ja luontaiselinkeinolakia niin, että ne jäivät säätelämään tukea, joka myönnetään kokonaan kansallisista varoista.

Porotalouslain ja luontaiselinkeinolain muutoksenhakusäännöstä uudistettiin vuonna 1995 voimaantulleella lailla (170/1995). Muutoksenhakukieltojen määrää vähennettiin ja valituslupamenettelyä yhdenmukaistettiin.

Porotalouslakia ja luontaiselinkeinolakia muutettiin samalla kun täsmennettiin maaseutuelinkeinolain valtionvastuuta koskevia säännöksiä (366/1996). Porotalouslain ja luontaiselinkeinolain valtionvastuuta koskevat säännökset sopeutettiin yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) ja yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) säännöksiin. Säännöksiin lisättiin mahdollisuus hyvityksen maksamiseen eräissä tapauksissa, vaikka valtionlainan vakuutta ei ole realisoitu.

Vuoden 1997 alusta voimaan tulleen uuden maakaaren (540/1995) yhteydessä saatettiin porotalouslain ja luontaiselinkeinolain lakisääteisiä panttioikeuksia koskevat säännökset vastaamaan uuden maakaaren säännöksiä (1287/1996). Samalla lain mukaiset valtion kauppahintasaamisten sekä valtion varoista myönnettujen, takaisinperittäväksi määrättyjen avustusten lakisääteinen panttioikeus poistettiin ja säännökset maksamattoman kauppahinnan panttioikeudesta kumottiin. Kauppahintasaaminen voidaan turvata kiinnityspeniteisellä panttioikeudella tai uuden maakaaren voimaantultua myös omistuksenpidätyks- tai purkuehdolla. Maksamattoman kauppahinnan panttioikeutta koskevaa

säännöstä ei ole myöskään uudessa maakaarressa. Lakisääteisen panttioikeuden poistamisen yhteydessä valtion kauppahintasaamisen välitön täytäntöönpanokelpoisuus poistettiin. Kiinteistön ostajan oikeusturvan kannalta ei voitu pitää tyydyttävänä sitä, että kiinteistön kauppiaan perustuva saaminen voitiin peria luovutetusta kiinteistöstä saattamatta asiaa ensin tuomioistuimen tutkittavaksi.

Säädetäessä laki työvoima- ja elinkeinokeskuksista (23/1997) muutettiin myös porotalouslakia ja luontaiselinkeinolakia siltä osin kuin säädöstekstistä korvattiin vanhan organisaation mukainen nimitys maatalouspiiri uudella työvoima- ja elinkeinokeskuksella.

Vuonna 1997 (573/1997) porotalouslakia ja luontaiselinkeinolakia muutettiin siten, että 1 päivästä tammikuuta 1996 alkaen myönnettyjen valtionlainojen koron määräytymisen ja vaihtumisen perusteeksi tuli vastaavat säännöt, jotka koskevat Euroopan yhteisön vastaavia osarahoitteisia valtionlainoja. Lisäksi ennen vuotta 1996 syntyneiden valtionlainojen ja myyntihintasaamisten vuotuista korkoa laskettiin valtionlainojen ja myyntihintasaamisten osalta kahteen ja puoleen prosenttiin ja asuntolainojen vuotuinen korko laskettiin enintään neljään prosenttiin. Porotalouslakia ja luontaiselinkeinolakia muutettiin muutoksenhakua, päätöksen tiedoksiantoa ja käsittelymaksun perimistä koskevilta osilta vastaamaan 1 päivänä joulukuuta 1996 voimaan tullutta hallintolainkäyttölakia (586/1996). Porotalouslakiin ja luontaiselinkeinolakiin ehdotettiin lisättäväksi säännökset vapaaehtoisesta velkajärjestelystä, jonka käyttöönotto kuitenkin lykkääntyi Euroopan yhteisöjen komission hyväksynnän puuttuessa.

## 2.2. Muut kansalliset säännökset

*Maaseutuelinkeinolaki ja  
maaseutuelinkeinojen rahoituslaki  
(329/1999)*

Maaseutuelinkeinolaki tuli voimaan vuoden 1991 alusta ja se kumosi samalla aikaisemman maatilatalouden rahoitusta ohjanneen maatilalain. Maaseutuelinkeinolain tavoitteena on parantaa maatalouden rakennetta ja toimintaedellytyksiä sekä edistää ja monipuolistaa maaseudun elinkeinotoimintaa siten, että Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet tulevat huomioi-

duksi. Lain tavoitteita toteutetaan taloudellisten tukien avulla. Tukea voidaan myöntää yritykselle, jolla katsotaan olevan edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että tuen saaja asuu tilalla tai tilan läheisyydessä. Lisäksi tuettavalle henkilölle asetetaan hänen asemansa, olosuhteensa ja henkilökohtaisia ominaisuuksiaan koskevia edellytyksiä. Varsinaisten maaseutuelinkeinojen rahoitusta koskevien säännösten lisäksi laissa on säädetty maan hankkimisesta ja luovuttamisesta lain tavoitteiden toteuttamiseksi. Laissa on säännökset myös vapaaehtoisesta velkajärjestelystä. Porotalouslaissa ja luontaiselinkeino-laissa on runsaasti viittauksia maaseutuelinkeinolakiin.

Vuonna 1998 annettiin eduskunnalle hallituksen esitys (HE 60/1998) maaseutuelinkeinojen rahoituslain säätämiseksi. Tässä uudistuksessa nykyisin voimassa olevat rakennepolitiikkalaki ja maaseutuelinkeinolaki yhdistetään yhdeksi maaseutuelinkeinojen rahoitusta koskevaksi kokonaisuudeksi. Ennen tämän lain voimaantuloa sovelletaan kuitenkin maaseutuelinkeinolakia ja rakennepolitiikkalakia. Maaseutuelinkeinojen rahoituslaki (329/1999) on annettu, mutta sen voimaantuloajankohdasta tullaan säätämään erikseen asetuksella. Maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamista koskeva esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle. Muutoksessa on tarkoitus huomioida Agenda 2000-ohjelmasta aiheutuvat muutokset lainsäädäntöön.

Ehdotetussa porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaissa pyritään rakenteeltaan vastaavaan kokonaisuuteen kuin ehdotetussa maaseutuelinkeinojen rahoituslaissa. Sen sijasta, että viitattaisiin maaseutuelinkeinojen rahoituslakiin, vastaavat säännökset otetaan soveltuvin osin porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin. Siten rakennepolitiikkalain nykyisin voimassaolevat periaatteet siirtyvät soveltuvin osin koskemaan myös porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoittamista. Myöhemmin voimaan tulevaa maaseutuelinkeinojen rahoituslakia tullaan edelleen soveltamaan niihin elinkeinonharjoittajiin, joita ei voida tukea porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain nojalla.

*Laki maa- ja metsätalouden  
rakennepoliittisista toimenpiteistä*

Suomen liittyttyä Euroopan unioniin säädettiin vuoden 1995 alusta voimaan tullut

laki maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä, jäljempänä rakennepoliittikalaki. Laki on puitelaki, jossa valtioneuvostolle on annettu valtuus ottaa käyttöön Euroopan yhteisön osarahoittamia maa- ja metsätalouden rakennetukia. Lain tarkoituksena on edistää maatilatalouden sekä maaseutuelinkeinojen rakenteellista sopeutumista Euroopan yhteisön yhteiseen maatalouspolitiikkaan sekä luoda edellytyksiä myös muulle maaseudun kehittämislle. Laki mahdollistaa myös tavoiteohjelmien sekä yhteisöaloitteiden toteuttamisen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla.

Rakennepoliittikalaisissa säädetään Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston varoilla osittain rahoitettavien maatilatalouden, maataloustuotteiden jalostuksen ja maaseudun ohjelmaperusteisten tukijärjestelmien hallinnoinnista. Laki koskee koko rakennetukea eli sekä yhteisön että Suomen valtion tukiosuutta.

#### *Kolttalaki*

Petsamosta toisen maailmansodan lopulla siirtynyt kolttaväestö sijoitettiin valtaosaltaan Inarin kuntaan. Koska kolttien maanomistusolot luovutetulla alueella olivat epäselvät, ei heitä eräin poikkeuksin voitu asuttaa maanhankintalainsäädännön nojalla, vaan heidän asuttamiseen ja toimeentulon varmistamiseen tarvittiin erityisiä toimenpiteitä. Valtioneuvoston vahvistettua vuonna 1946 ja 1947 tekemillään päätöksillä kolttien sijoitusalueen, asettui alueelle 407 kolttaa. Vuonna 1995 voimaan tullut kolttalaki (253/1995) korvasi aiemman samanimisen lain (611/1984). Lain tavoitteena on kolttaväestön ja -alueen elinolosuhteiden ja toimeentulomahdollisuuksien sekä kolttakulttuurin edistäminen. Tavoitteiden toteuttamiseksi koltta-alueita käytetään muun muassa edistämällä luontais- ja muita elinkeinoja ja parantamalla kolttien asuinoloja. Laissa on asetettu tukitoimenpiteiden edellytykseksi, että koltta asuu vakituisesti koltta-alueella. Kolttalakia sovelletaan vain koltta-alueella, joka käsittää Inarin kunnan itäisen osan. Siihen sisältyvät Nitsijärven, Sevettijärven ja Näätämon taloryhmät Pohjois-Inarissa sekä Keväjärven ja Nellimön taloryhmät Etelä-Inarissa.

### **3. Kansainvälinen kehitys**

#### **3.1. Liittymissopimus**

Suomen liittymisestä Euroopan unioniin (EU) tehtyyn sopimukseen liittyvässä liittymisasiakirjassa sovittiin rakennetukea koskevista siirtymäajan järjestelyistä. Sen mukaan Suomi voi vuoden 2001 loppuun asti myöntää kansallista tukea taloudellisissa vaikeuksissa oleville maatilatalouden elinkeinonharjoittajille. Liittymisasiakirjan pohjalta määriteltiin alueet, jotka eroavat niille suunnattavien tukien perusteella. Suomi on jaettu A-, B- ja C-alueeseen. Euroopan unionin liittymisasiakirjassa maatilatalous on määritelty laajasti siten, että porotalous- ja luontaiselinkeinot sisältyvät maatilatalouteen.

Liittymissopimuksessa käsiteltiin saamelaisien asemaa pöytäkirjassa numero 3. Pöytäkirjassa osapuolet tunnustivat saamelaisien erityisaseman alkuperäiskansana. Pöytäkirjan johdannon mukaan Suomi sopimuspuolena kuten Ruotsikin tunnustivat kansallisen ja kansainvälisen oikeuden mukaiset velvoitteet ja sitoumukset saamelaisiin nähden saamelaisien elinkeinojen, kielen, kulttuurin ja elämäntavan säilyttämiseksi ja kehittämiseksi sekä katsoivat, että perinteinen saamelaiskulttuuri ja saamelaiselinkeinot ovat riippuvaisia luontaiselinkeinoista kuten poronhoidosta, metsästyksestä ja kalastuksesta.

#### **3.2. Euroopan yhteisön säännökset**

##### *Perustamissopimus*

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen maataloutta koskevat perussäännökset sisältyvät sopimuksen II osastoon (Maatalous), jossa on säädetty myös yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteista. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi on perustamissopimuksen 34 artiklan mukaisesti perustettu Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahasto (EMOTR), joka jakaantuu ohjausosastoon ja tukiosastoon.

Rakennerahastojen toimintaa koskevat perussäännökset sisältyvät perustamissopimuksen XIV osastoon (taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus). Perustamissopimuksen 130 a artiklan mukaan edistääkseen ko-

ko yhteisön sopusointuista kehitystä yhteisö kehittää ja harjoittaa toimintaansa taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lujittamiseksi. Yleisenä tavoitteena on myös, että yhteisö pyrkii erityisesti vähentämään eri alueiden välisiä kehityseroja sekä muita heikommassa asemassa olevien alueiden, maa-seutu mukaan luettuna, jälkeenjääneisyyttä. Tavoitteiden toteuttamista yhteisö tukee toiminnallaan, jota se harjoittaa rakennerahastojen, Euroopan investointipankin ja muiden olemassa olevien rahoitusvälineiden kautta. Rakennerahastoja ovat EMOTR:n ohjausosasto, Euroopan sosiaalirahasto (ESR) ja Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR).

Kansallisiin maataloustukiin sovelletaan tietyissä rajoissa perustamissopimuksen 87—89 artiklan mukaisia valtion tukia koskevia säännöksiä, joissa määritetään tukien soveltuvuus yhteismarkkinoille. Lisäksi komissio on antanut huomattavan määrän yhteisön suuntaviivoja ja puitteita valtiontukien hyväksyttävyydestä. Komissio tutkii tuen yhteismarkkinoille soveltuvuuden. Jäsenvaltio, jota asia koskee, ei saa toteuttaa ehdottamiaan toimenpiteitä, ennen kuin menettelyssä on annettu lopullinen päätös.

#### *Euroopan yhteisön rakennerahastoja koskeva lainsäädäntö*

Euroopan yhteisöjen komissio antoi 15 päivänä heinäkuuta 1997 Agenda 2000-tiedonannon, jossa selvitetään unionin toimintapolitiikkaa ja kehittämistarpeita tulevaisuutta varten. Neuvoston asetus rakennerahastoja koskevista yleisistä säännöksistä (EY) N:o 1260/99 (jäljempänä rakennerahastojen yleisasetus) tuli voimaan 29 päivänä kesäkuuta 1999. Yleisasetuksen lisäksi neuvosto on antanut eri rahastoja koskevat erillisasetukset (EY) N:o 1261/99 Euroopan aluekehitysrahastosta, (EY) N:o 1262/99 Euroopan sosiaalirahastosta, (EY) N:o 1263/99 kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineestä sekä asetukset (EY) N:o 1264/99 ja (EY) N:o 1265/99 koheesiorahastosta annetun asetuksen (EY) N:o 1164/94 ja sen liitteen II muuttamisesta.

Rahastojen toimintaa koskeva yleisasetus sisältää säädökset muun muassa rakennerahastojen tavoitteista ja tehtävistä, varojen käytöstä, ohjelmatyöstä ja muusta hallinnoinnista sekä rahastojen tukitoimien tehokkuuden seurannasta ja valvonnasta. Yleisasetuksella on korvattu nykyiset rakennera-

hastojen toimintaa koskevat kaksi asetusta, jotka ovat

- neuvoston asetus (ETY) N:o 2081/93 rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään ja Euroopan investointipankin toiminnan sekä muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun asetuksen (ETY) N:o 2052/88 muuttamisesta; ja - neuvoston asetus (ETY) N:o 2082/93 asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamisesta rakennerahastojen toiminnan yhteensovittamisen osalta toisaalta keskenään ja toisaalta Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun asetuksen (ETY) N:o 4253/88 muuttamisesta.

Uudistuksen tavoitteena on rakennerahastojen toiminnan keskittäminen ja nykyistä yksinkertaisempi ja hajautetumpi toteuttaminen suuremman tehokkuuden ja valvonnan takaavien menettelyjen avulla. Rahastojen toiminnassa keskitytään kolmeen tavoitteeseen ja neljään yhteisöaloitteeseen.

Rakennerahastojen yleisasetuksessa määritetyt tavoitteet ja niiden päämäärät ovat:

1) kehityksessä jälkeen jääneiden alueiden kehittämisen ja rakenteellisen mukauttamisen edistäminen (tavoite 1);

2) rakenteellisissa vaikeuksissa olevien alueiden taloudellisen ja sosiaalisen uudistamisen tukeminen (tavoite 2); sekä

3) koulutukseen, ammatilliseen koulutukseen ja työllisyyteen liittyvien politiikkojen ja järjestelmien mukauttamisen ja nykykaistamisen tukeminen (tavoite 3).

Tavoitteen 3 mukaista rahoitusta myönnetään muille kuin tavoitteen 1 alueille. Nykyisen tavoitteen 6 mukaiset tukikelpoiset alueet sisältyvät tavoitteeseen 1.

Uudella ohjelmakaudella voidaan toteuttaa seuraavia neljää yhteisöaloitetta: LEADER, INTERREG, URBAN JA EQUAL. LEADER-yhteisöaloitetta ei enää ensi rahastokaudella sidota tavoitealueisiin, vaan niitä voidaan toteuttaa myös tavoitealueiden 1 ja 2 ulkopuolella. Kutakin aloitetta rahoitetaan ainoastaan yhdestä rakennerahastosta, jonka toiminta-alaa voidaan laajentaa muiden rahastojen toiminta-alueelle, jos tämä on toimenpiteiden toteuttamisen kannalta tarpeen.

Tavoitealueilla 1 ja 2 tulee laadittavaksi kullakin alueella yhtenäinen ohjelma-asiakirja rakennerahastojen yleisasetuksessa säädetyn menettelyn mukaisesti. Muilla kuin tavoite 1 alueella laaditaan lisäksi Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston

(EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1257/99, jäljempänä EY:n maaseudun kehittämisasetus, mukainen maaseudun alueellinen kehittämissuunnitelma. Maaseudun kehittämisasetuksen mukaiset liitännäistoimenpiteet koskevat koko maata ja niistä laaditaan horisontaalinen maaseudun kehittämissuunnitelma. Yhteisöaloitteiden osalta laaditaan erilliset yhteisöaloiteohjelmat.

Rakennerahastojen yleisasetus sisältää lisäksi yleiset säännökset rahastojen tuesta ja varainhoidosta. Varainhoitoa varten jäsenvaltion on nimettävä maksuviranomainen. Yleisasetus sisältää tukitoimien tehokkuuden turvaamiseksi säännökset hallintoviranomaisesta, joka vastaa muun ohella ohjelma-asia kirjan hallinnon ja täytäntöönpanon tehokkuudesta ja moitteettomuudesta, seurantakomiteasta, seurantaindikaattoreista ja annettavista täytäntöönpanokertomuksista. Lisäksi yleisasetus sisältää varainhoidon valvontaa, arviointia suoritusvarausta, julkisuutta ja komiteoita koskevat säännökset.

### 3.3. Nykytilan arviointi

#### Yleistä

Laajasti käsitettynä maatilatalouden rakennelainsäädännön kokonaisuuden muodostavat EU-osarahoitteista tukea koskeva maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annettu laki, jolla ohjataan EY-säädösten täytäntöönpanoa ja täydennetään niitä, sekä puhtaasti kansalliseen rahoitukseen perustuvat porotalouslaki, luontaiselinkeinolaki ja maaseutuelinkeinolaki. Näistä maatalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annettu laki ja maaseutuelinkeinolaki koskevat lähinnä maatilatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen toimintaedellytysten parantamista, kun taas porotalouslaki ja luontaiselinkeinolaki muodostavat selkeästi oman kokonaisuutensa, jonka tavoitteena on maan pohjoisimmassa osassa harjoitettavan porotalouden ja luontaiselinkeinotalouden toimintaedellytysten parantaminen.

Kansallisen rakennelainsäädännön taustana on aikaisempi asutusta, maanhankintaa, maankäyttöä ja maatalouden rahoitusta sääntelevä lainsäädäntö. Vaikka porotalouslaki ja luontaiselinkeinolaki ovat erillisiä lakeja, ne sisältävät useita viittauksia. Siten maaseutuelinkeinolain muuttaminen on aiheuttanut muutostarpeita myös porotalouslakiin ja

luontaiselinkeinolakiin. Koska muutoksia ei ole käytännön syistä tehty samanaikaisesti, lakien soveltaminen on ollut hankalaa.

Viime vuosien olennaisin muutos toimintaympäristössä on ollut Suomen liittyminen Euroopan unioniin ja siitä johtuva rakennelainsäädännön säädöspohjan muuttuminen. EU-osarahoitteinen lainsäädäntö perustuu ensisijaisesti EY:n asetuksiin ja niitä täydentäviin kansallisiin säädöksiin, kun taas yksinomaan kansalliseen rahoitukseen perustuvat säännökset ovat erillisissä laeissa. Maaseutuelinkeinojen rahoituksen osalta tilanne on käytännössä muodostunut sellaiseksi, että kohderyhmien kannalta samantyyppisiin tukimuotoihin sovelletaan toisistaan poikkeavia tuen saamisen edellytyksiä erilaisen lainsäädännön perusteella. Rakennelainsäädäntö muodostaa käytännön soveltamisen kannalta vaikeasti hallittavan kokonaisuuden. Tällainen ei ole tyydyttävää tuensaajien ja muiden kohderyhmien tai hallinnon kannalta. Edellä mainituista syistä maatalouden rakennelainsäädännöstä on meneillään uudistamistyö, jossa maaseudun elinkeinotoimintaa koskevat säännökset on koottu omaksi kokonaisuudekseen. Rakennepoliittikalaki ja maaseutuelinkeinolaki on nyttemmin yhdistetty uudeksi maaseutuelinkeinojen rahoituslaiksi, mutta lain voimaantulosta ei ole toistaiseksi säädetty. Porotaloutta ja luontaiselinkeinoja koskevasta lainsäädännöstä taas on tarkoitus muodostaa lainsäädäntöteknisesti oma kokonaisuutensa. Lakien yhdistämiseen liittyen on tarkoitus antaa myös valtioneuvoston asetus, jolla säädetään tarkemmin tukien myöntämisen perusteista ja tukimuodoista. Lisäksi valtioneuvosto voi tarvittaessa vahvistaa muiden kuin laissa tarkoitettujen ammattien harjoittamisesta saatujen tulojen suurimman sallitun kokonaismäärän.

Keskeinen ongelma järjestelmien yhteensovittamisessa on ollut se, että EY-säädösten asettamat tuen saamisen edellytykset ja kansallisesti asetetut edellytykset on määriteltä osittain epäyhtenäisesti. Määritelmät poikkeavat toisistaan muun muassa ulkopuolisten tulojen tarkastelun suhteen. Myös päätöksentekoa, muutoksenhakua ja valvontaa koskevat säännökset poikkeavat toisistaan. Nämä epäkohdat tulee poistaa yhtenäistämällä ehtoja ja menettelytapoja.

Maatilojen vapaaehtoista velkajärjestelyä on selvitetty muun muassa maatilojen velkajärjestelytyöryhmän muistiossa (työryhmämuistio MMM 1996:8). Vapaaehtoinen velkajärjestely

ly ei ole ollut mahdollista porotalous- tai luontaiselinkeinolain mukaisesti tuetuille elinkeinonharjoittajille aikaisemmin kuin vasta 22 päivästä joulukuuta 1998 alkaen. Porotalouden harjoittajille on voitu myöntää maaseutuelinkeinolain mukainen vapaaehtoinen velkajärjestely vuodesta 1993 alkaen edellyttäen, että porotalouden harjoittaja on harjoittanut myös perinteistä maataloutta. Pelkästään porotaloutta tai luontaiselinkeinoa harjoittavalle velalliselle ei sen sijaan ole voitu myöntää vastaavaa velkajärjestelyä. Tämä asettaa porotaloutta ja luontaiselinkeinoa harjoittavat velalliset eriarvoiseen asemaan niiden elinkeinonharjoittajien kanssa, jotka harjoittavat maanviljelyä. Tätä voidaan pitää epäkohtana, sillä maaseutuelinkeinolain mukaisesti tuetuille viljelijöille vapaaehtoisen velkajärjestelymenettely on ollut mahdollista vuodesta 1993 alkaen. Vuonna 1997 (HE 54/1997) ehdotettiin vapaaehtoisen velkajärjestelyn ulottamista porotalouteen ja luontaiselinkeinoihin. Lakeihin ehdotettiin tuolloin otettavaksi viittaussäännökset maaseutuelinkeinolain vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn. Tukimuoto on ennen toimeenpääntöä virallisesti hyväksyttävä Euroopan yhteisöjen komissiossa. Kyseinen ehdotus hyväksyttiin vasta joulukuussa 1998, joten velkajärjestelyä ei ole voitu soveltaa aikaisemmin.

#### *Taloudelliset vaikeudet*

Nykyisin voimassa olevassa lainsäädännössä alhaiset tuloajat on nähty ongelmakohtana sikäli, että esimerkiksi puolison käydessä tilan ulkopuolella ansiotyössä, saattaa se vaikuttaa toisen puolison tukikelpoisuuteen elinkeinotoiminnassa. Puolison ansiotulot ovat monesti mahdollistaneet sen, että rahatalouden ulkopuolista elinkeinotoimintaa on voitu harjoittaa ja ansiotyössä käyvän puolison tuloilla on voitu kattaa perheen elantomenot, jotka nykyaikaisessa yhteiskunnassa edellyttävät vaihdantatalouteen kuuluvia maksuvälineitä. Puolison tulojen huomioon ottaa tulee arvioida myös avioliittolain (234/1929) näkökulmasta, sillä puolison tulojen huomioon otaminen toisen puolison elinkeinotoiminnan tukemiskelpoisuutta arvioitaessa osaltaan velvoittaa puolison osallistumaan toisen puolison elinkeinotoimintaan, kun taas avioliittolaisissa puolisoita koskee vain elatuskyvyn mukainen elatusvelvollisuus.

Porotaloutta ja muita luontaiselinkeinoja

harjoittava nuori sukupolvi on omaksunut nykyaikaisen elintavan- ja tason, jossa rahatalouden merkitys on ensisijainen luontais- ja vaihdantatalouteen verrattuna. Uuden tilan perustaminen, rakentaminen, elinkeinon kehittäminen sekä perheen perustaminen ajoittuvat usein samaan ajankohtaan. Elinkeinoon harjoittajalle kertyy velkaa tilan kauppahinnasta, rakentamislainoista ja mahdollisista investoinneista elinkeinotoimintaan noin 250 000—400 000 markkaa. Luontaiselinkeinoista saatavan tulon vähimmäisvaatimus on lain toteuttamisen alkuvuosina ollut matala. Monen luontaiselinkeinoon antama tulo on laskenut kustannusten noustua ja tuotteista saatujen myyntihintojen laskettua. Luontaiselinkeinojen harjoittaminen, porokarjojen lisääminen tai kalastuksen tuotto ei myöskään ole kaikilla alueilla toteutunut suunnitellulla tavalla.

Yhteiskunnassa 1990-luvulla tapahtunut yleinen taloudellisen tilanteen heikkeneminen ja lisääntynyt työttömyys eivät ole voineet olla vaikuttamatta myös elinkeinonharjoittajien toimeentuloon. Monella elinkeinonharjoittajalla onkin nykyisin suuria vaikeuksia selviytyä taloudellisista velvoitteistaan.

Luottolaitoksilta joulukuussa vuonna 1998 kerätyn materiaalin perusteella on pyritty kartoittamaan lainanhoito-ongelmien määrää. Porotalouden ja luontaiselinkeinojen harjoittajien luottojen määrä luottolaitoksissa on kokonaisuudessaan yli 100 miljoonaa markkaa. Luototettuja asiakaskokonaisuuksia on yhteensä noin 570 kappaletta. Näistä 105:llä asiakkaalla (18,42 prosenttia) on ollut järjestämättömiä luottoja, joiden korkojen tai lyhennysten maksu on viivästynyt yli kolme kuukautta tai pankki on järjestellyt asiakkaan luottoja. Näillä ongelmatiloilla on luottoja yhteensä yli 22 miljoonaa markkaa. Kappalemääräisesti ongelmaluottoja on noin 250 kappaletta. Vakuusvajetta ongelmaluottojen osalta on noin kuusi miljoonaa markkaa. Luottolaitosten hoitamisessa valtionlainoissa on hoitamattomia korko- ja lyhennysrästejä yhteensä 2,3 miljoonaa markkaa ja luottolaitosten varoista myönnettyissä lainoissa 4,1 miljoonaa markkaa.

Yhteensä noin 60 pankkien asiakaskokonaisuutta oli hakenut maksuhelpotuksia vuoden 1998 aikana. Luottolaitokset ovat arvioineet, että maksuhelpotusten tarve ei vastaisuudessa vähene ja tiloja jouduttaneen vastaisuudessaakin hakemaan pakkohuuto-kauppaan.

Valtion välittämiä ja siten pankkien tilastotietojen ulkopuolisia valtion myyntihintasääntelyä on kyseisten elinkeinojen osalta myönnetty kaikkiaan 585 kappaletta. Saatavia on markkamääräisesti yhteensä 15,4 miljoonaa markkaa. Korkoja ja lyhennyksiä on näiden saatavien osalta rästytynt yhteensä 1,3 miljoonaa markkaa. Samalla elinkeinonharjoittajalla saattaa olla sekä luottolaitosten välittämiä luottoja että valtion kauppahintasaatavia. Siten edellä mainitut luvut saattavat olla osittain päällekkäisiä.

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakenne on muuttunut. Samalla kuin muukin yhteiskunta on muuttunut, myös pohjoisten elinkeinojen harjoittaminen on teknistynyt ja koneellistunut. Investoinnit ovat siten lisääntyneet ja kustannukset kasvaneet. Elinkeinojen harjoittaminen riippuu hyvin paljon luonnonolosuhteiden vaihteluista. Ongelmia maksuvalmiuteen ovat aiheuttaneet myös monet muut yllättävät seikat, joita pyritään kuvaamaan seuraavassa:

Porotaloutta harjoittavista luontaiselinkeinotilallisista huomattava osa on porotilalain mukaan muodostettujen porotilojen porotilallisten jälkeläisiä. Sekä puutteet porotalouden harjoittajien eläkejärjestelmässä että mahdollisuudessa perustaa uusi tila ovat edistäneet porokarjien pirstoutumista ja hidastaneet porotilojen sukupolvenvaihdoiksi, jossa vanhempi sukupolvi luopuu nuoremman hyväksi koko elinkeinon harjoittamisesta. Nykyaikaisen poroelinkeinojen harjoittaminen on vaatinut runsaasti teollisia tuotantopanoksia. Poronlihan hinnan lasku, porojen lääkintä, teurastamoiden ja teurastuksen kohonneet kustannukset sekä poronhoitotöiden yleinen koneellistuminen ovat lisänneet kustannuksia ja samalla heikentänyt alan kannattavuutta. Porolaitumia on siirtynyt maankäyttötoimenpiteiden vuoksi mm. voimatalouden, kaivos- ja asutustoiminnan sekä liikenteen käyttöön. Laidunalueet ovat supistuneet ja niiden käyttö on pirstoutumisen seurauksena vaikeutunut. Tämä kehitys on osaltaan johtanut laidunten riittämättömyyteen ja porojen lisäruokinnan tarve on lisääntynyt.

Lokan, Porttipahdan ja Inarjärven kalastajilla on ollut taloudellisia vaikeuksia 1990-luvun alussa. Kalakantoja on istutettu luontaisen esiintymisalueensa äärirajoille Inarjärven ja ankarista luonnonolosuhteista johtuen kalakantojen vuotuinen vaihtelu on suurta. Kalansaaliiden luontaisen vaihtelun lisäksi 1990-luvulla on ollut kalakannan li-

sääntymiselle epäedulliset sääolosuhteet. Kesäaikainen lohen kalastus Tenojokivarressa liittyy perinteisesti alueella harjoitettuun kalastusmatkailijoiden majoitustoimintaan ja välinevuokraukseen. Liiketoiminta on suhdanneherkkää.

Päätoimisten kalastajien keskuudessa kalan markkinointi, kylmäketjun varmistaminen kalan pyynnistä asiakkaalle, kuljetus ja tuotevalikoiman laajentaminen vaativat tulevaisuudessa toimintojen kehittämistä ja investointeja jatkojalostukseen.

Tutkimuksen mukaan riekon markkinoinnissa on esiintynyt suuria vaikeuksia 1990-luvun vaihteesta alkaen. Riekon hinta on laskenut kolmannekseen Venäjän tuonnin vuoksi. Myös metsästyksessä käytettyjen moottorikelkkojen ja polttoaineiden kustannusten kohoaminen on heikentänyt tulosta ja nykyisin myyntitulot eivät aina kata pyynnistä aiheutuvia kuluja.

Maatalouden rakennemuutos ja tekninen kehitys huomioiden keskimäärin 1 000 henkilötyötunnin työpanoksen vaativan maatalouden enimmäiskokoa tulisi korottaa ja pääasiallisen toimeentulon osalta maatalouden määritelmää tulisi tarkistaa vastaamaan nykyistä teknistä kehitystä maataloudessa.

#### **4. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset**

##### **4.1. Esityksen tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi**

Esityksen ensisijaisena tavoitteena on yhdistää porotaloutta ja luontaiselinkeinojen harjoittamista koskevat rahoitussäännökset. On tarkoituksenmukaista yhdistää kaksi hyvin pitkälle saman sisältöistä lakia, jotka koskevat pääosin saman ammatin harjoittamista maantieteellisesti samalla alueella. Pääasiallisesti yhdistäminen on esityksessä ollut teknisluonteista sikäli, että valtaosa lakien sisällöstä on ollut yhtenevää. Eroavaisuuksien osalta on pyritty yhdenmukaistamaan menetelmät mahdollisimman suurella määrällä.

Esityksen tarkoituksena on myös EU-osarahoitteisten ja kansallisten rahoitusjärjestelmien yhdistäminen kokoamalla niitä koskevat säädökset samaan lakiin. Keskeinen tavoite on sellaisen lainsäädännöllisen kokonaisuuden luominen, joka omalta osaltaan tukee mahdollisimman hyvin pohjoisen Suomen ja sen elinkeinotoimintojen toiminta-

edellytysten parantamista. Säännösten kokonaisuus yhteen lakiin mahdollistaa nykyistä paremmin rahoitusehtojen yhtenäistämisen ja siten helpottaa käytännön soveltamista ja hallinnointia. Esityksen tavoitteena on myös säädösmäärän ja eri säädöstasojen vähentäminen nykyisestä sekä hallinnollisten menettelyjen yhdenmukaistaminen ja yksinkertaistaminen, mikä osaltaan parantaisi koko rahoitusjärjestelmän toimivuutta.

Rahoitusehtojen yhtenäistämisen lisäksi yhtenä tavoitteena on niiden muuttaminen nykyiseen toimintaympäristöön paremmin soveltuvaksi. Tällainen muutos on tukiedellytysten täyttymisen arviointi yrittäjäkohtaisesti nykyisen perhekohtaisen tarkastelun sijaan. Vastaisuudessa ei puolison tuloilla olisi merkitystä arvioitaessa elinkeinonharjoittajan tukikelpoisuutta.

Myös tuen saajien piiriä koskevat säännökset ehdotetaan muutettavaksi niin, että ne ovat yhtenäiset tukimuodosta riippumatta ja että eräät tarpeettomat rajoitukset poistetaan. Rahoitusehtojen muuttamisen tavoitteena on poistaa vanhentuneet säännökset sekä mukauttaa ehdot vastaamaan nykyistä paremmin EU:ssa yleisesti omaksuttuja rahoitusehtoja. Lähtökohtana on, että tuen saamisen ehtojen kannalta keskeinen tekijä on elinkelpoisuuden tarkastelu. Tavoitteena on, että tuen myöntäminen ei olisi riippuvainen harjoitetun yritystoiminnan muodosta.

Luonnon jatkuva tuottokyky ja sen kestävä hyödyntäminen asettavat rajan luontaiselinkeinoista toimeentulonsa saavan väestön määrälle. Porotalous- ja luontaiselinkeino nykyisellään kamppailee jatkuvan kannattavan toiminnan rajoilla. Esityksen tavoitteena on, että lain mahdollistamat toimenpiteet kohdistuisivat pääasiassa olemassa olevien tilojen tukemiseen ja kehittämiseen sekä elinkeinonharjoittajiin, jotka jo saavat toimeentulonsa luontaiselinkeinoista. Suunniteltujen luontaiselinkeinotulojen perusteella ei tukea enää myönnettäisi eikä uusia tiloja enää muodostettaisi tämän lainsäädännön nojalla. Sensijaan pyritäisiin edistämään olemassa olevien tilojen siirtymistä uusille elinkeinonharjoittajille.

Esityksen tavoitteena on saattaa porotalouden harjoittajat ja luontaiselinkeinon harjoittajat vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä samaan asemaan maataloutta harjoittavien viljelijöiden kanssa. Esityksellä pyritään helpottamaan elinkeinonharjoittajien velanhoito-

ongelmia ja ehkäisemään pakkohuutokauppoja. Tämän toteuttamiseksi ehdotetaan porotalouden ja luontaiselinkeinon rahoituslakiin sisällytettäväksi vapaaehtoisista velkajärjestelyä koskevat nimenomaiset säädökset aikaisemmin voimassa olleiden viittaussäännösten sijaan. Tavoitteena on myös saada velkajärjestelyn hallinnointi toteutetuksi mahdollisimman nopeasti. Vastaavat periaatteet ovat voimassa myös maaseutuelinkeinon rahoituslaissa.

Vapaaehtoinen velkajärjestely saatettiin porotalouden ja luontaiselinkeinon piiriin huomattavasti myöhemmin kuin maatalouden piiriin. Siksi tavoitteena on nyt saattaa maksuvaikeuksissa olevat velalliset vastaavaan asemaan kuin ne maaseutuelinkeinolain mukaisesti tuetut elinkeinonharjoittajat, jotka ovat jo vuodesta 1993 alkaen päässeet vapaaehtoisen velkajärjestelyn piiriin. Ehdotuksessa tämä toteutettaisiin määräaikaisten tukitoimenpiteiden avulla. Nämä maksuvapautukset olisivat tukimuotoina uusia ja niiden hakuaika on rajattu vuoden 2000 loppuun. Maksuvapautuksen kohteena voivat olla vain sellaiset korko- tai lyhennysrästit, jotka ovat muodostuneet sellaisena aikana, kun vapaaehtoinen velkajärjestelymenettely on ollut puutteellinen.

Lisäksi lakiin ehdotetaan otettavaksi nykyistä vastaava säännös lainansaaajien korkojen alentamisesta. Tavoitteena on ollut saattaa korkean korkotason aikana otettujen luottojen velalliset tasavertaiseen asemaan. Korkotaso on lamavuosien jälkeen huomattavasti alentunut ja nykyisin luottoja myönnetään matalammalla korolla saman elinkeinotoiminnan rahoittamiseen.

Esityksen tavoitteena on, että porotalous- ja luontaiselinkeinon rahoituslaki muodostaa perustan pohjoisen alueiden elinkeinon tukemiselle ja kehittämiseksi. Nykyiset, vuoden 1999 loppuun asti voimassa olevat porotalous- ja luontaiselinkeinolait esityksen myötä korvattaisiin yhtenäisellä säännöstöllä ja saatettaisiin osaksi pysyvää lainsäädäntöä. Esityksen tavoitteena on saattaa osaksi säännöstöä Agenda 2000 -ohjelman yhteydessä uudistettu EY:n lainsäädäntö, maaseudun kehittämisasetus ja rakennerahastojen yleisasetus sekä saattaa rahoitusjärjestelmät vastaamaan uuden rahastokauden tarpeita. Siten tehdään mahdolliseksi ohjelmatyöhön osallistuminen.

#### 4.2. Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että porotalouslaki ja luontaiselinkeinolaki kumotaan ja niiden tilalle säädetään porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki. Laki sisältäisi kattavasti sekä EU-osarahoitteisia tukia että kansallisia tukia koskevat säännökset elinkeinojen rahoittamisesta, eri tukimuodoista ja tuen saamisen perusteista. Lakiin sisältyisi yleisten säännösten lisäksi omina lukuinaan säännökset kansallisesta rahoitustuesta ja EU-osarahoitteisesta tuesta. Omana kokonaisuutena lakiin sisältyisivät päätöksentekoa, muutoksenhakua, täytäntöönpanoa ja valvontaa koskevat säännökset.

Laki koskisi kattavasti kansallisista varoista rahoitettavia sekä Euroopan unionin varoista osaksi rahoitettavia tukia siltä osin kuin näiden toimenpiteiden rahoittamiseen on osoitettu varat maa- ja metsätalousministeriön käyttöön.

Asiasisällöltään ehdotettu laki vastaisi pääosin nykyisin voimassa olevaa lainsäädäntöä. Uutena tukimuotona lakiehdotus mahdollistaisi valtionlainojen lisäksi myös korkotukilainojen käyttöönottamisen. Tuen saamisen edellytyksiä ehdotetaan kuitenkin eräiltä osin muutettavaksi muun muassa siten, että tuen saajien piiriin eräät rajoitukset ehdotetaan poistettaviksi määrittelemällä tuen saamisen yleiset edellytykset siten, että tuen saaminen on pääsääntöisesti mahdollista riippumatta siitä, missä muodossa elinkeinotoimintaa harjoitetaan. Yleisenä edellytyksenä olisi se, että tukea myönnettäisiin vain sellaiseen yritystoimintaan, jolla katsotaan olevan edellytykset elinkelpoisen toiminnan harjoittamiseen ja jonka tukemista voidaan pitää lain tavoitteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisena. Vaatimuksesta voitaisiin kuitenkin poiketa valtioneuvoston asetuksella säädettävissä tilanteissa muun muassa asuin- ja perinneympäristöä koskevien tukien osalta ja asuntorahoituksen osalta. Pääsääntönä olisi, ettei tämän lain mukaista tukea voitaisi myöntää, ellei hakija esitä luotettavaa selvitystä porotalouden tai luontaiselinkeinojen ja muun tuettavan toiminnan elinkelpoisuudesta sekä tuotteiden tai palveluiden markkinointimahdollisuuksista. Eräs keino osoittaa elinkelpoisuus voisi olla osallistuminen maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen (MTTL) vapaaehtoiseen kirjanpitoon perustuvaan seurantatutkimukseen. Tällaisesta tutkimuksesta olisi kannattavuusnäkökulmasta

muutoinkin suurta etua koko elinkeinolle. Erityistä huomiota tulisi kuitenkin kiinnittää siihen, ettei elinkelpoisuus porotalouden ja luontaiselinkeinojen osalta voi rahatalouden ulkopuolisuus huomioiden merkitä yhtä suurta vaatimuksia kuin muussa kaupallisemmassa yritystoiminnassa.

Tukea ei voitaisi myöntää alle 18-vuotiaalle eikä 65 vuotta täyttäneelle henkilölle. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin kuitenkin myöntää poikkeuksia ikävaatimuksista. Tarkoituksena on, että ikävaatimusten osalta noudatettaisiin nykyistä käytäntöä.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan tuettavan henkilön ja hänen puolisonsa muusta ammatista kuin porotaloudesta tai luontaiselinkeinosta saamat tulot eivät saa olla valtioneuvoston päätöksellä vahvistettua määrää suuremmat. Ulkopuolisten tulojen arvioinnista päättäisi edelleen valtioneuvosto.

Tuen piiriin pääseminen edellyttäisi, että tuen saaja asuu poronhoidon kyseessä ollen poronhoitoalueella ja luontaiselinkeinoon kyseessä ollen vastaavasti luontaiselinkeinoalueella. Samalla asumisvaatimuksen osalta ehdotetaan luovuttavaksi nykyisestä tilasidonaisuudesta.

Esitetyssä laissa puolison tuloja ei enää huomioitaisi tukikelpoisuutta arvioitaessa. Avioliittolain säännökset huomioiden puolison tulojen huomioiminen saattaisi aiheuttaa ristiriitaa avioliittolain säännösten kanssa ja rajoittaa puolisoitten itsemääräämisoikeutta siitä, mikä omaisuus on avio-oikeuden alaista varallisuutta ja mikä vapaaomaisuutta.

Esityksessä ehdotetaan otettavaksi lakiin nimenomaiset säännökset vapaaehtoisesta velkajärjestelystä pysyviin taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden velallisten taloudellisen aseman helpottamiseksi. Maaseutuelinkeinolain mukaisessa velkajärjestelyssä, johon nykyisessä lainsäädännössä on viitattu, on ongelmana ollut hakemusten käsittelyn hitaus. Tämä on johtunut siitä, että menettelyn piiriin on hakeutunut liian velkaisia tiloja, joiden ongelmiin ei ole kyetty enää vastaamaan velkajärjestelyn keinoilla. Toisaalta tuotantorakenteiltaan terveitä tiloja ei ole saatu velkajärjestelyn piiriin riittävän aikaisessa vaiheessa. Luontaiselinkeinojen ja porotalouden osalta velkajärjestelyn aloittaminen ei ole ollut edes mahdollista, koska Euroopan yhteisöjen komission hyväksyntä tukimuodon käyttöönottamisesta on puuttunut

käsittelyn viivästyttyä. Tämä on esityksessä pyritty huomioimaan mahdollistamalla järjestelmän puutteellisuudesta kärsineille elinkeinonharjoittajille mahdollisuus kompensoida velkajärjestelyn puuttuminen jälkikäteisin maksuvapautuksin. Lisäksi kynnys hakeutua vapaaehtoiseen velkajärjestelyn piiriin tulee saattaa mahdollisimman alhaiseksi siten, että velkajärjestelyä voitaisiin käyttää tehokkaasti ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä. Vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn hakeutumisen kynnystä voidaan alentaa muun muassa painottamalla sitä seikkaa, että menettely perustuu vapaaehtoisuuteen ja sopimukseen, eikä siitä siten tule merkintöjä yleisiin rekistereihin ja maksuhäiriöluetteloihin. On syytä painottaa menettelyn eroavan virallisesta velkajärjestelymenettelystä, joka toteutetaan tuomioistuinten päätöksellä.

Porotalouden ja luontaiselinkeinon harjoittajien velkaongelmista huomattavin osa muodostuu asuntorakentamisesta ja perheen kotina käytetty asuntotila on usein luottojen ainoa vakuus. Perheiden asuminen on erityisesti luontaiselinkeinoalueilla vaikea järjestää muulla tavoin, sillä kunnallisia vuokra-asuntoja ei ole tarjolla. Muun muassa tästä johtuen vapaaehtoiseen velkajärjestelymenettelyyn ehdotetaan mahdollisuutta siitä, että tällaisessa erityistilanteessa voitaisiin osana velkajärjestelyä myöntää valtionlainan maksuvapautus lainan vakuusasemasta riippumatta. Lisäksi velkajärjestelykeinoina voitaisiin käyttää maksuvapautuksia sekä maksulykkäyksiä. Sosiaalisten syiden perusteella erityisissä tapauksissa voitaisiin antaa jäljellä oleva valtionlaina anteeksi, jos elinkeinonharjoittaja on lopettanut ammatin harjoittamisen ja hänellä ei ole odotettavissa muitakaan merkittäviä tuloja. Vastaavan sisältöinen järjestelmä on sisällytetty myös maaseutuelinkeinojen rahoituslakiin.

Luottolaitoksilta kerätyn aineiston perusteella on selvitetty, että porotalous- ja luontaiselinkeinotiloilla on poikkeuksellisen vakavia taloudellisia ongelmia, jotka suurimmaksi osaksi johtuvat elinkeinonharjoittajista itsestään riippumattomista syistä. Tuotteiden hintakehitys ei ole edistynyt odotetusti ja joillakin alueilla tuotteet ovat vähentyneet huomattavasti. Investointien tekoajankohtana ei taloudellinen laskusuhdanne ollut vielä alkanut ja tuotteiden ja palvelujen kysyntä oli hyvä. Kalastajien toimeentulomahdollisuuksia on erityisesti heikentänyt kalakannan huomattava vähentyminen pyyntivesistä. Li-

säksi elinkeinon harjoittamisen koneellistuminen ja rakennemuutos ovat aiheuttaneet vaikeuksia ja lisääntyneitä kustannuksia. Luopumiseläkejärjestelmän puuttuminen ei ole edistänyt tilojen siirtymistä seuraavalle sukupolvelle. Muun muassa näistä syistä elinkeinonharjoittajat eivät ennakoidulla tavalla ole kyenneet hoitamaan maksuvelvoitteitaan ja useita tiloja on vaarassa ajautua pakkohuutokauppaan. Pohjoisilla alueilla vallitseva elinkeinorakenne huomioiden tämä aiheuttaisi lisää työttömyyttä ja muuttoliikettä asutuskeskuksiin ja jo olemassa olevien tilojen autioitumista. Pohjoisilla alueilla ei ole vaihtoehtoja elannon hankkimiselle. Kyseisiä ongelmia on viime aikoina painotettu runsaasti. Luottolaitoksilta saadun selvityksen perusteella on voitu todeta, että porotalouslain nojalla myönnettyissä luotoissa on yhtä vakavia ongelmia kuin luontaiselinkeinolain nojalla myönnettyissä luotoissa, joten ei nähdä perustetta sille, että erityiset helpotussäännökset tulisi kohdistaa vain luontaiselinkeinolain nojalla myönnettyihin luottoihin. Yleisenä ja jo ennalta ehkäisevänä taloudellisten vaikeuksien ratkaisukeinona käytettäisiin pysyväksi tukimuodoksi tarkoitettua vapaaehtoista velkajärjestelymenettelyä. Vapaaehtoiseen velkajärjestelymenettelyn käyttöönoton viivästyttyä porotalouden- ja luontaiselinkeinonharjoittajien osalta on elinkeinonharjoittajille kuitenkin jo aiheutunut maksuvaikeuksia siinä määrin, ettei kaikissa tapauksissa vapaaehtoinen velkajärjestely välttämättä riitä turvaamaan elinkeinon jatkumista tai perheen asunnon säilyttämistä ja koska korjaavien toimenpiteiden tarve on akuutti, jotta vältetään uhkaavat pakkohuutokaupparealisoinnit, katsotaan tarpeelliseksi esittää määrääjän voimassa olevaa maksuvapautusta akuuttien maksuvaikeuksien järjestelemiseksi. Ehdotetulla menettelyllä on tarkoitus palauttaa velkajärjestelyn ulkopuolelle jääneiden velallisten asema vastaamaan selkeästä tilannetta, että hakijat olisivat heti maksuvaikeuksien synnyttyä voineet hakeutua velkajärjestelyyn. Tällä keinolla akuuttiin maksukriisiin joutunut velallinen voidaan saattaa sellaiseen asemaan, että hänen on mahdollista jatkaa elinkeinotoimintaansa muun muassa vapaaehtoiseen velkajärjestelyn avulla.

Elinkeinotoiminnasta aiheutuneiden valtionlainojen ja myyntihintasaamisten luottojen pääomien erääntyneitä lyhennyksiä ja erääntyneitä korkoja voitaisiin järjestellä.

Edellytyksenä pidettäisiin sitä, että järjestelyn tulee olennaisesti parantaa lainansaaajan taloudellista tilannetta ja järjestelyn myötä elinkeinotoiminta muuttuu kannattavaksi. Vastaavasti voitaisiin järjestellä asunnon hankkimisesta aiheutuneita valtionlainojen erääntyneitä pääomalyhennyksiä ja erääntyneitä korkoja. Tämän säännöksen nojalla voitaisiin järjestellä myös yritystoiminnan lopettavien velallisten asuntolainoja, mikäli lainansaaajan asunnon säilyttämistä ei voida muutoin turvata. Lainansaaajan olisi kyettävä osoittamaan, että maksuvaraa kertyy riittävästi siinä määrin, että jäljelle jäävä luoton osa voidaan hoitaa normaalisti. Tällaisessa tapauksessa edellytyksenä ainoastaan asuntolainojen järjestelyn osalta menettelyn onnistumiselle lienee, että tilan osan myyntistä saadut tulot riittävät kattamaan muut lainat tai että velallisella on riittävästi maksuvaraa myös jäljelle jäävien luottojen hoitoon.

Edellä mainittujen valtion saatavien lisäksi elinkeinonharjoittajilla on runsaasti asunnon hankkimisesta aiheutuneita vapaarahoitteisia pankkilainoja. Näistä aiheutuneiden taloudellisten vaikeuksien vakauttamiseksi voitaisiin myöntää valtion varoista korkotukea ja valtiontakauksia kyseisten luottojen vakauttamista varten.

Nämä edellä mainitut uudet tukimuodot (valtionlainojen määräaikaaiset maksuvapautukset ja luottojen vakauttamiset) olisivat siis voimassa vain määräajan ja ne on tarkoitettu helpottamaan nyt vallitsevaa akuuttia tarvetta välttää uhkaavat pakkohuutokaupat. Siten esitetään, että kyseistä määräaikaista menettelyä tulisi hakea viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2000. Tukimuoto olisi uudistus voimassaolevaan lainsäädäntöön verrattuna, mutta tuen toteuttamistapa korkojen ja lyhennysrästien maksuvapautusten osalta on vastaava kuin vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä siten, että vastaavat maksuvapautukset on mahdollista toteuttaa myös vapaaehtoisen velkajärjestelymenettelyn keinoin. Vastaavat velkajärjestelykeinot ovat käytössä myös maaseutuelinkeinojen rahoituslaissa. Vakauttamislainojen ja valtiontakausten osalta myös maatalouden harjoittajia on voitu tukea vastaavasti valtioneuvoston päätöksen (404/1992) perusteella. Kyseinen tuki olisi tarkoitettu vain määräaikaiseksi ja se voitaisiin toteuttaa vain määräaikaan mennessä toimitettujen hakemusten perusteella. Määräaika päättyisi vuoden 2000 lopussa. Tuki voitaisiin lisäksi kohdistaa vain sellaisiin

maksurästeihin, jotka ovat syntyneet 10 päivänä syyskuuta 1993 ja 1 päivänä toukokuuta 1999 välisenä aikana.

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen tuottamaan taloudelliseen tuottoon nähden korkea korkotaso aiheuttaa suuria taloudellisia ongelmia. Tilojen pakkorealisoitien ehkäisemiseksi porotalouslakiin ja luontaiselinkeinolakiin lisättiin vuonna 1997 säännös valtionlainojen ja myyntihintasaamisten vuotuisen koron tarkistamisesta ennen 1 päivää tammikuuta 1996 syntyneiden valtionlainojen ja myyntihintasaamisten osalta kahdeksi ja puoleksi prosentiksi ja asuntolainojen osalta vuotuinen korko enintään neljäksi prosentiksi. Koska taloudelliset ongelmat ovat kyseisillä elinkeinoaloilla edelleen vakavia, menettelyä tulisi jatkaa vuoteen 2001 saakka vastaavasti kuin aikaisemmassa lainsäädännössä on säädetty. Vastaava sääntely sisältyy myös maaseutuelinkeinolakiin sekä maaseutuelinkeinojen rahoituslakiin, joka aikanaan tulee korvaamaan edellisen.

Maan hankintaa ja maan luovuttamista koskevat säännökset sisältyvät nykyisin porotalouslakiin ja luontaiselinkeinolakiin. Maankäyttötoiminnan tarkoituksena on ollut muodostaa tiloja ennestään maata omistamattomille elinkeinonharjoittajille asuntotilan hankkimista varten. Koska maankäyttötoimintaa ei kuitenkaan nykyisin enää rahoiteta myöntämällä maanhankintaan pitkäaikaista lainaa kauppahintasaatavana, säännökset sopivat huonosti ehdotettuun porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin. Tukimuodoista ehdotetaan poistettavaksi kokonaan myyntihintasaamiset ja tämän lain mukaisesti tuettaisiin maanhankintaa avustuksin ja valtionlainoin, joista tarkemmin säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Maankäyttöä koskevat säännökset ehdotetaan tästä johtuen sisällytettäväksi tarvittavilta osin maatilatalouden kehittämisrahastosta annettuun lakiin (657/1966), jäljempänä MAKE-RA-laki.

Keskeisenä ehdotuksena on myös elinkeinon kehittäminen ja elinkeinopohjan laajentaminen mahdollistamalla yritystoiminnan tukeminen. Luontaiselinkeinoja on voitu tukea aikaisemmin maaseutuelinkeinolain mukaisella yritystoiminnan tuella. On kuitenkin tarkoituksenmukaisempaa säätää tämä mahdollisuudeksi elinkeinoa koskevassa omassa rahoituslainsäädännössä. Esityksen mukaan pienyritystukea voitaisiin myöntää myös yh-

teisölle. Tuettavilta yhteisöiltä vaadittaisiin kuitenkin näyttöä siitä, että niiden taloudellinen elinkelpoisuus voidaan osoittaa ja yrittäjällä itsellään on tarvittava alan koulutus. Ohjaamalla pyritään saamaan elinkeinonharjoittajat käyttämään myös yhteiskunnan tarjoamia neuvonta- ja koulutuspalveluja.

Poikkeuksellisista luonnonolosuhteista johtuen voitaisiin valtioneuvoston asetuksella erityisen painavista syistä myöntää rahoitustukea porojen hätäruokintaa varten. Valtioneuvoston asetuksella ei myönnettäisi pysyvää tukioikeutta, vaan jokaisen luonnonkatastrofin yhteydessä tuen myöntämisen edellytykset tulisivat harkittaviksi tapauskohtaisesti. Tuki voitaisiin myöntää yksittäiselle elinkeinonharjoittajalle tai paliskunnalle.

Esityksessä ehdotetaan myös kolttalakia muutettavaksi siten, että kolttala-alueen kulturi-, tieto ja muiden palvelujen rahoitta-

minen olisi mahdollista maatilatalouden kehittämisrahaston varoista.

## 5. Esityksen vaikutukset

### 5.1. Taloudelliset vaikutukset

#### Yleistä

Ehdotetun lain mukaisia toimenpiteitä on tarkoitus rahoittaa sekä valtion talousarvion että maatilatalouden kehittämisrahaston (MAKERA) varoista. Osaan toimenpiteistä voidaan lisäksi saada rahoitusta EMOTR:n sekä muiden EY:n rakennerahastojen varoista. Ehdotettu laki ei olennaisesti muuttaisi varojen käyttöä nykyisestään. Tukikohteet säilyisivät ennallaan. Vuonna 1998 myönnettiin porotalouteen ja luontaiselinkeinoin liittyviin hankkeisiin tukea seuraavasti:

#### A. Valtion talousarvion määräraha:

| tukimuoto                                                         | kansallinen-<br>rahoitusosuus<br>mk | EU:n rahoitus-<br>osuus | tuki yhteensä |
|-------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|-------------------------|---------------|
| ohjelmaperusteinen<br>kehittämistuki<br>(porotalouslain mukainen) | 10 000                              | 0                       | 10 000        |
| kehittämishankkeet                                                | 480 000                             | 554 000                 | 1 034 000     |
| yrittäjäkoulutukset                                               | 118 500                             | 118 500                 | 237 000       |

#### B. Maatilatalouden kehittämisrahaston varoista:

| tukimuoto             | kansallinen<br>rahoitusosuus<br>mk | EU:n rahoitus-<br>osuus | tuki yhteensä |
|-----------------------|------------------------------------|-------------------------|---------------|
| investointituki       | 4 609 756                          | 21 228                  | 4 630 984     |
| nuort.vilj. käynn.    | 914 848                            | 914 848                 | 1 829 696     |
| pienyrittäjätoim.tuki | 145 000                            | 0                       | 145 000       |

#### C. Maatilatalouden kehittämisrahastosta myönnettiin tuettuja lainoja vuonna 1998 seuraavasti:

| Lainoituskohde              | mk        |
|-----------------------------|-----------|
| tuotannolliset investoinnit | 758 600   |
| tilanpidon aloittaminen     | 2 016 000 |
| maanhankinta                | 272 000   |
| pienyrittäjätoiminta        | 0         |
| asunnot                     | 598 000   |
| asuntotilat                 | 0         |

*Vanhat tukimuodot*

Maaseutuelinkeinolain mukaisten vapaaehtoisten velkajärjestelyjen kustannukset vuonna 1997 olivat 1,8 miljoonaa markkaa. Porotalouden ja luontaiselinkeinojen harjoittajia on kuitenkin lukumääräisesti vähemmän koko maatilatalous huomioiden. Vapaaehtoisten velkajärjestelyn mahdollistaminen kaikille porotalouden harjoittajille aiheuttaa valtiolle tulojen menetyksiä vuosittain arviolta 0,5 miljoonaa markkaa ja sen mahdollistaminen luontaiselinkeinojen harjoittajille arviolta 0,3 miljoonaa markkaa.

Porotalouslain ja sitä aikaisemmin voimassa olleen lainsäädännön sekä luontaiselinkeinojen mukaisten asuntolainojen koron tarkistaminen enintään neljään prosenttiin jatkossakin koskee noin 80 lainaa. Vuosittain alennuksen arvioidaan vähentävän valtion korkotuloja noin 440 000 markkaa. Samojen säädösten nojalla myönnettyjen valtionlainojen koron tarkistaminen enintään kahteen ja puoleen prosenttiin arvioidaan vähentävän valtion korkotuloja noin 40 000 markkaa vuodessa. Edellä mainittuihin lakeihin perustuvien myyntihintasaamisten arvioidaan vähentävän valtion korkotuloja vuosittain noin 80 000 markkaa. Ehdotetut koron tarkistukset olisivat voimassa vain vuoteen 2001 asti.

*Uudet tukimuodot*

Määräajan voimassa olevaa maksuvapautusta tulisi hakemaan noin kolmannes elinkeinon harjoittajista, sillä luottolaitoksilta saatujen selvitysten mukaan noin kolmanneksella tiloista on akuutteja maksuvaikeuksia. Kustannukset suoritettaisiin maatilatalouden kehittämisrahaston varoista. Kustannukset muodostuisivat seuraavasti:

Luottolaitoksilta saadun selvityksen mukaisesti valtionlainojen erääntyneitä korkoja ja viivästyskorkoja porotalouslain ja luontaiselinkeinojen nojalla myönnettyihin luottoihin on kertynyt kaikkiaan 752 000 markkaa. Lukuun on laskettu järjestämättömät

saatat, joiden lyhennykset ovat viivästyneet yli kolme kuukautta. Valtion myyntihintasaamisten korkoja ja viivästyskorkoja on vastaavasti erääntynyt 391 455 markkaa. Kaikkiaan korkoja on siten erääntynyt 1 143 456 markkaa. Korkorästeille voitaisiin esityksen mukaan myöntää enintään 80 prosentin maksuvapautus.

Selvityksen mukaisesti ongelmaluottojen valtionlainojen pääomien lyhennysrästien määrä luottolaitoksissa on yhteensä 1 527 968 markkaa. Valtion myyntihintasaamissa, joiden pääomien lyhennyksissä on ilmennyt ongelmia on pääoman lyhennysrästejä yhteensä 950 531 markkaa. Kaikkiaan pääoman lyhennysrästejä on 2 478 499 markkaa. Porotalouteen ja luontaiselinkeinoihin kohdistuvia ongelmaluottoja on yhteensä 28 162 325 markkaa. Korkorästien määrä suhteessa ongelmaluottojen pääoman lyhennysrästien määrään on 32 prosenttia, joka seuraavaan tasalukuun ylöspäin pyöristettynä olisi 40 prosenttia. Vastaavassa suhteessa ehdotetaan järjestettäväksi pääomien lyhennysrästejä. Siten maksuvapautuksen määrä pääoman lyhennysrästien osalta olisi enintään 40 prosenttia.

Vapaarahoitteisia ongelmaluottoja porotalouden ja luontaiselinkeinojen harjoittajilla on luottolaitoksilta saadun selvityksen mukaan 7 674 096 markkaa. Selvityksen mukaan vapaarahoitteisista luotoista noin 35–40 prosenttia koskee asuntorahoitusta. Tällä perusteella voidaan arvioida, että enintään noin 40 prosenttia vapaarahoitteisista luotoista päättyisi vakauttamismenettelyyn, jossa haetaan asuntoluotoista muodostettavalle lainalle valtioneuvoston takauksia ja korkotukea. Korosta ja pääomasta muodostettavalle vakautettavalle lainalle voitaisiin myöntää valtioneuvoston takaus 80 prosentin osalle myönnettävän uuden luoton pääomasta. Maaseutuelinkeinolain mukaisille maataloille tai viljelijöille on myönnetty korkotukilainoja ja valtioneuvoston takauksia. Näistä on sikäli hyviä kokemuksia, että vain marginaalinen osa takauksista on realisoitunut valtion maksettavaksi.

A. Arvio määräaikaisten maksuvapautusten muodossa myönnettävistä taloudellisista helpotuksista valtiolle aiheutuvista kustannuksista 31 päivään joulukuuta 2000 mennessä saapuvien hakemusten perusteella:

korkojen maksuvapautukset kertaluonteisesti enintään  
pääomien maksuvapautukset kertaluonteisesti enintään

1 mmk  
1 mmk

B. Arvio määräaikaan sidottujen vakauttamislainojen ja valtiontakausten myöntämisestä 31 päivään joulukuuta 2000 mennessä saapuvien hakemusten perusteella:

|                                                         |         |
|---------------------------------------------------------|---------|
| myönnettäviä korkotukilainoja enintään                  | 3,1 mmk |
| 80 prosentin määrälle korkotukilainoista valtiontakaust | 2,5 mmk |

Määräaikaisen maksuvapautuksen osalta ehdotettu laki lisäisi valtion menoja. Näistä helpotustoimenpiteistä aiheutuneiden menojen kustannukset arvioidaan kuitenkin huomattavasti vähäisemmiksi kuin ne menot, jotka valtiolle aiheutuu siitä, että tilat ajautuvat pakkohuutokauppaan. Vähäisen kysynnän ja syrjäisen sijainnin sekä muuhun käyttöön soveltumattomuuden vuoksi pakkohuutokaupalla myydessä kiinteistöistä ei saataisi riittäviä kauppahintoja luottojen kattamiseksi. Tästä on osoituksena luottolaitoksilta saatu selvitys, jonka mukaan luotoissa on vakuusvajetta. Vakuusvaje johtuu suureksi osaksi maan arvon yleisestä laskemisesta 1990-luvun alussa. Liitännäis seuraamukseksi pakkohuutokaupoista seuraisi myös muuttopainetta asutuskeskuksiin sekä pohjoisen alueiden autioitumista. Koska pohjoisilla alueilla on vain vähän vaihtoehtoja elannon hankkimiseksi, aiheuttaisivat pakkohuutokaupat myös ennestäänkin korkeilla työttömyysalueilla työttömyyden lisääntymistä ja pohjoisen alueen kuntien olosuhteiden heikkenemistä. Tällä perusteella katsotaan, että väliaikaisesta kustannuksien noususta aiheutuva myöhempi taloudellinen ja yhteiskunnallinen etu korvaa menojen määräaikaisen lisääntymisen. Korkotukilainojen ja takausten muodossa myönnettävä tuki myönnettäisiin lainan muodossa eikä se aiheuttaisi normaalin korkotuen lisäksi muita välittömiä kustannuksia valtiolle.

Muilta osiltaan ehdotettu laki ei lisäisi valtion menoja, mutta se joiltakin osin muuttaisi niiden kohdentumista. Voimassa olevien säästöjen tukitasot ovat erilaiset riippuen siitä, onko kysymyksessä EU-osarahoitteinen investointi. Ehdotus mahdollistaisi pääsääntöisesti saman tukitason käyttämisen riippumatta siitä, miten tuki rahoitetaan. Maatilatalouden kehittämisrahaston käyttökohteita ei ole tarkoitus muuttaa. Rahaston varojen käytöstä laadittaisiin edelleen vuosittain käytösuunnitelma, jonka yhteydessä päätettäisiin määrärahoista eri tukikohteisiin. Lisäksi vuosittain annettaisiin yksityiskohtaiset määräykset tukikohteittaisesta tukitasosta.

Koska ohjelmaperusteisiin tukijärjestelmiin on tarkoitus soveltaa voimassa olevia sää-

nöksiä ohjelmakauden loppuun, ehdotuksella ei ole toistaiseksi vaikutusta niiden tukimenoihin.

Ehtojen yksinkertaistamisella on olennainen vaikutus hakemusten hallinnolliseen käsittelyyn. Työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosausten hakemusruuhkia voitaisiin osittain purkaa luopumalla joistakin vanhoista tukiehdosta. Joissakin yksittäistapauksissa ehdotuksen mukaiset säännökset voivat tuoda tuen piiriin sellaisia yhteisöjä, jotka nyt ovat tukijärjestelmän ulkopuolella.

Maata ei enää tarvita tämän lain mukaisiin toimenpiteisiin, sillä maan luovuttamisesta säädetäisiin vastaisuudessa maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain nojalla. Koska porotalous- ja luontaiselinkeinolakien mukaisen rahoituksen ja maankäytön suuntaus on ollut viime vuosina aleneva, eivät esitetyt toimenpiteet aiheuttaisi lisäystä maatilatalouden kehittämisrahaston varojen käyttöön tältä osin.

## 5.2. Ympäristövaikutukset

Ehdotettuun porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin yhdistetään porotalouslain ja luontaiselinkeinolain säännökset. Ehdotetun lain säännökset vastaisivat pääosin voimassaolevaa lainsäädäntöä, joten ehdotuksella ei arvioida olevan välittömiä uusia ympäristövaikutuksia.

Ehdotetun lain tavoitteena olisi, kuten nykyisinkin, muun muassa alueen kehittäminen, uusiutuvien luonnonvarojen kestävän käytön edistäminen sekä haja-asutusalueiden ja yhdyskuntien kehittämisen tukeminen. Lain mukaisissa toimenpiteissä tulisi kiinnittää erityistä huomiota kestävän kehityksen mukaiseen tuotantoon, ympäristönäkökohtiin sekä vesivarojen kestävän käytön periaatteisiin. Tältä osin ehdotetun lain tavoitteet tulevat edistämään ympäristönäkökohtien ja kestävän kehityksen huomioon ottamista maaseudun kehittämisessä.

Saamelaisten kotiseutualuetta varten Saamelaiskäräjät valmisteli yhdessä ympäristöministeriön kanssa ohjelman saamelaisten kestävästä kehityksestä. Ohjelma hyväksyttiin vuonna 1998 (hallituksen kestävän kehi-

tyksen ohjelma. Suomen ympäristö 245. Helsinki 1998. s. 6—7).

Esityksessä ehdotetaan tuettavaksi asuin- ja työympäristön parantamista, perinneympäristön säilyttämistä ja ympäristönsuojellisia investointeja. Lisäksi esityksessä ehdotetaan lain painopisteen siirtämistä uusien tilojen perustamisesta ja asuinrakennuksien rakentamisesta elinkeinopohjan vahvistamiseen ja laajentamiseen. Luontaiselinkeinojen harjoittaminen perustuu luonnon jatkuvaan tuotto-kykyyn ja luonnosta saatujen tuotteiden jatkojalostukseen. Elinkeinojen harjoittaminen edellyttää kestävä kehityksen periaatteiden noudattamista ja luonnon jatkuvan tuotto-kyvyn turvaamista. Esityksen mukaisilla toimenpiteillä on positiivisia ympäristövaikutuksia.

### 5.3. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Ehdotetut muutokset eivät aiheuta muutoksia ministeriön tai viranomaisten välisiin toimivaltasuhteisiin. Järjestelmän yksinkertaistamisen voidaan arvioida vähentävän sen täytäntöönpanosta aiheutuvaa työmäärää. Suoranaista vaikutusta henkilöstön määrään ei esityksellä kuitenkaan olisi.

Esityksen ei arvioida aiheuttavan muutoksia valtion tai kuntien organisaatiossa. Esityksen mukaiset menettelyt eivät myöskään aiheuta henkilöstön lisätarvetta julkishallinnossa. Vapaaehtoisten velkajärjestelyjen käsittely tapahtuu esityksen mukaan työvoima- ja elinkeinokeskuksissa. Perinteisten maatilojen velkajärjestelyt on hoidettu vastaavasti, joten uudenlaisia tehtäviä ei tästä työvoima- ja elinkeinokeskuksille aiheudu, mutta velkajärjestelyjen hakijoiden määrä voi kasvaa ja siten aiheuttaa ruuhkaa hakemusten käsittelijöille. Siten esitys lisää jonkin verran erityisesti Lapin työvoima- ja elinkeinokeskuksen työmäärää.

### 5.4. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana on turvattu Euroopan unionin liittymissopimuksessa sekä aineellisesti Suomen hallitusmuodon 14 §:n 3 momentissa ja alueellisen kulttuuri-itsehallinnon osalta hallitusmuodon 51 a §:ssä. Vastaava säännös sisältyy 1.3.2000 voimaantulevan Suomen perustuslain (731/1999) 17 §:ään. Ihmisoikeussopimuksista kansalaisoikeuksia ja poliittisia oi-

keuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (KP-sopimus) 27 artikla turvaa lisäksi saamelaisten kulttuuriin kuuluvien elinkeinojen harjoittamisen.

Ehdotetun lain 1 §:n mukaan lain mukaisissa toimenpiteissä on kiinnitettävä huomiota saamelaisten mahdollisuuksiin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuriin kuuluvia elinkeinoja saamelaisten kotiseutualueella. Rahoituslaki mahdollistaa tukimuotojensa puitteissa saamelaiskulttuuriin liittyvien elinkeinojen rahoittamisen.

Julkisen vallan viranomaisilla on saamelaiskäräjistä annetun (974/1995) lain 9 §:n mukainen neuvotteluvelvoite saamelaiskäräjien kanssa laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka vaikuttavat saamelaisten asemaan alkuperäiskansana saamelaisten kotiseutualueella. Saamelaiskäräjät edustaa lain 6 §:n mukaan saamelaisia sekä kansallisissa että kansainvälisissä yhteyksissä.

## 6. Asian valmistelu

### 6.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 13 päivänä lokakuuta 1998 työryhmän (porotalous- ja luontaiselinkeinolainsäädäntötyöryhmä) laatimaan ehdotuksen porotalouslain ja luontaiselinkeinolain yhdistämiseksi. Työryhmän tehtävänä oli selvittää eri vaihtoehdot yhtenäistää porotaloutta ja luontaiselinkeinoja koskeva rahoituslainsäädäntö ja mahdollisuudet koota säännökset samaan lakiin sekä tehdä selvityksen perusteella ehdotus lainsäädännöllisiksi toimenpiteiksi. Lisäksi työryhmän tuli kiinnittää erityistä huomiota mahdollisuuksiin parantaa luontaiselinkeinotilojen taloudellista asemaa. Työryhmä jätti muistionsa (työryhmämuistio MMM 1999:9) maaliskuun 31 päivänä vuonna 1999. Muistiossa ehdotetaan yksimielisesti porotalouslain ja luontaiselinkeinolain säännösten yhdistämistä ja yhtenäistämistä porotalous- ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin sekä ehdotetaan määräaikaista tukitoimenpiteitä parantamaan elinkeinonharjoittajien taloudellista asemaa. Esitys perustuu edellä mainittuun työryhmän muistioon. Esityksessä on otettu huomioon myös maatilojen velkatyöryhmän muistiossa (työryhmämuistio MMM 1996:8) esitettyjä näkökohtia sekä maaseutuelinkeinolainsäädännön uudistamistyöryhmän muistiossa (työryhmämuistio MMM 1997:16) esitettyjä seikkoja. Poro-

talouden- ja luontaiselinkeinojen harjoittajien vapaaehtoista velkajärjestelyä koskeva muutosehdotus on valmisteltu luontaiselinkeinolain kehittämistoimikunnan mietinnön pohjalta (työryhmämuistio MMM 1995:6). Ehdotuksesta on neuvoteltu saamelaiskäräjien kanssa 27 päivänä syyskuuta 1996. Saamelaiskäräjät kannattivat ehdotusta yksimielisesti.

Esitys porotalous- ja luontaiselinkeinolakiin yhdistämisestä ja elinkeinoja koskevan uuden rahoituslain säätämistä on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriön asettamassa työryhmässä. Siinä ovat olleet jäseninä maa- ja metsätalousministeriön, valtiovarainministeriön, Lapin työvoima- ja elinkeinokeskuksen, Paliskuntain yhdistyksen, saamelaiskäräjien ja elinkeinon harjoittajien edustajat. Valmistelun aikana on kuultu Lapin työvoima- ja elinkeinokeskuksen maanmittausinsinööriä ja metsänhoitajaa, keskusrahalaitosten edustajia sekä maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen asiantuntijaa. Lisäksi järjestettiin Enontekiön ja Inarin kunnissa tilaisuuksia, joissa kuultiin alueen elinkeinonharjoittajia ja muita paikalle tulleita. Työryhmä on käyttänyt esityksen valmistelussa pääasiallisena aineistona Lapin työvoima- ja elinkeinokeskuksen arkisto- ja tilastotietoa sekä luottolaitoksilta kerättyä tilastotietoa velkarasitteen määrästä. Lisäksi valmisteluaineistona on käytetty seuraavia julkaisuja:

- Heikkilä, Marja-Terttu—Magga, Risten-Rauna: Luontaiselinkeinotilallisen elämän leipä, tutkimus luontaiselinkeinotilallisten toimeentulosta ja toimeentulomahdollisuuksista. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja, Rovaniemi 1995.

- Niemi, Merja: Riekkonmetsästäys elinkeinona ja virkistysmuotona Ylä-Lapissa metsästyksena 1989—1990 ja 1991—1992. Maatilahallitus, Helsinki 1992.

- Polar-Marsi 86 -projekti.

## 6.2. Lausunnot

Porotalous- ja luontaiselinkeinojen lainsäädäntötyöryhmän muistiosta on pyydetty lausunnot seuraavilta tahoilta: Suomen kunta-liitto, valtiovarainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, sisäasianministeriö, oikeusministeriö, ympäristöministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työministeriö, Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan työvoima- ja elinkeinokeskukset, Lapin lääninhallitus,

Metsähallitus, Suomen ympäristökeskus, luottolaitokset, maatalousalan keskusjärjestöt, maaseutukeskusten liitto, maanmittauslaitos, saamelaiskäräjät, Paliskuntain yhdistys ja Luontaiselinkeinojen liitto. Lausunnoissa esitetyt lakiehdotuksen yksityiskohtia koskevat huomautukset on pyritty huomioimaan mahdollisuuksien mukaan esitystä valmisteltaessa. Saamelaiskäräjien edustajien kanssa on lisäksi käyty neuvottelut 30 päivänä kesäkuuta 1999 lain edellyttämällä tavalla.

## 7. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

### 7.1. Laki yritystuen yleisistä ehdoista

Yritystuen yleisistä ehdoista annetussa laissa (786/1997) on määritelty ne yritystuen perusteet, joita sovelletaan riippumatta siitä, millä hallinnonalalla tukea hallinnoidaan. Laki sisältää säännökset yritystukiohjelmien yleisistä tavoitteista, yritystuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä ja yritystuen valvonnan. Laissa on myös menettelytavat yritystukipolitiikan yhteensovittamiseksi eri hallinnonalojen välillä. Yhteensovittaminen tapahtuu yritystukineuvottelukunnassa.

Yritystuen yleisistä ehdoista annettua lakia sovelletaan annettaessa suoraan tai välillisesti valtion varoista yritystukea muuhun elinkeinotoimintaan kuin varsinaiseen maa- ja metsätalouteen tai kalastukseen. Ehdotettavaan porotalous- ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin kuuluisivat muun muassa elinkeinon yhteydessä harjoitettava yritystoiminta ja alkutuotteiden teollinen jatkojalostus. Lakiehdotuksista on pyydetty yritystukineuvottelukunnan lausunto.

### 7.2. Vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää valtiontukea koskevat yhteisön suuntaviivat

Euroopan yhteisöjen komissio antoi vuonna 1994 ensimmäiset vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää valtiontukea koskevat suuntaviivat. Vuonna 1997 komissio lisäsi niihin maatalouden alaa koskevia erityismääräyksiä.

Suuntaviivojen tarkoituksena on sisämarkkinoiden edellyttämä tiukempi valtiontukien valvonta. Valtiontukien myöntäminen vai-

keuksissa olevien yritysten pelastamiseen konkurssilta ja niiden rakenneuudistusten edistämiseen voi kuitenkin olla hyväksyttyä vain tietyin edellytyksin. Tukia voidaan perustella esimerkiksi sosiaali- tai aluepoliittisilla näkökohdilla.

Ehdotetussa porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaissa on pyritty huomioi-

maan edellä mainitut yhteisön säännökset ja tuet on pyritty rajaamaan suuntaviivojen rajoitusten mukaisesti. Porotalouden- ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki on toimitettava EY:n komissiolle valtiontukikäsittelyä varten siltä osin kuin on kysymys yritysten toiminnan tukemisesta ohjelmatoiminnan ulkopuolella. Käsittely saattaa vaikuttaa lain voimaantuloon.

## YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

### 1. Lakiehdotusten perustelut

#### 1.1. Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki

##### 1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain tavoitteet.* Ehdotetun lain 1 §:ssä määritellään porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain tavoitteet siten, että porotalouslain ja luontaiselinkeinolain tavoitteet tulisivat huomioon otetuiksi poronhoitoalueella ja luontaiselinkeinojen harjoittamisalueella. Nykyisin voimassa olevissa porotalouslaissa ja luontaiselinkeinolaissa on kirjattu tavoitteeksi lähinnä porotalouden ja luontaiselinkeinon harjoittajien toimeentulomahdollisuuksien ja elinolosuhteiden parantaminen. Ehdotetun lain tavoitteena on ensisijaisesti edistää ja monipuolistaa porotalouden ja luontaiselinkeinojen elinkeinotoimintaa, parantaa elinkeinojen rakennetta ja toimintaedellytyksiä, edistää uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä, kehittää poronhoito- ja luontaiselinkeinoaluetta sekä tukea haja-asutusalueiden ja yhdyskuntien kehittämistä. Mainittuja tavoitteita toteutettaisiin osana porotalouden ja luontaiselinkeinojen toimintaedellytysten kehittämistä. Lakia sovellettaessa tulisi ottaa huomioon Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan sekä alue- että rakennepolitiikan tavoitteet.

Luontaiselinkeinolain voimassaolon alkuvaiheessa tukitoimenpiteitä on pääasiassa suunnattu uusien luontaiselinkeinotilojen perustamiseen. Myös porotilalain mukaisten tilojen muodostaminen on saatettu loppuun ja tukitoimet tulitaisiin ehdotetun lain tavoitteiden mukaisesti suuntaamaan näiden tilojen elinkelpoisuuden lisäämiseen. Esitetyn lain

mukaiset tukitoimenpiteet suunnattaisiin ennistä selvemmin jo olemassa olevien tilojen elinkeinon tukemiseen ja kehittämiseen, koska luonnon tuottokyky ja sen kestäväälle pohjalle rakentuva hyödyntäminen asettavat rajan luontaiselinkeinoista toimeentulonsa saavan väestön määrälle. Lisäksi jo olemassa olevat luontaiselinkeinotilat kamppailevat kannattavan toiminnan rajoilla, joten ei ole tarkoituksenmukaista kannustaa tukitoimenpitein uusien tilojen muodostamista. Sen sijaan elinkeinonharjoittajille pyritään kehittämään uusia yritystoimintamuotoja.

Pykälän 2 momentissa todetaan, että lain mukaisissa toimenpiteissä on kiinnitettävä erityistä huomiota saamelaiden mahdollisuuksiin ylläpitää ja kehittää kulttuurimuotoonsa kuuluvia elinkeinoja saamelaiden kotiseutualueella. Laki osaltaan tukisi saamelaidenkin mahdollisuuksia harjoittaa omaan kulttuuriinsa liittyviä elinkeinoja. Tukea myönnettäessä edellytettäisiin kuitenkin, että tuen saamiselle asetetut yleiset ja erityiset edellytykset täyttyisivät. Saamelaiden kotiseutualue käsittää Saamelaiskäräjistä annetun lain mukaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevaa Lapin paliskunnan aluetta.

Ehdotetun lain mukaiset rahoitustoimenpiteet esimerkiksi matkailuun, saattavat häiritä perinteisenä elinkeinona pidettyä poronhoitoa. Tämän vuoksi kaikissa lain mukaisissa tukitoimenpiteissä olisi huomioitava myös se, ettei toimenpiteillä tarpeettomasti haitattaisi saamelaiden perinteistä elinkeinonharjoittamista. Olisikin suositeltavaa, että tukea myöntävä viranomainen pyytäisi saamelaiskäräjien lausunnon silloin, kun tuen myöntämistä koskevalla päätöksellä arvioidaan olevan oleellinen merkitys saamelaiden perinteisten elinkeinojen harjoittamismahdol-

lisuuteen. Lausunnon pyytäminen olisi tarpeellista esimerkiksi silloin, kun tukea haetaan laajamittaiseen majoitustoimintaan alueille, jotka ovat poronhoidon kannalta tärkeitä.

Pykälän 3 momentissa luetellaan ne seikat, jotka lakia sovellettaessa olisi lisäksi otettava huomioon. Edellä lueteltujen tavoitteiden lisäksi ehdotetaan, että lain mukaisissa toimenpiteissä olisi kiinnitettävä erityistä huomioita tuottavuuden ja kilpailukyvyn lisäämiseen, tuotteiden laadun parantamiseen, tuotannon uudistamiseen markkinoiden tarpeita vastaaviksi sekä ympäristönäkökohtiin, sosiaalisiin ja sivistyksellisiin vaikutuksiin sekä tasa-arvo, ympäristö- ja työllisyysvaikutuksiin.

2 §. *Soveltamisala ja maantieteellinen soveltamisalue.* Ehdotettu laki olisi puitelain luonteinen. Se sisältäisi säännökset sekä kansallisista varoista että Euroopan unionin ja Euroopan yhteisön varoista myönnettävien tukien käyttötarkoituksista ja myöntämisedellytyksistä, toimivaltaisista viranomaisista ja muista toimielimistä, tukimuodoista, tukien lakkauttamisesta ja takaisinperimisestä sekä muutoksenhausta ja muista menettelyistä. Lakia tarkemmat säännökset annettaisiin valtioneuvoston asetuksella tai maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Lain soveltamisalaan kuuluisi sellaisten tukijärjestelmien ja tukiohjelmien täytäntöönpano, joilla edistetään lain tavoitteiden toteutumista. Tuettavat toimenpiteet rahoitettaisiin maa- ja metsätalousministeriön käyttöön osoitetuilla kansallisilla varoilla tai Euroopan yhteisön (EY) rakennerahastosta osoitetuilla tai muilla Euroopan unionin (EU) varoilla. Tältä osin lain soveltamisala määriteltäisiin viittaamalla EY:n maaseudun kehittämisasetuksessa säädettyihin toimenpiteisiin.

Maantieteellisesti lakia sovellettaisiin poronhoitolaissa (848/1990) tarkoitettulla poronhoitoalueella harjoitettavaan porotalouteen. Poronhoitoalue on määritelty poronhoitoa koskevassa omassa lainsäädännössä, joten sitä ei ole tarkoituksenmukaista määritellä tässä laissa. Luontaiselinkeinojen harjoittajien osalta tämän lain määräyksiä sovellettaisiin Enontekiön, Inarin, Utsjoen ja Savukosken kunnissa sekä Muonion, Kittilän, Sodankylän ja Sallan kuntien niissä osissa, jotka ovat Kajangin, Tepaston, Pomovaaran, Peurasuvannon, Savukosken, Seitjärven, Ruotsukaisen, Pulkkaviidan ja Ylirovanvaa-

ran muodostaman rajaviivan pohjoispuolella, asianomaiset rajaviivalle sattuvat taloryhmät kuitenkin kokonaan mukaan lukien. Lain maantieteellinen soveltamisalue olisi sama, kuin nykyisin voimassa olevissa porotalous- ja luontaiselinkeinolaissa.

Soveltamisalueen määrittelyn yhteydessä on kiinnitettävä huomioita siihen, että myös poronhoito on yksi keskeinen luontaiselinkeinon harjoitusmuoto. Poronhoitoon perustuvan elinkeinon jakautuminen tuettavaksi porotalouslain mukaisesti tai luontaiselinkeinolain mukaisesti on toteutettu voimassa olevassa lainsäädännössä porotalousasetuksen (494/1991) 1 §:ssä ilmenevän perusteen mukaisesti. Sen mukaan henkilön voidaan katsoa saavan pääasiallisen toimeentulonsa porotaloudesta, jos hän omistaa vähintään 80 eloporoa. Vaikka elinkeinojen tukeminen esitetäänkin tapahtuvaksi vastaisuudessa saman lain nojalla, on muutamien elinkeinotoiminnan luonteesta johtuvien eroavaisuuksien vuoksi edelleen tarkoituksenmukaista säilyttää alueellinen eroavaisuus porotalouden ja luontaiselinkeinojen harjoittamisalueella. Siksi vastaisuudessa on tarkoituksena säilyttää kyseinen 80 eloporon raja poronhoidon pääasiallisuusperusteena. Siten esityksellä ei olisi tältä osin vaikutusta porotalouden ja luontaiselinkeinojen harjoittamisen määrittelyyn. Maantieteellisen alueen eroavaisuus perustuu siihen, että muiden kuin poronhoitoon perustuvien luontaiselinkeinojen harjoittaminen on suppeammalla alueella merkittävää. Tämän vuoksi alueellinen eroavaisuus on edelleen tarkoituksenmukaista säilyttää.

3 §. *Määritelmät.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi lain ja sitä alemmanasteisten säännösten soveltamisen kannalta tärkeimmät määritelmät. Määritelmät on laadittu siten, että ne ovat mahdollisimman yhteneväiset EY:n säännösten kanssa.

Porotalous- ja luontaiselinkeinotila ehdotetaan määriteltäväksi 3 pykälän 1 momentissa siten, että käsitteen piiriin kuuluisi yhden tai useamman samalle omistajalle tai muulla perusteella tilaa hallitsevalle kuuluvan tilan tai tilanosan muodostama kokonaisuus. Tilanosalla tarkoitettaisiin myöskin tilan määraosaa ja määraalaa. Porotaloustilana ja luontaiselinkeinotilana voitaisiin pitää myös rakennuskelpoista kiinteistöä. Porotaloustilalla tarkoitetaan myös sellaisia poronhoitoa harjoittavia tiloja, joita ei ole perustettu porotalouslain, porotilalain tai luontaiselinkei-

nolain nojalla.

Porotalous ehdotetaan määriteltäväksi 3 pykälän 2 momentissa viittaamalla poronhoitoilaisissa (848/1990) tarkoitettuun poronhoitoon.

Luontaiselinkeino ehdotetaan määriteltäväksi 3 pykälän 3 momentissa siten, että käsitteen piiriin kuuluisi poronhoito, kalastus, metsästys, marjastus, sienestys, ja muu luonnon jatkuvaan tuottokykyyn perustuva luonnonvarojen hyödyntäminen. Edelleen sillä tarkoitettaisiin luontaiselinkeino ohella harjoitettavaa kalanviljelyä, käsityönä tai muuten kotiteollisesti tapahtuvaa luontaiselinkeinoista saatujen tuotteiden kunnostamista ja jatkojalostusta, luontaiselinkeinoissa tarvittavien välineiden valmistusta ja kunnostamista, matkamuistojen valmistusta sekä luontaiselinkeino harjoittamisen ohessa tapahtuvaa matkailijoiden majoitusta, opastusta ja muuta palvelutoimintaa. Luontaiselinkeinoilla tarkoitettaisiin myös luontaiselinkeino ohella harjoitettavaa pienimuotoista maataloutta. Pienimuotoisen maatalouden käsite olisi rajattu tarkemmin ehdotetun lain 4 §:ssä.

Muu yritystoiminta ehdotetaan määriteltäväksi 3 pykälän 4 momentissa siten, että käsitteellä tarkoitettaisiin luonnon jatkuvaan tuottokykyyn perustuvaa yritystoimintaa sekä alkutuotannon yhteydessä harjoitettua muuta yritystoimintaa, joka työllistää yrittäjän ja hänen perheenjäsentensä lisäksi muita henkilöitä alkutuotanto mukaan luettuna enintään kolmea vuosityöpaikkaa vastaavasti. Muun yritystoiminnan määritelmä olisi yhdenmukainen maaseutuelinkeinojen rahoituslain kanssa. Nykyisin voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole määritelty yritystoimintaa. Luontaiselinkeinonharjoittajien pienyritystoimintaa on voitu tukea maaseutuelinkeinolain säännösten mukaisesti. Sana pienyritystoiminta ehdotetaan korvattavaksi määritelmällä muu yritystoiminta. Tällä on tarkoitus yhdenmukaistaa käsitteitä. Tuen saajien piiriä on yhdenvertaisuussyistä tarkoitus laajentaa koskemaan koko ehdotetun lain soveltamisalaa. Lisäksi on tarkoituksenmukaista, että kaikki kyseisiä elinkeinoja koskevat tukimuodot sisältyvät samaan lakiin eikä yritystoiminnan tukea haeta toisen lain nojalla.

Porotalouden ja luontaiselinkeinotalouden tuotteiden jalostuksella ja markkinoinnilla tarkoitettaisiin 3 pykälän 5 momentin mukaan Euroopan yhteisön perustamissopi-

muksen liitteessä II tarkoitettujen tuotteiden jalostusta ja markkinoille saattamista. Liite sisältyy Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 38 artiklaan, joka koskee maataloustuotteiden yhteismarkkinoita. Maataloustuotteilla käsitetään maanpinnan kasvutuotteita, kotieläintalouden tuotteita ja kalataloustuotteita sekä ensimmäisen jalostusasteen tuotteita, jotka suoraan liittyvät näihin tuotteisiin. Liitteessä on lueteltu muun muassa elävät eläimet, liha, kalat, elävät puut ja muut elävät kasvit ja niiden kaltaiset tuotteet, liha- ja kalavalmisteet sekä kasvinosista valmistetut tuotteet. Vastaavanlainen määritelmä sisältyy myös maaseutuelinkeinojen rahoituslakiin.

Luottolaitos ehdotetaan määriteltäväksi 3 pykälän 6 momentissa siten, että käsitteen piiriin kuuluisivat osuuspankit, säästöpankit ja liikepankit sekä niiden konserniin kuuluvat yhteisöt sekä Suomen Hypoteekkiyhdistys. Luottolaitostoiminnassa tapahtuneiden ja mahdollisesti tapahtuvien muutosten vuoksi luottolaitoksen käsitettä ei voida kuitenkaan laissa tyhjentävästi määritellä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin tarkemmin määritellä ne yhteisöt, jotka voidaan ehdotettua lakia sovellettaessa rinnastaa edellä mainittuihin luottolaitoksiin. Luottolaitokset hoitaisivat lainoittukseen ja lainojen vakuuksiin, takauksiin ja velkajärjestelyihin liittyvät tehtävät.

Keskusrahallaitoksen tai rahoituksen palvelu yrityksen osalta ehdotetaan määriteltäväksi 3 pykälän 7 momentissa, että maa- ja metsätalousministeriö voisi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä näillä tarkoitetaan.

Porotalous- ja luontaiselinkeinoyritys ehdotetaan määriteltäväksi 3 pykälän 8 momentissa siten, että käsitteen piiriin kuuluisivat elinkeinonharjoittajat, jotka harjoittavat porotaloutta tai luontaiselinkeinoa. Käsitteen piiriin kuuluisivat myös sellaiset elinkeinonharjoittajat, jotka poro- ja luontaiselinkeinojen ohella harjoittavat muuta yritystoimintaa. Yritystoiminnan olisi kuitenkin tapahduttava varsinaisen luontaiselinkeinon tai porotalouden yhteydessä ja pelkkää muuta yritystoimintaa ei voitaisi tukea ehdotetun lain nojalla.

Elinkeino toiminnan luonne huomioiden käsite yritys vaikuttaa vieraalta kyseisten elinkeinomuotojen yhteydessä. Toiminta on kuitenkin taloudelliseen tavoitteeseen pyrkivää eikä siis esimerkiksi sosiaalista tai sivi-

tyksellistä. Vaikka elinkeinonharjoittajat ovat yleensä pienimuotoisia yhden henkilön yrityksiä, on niiden harjoittama elinkeinotoiminta yritystoimintaa.

Lisäksi poronhoitolaissa on lueteltu poronhoitoon liittyviä määritelmiä.

4 §. *Muu julkinen tuki.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset siitä, että kaikki julkisista varoista myönnetty rahoitustuki olisi otettava vähentävänä huomioon ehdotetun lain mukaista tukea myönnettäessä ja että tuen yhteenlaskettu enimmäismäärä ja enimmäistukitaso eivät saisi ylittää EY:n hyväksymiä rajoja. Pykälässä on todettu, ettei ehdotuksen mukaisia toimenpiteitä sovellettaisi hankkeeseen tai toimenpiteeseen, joita on tuettu koittalain nojalla. Säännöksellä on haluttu varmistaa, ettei tukia voida myöntää päällekkäisesti eri lähteistä. Tältä osin ehdotus noudattaa maaseutuelinkeinojen rahoituslaissa omaksuttua linjaa. Vastaavan sisältöiset säännökset sisältyvät myös nykyisin voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Nykyisin voimassa olevissa porotalouslain 7 §:ssä ja luontaiselinkeinolain 5 §:ssä on lisäksi rajoitettu lain soveltamisaluetta siten, että jos porotalous- tai luontaiselinkeinotilalla harjoitettava pienimuotoinen maatilatalous vaatii keskimäärin suuremman työpanoksen kuin 1 000 henkilötyötuntia vuodessa, ei tämän lain mukaisia toimenpiteitä saa kohdistaa maatalouden tukemiseksi, vaan tällaista elinkeinotoimintaa rahoitetaan maaseutuelinkeinojen rahoituslain mukaisesti. Vastaava säännös ehdotetaan otettavaksi pykälän 3 momenttiin kuitenkin tarkennettuna siten, että rajoitus koskisi tällöin pienimuotoista maatilataloutta. Mikäli poro- ja luontaiselinkeinotilalla harjoitettava pienimuotoinen maatilatalous siis ylittäisi ehdotetun rajan, tuettaisiin poro- ja luontaiselinkeinoja tällöin porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain nojalla ja maataloutta maaseutuelinkeinojen rahoituslain nojalla.

5 §. *Tuen saamisen yleiset edellytykset.* Pykälässä olevat yleiset säännökset on laadittu siten, että ne ovat mahdollisimman yhdenmukaiset EY:n maaseudun kehittämisasetuksessa asetettujen edellytysten kanssa. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset niistä yleisistä perusteista, joita tuen saamiselle asetetaan. Ehdotuksen 1 momentin mukaan tukea voitaisiin myöntää paitsi yksityiselle henkilölle, myös yksityis- ja julkisoikeudelliselle yhteisölle sekä säätiölle. Tukea voitaisiin myöntää myös edellä mainituille

yhteisesti. Tuen myöntämisen edellytyksenä yhteisölle ja säätiölle olisi, että lain perusteella tukemiskelpoisella henkilöllä tai tällaisilla henkilöillä yhdessä on mainitussa yhteisössä tai säätiössä määräysvalta. Tällä rajoituksella on haluttu varmistaa se, että tuki käytettäisiin sellaisten henkilöiden hyväksi, joiden toimeentulo on riippuvainen tuettavasta elinkeinosta. Yhteisöille voitaisiin myöntää tukea silloin, kun määräysvalta yhteisössä kuuluu vähintään yhdelle sellaiselle henkilölle, joka harjoittaa tuettavaa toimintaa ja joka täyttää luonnolliselle henkilölle asetetut tuen myöntämisedellytykset. Tukia ei ole pääsääntöisesti voitu nykyisen lainsäädännön mukaisesti myöntää yhteisölle. Kiinnostuksen yhtiömuotoisen elinkeinon harjoittamiseen voidaan kuitenkin olettaa kasvavan tulevaisuudessa. Elinkeinonharjoittajat voivat yhtiöittämällä toimintojaan lisätä yhteistoimintaa, selkeyttää hallinnointia yhteisöistilanteissa tai varautua tulevaan sukupolvenvaihdokseen. Yhtiöittämisellä voi olla myös rahoituksellisia tai verotuksellisia tavoitteita. Yhteisössä saattaa olla osakkaina sellaisiakin henkilöitä, jotka eivät täytä henkilökohtaisten edellytysten kriteerejä, mutta tällaisten henkilöiden pääomapanos saattaa mahdollistaa koko toiminnan. Tämän vuoksi on riittävää, että yhtiömuotoisessa elinkeinotoiminnassa yhteisön taustalta tulee löytyä vähintään yksi sellainen henkilö, joka täyttää luonnolliselle henkilölle asetetut tuen saamisen edellytykset. Tällaiselle henkilölle tulee kuulua myös määräysvalta yhteisössä siten, että hän voi vastata yrityksen toiminnasta. Määräysvalta voi olla jaettu mm. yhtiösopimuksella tai osake-enemmistöllä. Maa- ja metsätalousministeriön asettama maaseutuelinkeinojen yhtiömuototyöryhmä edellytti muistiossaan (työryhmämuistio MMM 1998:9), että porotalouslain ja luontaiselinkeinolain yhtiömuotosäännökset selvitetään osana näiden lakien uudistamista. Nykyisen lainsäädännön mukaan tukea on voitu myöntää ainoastaan luonnollisille henkilöille ja eräin edellytyksin useammalle henkilölle yhteisesti. Uudistuksella muutettaisiin säännös vastaamaan EY:n asettamia tavoitteita, joiden mukaan tuen myöntäminen ei saa olla sidottu siihen, missä yhtiömuodossa tuettavaa toimintaa harjoitetaan. Eri muodoissa tapahtuvaa toimintaa tulisi tuen myöntämisedellytyksissä kohdella yhdenvertaisesti.

Ehdotuksessa esitetään, että tukea voitaisiin myöntää vain sellaiselle elinkeinonhar-

joittajalle, joka saa pääasiallisen osan tuloistaan porotaloudesta tai luontaiselinkeinosta. Ehdotus on tältä osin yhdenmukainen nykyisin voimassa olevan lainsäädännön kanssa. Porotalouden osalta nykyisin on asetuksen tasolla määritelty, että henkilön voidaan katsoa saavan pääasiallisen toimeentulonsa porotaloudesta, jos hän omistaa tai, jos kysymys on tuen myöntämisestä lisäporojen hankintaan, hankinnan jälkeen tulee omistamaan vähintään 80 eloporoa. Tätä perustetta ei ole tarkoitus muuttaa, vaan samaa periaatetta noudatettaisiin myös esitetyn lain nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa.

Pääasiallisuusvaatimus katsotaan tarpeelliseksi säilyttää myös ehdotetussa laissa. Pääasiallinen toimeentulovaatimus on helposti määriteltävä periaate joka kohdistuu tasapuolisesti kaikkiin hakijoihin. Tietyissä tilanteissa pääasiallisuusvaatimus voi kuitenkin muodostaa epäoikeudenmukaisen perusteen. Näistä poikkeustapauksista, jolloin pääasiallisuusvaatimuksesta voitaisiin poiketa, on tarkoitus säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tällainen poikeus voitaisiin perustella esimerkiksi tapauksessa, jolloin elinkeinonharjoittaja on osan vuotta työttömänä työnhakijana ja kokonaisansio vuositasona muodostuisi pääasiallisesti työttömyyskorvauksesta. Lisäksi tukien osuutta kokonaistulosta ei huomioitaisi arvioitaessa toimeentulon pääasiallisuutta.

Edelleen tuen saajalta edellytettäisiin, että hakijalla katsotaan olevan edellytykset elinkeipoiseen toimintaan, joka edistää elinkeinon toimintaedellytyksiä. Nykyisin voimassa olevassa porotalousasetuksen (494/1991) 1 c §:ssä (muut. 540/1997) on määräykset hakijan taloudellisen aseman ja maksuvalmiuden sekä hankkeen tukemisen tarkoituksenmukaisuuden arvioimisesta. Tuen saamista koskevaan hakemukseen tulee liittää asianomaisen ministeriön hyväksymien perusteiden mukaiset selvitykset maksuvalmiudesta ja hankkeen kannattavuudesta. Luontaiselinkeinoja koskevassa säädännössä ei vastaavaa säännöstä ole. Ehdotuksessa pääsääntönä olisi, että tuen saajan tulisi osoittaa luotettavaa selvitystä porotalouden tai luontaiselinkeinon ja muun tuettavan toiminnan elinkelpoisuudesta sekä tuotteiden tai palveluiden markkinointimahdollisuuksista. Eräs keino osoittaa elinkelpoisuus voisi olla osallistuminen maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen vapaaehtoiseen kirjanpitoon perustuvaan seurantatutkimukseen.

Tällaisesta tutkimuksesta olisi kannattavuusnäkökulmasta muutoinkin suurta etua koko elinkeinolle. Elinkelpoisuusvaatimuksesta voitaisiin poiketa valtioneuvoston asetuksella, koska kaikilta tuettavilta toimilta ei voida niiden luonteen vuoksi edellyttää kannattavuutta. Tällaisia poikkeuksia voisivat olla esimerkiksi asuin- ja perinneympäristöä koskevat investoinnit ja asuntorahoitus. Vastava poikkeussääntö on olemassa myös nykyisin voimassa olevassa porotalousasetuksessa. Edellytys vastaisi terminologialtaan EY:n maaseudun kehittämisasetusta.

Lisäksi tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että tukemista voidaan lain tavoitteet huomioon ottaen pitää tarkoituksenmukaisena. Tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa olisi lain nojalla maksettavien tukien osalta edellytettävä, että tuen saaja asuu poronhoitolaissa (848/1990) tarkoitettulla poronhoitoalueella tai 2 §:n mukaisella luontaiselinkeinon harjoittamisalueella. Tuen saaminen porotalouselinkeinoon varten edellyttäisi aina sitä, että tuen saaja asuu poronhoitoalueella. Vastaavasti tuen saaminen luontaiselinkeinoon varten edellyttäisi, että tuettava henkilö asuu luontaiselinkeinoalueella. Ehdotettu asumisvaatimus vastaa asiasisällöltään porotalousasetuksen 1 §:ssä asetettua asumisvaatimusta. Luontaiselinkeinon harjoittajien osalta ei ole aiemmin asetettu nimenomaista asumisvaatimusta tuen saamisen edellytykseksi. Nykyisin voimassa olevassa lainsäädännössä asumisvaatimus on tilasidonnaista sikäli, että on edellytetty asumista joko tilalla tai sellaisella etäisyydellä tilasta, että elinkeino voidaan asianmukaisesti harjoittaa tilalta käsin. Ehdotetussa laissa tilasidonnaisuus ehdotetaan poistettavaksi. Koska uusien tilojen muodostamista ei enää tueta, ei tilasidonnaisuus sovellu uuteen järjestelmään. Tilasidonnaisuus edellyttäisi, että elinkeinonharjoittaja investoisi tilan hankkimiseen, vaikka elinkeinon harjoittaminen olisi mahdollista muutoinkin kuin omistamalla tilan. Suuri osa taloudellisista ongelmista onkin muodostunut juuri asunto-tilan hankkimista varten otetuista luotoista. Tilasidonnaisuus ei ole tarpeellinenkaan esimerkiksi eläinsuojelullisista näkökohdista samalla tavalla kuin perinteisen maatalouden yhteydessä. Ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluva eläinten hoito koskee luonnonvaraisia eläimiä, jotka pääsääntöisesti elävät luonnossa varsinaisen tilan ulkopuolella. Tämän vuoksi ei katsota tarkoituksenmukaiseksi

edellyttää tilalla asumista eläinten hoidon turvaamiseksi.

Elinkeinonharjoittajan tukemista on pidettävä tarkoituksenmukaisena, jollei hänellä ilmeisesti ole tarvittavia käyttövaroja kysymyksessä olevan omaisuuden hankkimista tai suunnitellun työn suorittamista varten eikä hän voi hankkia varoja mahdollisia pääomiaan haitallisesti vähentämättä. Tukemisen tarkoituksenmukaisuusharkinnassa hakijan taloudellista asemaa, tuloja ja varallisuusasemaa arvioidaan siis kokonaisuutena.

Ehdotuksen mukaisesti tukea ei myönnettäisi alle 18—vuotiaalle eikä 65 vuotta täytäneelle henkilölle. Tältä osin on tarkoitus noudattaa nykyistä käytäntöä. Nykyisin voimassa olevassa lainsäädännössä voidaan hakijan ikä ottaa huomioon tukemisen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa ja asetuksella on voitu tarkemmin säätää ikää koskevista edellytyksistä. Tukemiskelpoisten ala- ja yläikärajalla selkiytetään lainsäädännön soveltamista.

Ehdotuksessa esitetään säilytettäväksi nykyisin voimassa oleva säännös, jonka mukaan valtioneuvosto voi päättää, että muusta kuin ehdotuksen tarkoittamasta elinkeinotoiminnan harjoittamisesta elinkeinon harjoittajan saamat tulot eivät saisi olla valtioneuvoston asetuksella vahvistettavaa määrää suuremmat. Tulojen enimmäismäärää säädellään myös nykyisin valtioneuvoston päätöksellä. Ehdotuksesta esitetään poistettavaksi säännös, jonka mukaan tulorajoissa huomioitaisiin myös avio- ja avopuolison verotettavat tulot. Pääsääntöisesti erilaisia sosiaaliperusteisia ja tarveharkintaisia etuuksia myönnettäessä otetaan huomioon avio- ja avopuolison tulot. Näiden sosiaaliperusteisten tukien tarkoituksena on yleensä turvata perhekokonaisuudelle tietty minimitoimeentulo. Poro- ja luontaiselinkeinojen tukemisessa on kuitenkin kysymys elinkeinotoiminnan tukemisesta ja tuen myöntäminen ja sen määrä perustuvat elinkeinotoiminnan tavoitteisiin ja tukemisedellytyksiin. Tuettavat kohteet ovat yleensä kyseisen elinkeinotoiminnan investointeja, jotka eivät ainakaan välittömästi lisää perheen tulotasoa. Toisaalta on myöskin selvää, ettei kodin ulkopuolella työskentelevän puolison tuloilla voida kattaa niitä menoja, joita elinkeinotoiminnan investoinnit edellyttävät. Tämän vuoksi ei voida pitää perusteltuna, että puolison tulotasoa vaikuttaisi elinkeinon saamien tukien määrään.

Pykälän 5 momentissa säilytettäisiin kui-

tenkin mahdollisuus, että valtioneuvosto voi säätää niistä tapauksista, joissa poiketaan pykälän mukaisista edellytyksistä. Edellytyksistä voitaisiin poiketa esimerkiksi silloin, kun 65 vuotta täyttänyt henkilö hakee tukea asuntorahoitusta varten.

6 §. *Tuen myöntämisen tarkemmat perusteet.* Euroopan yhteisöjen komissio seuraa jatkuvasti jäsenvaltioiden kansallisia tukijärjestelmiä. Jos komissio toteaa, että valtion varoista myönnetty tuki ei sovellu yhteismarkkinoille, komissio vaatii poistamaan tuen tai muuttamaan sitä. Komissiolle on EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaan ilmoitettava tuen myöntämistä tai muuttamista koskevasta suunnitelmasta niin ajoissa, että se voi esittää huomautuksensa.

Komissio on käytännössä tutkinut tarkasti kansallisen tuen myöntämisperusteet ja enimmäismäärät. Komissio on myös vaatinut yksityiskohtaisia muutoksia tuen myöntämisperusteisiin ja tuen enimmäismääriin sekä määrännyt tuen kestolle enimmäisaikoja. Komissio ottaa muutoinkin kantaa tuen yleiseen sallittavuuteen. Kansallisista varoista myönnettävien tukien lajeista, tarkemmista myöntämisperusteista ja tukiehdoista ei ole tarkoituksenmukaista säätää lailla, koska tukijärjestelmiä on tarvittaessa voitava muuttaa joustavasti ja nopeasti. Tämän vuoksi ehdotetaan, että valtioneuvosto päättäisi valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen ja maatilatalouden kehittämisrahaston käytösuunnitelmassa osoitettujen varojen rajoissa tässä laissa tarkoitettujen tukijärjestelmien käyttöön ottamisesta ja tarvittaessa soveltamisajasta. Edelleen valtioneuvosto päättäisi tarkemmin tukimuodoista, tuen myöntämisen perusteista, tukien enimmäismäärästä ja sopimukseen perustuvien tukien yleisistä ehdoista. Sopimukseen perustuvia tukia ei ole nykyjärjestelmässä, mutta esimerkiksi ympäristötuet ovat sopimuksenvaraisia ja niiden käyttöönotto myös pohjois-Suomessa tulee saattaa mahdolliseksi ja tällä perusteella sopimuksenvaraiset tuet on huomioitu esityksessä tuen myöntämisen perusteiden yhteydessä. Ehdotuksen mukaan tuki voitaisiin eriyttää alueittain. Tällaista mahdollisuutta voitaisiin käyttää esimerkiksi luonnonkatastrofien luonteisissa tilanteissa.

7 §. *Varojen ohjaus.* Tarkoituksena on, että valtionlainojen, korkotukilainojen ja muiden tukien myöntämistä ohjataan käytävissä olevien varojen rajoissa kansallista

lainsäädäntöä ja EY:n asetuksia tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, kuten nykyisinkin. Varojen keskitetyllä ohjauksella pyritään siihen, että laina- ja tukiasiat saadaan koko maassa käsitellyksi mahdollisimman tasapuolisesti. Aikaisempaan verrattuna ministeriön ohjekirjeellä säänneltäisiin vähemmän ja pääsääntönä olisi valtioneuvoston asetustasoinen ohjeistaminen. Vain varojen ohjaus jäisi edelleen ministeriön päätettäväksi. Valtuutusten olisi kuitenkin oltava täsmällisiä.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi antaa määräyksiä varojen määrällisestä, alueittaisesta, toimialoitteisesta ja kohderyhmittäisestä ohjaamisesta.

Julkisista varoista myönnettävän tuen avulla suoritettaville rakentamistöille tulee asettaa taloudellisuuden, toiminnallisuuden ja turvallisuuden kannalta vaatimuksia, joista ei ole niiden monilukuisuuden vuoksi säädetty lailla tai valtioneuvoston päätöksellä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriö voisi antaa tarkempia määräyksiä EY:n ja valtion varoilla tuettavasta rakentamisesta.

8 §. *Euroopan yhteisön rahoitus.* Esityksessä säädetään maa- ja metsätalousministeriöstä EMOTR:n maksuviranomaisena ja siihen liittyvistä tehtävistä.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset siitä, että siinä todettaisiin erikseen maa- ja metsätalousministeriön tehtävät toisaalta EMOTR:n tukiosastosta vastaavana ministeriönä ja toisaalta EMOTR:n ohjausosaston osalta kyseisen rakennerrahastojen yleisasetuksen mukaisena maksuviranomaisena. Mahdollisuus EMOTR:n varojen siirtoon koskisi sekä tukiosastosta että ohjausosastosta myönnettäviä varoja. Vastavasti maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala voisi ottaa vastaan muiden maksuviranomaisina toimivien ministeriöiden hallinnonaloilta varoja käytettäväksi ohjelmatoiminnassa maaseutuelinkeinojen rahoituslain mukaisiin tarkoituksiin. Siltä osin kuin hallintomallilaissa ei säädetä asiasta toisin, valtioneuvosto antaisi tarkemmat määräykset varojen siirtämisestä ja käyttämisestä. Hallinnointiin liittyvät tehtävät säilyisivät pääosin ennallaan.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädetäväksi, että tuloutus tapahtuisi aina talousarvion kautta valtiovarastoon. Siltä osin kuin yhteisön osuus on kuitenkin myönnetty ke-

hittämisrahastosta, osuutta vastaava määräraha otettaisiin talousarviossa kehittämisrahastoon.

EMOTR:n tukiosaston varojen yksityiskohtaisessa hallinnoimisessa noudatetaan pääsääntöisesti, mitä yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1258/99 ja sen nojalla annetuissa yhteisön säädöksissä ja määräyksissä maksajajyksiköstä ja varojen hallinnoinnista säädetään. EMOTR:n tukiosastosta rahoitettujen tukijärjestelmien hallinnoinnissa on otettava huomioon, mitä Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan toimeenpanosta annetussa laissa (1100/1994) ja sen nojalla on säädetty tai määräyty. Toimeenpanossa on erityisesti otettava huomioon tukiosastosta myönnettävien tukien maksaminen maksajajyksikön kautta. Vain vähäisiä osia tukivaroista on hyväksytty muiden kuin maksajajyksikön maksettavaksi. Maksajajyksikön kokoonpanoa ei voi muttaa ilman komission hyväksymistä.

9 §. *Ohjelmatyö.* Pykälässä ehdotetaan säädetäväksi ohjelmatyöstä. Sen mukaan tavoite ohjelmia koskevien suunnitelmien laatimisessa, hyväksymisessä sekä ohjelmasiikirjojen muuttamisessa lain soveltamisalaan kuuluvien toimenpiteiden osalta noudatettaisiin, mitä niistä erikseen säädetään rakennerrahastojen kansallisesta hallinnoinnista annetussa laissa. Näitä toimenpiteitä sisällytettäisiin tavoiteohjelmien toimintalinjoihin siten kuin asianomaisilla alueilla suunnittelusta vastaavat tahot ja asianomainen ministeriö yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa sopivat. Toimenpiteitä käsitellään erityisesti maakunnan yhteistyöryhmässä. Koska maa- ja metsätalousministeriön hallinnonallalla saattaa kuitenkin olla tarpeen säätää joidenkin hallintomenetelyjen osalta eri tavalla kuin yleistä rakennerrahastotoimintaa säätävässä laissa, ehdotetaan, että valtioneuvosto voisi tarvittaessa säätää tarkemmin maaseutujaostojen tehtävistä toimenpiteitä toteutettaessa. Säännös vastaa maaseutuelinkeinojen rahoituslain mukaista menettelyä porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain soveltamisalueella eli tavoite 1 alueella.

## 2 luku. Kansallinen rahoitustuki

10 §. *Yleistä.* Tässä luvussa ehdotetaan säädetäväksi siitä, milloin tukea voitaisiin

myöntää pelkästään kansallisin varoin. Pääperiaatteen mukaisesti tuki myönnettäisiin aina EU-osarahoitteisena silloin, kun se on mahdollista ohjelman ja käytettävissä olevien varojen rajoissa. Tukikohteet voisivat olla samoja kuin EU-osarahoitteista tukea myönnettäessäkin.

11 §. *Investointien tukeminen.* Investointien tukemista koskevat pykälät sisältyvät luontaiselinkeinolain 25 §:ään ja 26 §:ään sekä porotalouslain 18 §:ään ja 19 §:ään. Nyt mainitut lainkohdat ehdotetaan otettavaksi 11—13 §:iin muutamien korjauksin. Luontaiselinkeino- ja porotalouslaeissa tukimuodot on eriytetty siten, että joihinkin tuettaviin toimenpiteisiin on mahdollista saada ainoastaan lainaa ja ainoastaan osaan toimenpiteistä voidaan myöntää avustusta. Ehdotuksen mukaan kaikkiin investointeihin voitaisiin myöntää yleistä rahoitustukea. Lain tasolla määriteltäisiin vain tukimuodot yleisesti. Valtioneuvoston asetuksella eriteltäisiin tarkemmin, milloin tuki voidaan myöntää lainana ja milloin avustuksena sekä vahvistettaisiin tukien enimmäismäärät. Nykyisessä lainsäädännössä kyseiset seikat on määritelty lain tasolla. Asiallista muutosta menettelyyn ei ole tarkoitus tehdä, mutta säädösten tasossa tapahtuisi muutos.

Pykälän 2 momentin mukaan investointeja voitaisiin tukea myöntämällä rahoitustukea seuraavasti:

1) porotalouden ja luontaiselinkeinojen harjoittamisen kannalta tarpeellisten talous-, tuotanto- ja majoitusrakennusten sekä niihin kuuluvien laitteiden samoin kuin kalanviljelylammikoiden rakentamista, laajentamista ja peruskorjausta varten (rakentamistuki). Nykyisessä lainsäädännössä rakentamistukien määrittely poikkeaa toisistaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen osalta. Syynä tähän on se, että vain luontaiselinkeinoissa on voitu myöntää tukea myös majoitusrakennuksiin ja kalanviljelyyn. Kun yritystoiminnan tukeminen on esitetty otettavaksi yleiseksi tukimuodoksi tämän lain soveltamisalalla, ei ole tarkoituksenmukaista eritellä rakentamistuen myöntämisen kohteita porotalouden ja luontaiselinkeinojen osalta erikseen. Tältä osin esitys aiheuttaisi muutoksen aikaisempaan lainsäädäntöön verrattuna laajentamalla rakentamistuen kohteiden piiriä. Käytännössä kuitenkin myös porotalouden harjoittajat ovat nykyisin muun elinkeinotoiminnan ohella harjoittaneet matkailupalveluiden tuottamista. Nykyisin majoitusrakenta-

miseen on näissä tapauksissa haettu pienyritystukea.

Porotalouden harjoittamisen kannalta on tärkeää, ettei porojen nykyisiä laidunmaita pirstottaisi tarpeettomasti ja ettei lisääntyvä turismi synnyttäisi haitallisia vaikutuksia poronhoitoon esimerkiksi kevään vasomisaikana. Tämän vuoksi majoitusrakentamisen rahoitustukea ehdotetaan myönnettäväksi ainoastaan silloin, kun rakentaminen palvelee jo olemassa olevaa yritystoimintaa ja rakennuksia rakennetaan jo olemassa olevien rakennusten välittömään läheisyyteen. Majoitusrakennusten sijainnin tulisi olla sellaisella etäisyydellä talouskeskuksesta, että majoitustoimintaa voidaan katsoa harjoitettavan luontaiselinkeinoon tai porotalouden yhteydessä;

2) pellon kuivattamista ja salaojittamista varten (perusparannustuki);

3) sellaisen yksityisen tien, jonka tekemiseen ei voida myöntää avustusta yksityisistä teistä annetun lain (358/1962) nojalla, samoin kuin sellaisen tien, jota vain kiinteistön omistajalla tai haltijalla on oikeus käyttää, tekemistä varten (tietuki);

4) vedenhankinta- ja viemärintilalaitteiden rakentamista varten (vesihuoltotuki);

5) elinkeinossa tarvittavan irtaimiston hankkimista varten (irtaimistotuki);

6) sähkövirran saantiin oikeuttavien osuus- ja liittymismaksujen suorittamista sekä sähkövirran hankkimista ja jakelua varten tarvittavien laitteiden rakentamista varten (sähköistämistuki); sekä

7) poikkeuksellisista luonnonolosuhteista johtuen voitaisiin valtioneuvoston asetuksella erityisen painavista syistä myöntää rahoitustukea porojen hätäruokintaa varten.

Valtioneuvoston asetuksella ei myönnettäisi pysyvää tukioikeutta, vaan jokaisen luonnonkatastrofin yhteydessä tuen myöntämisen edellytykset tulisivat harkittaviksi tapauskohtaisesti. Vastaava säännös esitetään otettavaksi myös paliskuntia koskevaan irtaimistotukea koskevaan pykälään. Sisällyttäminen molempiin pykäliin on perusteltua siksi, että poroja hoidetaan erilaisia tapoja käyttäen ja siten tulee turvata tuen saamisen mahdollisuus sekä yksittäisen poronomaajan kannalta että paliskunnan muodossa tapahtuvalle poronhoidolle. Tuella pyritään ehkäisemään vahingon muodostumista. Hätäruokintaa koskeva tuki voitaisiin eriyttää alueittain siten, että se voitaisiin kohdistaa ainoastaan tietyille vahinkoa kärsineille alueille.

Tavallisesti suurin osa poroista laiduntaa vapaasti koko vuoden ilman ruokintaa, koska ne löytävät itse ravintonsa luonnosta. Ainoastaan joissakin eteläisen poronhoitoalueen osissa poroja ruokitaan säännöllisesti muutaman talvikuukauden ajan. Ruokittavien porojen osuus on kuitenkin alle 20 prosenttia. Poikkeuksellisesti poronhoitoalueen sääolosuhteet saattavat kuitenkin olla sellaiset, etteivät porot saa riittävästi ravintoa talvikuukausina. Porojen ravinnonsaanti vaikeutuu yleensä talvina, jolloin alkutalvesta saanut lumi sulaa ja jäätyy uudestaan maahan. Tällöin porojen ravinto eli jäkälä peittyä jääkerroksen alle ja porot eivät saa riittävästi ravintoa luonnosta, vaan niitä joudutaan ruokkimaan heinällä. Hätärueokintaa olisi tarkoitus käyttää vain poikkeuksellisissa tilanteissa, jolloin se on ainoa keino porojen pelastamiseksi. Edellytyksenä olisi lisäksi, että lisäruokintatarve on aiheutunut poikkeuksellisista luonnonolosuhteista.

Ehdotetun lain tavoitteena on olemassa olevien porotalous- ja luontaiselinkeinotilojen tukeminen ja kehittäminen kun taas porotalouslailla ja luontaiselinkeinolailla pyrittiin lähtökohtaisesti uusien tilojen perustamiseen ja asuntorakentamisen tukemiseen. Tämän vuoksi tuettavien investointien joukosta ehdotetaan poistettavaksi luontaiselinkeinolain 25 §:n 1 momentin 6 kohdan tarkoittama maatalouskelpoisen maan pelloksi tai laitumeksi raivaaminen (raivauslaina).

12 §. *Maanostorahoitus.* Porotalouslain 18 § 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan sekä luontaiselinkeinolain 25 § 1 momentin 1 ja 2 kohtien nojalla voidaan myöntää tukea tilan tai lisäalueen hankkimista varten ja yhden tai useamman määräosan hankkimista varten tilasta, johon hakijalla on osuus. Lisäalueena pidetään myös yhteismetsäosuutta. Ehdotetun lain 12 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännökset siitä, että mainittujen maatalueiden ostoon voitaisiin myöntää rahoitustukea. Tuen muodosta ja määrästä säädettäisiin vastaavasti valtioneuvoston asetuksella kuten investointituistakin.

Nykyisin maan hankintaan voidaan myöntää lainaa silloin kun kyseessä on tilan, määräosan tai lisäalueen hankkiminen taikka edellä kerrottu sisäruokintaa kauppa. Maanostotuen muodossa voidaan maapohjan rahoittamisen yhteydessä rahoittaa myös kiinteistön ainesosan ja tarpeiston hankinta. Sitä vastoin eläinten hankintaa ei voida rahoittaa tämän pykälän nojalla. Maanostorahoituksen

mahdollisuutta ehdotetaan laajennettavaksi siten, että maan hankintaan voitaisiin myöntää rahoitustukea tasingon ja lunastusosuuden maksamiseen sekä lakiosan täydennyksen suorittamiseen. Uudistuksella pyritään helpottamaan tarkoituksenmukaisten tilakokonaisuuksien siirtymistä uudelle yrittäjälle esimerkiksi avioerotilanteissa ja sukupolvenvaihdoksissa.

Porotalouslakiin ja luontaiselinkeinolakiin sisältyy nykyisin mahdollisuus, että valtion maata ostettaessa kauppahinta jää velaksi. Ennen maakaaren uudistusta kiinteistö oli tällaisessa tapauksessa maksamattoman kauppahinnan maksamisen vakuutena legaalisen panttioikeuden nojalla. Tukimuodoista ehdotetaan poistettavaksi kokonaan edellä kuvatun kaltaiset myyntihintasaamiset, jolloin maan hankintaa voitaisiin tukea ainoastaan valtionlainoin ja avustuksin. Koska kyseessä on selkeästi elinkeinojen rahoittamista koskeva laki, ei maan hankintaa koskevien säännösten sisällyttäminen lakiin ole enää tarkoituksenmukaista, vaan näistä seikoista voidaan paremmin säätää maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain nojalla.

13 §. *Asuntorahoitus.* Luontaiselinkeinolain 25 §:ssä ja porotalouslain 18 §:ssä säädetään, että asuinrakennuksen rakentamista, laajentamista ja peruskorjausta sekä asuin ympäristön parantamista varten voidaan myöntää lainaa tai avustusta. Asuntorahoituksesta on annettu tarkempia määräyksiä porotalous- ja luontaiselinkeinoasetuksessa, minkä lisäksi on sovellettu viittaussäännöksen nojalla maaseutuelinkeinoasetuksen 28 §:ää.

Asuntorahoitus muille kuin maataloille myönnetään aravalain (1189/1993) nojalla. Pääsääntöisesti aravarahoitusta haetaan asuntorahoitukseen tiloille, joilla on maatalousmaata enintään viisi hehtaaria. Jos tila on tätä suurempi tai tilaa on tuettu maaseutuelinkeinolain, porotalouslain, luontaiselinkeinolain tai kolttalain mukaisin toimenpitein tai jos tilan omistaja tai haltija saa yli puolet tuloistaan tilalla harjoitetusta toiminnasta, tulee ympäristöviranomaisen pyytää maatalousviranomaisen lausunto lainana myöntämisen edellytyksistä siten, kuin arava-asetuksen (1587/1993) 4 §:ssä säädetään. Maatalousviranomaiset ratkaisevat käytännössä sen, myönnetäänkö asuntorahoitusta porotalous- ja luontaiselinkeinolain nojalla vai aravalain mukaisesti. Käytännössä asuntorahoituksen rajausta on nykyisin niin selkeä,

että jokainen tuen myöntämisen edellytykset täyttävä henkilö voi saada valtion tukemaa asuntorahoitusta.

Asuntorahoitusta koskevat säännökset ehdotetaan otettavaksi lain 13 §:ään. Asuntorahoituksen myöntämisen edellytyksenä olisi se, ettei hankkeeseen myönnetä muuta tukea julkisista varoista. Tällä estetään se, että samaan tarkoitukseen myönnettäisiin tukea ehdotetun lain ja aravalainsäädännön nojalla. Ensiasunnon varainsiirtoverovapauden myöntäminen ei kuitenkaan estä tämän lain mukaisen tuen myöntämistä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että tukea voitaisiin myöntää vain sellaista asuinrakennusta varten, jota tuen hakija käyttää omana tai perheenjäsenen vakituksena asuntona. Säännös ei sinänsä rajoittaisi tuen hakijan oikeutta valita vapaasti asuinpaikkansa, mutta tuen hakijan asumista ei ole tarkoitus rahoittaa säädettävän lain nojalla, jos hakijan asuinpaikka sijaitsee muualla kuin ehdotetun lain mukaisella soveltamisalueella.

Ehdotetun lain 13 §:ään ehdotetaan otettavaksi kootusti asuntorahoitusta koskevat säännökset. Tuen muodoista ja enimmäismääristä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tukien enimmäismäärien osalta nykyisin voimassa olevat määrät on tarkoituksenmukaista yhtenäistää tässä yhteydessä. Asuntotuen piiriin on tarkoitus saattaa myös aikaisemman porotilalainsäädännön voimassa ollessa muodostetut porotilat. Kyseiset tilat on rakennettu 1960-luvulta alkaen ja ajan kulumisen myötä on syntynyt tarve myös näiden tilojen asuinrakennusten peruskorjaukseen.

14 §. *Porotalouden ja luontaiselinkeinojen edistämishankkeet.* Porotalouslain 29 a §:n ja luontaiselinkeinolain 35 §:n perusteella voidaan asetuksella tarkemmin säädettävien edellytyksin myöntää tukea sellaisten hankkeiden kustannuksiin, joiden tarkoituksena on porotalouden ja luontaiselinkeinojen harjoittamisen sekä porotalous- ja luontaiselinkeino tuotteiden jatkojalostuksen edistäminen.

Säädösten sisältö ehdotetaan otettavaksi ehdotetun lain 14 §:ään muutamin muutoksin ja lisäyksin. Tuettavien hankkeiden luetteloon ehdotetaan lisättäväksi hankkeet, joiden tarkoituksena on porotalouden ja luontaiselinkeinojen harjoittamisen sekä porotaloustuotteiden ja luontaiselinkeinoista saatujen tuotteiden, tuotantomenetelmien, mark-

kinoinnin ja ympäristön parantamisen kehittäminen sekä elinkeinonharjoittajan tarvitseman koulutuksen tai aloitettavan yritystoiminnan toimintaedellytysten selvittäminen.

### 3 luku. Paliskuntia koskevat erityiset kansalliset rahoitustuet

15 §. *Paliskuntien investointien tukeminen.* Paliskuntien tukemista koskevat säännökset sisältyvät porotalouslain 5 lukuun. Vastaavat säännökset ehdotetaan otettavaksi ehdotetun lain 3 lukuun muutamin lisäyksin ja tarkennuksin.

Porotalouslain mukaan paliskuntia on voitu tukea ainoastaan myöntämällä avustuksia. Ehdotuksen mukaan paliskunnille voitaisiin myöntää rahoitustukea, eli avustusta tai lainaa siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Nykyistä käytäntöä tukien maksimimääristä ei kuitenkaan ole tarkoitus muuttaa. Mahdollisuus lainansaantiin monipuolistaa toiminnan kehittämismahdollisuuksia. Käytännössä paliskunnat ovat nykyisinkin käyttäneet rahoitukseen normaalia pankkilainaa, mutta uudistus mahdollistaisi lainan myöntämisen valtionlainana. Muutospaineita luo myös EU:n varoista myönnettävien tukien painopisteen siirtyminen avustuksista lainoihin. Samaa periaatetta tultaneen myöhemmin soveltamaan myös MAKERA:n varoista myönnettäviin tukiiin.

Pääosa paliskuntia koskevista tukitoimenpiteistä liittyy nykyisin poronhoitotyössä tarvittavien erilaisten rakennusten ja rakennelmien sekä niihin liittyvien laitteiden hankkimisen tukemiseen. Tukitoimenpiteitä kohdistetaan lisäksi poronhoitotöiden suorittamisessa tarpeellisten liikuteltavien rakennelmien ja laitteiden sekä muun välttämättömän irtaimiston hankkimiseen.

Investointitukia koskevan pykälän 1 momentin nojalla paliskunnille myönnettäisiin tukea rakentamis- ja perusparannustöiden kustannuksiin.

Esteaidoilla tarkoitetaan paliskuntien rajoille rakennettuja aitoja, joiden tarkoituksena on estää porojen kulkeutuminen paliskunnasta toiseen. Samalla aidat palvelevat poronhoitotyötä porojen laiduntamis- ja kokonaisvaiheessa. Esteaitojen rakentamisesta ja kunnostamisesta vastaavat ne paliskunnat, joiden rajalle aita on rakennettu tai tulee rakennettavaksi.

Porojen hoito- ja erottelutyöt suoritetaan

näitä tarkoituksia varten rakennetuissa merkintä- ja erotusaitauksissa. Aidat on yleensä rakennettu niin, että ne palvelevat sijoituspaaliskuntaa. Suunnitelmallisella sijoittelulla olisi joissakin paliskunnissa mahdollisuuksia myös yhteistoimintaan aitojen rakentamishankkeessa. Tällöin saavutettaisiin käytöasteen nousu ja kustannusten aleneminen.

Syöttöaitoja käyttämällä voidaan tehostaa poronhoitotöitä porojen kokoamis- ja käsittelyvaiheessa. Aitauksissa poroja voidaan pitää useita päiviä ja lisäruokinnan avulla pidempiäkin aikoja odottamassa käsittelyä. Syöttöaidat on yleensä sijoitettu merkintä- ja erotusaitojen yhteyteen.

Porolaidunten suunnitelmallinen käyttö on mahdollista toteuttaa jakamalla paliskunnan alue eri aikoina käytettäviin laiduntamisalueisiin eli lohkoihin. Laidunkierroksen toteuttaminen säästäisi parhaiten sopivat laidunalueet käytettäväksi talvella. Hyvistä talvilaidunalueista on useimmissa paliskunnissa puutetta silloin, kun porot polkevat myös sulan maan aikaan talvikäyttöön tarkoitettua alueella. Laidunlohkot eristetään toisistaan laidunaidoin.

Suoja-aidoilla pyritään ennalta ehkäisemään porojen aiheuttamia viljelyvahinkoja. Suoja-aitoja voidaan myös rakentaa asutustaajamien tuntumaan suojaamaan näitä alueita mahdollisilta vahingoilta. Suoja-aitojen rakentamisvelvollisuus määräytyy poronhoitolain mukaisesti.

Teurastamoiden peruskorjauksiin ja rakentamiseen voidaan myöntää rahoitustukea. Tällä hetkellä käytössä olevat teurastamot täyttävät pääosin niiltä edellytetyn vaatimustason, mutta peruskorjausten tarve on joidenkin osalta ajankohtainen.

Työmaa-asuntojen rakentamiseen ja peruskorjaukseen voidaan myöntää rahoitustukea. Työmaa-asunnolla tarkoitetaan tässä poronhoitoalueelle kiinteästi rakennettua asuntokäyttöön tarkoitettua työpaikka-asuntoa.

Pykälän 2 momentin mukaan paliskunnille voitaisiin myöntää tukea myös erotusaidoille ja teurastamoille johtavien teiden rakentamiskustannuksiin, teurastamoissa tarvittavien vedenhankinta- ja viemärintilalaitteiden hankkimiskustannuksiin sekä sähköistämistöihin.

Pykälän 3 momentin mukaan laki ei koskisi valtakunnan rajalle rakennettavia esteaitoja niiden kunnossapitoa.

16 §. *Irtaimistotuki.* Pykälän 1 momentin mukaan paliskunnalle voitaisiin myöntää irtaimistotukea irtaimiston hankinnasta ai-

heutuihin kustannuksiin.

Etenkin sellaisille pienille kesämerkintäaidoille, erotuspaikoille ja teurastamoille, joihin ei ole mahdollista saada verkkovirtaa, tulisi paliskunnalla olla mahdollisuus saada hankkia siirrettävä aggregaatti-vesihuoltoyksikkö. Yksikkö mahdollistaisi siirrettävillä erotusaidoilla ja teurastamoilla valaistuksen ja teurastuksessa tarpeellisen vedensaannin. Myös yksistään sähköä tuottavan siirrettävän yksikön hankinta voisi tulla kysymykseen.

Kiinteästi rakennettujen erotus- ja merkintäaitojen sekä teurastamoiden lisäksi paliskunnilla tulisi olla mahdollisuus hankkia porojen käsittelemisessä tarpeelliset siirrettävät aidat ja teurastamot. Näitä käytetään alueilla, joihin ei ole kannattavaa rakentaa kiinteitä porojen käsittelyaitoja tai teurastamoa.

Poronhoitotöiden suorittamista varten kiinteästi rakennettujen työmaa-asuntojen täydentäjänä paliskunnalla tulisi olla mahdollisuus hankkia siirrettäviä asuntokäyttöön tarkoitettuja työpaikka-asuntoja. Näitä käytettäisiin poronhoitotöissä niillä alueilla, joihin ei ole tarkoituksenmukaista rakentaa kiinteitä työmaa-asuntoja niiden vähäisen käytön takia.

Porojen jalostustoiminnan edistämiseksi tulisi paliskunnalla olla riittävät rahoituskelliset edellytykset siitosporojen hankkimiseen. Siitosporojen hankinnalla voidaan estää karjon sukusiitoksesta aiheutuva taantuminen. Lisäksi hyvien siitosporojen avulla voidaan karja jalostaa tuottavammaksi.

Jotta esimerkiksi tietotekniikan käyttöönotto ja muu tekninen kehitys voitaisiin jatkossa riittävästi hyödyntää myös porotaloudessa ehdotetaan 1 momentissa säädettäväksi, että avustusta voitaisiin lisäksi myöntää muunkin kuin edellä mainitun poronhoidon kannalta välttämättömän irtaimiston hankinnasta aiheutuihin kustannuksiin.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että irtaimistotukea voitaisiin myöntää paliskunnille porojen hätäruokintaa varten samoin edellytyksin kuin yksityisille poronmistajillekin. Hätäruokintaa voitaisiin käyttää vain poikkeuksellisissa tilanteissa, jolloin se on ainoa keino porojen pelastamiseksi. Edellytyksenä on lisäksi, että lisäruokintatarve on aiheutunut poikkeuksellisista luonnonolosuhteista. Hätäruokintaa koskeva tuki voidaan eriyttää alueittain siten, että se voidaan kohdistaa ainoastaan tietyille alueille. Vastaava säännös sisältyy myös kansallisiin investointitukiin.

#### 4 luku. EU-osarahoitteiset ja maaseudun kehittämiseen tarkoitetut ohjelmaperusteiset tuet

17 §. *Yleistä.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös lain soveltamisesta yhteisön ja kansalliseen rahoitusosuuteen sekä säännös siitä, että kansallinen rahoitusosuus voi olla sekä valtion että muun julkisyhteisön myöntämää tukea. Suunnitelmiin ja ohjelmiin voi sisältyä kokonaan kansallisista varoista rahoitettavia toimenpiteitä. Tällaisia ovat kuluneella ohjelmakaudella olleet esimerkiksi luopumistuen erät kansallisesti rahoitettavat tuet sekä erät osat luonnonhaittakorvauksista.

Pykälään ehdotetaan otettavaksi 2 momentti, jonka mukaan lain 4 luvun mukaista tukea voidaan myöntää mikäli tuettava kehittämistoimenpide on sisällytetty Euroopan yhteisön varoista rahoitettavaan ohjelmaan. Toimenpiteen tulisi täyttää sille ohjelmassa asetetut edellytykset.

Porotalouteen on aikaisemmin myönnetty tämän luvun mukaisia tukia. Luontaiselinkeinojen osalta kyseessä olisi uusi menettely. Ehdotetun lain 4 §:ssä kuitenkin säädettäisiin siitä, että mikäli hanketta on tuettu jo muun tukijärjestelmän kautta ei tukea voida myöntää tämän järjestelmän nojalla. Siten tuensaa-jien piiriin ulottaminen myös luontaiselinkeinonharjoittajiin ei lisäisi tuen määrää, vaan mahdollistettaisiin tuen kertyminen eri lähteistä.

18 §. *Porotalous- ja luontaiselinkeinoyritysten tukeminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi niistä toimenpiteistä, joihin EY:n maaseudun kehittämisasetuksen nojalla voitaisiin tukea myöntää. Tarkemmat säännökset tuen myöntämisen perusteista annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 1 momentin 1 kohta koskee investointien tukemista. Sen mukaan tukea voitaisiin myöntää tuotannollisiin ja tuotantotoiminnan edellyttämiin ympäristön- ja työsuojelullisiin investointeihin ja investointihankkeiden suunnittelukustannuksiin. Investointeihin myönnettäisiin tukea asetuksen 4—7 artiklan nojalla, metsätalousinvestointeihin 30 artiklan nojalla ja muiden yritysten investointeihin 33 ja 45 artiklan nojalla.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan voitaisiin EY:n maaseudun kehittämisasetuksen 8 artiklan nojalla myöntää nuorten viljelijöiden aloitustukea. Tukimuotona tämä vastaa tällä hetkellä tukea nuorten viljelijöiden

tilanpidon aloittamiseen.

EY:n maaseudun kehittämisasetuksen 9 artiklan mukaan maatalousyrittäjien sekä muiden maatilatalous- ja metsätaloustoimintoihin sekä niiden uudistamiseen osallistuvien henkilöiden ammattitaitoa ja pätevyyttä parannetaan tukemalla ammatillista koulutusta. Asetuksen 33 ja 45 artiklan nojalla voidaan puolestaan tukea muuhun yritystoimintaan liittyvää vastaavaa koulutusta. Koulutuksen osalta ehdotetaan säädettäväksi, että tukea voidaan myöntää 9, 33 ja 45 artiklan nojalla kuitenkin niin, että tuettavan koulutuksen piiriin kuuluisi ainoastaan ammatillinen lisä- ja täydennyskoulutus.

EY:n maaseudun kehittämisasetuksen 25—28 artiklassa tarkoitettua maataloustuotteiden jalostuksen ja kaupanpitämisen edellytysten parantamisen tuesta säädettäisiin pykälän 1 momentin 4 kohdassa. Vastaava tukimuoto sisältyy tällä hetkellä maataloustuotteiden jalostamisen ja kaupan pitämisen edellytysten parantamisesta annettuun neuvoston asetukseen (ETY) N:o 867/90.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan EY:n maaseudun kehittämisasetuksen 29, 32, 33 ja 45 artiklan nojalla voitaisiin myöntää tukea maaseutualueiden sopeuttamisen ja kehittämisen edistämiseksi muihin kuin momentin kohdissa 1—4 tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

EU:n varoista rahoitettavat tuet eivät kuulu nykyisin voimassa olevan sääntelyn piiriin, vaan tällaiset tuet on haettu aikaisemmin muun lainsäädännön nojalla. Tarkoituksen mukaisuussyistä kuitenkin saman elinkeinon rahoittamista koskevat säännökset tulisi koota samaan lakiin.

Pykälän 3 momentissa otettaisiin huomioon varainsiirtoverovapauden säilyminen niissä tapauksissa, joissa tilanpidon aloittamiseen myönnettävä lainaan liittyvä tuki myönnetään kiinteistön tai sen osan hankintaan. Asiallisesti toimenpide vastaa tämän lain perusteella myönnettävää maan oston lainoitusta. Tämän vuoksi tuki myönnettäisiin tältä osin lainaan liittyvän tuen ehdoin.

#### 5 luku. Rahoitusjärjestelmät

19 §. *Toiminnan rahoitus ja tukimuodot.* Ehdotuksen mukaan tukien rahoittamiseen voitaisiin käyttää niitä varoja, joita valtion talousarviossa tai maatilatalouden kehittämisrahaston käyttösuunnitelmassa osoitetaan lain toimeenpanoon. Valtion talousarviossa

tai MAKERA:n käyttösuunnitelmassa osoitettuja varoja voitaisiin käyttää tämän lain tarkoituksiin siten, kuin EY:n säännökset ja niitä täydentävät kansalliset säännökset edellyttävät. MAKERA:n varojen käytöstä säädetäisiin yksityiskohtaisesti ehdotetun lain 65 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että ehdotuksen mukainen rahoitustuki voitaisiin myöntää avustuksena, valtionlainojen korkoetuutena, korkovapautena, lyhennysten vapaavuosina ja luottolaitosten varoista myönnettyjen luottojen korkotukena, vapautuksena velvollisuudesta hankkia lainalle vakuus sekä edellä mainittujen yhdistelmänä. Koska osa lainoista on tarkoitus myöntää ilman vakuutta, tukijärjestelmiä toimeenpan- taessa on vastaavasti myös vakuudettomuuden arvo laskettava tueksi. Rahoitustukimuotoihin ehdotetaan näin lisättäväksi pankkien varoista myönnettyjen luottojen korkotuki, jolloin rahoitustukimuodot olisivat yhdenmukaiset maaseutuelinkeinojen rahoituslain kanssa. Korkoetuudella tarkoitetaan sitä markkamäärää, joka saadaan laskemalla vastaaviin tarkoituksiin myönnettävistä normaali- liehtoisista pankkilainoista perittävän keskimääräisen koron ja valtionlainoista lainansaajalta perittävän koron erotus. Korkovapaus merkitsee lainansaajalle annettua määräaikaista vapautusta valtionlainan koronmaksusta siten, että korkovapauden ajalta maksettavia korkoja ei peritä myöhemminkään. Lyhennysten vapaavuosilla tarkoitetaan valtionlainojen lyhennysmaksujen perimisestä luopumista kokonaan siltä osin, kuin lyhennyksiä normaalin lyhennyssuunnitelman mukaan kertyisi vapaavuosien aikana. Lyhennyksistä annettavat vapaavuodet merkitsevät sitä, että vapaavuosien aikana erääntyviä lyhennyseriä ei peritä lainansaajalta myöhemminkään. Luottolaitosten varoista myönnettyjen luottojen korkotuella tarkoitetaan sitä, että valtio maksaa tällaisten luottojen osalta luottolaitoksille korkohyvitystä, jolloin lainansaajan maksettavaksi tuleva korko on vastaavasti alempi.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään siitä, millä tavoin korkotuki ja valtionlainojen korkoetus muunnetaan avustusta vastaavaksi pääomatueksi. Avustuksen määrä saadaan lainojen osalta siten, että korkotukea saamat- tomien lainojen keskimääräisestä vuosikoro- sta vähennetään lainansaajan maksama korko, jolloin erotus on tarkoitettua tukea. Valtion- lainojen korkovapaus on markkamääräisesti

yhtä suuri, kuin korkovapausajalta laskettava edellä mainittu korko.

20 §. *Vakuudet.* Vakuuksien osalta porotalouslaissa ja luontaiselinkeinolaissa on käytetty viittaussäännöstä maaseutuelinkeinolain säännöksiin. Nämä säännökset ehdotetaan nyt sisällytettäväksi tähän lakiin. Valtionlainalla tulisi lainaa nostettaessa olla pankki- toiminnassa yleisesti käytetty vakuus, ellei työvoima- ja elinkeinokeskus ole myöntänyt vakuuden hankkimisesta vapautusta. Muiden rahoitustukien osalta voimassa olevaan lain- säädäntöön ei sisälly vakuuksia koskevia säännöksiä. Valtionlainojen vakuuksia vas- taavat säännökset ovat kuitenkin tarpeen myös muiden rahoitustukien osalta sen vuoksi, että kansallisia ja myös EU:n rahoit- tamia tukia saatetaan joutua perimään takai- sin. EY:n säännökset velvoittavat yleensä vakuuden hankkimiseen silloin, kun tukea maksetaan ennakolta. Euroopan unionin va- roista myönnetty takaisin perittävät tuet on myös tilittävä takaisin Euroopan unionille. Jollei tukia saada perityksi tuen saajalta, niiden maksamiseen on käytettävä kansallisia varoja.

Vakuuden vaatiminen avustuksenluontoi- sille tuille ei kuitenkaan ole kaikissa tilan- teissa tarkoituksenmukaista. Esimerkiksi ympäristönsuojelulliset tuet ja valtion tai kun- nan viranomaisten käytettäväksi jäävät tuet eivät vaatisi vakuutta. Tämän vuoksi pykä- län 2 momentissa ehdotetaan, että muiden kuin valtionlainojen osalta tuen myöntävä viranomainen voi vaatia tarvittaessa vakuu- den asettamista. Mikäli tuen hakija on kui- tenkin julkisoikeudellinen yhteisö, ei vakuut- ta vaadittaisi. Valtioneuvosto voisi tarvittaes- sa antaa tarkempia määräyksiä siitä, milloin vakuuden antaminen on tarpeen.

Nykyisessä lainsäädännössä metsäkeskus on mainittu viranomaisena vakuuksia koske- van sääntelyn yhteydessä. Tämä viranomais- menettely on ollut käytössä vain niissä ta- pauksissa, kun tilan kauppahinta on jäänyt velaksi valtiolle (myyntihintasaamiset). Kun kyseinen tukimuoto esitettyssä laissa poistuisi kokonaan ja vastaisuudessa esitetyn lain mu- kaisesti voitaisiin tukea myöntää lainan osal- ta vain valtionlainana, voitaisiin metsäkes- kuksia koskevat säännökset poistaa laista tarpeettomina. Nykyisin voimassa olevassa järjestelmässä metsäkeskus valvoo vakuuden riittävyttä mm. hakkuiden ja puuston arvon osalta.

Valtionlainan osalta edellytettäisiin, että

sen maksamisen vakuudeksi on lainaa nostettaessa pankkitoiminnassa yleisesti käytettävä vakuus. Tällaisia voivat olla esimerkiksi henkilötakaus, kiinteistöön kiinnitetty pantti-velkakirja ja yrityskiinnitys. Hyvän pankkitavan mukaan pankin tulee edellyttää valtionlainoilta vähintään vastaavaa vakuusasemaa kuin pankin omista varoistaan myöntämiltä luotoiltakin.

21 §. *Valtionlainat ja niiden korko.* Luottolaitokset myöntävät valtionlainat työvoima- ja elinkeinokeskusten antaman tukipää-töksen mukaisesti. Ne saavat lainoitusta varten tarvitsemansa maatalouden kehittä-misrahaston varat käyttöönsä velkakirjaa vastaan keskusrahallaitostensa tai vastaavan palveluyrityksen välityksin. Keskusrahallai-tokset tai palveluyritykset hoitavat luottolai-tosten puolesta ja niiden lukuun myös val-tionlainten maksutukset, lyhennysten ja korkojen perinnän sekä kertyneiden varojen tilittämisen maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselle asianomaisen luotto-laitoksen antaman valtuutuksen nojalla. Ky-seinen menettely on voimassa nykyisessä lainsäädännössä ja vastaava säännös ehdote-taan otettavaksi ehdotetun lain 21 §:ään

Valtionlainasta lainansaajan maksettavaksi tuleva korko on yleisesti markkinaehtoisten lainojen korkoa alempi. Valtionlainoihin sisältyy niin ollen lainansaajalle korkoetuuden muodossa annettavaa tukea. EY:n säännös-ten mukaan tulee markkinaehtoisista lainoista perittävän koron ja valtionlainoista lainan-saajalta perittävän alemman koron erotus ot-taa huomioon julkisista varoista myönnetty-nä tukena. Valtionlainaan sisältyvän kor-koetuuden laskemista varten on siten tarpeen määritellä se laskennallinen korko (koko-naiskorko), joka määräytyy nykyisin voimas-saolevien porotalouslain 22 §:n 3 momentin ja luontaiselinkeinolain 29 §:n 3 momentin mukaan maatalouteen myönnettyjen mark-kinaehtoisten lainojen keskikoron perusteel-la.

Koska yhteisön tukiosuuden hallinnointi-järjestelmään tulee kaksi erilaista mak-sumenettelyä, on olennaisen tärkeää, että tuen toimeenpanossa käytettävät kansalliset järjestelmät ovat mahdollisimman yhdenmu-kaisia. Tämän vuoksi myös valtionlainten ja korkotukilainten lainoitusjärjestelmä kor-koon liittyviä tukimekanismeja myöten tulisi olla mahdollisimman yhdenmukainen. Val-tionlainten ja korkotukilainten ehtojen tu-lisi olla yhdenmukaisia myös sen vuoksi,

ettei rahoituksen lähde vaikuttaisi siihen, onko yrittäjä kiinnostunut lainamuotoisesta tuesta. Tällä tavoin voitaisiin osittain ohjata kehittämisrahaston varoja lainapainotteista tukea suosivaksi.

Jo nyt valtionlainan korkotasoon on vai-kuttanut markkinoilla yleisesti käytettyjen korkojen keskiarvo. Korkotason muutos on tullut viiveellä, koska kokonaiskorko on las-kettu koronmääräytymisjaksoa edeltäneen 12 kuukauden korkojen keskiarvona. Jotta val-tionlainan kokonaiskorko heijastaisi nykyistä nopeammin markkinoiden todellista korko-tasoa, ehdotetaan pykälän 2 momenttiin otet-tavaksi säännös siitä, että valtionlainten korkomekanismi noudattaisi samoja periaat-teita kuin pankkilainojenkin. Kokonaiskorko-na käytettäisiin yleisiä vaihtuvia viitekorko-ja. Viitekorkoon lisättäisiin kiinteä prosent-tiyskikkömäärä eli niin sanottu marginaali. Valtioneuvosto päättäisi niistä viitekoroi-sta, joita valtionlainoissa voitaisiin käyttää. Näitä olisivat lähinnä peruskorko ja 365 korkopäi-vään perustuvat euribor-korot. Samoin val-tioneuvosto päättäisi kokonaiskorkoon lisät-tävästä kiinteästä prosenttiyksikkömäärästä. Tämä pysyisi koko lainan ajan kiinteänä ja olisi kaikilla lainoilla sama riippumatta kor-kosidonnaisuudesta. Lainaan liittyvä tuki säilyisi ennallaan. Lainansaajan olisi edel-leen maksettava lainasta viisi prosenttiyksik-köä alempaa korkoa, kuitenkin vähintään kaksi prosenttia. Viitekoroi-sta, viitekorkoon lisättävästä kiinteästä prosenttiyksikkö-määrästä, korkoetuuteen ja korkovapauteen sisältyvän tuen laskemisesta, vapaavuosien ja korkovapauden enimmäismääristä samoin kuin tarvittaessa lainaan liittyvän tuen enim-mäismääristä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

22 §. *Valtionvastuu.* Valtionvastuun osalta porotalouslaissa ja luontaiselinkeinolaissa on nykyisin käytetty viittaussäännöstä maaseu-tuelinkeinolain säännöksiin. Nämä säännök-set ehdotetaan nyt sisällytettäväksi ehdotet-tuun lakiin. Valtionlainten osalta valtio oli-si vastuussa valtionlainan lainapääoman ja koron lopullisista menetyksistä siltä osin kuin niitä ei velallisen maksukyvyttömyyden vuoksi saada perityksi lainan vakuuksista. Viivästyskoroista, perimiskuluista tai luotto-laitokselle aiheutuvista muista kuluista hyvi-tystä ei siis maksettaisi.

Hyvityksen suorittaminen edellyttää, että valtionlainan lopullinen menetys on todettu. Lopullinen menetys on todettu silloin, kun

velallinen ja mahdolliset takaaajat on todettu maksukyvyttömiksi esimerkiksi ulosotto-menettelyssä, konkurssissa tai velkajärjestelyssä ja mahdollisesti vakuutena oleva omaisuus on realisoitu. Velallisen maksukyvyttömyys voidaan katsoa lopullisesti todeksi myös silloin, kun hänelle on vahvistettu yksityishenkilön velkajärjestelylain mukainen maksuohjelma, jonka perusteella valtionlainalle ei kerry suorituksia lainkaan tai laina tulee katettua vain osittain. Myös takaaajien osalta vahvistetun maksuohjelman mukainen kertymä osoittaa riittävällä varmuudella, paljonko tällaisen takauksen perusteella tulee kertymään valtionlainalle suorituksia. Lopullisen menetyksen määrä on siten lainan jäännössaldo sen jälkeen, kun siitä on vähennetty realisoinnista kertyneet suoritukset sekä takaaajilta ja päävelalliselta kertyneet tai maksuohjelman mukaan kertyvät suoritukset.

Vakuuksien myyntiä ei edellytetä, mikäli lainansaaja on velkajärjestelyssä, yritys-saneerauksessa tai niihin verrattavassa menettelyssä saanut säilyttää vakuutena olevan omaisuuden. Harkinnanvaraisesti vakuuden myyntiä koskevasta edellytyksestä voitaisiin poiketa myös silloin, kun vakuutena olevan omaisuuden arvo on niin alhainen, ettei se riitä kattamaan myyntikuluja tai jos muuten on selvitetty, ettei vakuuden realisoinnilla kertyisi suoritusta valtionlainalle.

Valtionvastuun toteutumisen edellytyksenä on, että luottolaitos on huolehtinut lainan ja sen vakuuksien hoidosta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisesti hyvää pankkitapaa noudattaen. Lain ja hyvän pankkitavan noudattaminen edellyttää, että pankki hoitaa valtionlainaa huolellisesti. Lain ja hyvän pankkitavan vastaisena voidaan pitää esimerkiksi sellaista menettelyä, että pankki vapauttaa valtionlainan takaaajan kysymättä siihen viranomaisen suostumusta tai vakuus realisoidaan vapaaehtoisin kaupun ja realisointitulos kohdistetaan etuoikeusjärjestyksestä poiketen siten, ettei valtionlainalle kerry suorituksia, jotka sille vakuusasemansa perusteella kuuluisi.

Luottolaitos on valtionlainojen osalta myös velvollinen valvomaan valtion etua ja noudattamaan maa- ja metsätalousministeriön määräyksiä, kun vakuus muutetaan rahaksi vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä, pakko-huutokaupassa tai konkurssimenettelyssä.

Vapaaehtoinen velkajärjestely tai siihen verrattava muu järjestely taikka lainan vakuutena olevan omaisuuden vapaaehtoinen

rahaksi muuttaminen lainan takaisinperintää vaarantavalla tavalla saadaan tehdä vain työvoima- ja elinkeinokeskuksen suostumuksella. Mikäli luottolaitos ei ole menetellyt edellä tarkoitettulla tavalla, saamatta jäänyt lainapääoma ja korko jäävät kokonaan tai osaksi luottolaitoksen vahingoksi.

23 §. *Valtionlainoista maksettavat hyvitykset.* Porotalous- ja luontaiselinkeinolaissa on hyvityksen maksamisen osalta käytetty viittaussäännöksiä maaseutuelinkeinolaikiin. Nyt vastaavat säännökset ehdotetaan otettavaksi ehdotettuun lakiin. Mikäli valtionlainan pääomaa ja korkoja ei saataisi velallisen ja mahdollisen takaaajan maksukyvyttömyyden vuoksi perittyä vakuutena olevan omaisuuden myynnistä saatavilla varoilla, luottolaitokselle hyvitetäisiin valtionlainasta aiheutuneet lopulliset menetykset 22 §:ssä säädetty perustein. Ennen hyvityksen vahvistamista ministeriön olisi selvitettävä, että velallisen ja mahdollisen takaaajan maksukyvyttömyydestä johtuva lopullinen menetys on todettu ja ettei menetystä ole voitu kattaa vakuutena olevan omaisuuden myynnistä saaduilla varoilla.

Hyvityksen maksamisen edellytykset tutkisi nykyiseen tapaan maa- ja metsätalousministeriö ja hyvityksen maksaisi maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus maatilatalouden kehittämisrahaston varoista.

Jos luottolaitos saisi hyvityksen maksamisen jälkeen perityksi lainansaajalta kertymättä jääneitä lyhennyksiä ja korkoja, sen olisi tilittettävä ne maa- ja metsätalousministeriölle maatilatalouden kehittämisrahastoon edelleen tuloutettavaksi. Maa- ja metsätalousministeriö voisi perä luottolaitokselle maksetut hyvitykset takaisin lainansaajalta.

Hyvitys menetyksestä voitaisiin jättää suorittamatta tai hyvityksen määrää alentaa, jos lainan hoitamisessa ei ole noudatettu lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä sekä hyvää pankkitapaa. Lähtökohta olisi, että lain ja hyvän pankkitavan vastainen menettely aiheuttaa sen, ettei valtionvastuu toteudu eikä pankille tällöin makseta hyvitystä. Mikäli pankki pystyy osoittamaan, ettei sen edellä tarkoitettu menettely ole aiheuttanut vahinkoa valtiolle, voitaisiin hyvitys kuitenkin maksaa. Hyvitys voitaisiin harkinnanvaraisesti maksaa osittain, mikäli pankin menettely on aiheuttanut vain osan valtiolle syntyneestä luottotappiosta.

24 §. *Hyvityshakemusten käsittelyaika ja hyvityksiä koskevat viivästyskorot.* Pykälään

ehdotetaan otettavaksi säännökset siitä, että luottolaitosten hyvityshakemukset on käsiteltävä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun luottolaitoksen hakemus on saapunut maa- ja metsätalousministeriöön ja velallisen ja mahdollisen takaajan maksukyvyttömyydestä johtuva lopullinen menetys on todettu. Mikäli hyvityshakemuksen ratkaisemiseen joudutaan pyytämään luottolaitokselta lisäselvitystä, lasketaan kolmen kuukauden määräaika siitä ajankohdasta, jolloin pyydetty lisäselvitys on saapunut maa- ja metsätalousministeriöön. Kolmen kuukauden määräaika ei ala myöskään kuluua ennen kuin luottolaitos on suorittanut 25 §:n mukaisen valtionlainan tilityksen.

Nykyisen lainsäädännön mukaan maa- ja metsätalousministeriö ei ole sidottu mihinkään määräaikaan hakemusten käsittelyn osalta. Käytännössä käsittelyajat ovat olleet varsin pitkiä, joissain tapauksissa yli 18 kuukautta. Toisaalta luottolaitoksilta on edellytetty, että ne tilittävät valtionlainan valtiolle siinä aikataulussa, kun velallinen on sen velvollinen maksamaan. Luoton irtisanomisen jälkeen luottolaitosten on pitänyt tilittää maksamatta ollut valtionlaina valtiolle seitsemän päivän kuluessa. Tilanne on ollut luottolaitoksen kannalta varsin epätydyttävä, sillä se on joutunut sitomaan omia varojaan valtionlainojen tilityksiin varsin pitkäksi ajaksi ja ilman korkoa. Valtionvastuuhyvityksen edellytysten voimassapitämiseksi luottolaitokset joutuvat irtisanomaan luoton maksuviivästystilanteessa ja korkeat viivästyskorot alkavat kertyä luottolaitoksen tappioksi, koska näistä ei ole mahdollista suorittaa hyvitystä. Tämä on osaltaan johtanut siihen, etteivät luottolaitokset ole aina noudattaneet laissa säädettyjä tilitysaikoja.

Uudistuksella pyritään siihen, että luottolaitokset tilittäisivät valtionlainat ajallaan 25 §:n mukaisesti ja toisaalta valtio maksaisi edellytysten täyttyessä hyvityksen kohtuullisessa kolmen kuukauden ajassa. Lisäksi ehdotetaan, että mikäli säädetty kolmen kuukauden määräaika ylittettäisiin, olisi valtio velvollinen suorittamaan ylitysajalta viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Pykälässä ehdotetut uudistukset tulevat todennäköisesti nopeuttamaan hyvityshakemusten käsittelyä huomattavasti.

Viivästyskoron maksuvelvollisuus hakemuksen käsittelyn viivästystilanteissa olisi uudistus nykyisin voimassa olevaan lainsäädäntöön verrattuna.

Vastaava säännös on kuitenkin sisällytetty myös maaseutuelinkeinojen rahoituslakiin ja yhdenmukaisuuden vuoksi on vastaava viivästysseuraamus sisällytettävä myös porotalous- ja luontaiselinkeinolakiin.

25 §. *Valtionlainan tilittäminen.* Ehdotuksen mukaan luottolaitos olisi velvollinen maksamaan erääntyneet valtionlainan lyhennykset ja korot valtiolle sitä mukaan ja sen suuruisina kuin lainansaaajat ovat velvolliset suorittamaan velkansa luottolaitoksille.

Käytännössä säännös merkitsee sitä, että luottolaitos on velvollinen maksamaan valtiolle lainan lyhennykset ja korot niiden eräpäivinä, vaikka lainansaaaja ei kykenisi maksuja suorittamaan. Tilanne on sama silloin, kun laina on irtisanottu ja velallinen on joutunut konkurssiin tai vakuutena oleva omaisuus on ulosmitattu pakkohuutokaupassa myytäväksi. Tilitykset on suoritettava seitsemän pankkipäivän kuluessa siitä, kun laina on velalliseen nähden erääntynyt tai velallinen on maksanut ylimääräisen lyhennyksen. Käytännössä luottolaitokset ovat usein laininlyöneet tilityksen seitsemän päivän kuluessa niissä tapauksissa, kun koko luotto on päävelalliseen nähden irtisanottu.

Nykyisen käytännön mukaan maa- ja metsätalousministeriö on saattanut tällaisissa tilanteissa hyvityshakemuksen käsittelyn yhteydessä alentaa hyvityksen määrää vähentämällä siitä viivästyneille erille viivästykseen keston ajalta korkolain 3 § 2 momentin mukainen korko. Menettely on tällöin perustunut maaseutuelinkeinolain 27 § 2 momenttiin, jonka mukaan hyvityksen määrää voidaan alentaa, mikäli lainan hoitamisessa ei ole noudatettu lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Pääsääntöisesti hyvityksen määrää ei kuitenkaan ole alennettu, koska hyvityshakemusten käsittelyajat ovat olleet varsin pitkiä.

Edellä 24 §:n perustelujen yhteydessä on jo todettu, että hyvityshakemusten käsittelyajat tulevat lyhenemään nykyisestä, kun käsittelylle säädetään kolmen kuukauden määräaika. Tämän uskotaan vaikuttavan myös siihen, että pankit noudattavat nykyistä täsmällisemmin tilitystä koskevia määräyksiä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettyväksi, että luottolaitoksen hyvityshakemuksen johdosta annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen mukaiset maksut on maksettava seitsemän pankkipäivän kuluessa siitä, kun luottolaitos on saanut päätöksestä

tiedon.

26 §. *Korkotukilainojen korko.* Maaseutuelinkeinolain 28 §:n nojalla luottolaitokset ovat voineet myöntää maaseutuelinkeinolain tarkoituksiin maaseutuelinkeinolain mukaisin ehdoin lainoja myös muista kuin valtion varoista (korkotukilainat). Vastaavaa rahoitusmahdollisuutta ei ole ollut porotalous- ja luontaiselinkeinoalaeissa. Ehdotuksessa esitetään, että myös porotalous- ja luontaiselinkeinoille voitaisiin jatkossa myöntää korkotukilainoja. Uudistus yhtenäistäisi maaseutuelinkeinon rahoitusmuotoja.

Korkotukilainoja voitaisiin myöntää myös valuuttaluottoina. Valtio maksaisi näiden lainojen osalta luottolaitoksille korkohyvitystä, jolloin lainansaajan maksettavaksi tuleva korko olisi vastaavasti alempi. Korkotuen suuruus olisi neljä prosenttiyksikköä lainasta perittävästä vuotuisesta korosta. Lainansaajan olisi kuitenkin maksettava vähintään kahden prosentin vuotuista korkoa. Maatalousviranomaiset voisivat olla hyväksymättä lainaa korkotukilainaksi, jos lainan kokonaiskorko poikkeaa siitä korosta, jota luottolaitokset yleisesti soveltavat samanlaisiin lainoihin. Vähimmäiskorko tulee määritellä, jotta vältetään keinotekoiset korkotasolla spekuloinnit määrittelemällä tuettavien lainojen korkotasoa normaalia korkokantaa korkeammaksi.

Korkotukea ei maksettaisi valuuttaluottojen kurssimuutosten osalta. Yrityssaneerausta, yksityishenkilön velkajärjestelyä ja vapaaehtoista velkajärjestelyä koskevia etuja tai muita niitä vastaavia velallislle annettavia etuja ei ole tarkoitus säätää valtion hyväksi, minä vuoksi valtion on maksettava korkohyvitykset täysimääräisinä myös järjestelyä koskevien hakemusten ollessa vireillä ja järjestelyjen kestäessä.

27 §. *Lainoitusta koskevia yleisiä säännöksiä.* Ehdotuksen mukaan laina-aika voisi olla enintään 30 vuotta. Porotalousasetuksessa ja luontaiselinkeinoasetuksessa on säädetty lainatarkoituksittain enimmäislaina-ajoista. Nykyiset määräykset eivät ole täysin yhdenmukaiset porotalouden ja luontaiselinkeinojen kohdalla. Valtioneuvoston asetuksella on vastaisuudessa tarkoitus säätää enimmäislaina-ajoista. Tässä yhteydessä laina-ajat on kuitenkin tarkoitus yhdenmukaistaa siten, että periaatteiltaan ne vastaisivat nyt voimassa olevaa säännöstä.

Nykyisessä lainsäädännössä myyntihintasaamisten enimmäislaina-aika on määritel-

ty 20 vuodeksi. Tämä sääntö ehdotetaan kuitenkin poistettavaksi, sillä koko myyntihintasaamiseen perustuva tukijärjestelmä ehdotetaan poistettavaksi tämän lain mukaisista tukimuodoista.

Uudistus ei olisi taannehtiva ja siten aikaisemman lainsäädännön voimassa ollessa myönnettyihin lainoihin sovellettaisiin myöntämishetkellä voimassa ollutta lakia sekä kyseisen luoton sopimusehtoja.

Tukihakemuksista vaadittavista lausunnoista, lainavarojen nostamisesta, työn suorittamisajasta, maksuhelpotuksista, lyhennysten ja koron kannosta, maksujen suorittamisen ajankohdasta, lainansiirroista, ylimääräisistä lyhennyksistä ja niiden vaikutuksista erääntyviin lyhennyksiin, pääomamäärältään vähäisen saamisen suorittamisesta, valtionlainojen valtionvastuun toteamisesta, lainaehtojen muuttamismenettelystä sekä muista lainan myöntämiseen ja hoitoon liittyvistä menettelyistä ja ehdoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota siihen seikkaan, että nykyisessä lainsäädännössä korkojen ja lyhennysten lykkäämisestä viitataan maaseutuelinkeinolain mukaisiin säännöksiin. Maaseutuelinkeinoasetuksen (248/1991) 51 §:ssä on mahdollistettu korkojen ja lyhennysten lykkäys enintään viidellä vuodella ja lykkäys on mahdollista toteuttaa siten, että laina-aikaa pidennetään lykättyjen vuosien määrällä. Erityisestä syystä lykkäys voidaan toteuttaa siten, että 30 vuoden enimmäislaina-aika ylitetään. Vastaava sääntely on tarkoitus säilyttää myös ehdotetun lain nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa.

28 §. *Valtionlainojen ja korkotukilainojen rahaliike.* Valtion ja luottolaitosten välinen rahaliikenne hoidetaan keskusrahallaitosten ja rahoituksen palveluyritysten välityksellä. Keskusrahallaitoksina toimivat nykyisin Osuuspankkien Keskuspankki Oy ja palveluyrityksenä Samlink Oy sekä liikepankkien osalta asianomaisen luottolaitoskonsernin pääkonttori. Keskusrahallaitokset määrittelee maa- ja metsätalousministeriö.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan lueteltaviksi ne tehtävät, joita keskusrahallaitokset voivat tarvittavan valtuuden nojalla hoitaa valtion ja luottolaitosten välisessä rahaliikenteessä. Tehtävät ovat samoja, joita keskusrahallaitokset valtion ja luottolaitosten välillä hoitavat jo nykyisin. Korvaukset valtionlainojen hoitoon liittyvistä tehtävistä sisältyvät jäljempänä 29 §:ssä tarkoitettuihin kor-

vauksiin.

Lainansaajalle voitaisiin porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain nojalla myöntää vapaaehtoinen velkajärjestely tilanteissa, joissa pysyvästi ylivelkaantunut lainansaaja ei enää kykene selviytymään velkojensa hoidosta. Velkojen järjestely voidaan suorittaa myös yrityksen saneerauksesta annetun lain tai yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain nojalla. Velkajärjestelyissä voidaan alentaa lainasta maksettavaa korkoa tai alentaa takaisin maksettavan velan pääomaa tai luopua kokonaankin niiden perimisestä. Mikäli lainansaaja on tuomioistuimen tai maatalousviranomaisen päätöksellä vapautettu valtionlainan lyhennysten tai korkojen maksamisesta, tulee lainan välittämisen luottolaitoksen saada vastaava helpotus sen velkakirjan osalta, jonka luottolaitos on tehnyt valtion kanssa ja joka koskee maatalouden kehittämisrahaston varojen välittämistä yksityisille lainansaajille. Tällöin yksityisille lainansaajalle myönnettyt helpotukset jäisivät maatilatalouden kehittämisrahaston menoiksi. Mainituilla perusteilla pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että luottolaitos vapautuu maksamasta valtionlainan pääomaa ja korkoja siltä osin, kuin velallinen on vapautettu mainittujen maksujen suorittamisesta.

Viime vuosina on tapahtunut luottolaitosten merkittävää uudelleen organisoitumista. Organisaatiomuutosten vuoksi lainoitusta koskevia tehtäviä ei välttämättä voida edes määrätä tiettyjen keskusrahalaistosten tehtäväksi. Tämän vuoksi pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että maa- ja metsätalousministeriö voisi määrätä siitä, missä tilanteissa luottolaitokset voisivat hoitaa rahaliikenteen ilman keskusrahalaistoksen välitystä.

29 §. *Luottolaitosten kulujen korvaaminen.* Luottolaitoksille aiheutuu kuluja valtionlainojen maksamisesta, takaisin perimisestä sekä valtion edun valvonnasta konkurssissa, pakkohuutokaupoissa ja velkasaneerauksissa. Porotalous- ja luontaiselinkeinolaissa on kulujen korvausten osalta käytetty viittaus-säännöstä maaseutuelinkeinolain 30 §:ään, jonka mukaan kulujen korvaamisesta säädetään asetuksella. Maaseutuelinkeinoasetuksen 11 §:n mukaan korvauksen suuruus on 0,75 prosenttia ja maaseutuelinkeinolakia edeltävän lainsäädännön mukaisten valtionlainojen osalta 0,60 prosenttia maksamatta olevasta lainapääomasta. Kulujen korvaus maksetaan

MAKERA:n varoista.

Maaseutuelinkeinolain 30 §:ää vastaava säännös ehdotetaan otettavaksi ehdotetun lain 29 §:ään. Kulukorvauksen suuruudesta ja sen takaisin perimisestä on tarkoitus säätää valtioneuvoston asetuksella. Kulukorvaukset maksaisi maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. Kulukorvauksen takaisin perimisestä päättäisi maa- ja metsätalousministeriö. Toimivaltaisesta viranomaisesta on tarpeen säätää lain tasolla sen vuoksi, että takaisinperintä on tarkoituksenmukaisinta hoitaa hallintomenettelynä. Ellei ehdotettu laki sisällä säännöstä toimivaltaisesta viranomaisesta, takaisin periminen olisi hoidettava raskaampaa menettelyä noudattaen hallintoriita-asiana hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetyssä järjestyksessä.

Pykälässä ehdotetaan selvyiden vuoksi lisäksi säädettäväksi, että takaisinperimiseen voidaan ryhtyä 45 §:ssä säädetyin 10 vuoden enimmäisajan jälkeenkin koko laina-ajan.

## 6 luku. Velkajärjestelyt

30—34 §. *Valtionlainojen ja valtion myyntihintasaamisten vapaaehtoinen velkajärjestely. Vapaaehtoisen velkajärjestelyn rajoitukset. Korkotukilainojen vapaaehtoinen velkajärjestely. Velkajärjestelysopimus. Vapaaehtoisen velkajärjestelyn raukeaminen.*

Yrityksen saneerauksesta annettu laki ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annettu laki sisältävät säännökset siitä, millä edellytyksillä taloudellisiin vaikeuksiin joutuneelle yritykselle tai yksityishenkilölle voidaan myöntää helpotuksia hänen vastattavanaan olevien velkojen ja niiden korkojen maksamisessa. Lakeja voidaan soveltaa velkojen ja yksityisen juridisen ja luonnollisen henkilön väliseen velkasuhteeseen. Lait ovat muuhun lainsäädäntöön nähden ensisijaisesti sovellettavia. Tämä merkitsee sitä, että yrityksen saneerauksesta annetun lain ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain säännökset tulevat sovellettavaksi silloin, kun muualla lainsäädännössä on mainittu lainsäädännöstä poikkeavia säännöksiä.

Luottolaitosten ja yksityisten välisiä velkoja voidaan järjestellä myös sopimusvapauden periaatteiden mukaisesti vapaaehtoisilla velkajärjestelyillä.

Yrityssaneerauksia ja velkajärjestelyjä koskeva lainsäädäntö on ollut vaikeasti sovellettavissa maaseutuelinkeinolain ja muun sitä edeltävän lainsäädännön nojalla myönnetty-

jen valtionlainojen järjestämiseen. Valtionlainoja koskeva lainsäädäntö ei mahdollistanut sitä, että valtio olisi antanut vapaaehtoisin sopimuksin tai viranomaisien päätöksellä velallisen maksettavaksi tulevia kustannuksia säästään, anteeksi valtionlainojen lyhennyksiä. Lainsäädäntö ei liioin mahdollistanut sitä, että luottolaitos olisi alentanut maatalouteen ja sen yhteydessä harjoitettuun pienyritystoimintaan myönnettyjen korkotukilainojen korkoja ilman, että lainasta maksettavat korkohyvitykset samalla alenivat.

Näiden ja eräiden muiden epäkohtien poistamiseksi maaseutuelinkeinolakiin otettiin vuonna 1993 uudet 29 a—29 c §:t, joissa säädetään maaseutuelinkeinolaisten mukaisen luottojen vapaaehtoisesta velkajärjestelystä. Näitä säännöksiä sovelletaan viittaussäännösten perusteella myös porotalous- ja luontaiselinkeino lakien mukaisiin rahoitustukiin.

Valtionlainojen ja valtion myyntihintasäämistien vapaaehtoinen velkajärjestely voidaan suorittaa luotettavan selvityksen pohjalta sillä edellytyksellä, että lainansaaaja on joutunut pysyviin taloudellisiin vaikeuksiin ja että on perusteltua syytä odottaa velkajärjestelyn tuovan olennaisen parannuksen lainansaaajan taloudelliseen tilanteeseen.

Porotalous- ja luontaiselinkeino tilojen taloudellisia ongelmia voidaan siis käsitellä virallisessa (käräjäoikeuden kautta haettavassa) velkajärjestelyssä tai yrityssaneerauksessa. Lisäksi porotalous- ja luontaiselinkeino laeissa on mahdollistettu vapaaehtoiset velkajärjestelyt viittaamalla maatalouselinkeinolain 29 a—29 c §:iin. Mainitut lainkohdat on hyväksytetty EU:n komissiossa kuitenkin vasta 22 päivänä joulukuuta 1998 poro- ja luontaiselinkeinojen osalta, minkä vuoksi vapaaehtoisia velkajärjestelyjä ei ole vielä voitu toteuttaa. Mainitut säännökset ehdotetaan nyt otettavaksi eräin muutoksi ehdotetun lain 30—34 §:iin.

Tuotantotoiminnan lopettaneen lainansaaajan osalta velkajärjestely olisi mahdollinen vain, jos hänen asuntonsa säilyttämistä ei voida muilla tavoin turvata. Vapaaehtoinen velkajärjestely ei estäisi suostumuksen antamista yrityssaneerauksesta annetun lain ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain mukaisiin velkajärjestelyihin.

Vapaaehtoisen velkajärjestelyn edellytyksistä ehdotetaan säädettäväksi ehdotetun lain 30 §:ssä. Järjestelyn edellytyksenä olisi, että lainansaaajan voidaan katsoa joutuneen pysyviin taloudellisiin vaikeuksiin ja hän on tul-

lut tai on ilmeisessä vaarassa tulla maksukyvyttömäksi. Maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan sitä, että velallinen on muuten kuin tilapäisesti kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä. Määritelmä olisi sama kuin takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain (758/1991) 4 §:ssä, yrityssaneerauslain (47/1993) 3 §:ssä ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 3 §:ssä. Maksukyvyttömyys on siis käsillä, jos velallisen käytössä olevat likvidit varat eivät riitä velkojen maksamiseen niiden erääntyessä eikä kysymyksessä ole pelkästään tilapäinen likvidien varojen puute. Maksukyvyttömyyden arvioinnissa olisi otettava huomioon velallisen vallitseva taloudellinen tilanne sekä siihen vaikuttavat seikat ja niiden odotettavissa oleva kehitys.

Velkajärjestelyä olisi kuitenkin pidettävä aina viimeisenä keinona, johon turvaudutaan ainoastaan silloin, kun tuensaaajan omat ponnistelut (henkilökohtaisen ja tuotannollisen omaisuuden myynti, toiminnan monipuolistaminen) taloudellisen asemansa palauttamiseksi tai tilapäisten vaikeuksien yli pääsemiseksi eivät riitä palauttamaan elinkelpoisuutta.

Vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä olisi aina ennen tukitoimenpiteiden myöntämistä ensin selvittävä mahdollisuudet myydä tuensaaajan omaisuutta ja varallisuutta, mikäli tämä ei vaaranna hänen yrityksensä elinkelpoisuutta, jonka palauttaminen on järjestelmän ensisijainen tavoite. Mikäli maa-aluetta realisoitaessa sitä ei saataisi myytyä käyvästä arvosta siten, että maa-alue tulisi jatkossakin säilymään saman elinkeinon piirissä, tulisi valtion mahdollisuuksien mukaan pyrkiä lunastamaan alue.

Kaikkien kyseisten toimenpiteiden edellytyksenä olisi, että vastuulliselle viranomaiselle esitetään liiketoimintasuunnitelma, joka osoittaa realististen oletusten perusteella, että tuensaaaja on uudelleenorganisoinnin päätyttyä jälleen elinkelpoinen.

Maaseutuelinkeinolain 29 a §:n 5 momentin mukaan vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä sovittujen velkasuhteen ehtojen muutokset koskevat myös takaajaa ja muuta velasta vastuussa olevaa henkilöä samoin kuin kolmatta henkilöä siltä osin, kuin kysymys on hänen omistamastaan lainan vakuudeksi asettamastaan omaisuudesta, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Voimassa olevaan säännökseen verrattuna ehdotetaan pykälään tehtäväksi lisäys, jonka mukaan ta-

kaajan, muun velasta vastuussa olevan tai vakuuden asettajan asemaa ei saisi kuitenkaan ilman asianomaisen suostumusta heikentää.

Lain 31 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi vapaaehtoisen velkajärjestelyn rajoituksista. Säännös vastaisi sisällöltään pääosin maaseutuelinkeinolain 29 a §:n 2 momenttia. Kuten nykyisinkin, vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä ei pääsääntöisesti voitaisi myöntää maksuvapautusta valtionlainan lyhennyksille, jos lainan esinevakuus tai lainalle liike- tai siihen verrattavassa toiminnassa annettu takaus turvaa lyhennysten maksun. Nykyisestä poiketen uudessa laissa ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi, että erityisen painavista syistä maksuvapautusta voitaisiin valtioneuvoston tarkemmin määrittämin edellytyksin käyttää velkajärjestelykeinona vakuudesta riippumatta, mikäli lainansaajan taloudellista tilannetta ei muilla keinoin voitaisi korjata. Tätä poikkeussäännöstä on tarkoitus soveltaa lähinnä velallisen asunnon säilyttämiseksi ja lisäksi tilanteissa, joissa yrityksen toiminnan jatkuminen voidaan saada turvatuksi velkajärjestelyllä.

Elinkeinotoiminnan päättymisen jälkeen vapaaehtoinen velkajärjestely olisi mahdollista vain velallisen asunnon säilyttämiseksi hänen ja perheenjäsenten vakituksena asuntona. Valtionlainojen vapaaehtoisen velkajärjestelyn yleisenä edellytyksenä olisi se, että myös muut velkojat suostuvat velkajärjestelyyn. Valtionlainojen ja valtion muiden saamisten velkajärjestely voitaisiin suorittaa yksinäänkin silloin, kun saamisten määrä on vähintään 60 prosenttia velallisen kaikista veloista. Säännös vastaa nykyisin voimassa olevaa maaseutuelinkeinolain säännöstä. Pitkäaikaisten lainojen osalta on nykyisessä lainsäädännössä käytetty 80 prosentin rajaa. Tämä ehdotetaan poistettavaksi samalla kun myyntihintasaamiset tukimuotona poistuvat järjestelmästä.

Korkotukilainojen vapaaehtoinen velkajärjestely voitaisiin suorittaa samoilla edellytyksillä kuin valtionlainojen velkajärjestely. Korkojen järjestely alentaisi kuitenkin vain lainansaajan maksettavaa korkoa, mutta ei vaikuta lainasta maksettavan korkotuen suuruuteen. Säännökset ehdotetaan otettavaksi ehdotetun lain 31 §:ään.

Korkotukilainojen järjestelyn osalta on huomattavaa, että lainan korko voitaisiin järjestelyn yhteydessä laskea asuntolainojenkin osalta alle kahteen prosenttiyksikköön, kun

muuten ehdotuksen 26 §:n mukaan alin velallisen maksettavaksi jäävä korko on kaksi prosenttia asuntolainojen osalta ja yksi prosentti muiden luottojen osalta.

Velkajärjestely raukeaisi, jos velallinen ei noudata velkajärjestelysuunnitelmaa tai velkajärjestelysopimusta. Vapaaehtoinen velkajärjestely raukeaisi niin ikään, jos velalliselle vahvistetaan yrityksen saneerauksesta tai yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain mukainen velkajärjestely.

Kun raukeamisessa on kysymys lainansaajan kannalta merkittävästä ratkaisusta, ehdotetaan näistä seikoista säädettäväksi lain 34 §:ssä. Maaseutuelinkeinolain säännösten mukaan vapaaehtoinen velkajärjestely voidaan määrätä raukeavaksi, jos lainansaaja ei noudata tehtyä suunnitelmaa tai sopimusta tai velallinen on laiminlyönyt maksuohjelman mukaisen suorituksen velkojalle. Koska laiminlyönniltä tulisi kuitenkin edellyttää jonkinasteista olennaisuutta, ehdotetaan 34 §:n 1 momentin 2 kohdassa, että velkajärjestelysopimus voidaan määrätä raukeamaan, jos lainansaaja on olennaisesti laiminlyönyt sopimuksen noudattamisen ilman hyväksyttävää syytä. Erityisen kohtuutonta olisi, jos vähäinen ja jo oikaistu laiminlyönti johtaisi raukeamiseen.

Lisäksi 34 §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että jos velkajärjestelysopimus on määrätty raukeamaan, velkojalla on oikeus vaatia maksua saatavastaan velalliselta niiden ehtojen mukaan, joita olisi ollut noudatettava ilman velkajärjestelyä. Velallisen ei kuitenkaan ole suoritettava velalle viivästyskorkoa velkajärjestelyn keston ajalta, ellei työvoima- ja elinkeinokeskus velkajärjestelyn raukeamisen syyn vuoksi toisin päättä.

Nykyiseen lainsäädäntöön verrattuna velkajärjestelyn rajoituksia on tarpeellista tämentää siten, että vapaaehtoinen velkajärjestely voitaisiin evätä silloin kuin velalliselle on jo aikaisemmin myönnetty vastaava menettely, mutta hän on sen jälkeen velkaantunut uudelleen ja tullut maksukyvyttömäksi. Vapaaehtoisen velkajärjestelyn tarkoituksena on korjata maksukyvyttömän velallisen taloudellinen tilanne. Tarkoitus ei ole, että velkajärjestely mielletäisiin sellaiseksi yleiseksi menettelyksi, johon aina voitaisiin turvautua maksuvaikeuksien tai velkaongelmien ilmetessä. Siksi lähtökohtana on, että velkajärjestely voidaan myöntää samalle henkilölle vain kerran. Erityisestä syystä velkajärjestely voitaisiin myöntää aikaisemmin maini-

tusta poiketen. Jos velalliselle on aikaisemmin myönnetty velkajärjestely ja jos velallinen on sittemmin yllättäen esimerkiksi sairauden tai työkyvyttömyyden vuoksi tullut maksukyvyttömäksi, voisi velkajärjestelyn hylkääminen olla kohtuutonta.

Tarkemmat säännökset vapaaehtoisesta velkajärjestelystä ehdotetaan annettavaksi valtioneuvoston asetuksella.

## 7 luku. Viranomaiset ja seuranta

35—36 §. *Viranomaiset. Rahoitustuen myöntäminen.* Ehdotetun lain täytäntöönpanoviranomaiset ja heidän toimivaltansa luettelaisiin 35—36 §:ssä. Lain täytäntöönpanosta huolehtisivat maa- ja metsätalousministeriö, maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus, työvoima- ja elinkeinokeskukset ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset.

Pykälässä ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä muun muassa viranomaisten välisestä tehtävien jaosta teknisluonteisissa asioissa. Asetuksen antaminen tulisi kyseeseen lähinnä silloin kun useampi viranomainen olisi lähtökohtaisesti toimivaltainen suorittamaan täytäntöönpanotehtäviä.

Rahoitustuen osalta ehdotetun lain 36 §:ssä todetaan, että työvoima- ja elinkeinokeskus voisi ennen rahoitustuen myöntämistä hankkia tarpeen mukaan lausunnon asiasta kunnan maaseutuviranomaiselta tai Paliskuntain yhdistykseltä. Lausunto olisi tarvittaessa hankittava myös muulta asiantuntijataholta, joka on perehtynyt hakijan toimialaan. Ehdotuksen 35 ja 36 § takaisivat tuen myöntäville viranomaiselle laajat valtuudet hankkia tarvittavia selvityksiä ennen tuen myöntämistä.

37—40 §. *Valvonta. Rakentamisen valvonta. Luottolaitoksissa suoritettava valvonta. Tarkastusoikeus.* Valvontaa koskevat säännökset ovat poro- ja luontaiselinkeinolaissa viittaussäännöksiä maaseutuelinkeinolain 48 § 1 ja 4 momentteihin. Vastaavat säännökset ehdotetaan otettavaksi ehdotetun lain 7 lukuun. Tuen myöntäneen viranomaisen velvollisuutena on valvoa varojen käyttö- ja seurantatietojen sekä tarkastusten avulla, että tuen myöntämisen ja maksamisen edellytykset ovat olleet olemassa ja että tuen myöntämisen ja maksamisen ehtoja noudatetaan.

Lain 37 §:ssä säädettäisiin tukien valvonasta. Pääperiaatteena on, että tuen myöntäjä

valvoo, että tuki on käytetty oikein ja tukikriteerit ovat täyttyneet tukea myönnettäessä ja maksettaessa. Yhteisölainsäädäntö kuitenkin edellyttää yhteisön varojen käyttöä valvottaessa valvovan organisaation eriyttämisestä varsinaisesta tuen myöntämisestä ja maksamisesta. Jotta tukijärjestelmät täytäsivät tältäkin osin yhteisölainsäädännön velvoitteet, pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi maa- ja metsätalousministeriön velvollisuudesta järjestää asianmukainen valvonta. Ministeriön hallinnonalalla valvonta tulee järjestää sisäisin säännöksin siten, että valvonnan riippumattomuus varmistetaan. Edellä selostettu kansallinen valvonta ei kuitenkaan rajoita yhteisön toimielimiä suorittamasta suoraan yhteisölainsäädäntöön perustuvaa valvontaa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi valvonnassa apuna käytettävistä viranomaisista ja muista elimistä. Maa- ja metsätalousministeriö voi määrätä, että valvonnassa käytetään apuna työvoima- ja elinkeinokeskuksia tai muun hallinnonalan viranomaisia edellyttäen, että tehtävistä ja niiden laajuudesta sovitaan maa- ja metsätalousministeriön ja asianomaisen ministeriön välillä.

Rakennepoliittikalain 34 §:n 2 momentin mukaan myös poliisin on annettava tarpeellista virka-apua korvauksetta valvonnan suorittamisessa. Vastaava säännös on tarkoitukseenmukaista sisällyttää ehdotetun lain 40 §:ään.

Kansallisten tukien ja Euroopan unionin varoista myönnettävien tukien valvontaa koskevat säännökset ehdotetaan yhdistettäväksi. Valvontasäännösten yhdistämisellä yhtenäistetään samalla kansallisista varoista ja Euroopan unionin varoista myönnettävien tukien valvontaa. Käytännössä tämä merkitsee samalla sitä, että poliisin antama tarpeellinen virka-apu ulotetaan myös kansallisten tukien valvontaan. Perustetta ei ole sille, että kansallisista varoista myönnettävä tuki jäisi tuen saajan mahdollisen vastustuksen vuoksi valvonnan ulkopuolelle. Käytännössä tarve poliisin virka-avun saamiseen on ollut hyvin harvinaista.

Valvontaa koskevat säännökset ehdotetaan sisällytettäväksi lain 37—40 §:iin asiasisältöltään pääasiallisesti aikaisempia säännöksiä vastaavina.

Asianmukainen valvonta edellyttää ministeriöltä suurta panostusta valvonnassa tarvittaviin resursseihin. Tästä johtuen valvonnan asianmukaiseksi suorittamiseksi olisi tar-

peen, että ministeriö voisi valtuuttaa toisen viranomaisen tai auktorisoidun tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön suositamaan 40 pykälän 1 momentissa tarkoitettuja tarkastuksia puolestaan. Tätä koskevaa säännöstä ehdotetaan pykälän 2 momentissa. Säännöksellä annettaisiin ministeriölle toimivalta hankkia valvonnassa tarvittavia lisäresursseja hankkimalla tarkastuspalveluja muilta viranomaisilta tai auktorisoiduilta tilintarkastajilta tai tilintarkastusyhteisöiltä. Nämä suorittavat tarkastuksen valtuutuksessa tarkoin yksilöidyissä rajoissa valtuutuksen antaneen ministeriön lukuun. Vastuukysymykset järjestäisivät yleisten valtuutusta koskevien periaatteiden mukaisesti. Tarkastuksen suorittaja vastaisi siitä, että tarkastus suoritetaan valtuutuksen rajoissa ja siinä määritellyn mukaisesti. Vastuu siitä, että valtuutus ja tehtävän yksilöinti on tehty asianmukaisesti, on asianomaisella ministeriöllä. Viranomaisvastuu ei siirtyisi valtuutuksella, vaan se pysyisi asianomaisella ministeriöllä.

Ehdotettavan säännöksen mukaan ministeriö voisi antaa tarkastustehtävän tilintarkastusyhteisölle tai tilintarkastajalle. Näillä tulisi olla laissa säädetty pätevyys. Näiden tulisi olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymiä tilintarkastajia (JTHH-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisöjä (JTHH-yhteisö), keskuskauppakamarin hyväksymiä tilintarkastajia (KTH-tilintarkastaja) ja tilintarkastusyhteisöjä (KTH-yhteisö) taikka kauppakamarin hyväksymiä tilintarkastajia (HTM-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisöjä (HTM-yhteisö). Ministeriölle jäisi valta harkita, minkä edellä luetelluista auktorisoiduista tarkastajista se katsoisi kyseisessä yksittäisessä tarkastustehtävässä sopivimmaksi.

KHT- ja HTM-tilintarkastajista- ja yhteisöistä säädetään tilintarkastuslaissa (936/1994). Hallitus antoi syksyllä 1998 eduskunnalle esityksen laiksi julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista (HE 242/98), jäljempänä JHTT-laki. Laki (467/1999) tuli voimaan heinäkuun alusta 1999. Lailla kumottiin julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajan tutkinnosta sekä JTHH-yhteisöstä annettu asetus (926/1991). Lailla annetaan JHTT-tarkastajien valvonnasta nykyistä tarkemmat säännökset. Lisäksi laissa on tarvittavat vahingonkorvaus- ja rangaistussäännökset.

Ehdotetun 40 §:n mukaan tarkastus voisi koskea sekä varsinaista tuen saajaa että tuen

välittäjää. Välittäjällä tarkoitetaan säännöksessä sellaisia oikeushenkilöitä, joiden kautta tukivaroja maksetaan tai jotka osallistuvat tuettavien hankkeiden valintaan. Tällaisia ovat esimerkiksi luottolaitokset sekä yhteisöaloitteiden ja vastaavien kansallisten ohjelmien toimeenpanoa varten hyväksytyt yhteisöt. Lisäksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että valtioneuvosto voi tarvittaessa antaa tarkempia määräyksiä viranomaisen tarkastusoikeudesta. Tämä saattaa olla tarpeen viranomaisen välisen toimivallan rajaamiseksi.

41 §. *Tietojensaanti ja salassapito.* Tietojensaantiin ja salassapitoon sovellettaisiin, mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään. Ehdotuksen mukaisesti lain täytäntöönpanoviranomaisilla olisi oikeus saada muilta viranomaisilta sellaisia yksityisen ja yhteisön taloudellista asemaa, liike- tai ammattisalaisuutta taikka yksityisen henkilökohtaisia oloja koskevia tietoja, jotka ovat merkityksellisiä tuen saamisen edellytyksiä arvioitaessa.

Ehdotuksen mukaan tukea myöntävä viranomainen voisi edellyttää, että tuen hakija tai saaja antaa terveydentilaansa koskevan lääkärintodistuksen tai muuta selvitystä terveydentilastaan siltä osin, kuin sillä on merkitystä elinkeinon harjoittamisen kannalta ja sellaisen selvityksen pyytämiseen kysymyksessä olevassa tapauksessa muutoin on perusteita. Selvityksen antaminen saattaisi olla tarpeen esimerkiksi silloin, kun arvioitaisiin henkilön mahdollisuuksia jatkaa tässä laissa tarkoitettua elinkeinotoimintaa esimerkiksi osittaisesta työkyvyttömyydestä huolimatta. Tietojen pyytämisen edellytyksenä olisi kuitenkin aina, että tiedot olisivat elinkeinon harjoittamisen kannalta merkityksellisiä.

42 §. *Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen.* Salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen sovellettaisiin, mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettussa laissa (621/1999) säädetään.

Ehdotuksen mukaisesti täytäntöönpanoviranomaiset olisivat oikeutettuja luovuttamaan salassa pidettäviä tietoja valtion ja kunnan viranomaisille ehdotetun lain mukaisten tehtävien suorittamista varten sekä syyttäjä-, poliisi- ja tulliviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi. Luovutettavat tiedot voisivat koskea tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista.

Euroopan unionin varoista myönnettäviä tukia koskevista asioista jäsenvaltiot ovat myös velvollisia antamaan komission suorittamaa valvontaa varten tukea koskevia tietoja komissiolle. Tämän vuoksi täytäntöönpanoon osallistuvilla viranomaisilla olisi salsapitovelvollisuuden estämättä oikeus luovuttaa myös maa- ja metsätalousministeriölle ja Euroopan yhteisön asianomaisille toimielimille luovutettavaksi muutoin salassa pidettävä tieto, joka on tarpeen valvottaessa, että Euroopan yhteisön lainsäädäntöä on noudatettu myönnettäessä tukea, jonka rahoittamiseen yhteisö on osallistunut.

## 8 luku. Takaisinperintä

43—45 §. *Tuen ja takaisinperiminen tuen saajalta. Harkinnanvarainen takaisinperintä. Takaisinperimisen toimivalta.* Nykyisin voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole säännöksiä takaisin perimisestä, mutta lainsäädännössä on viitattu maaseutuelinkeinolain vastaaviin pykäliin. Ehdotettuun lakiin katsotaan tarkoituksenmukaiseksi sisällyttää omat nimenomaiset ja laintasoiset säännökset takaisinperinnän edellytyksistä. Takaisinperintätilanteiden täsmällisen määrittelyn voidaan lisäksi katsoa vähentävän virheellistä tukien hakemista.

Tukien takaisinperimistä ja valtionlainojen irtisanomista koskevat yleiset säännökset sisältyvät EU:n varoista myönnettyjen tukien osalta rakennepolitiikkalain 39—41 §:ään. Porotalous- ja luontaiselinkeinolaissa on lisäksi viitattu maaseutuelinkeinolain 50 §:ään, jossa säädetään valtionlainojen ja myyntihintasaamisten irtisanomisesta eräissä tapauksissa. Maaseutuelinkeinolain nojalla takaisinperintä- ja irtisanomisperusteista voidaan säätää tarkemmin asetuksella. Rakennepolitiikkalain perusteella tarkempi sääntely perustuu asetuksen sijasta valtioneuvoston päätöksiin. Myös takaisinperinnän osalta takaisinperintäperusteet eroavat toisistaan jonkin verran sen vuoksi, että rakennepolitiikkalaisissa tarkoitettujen tukien takaisinperintään sovelletaan myös eräitä EY:n asetuksia sekä lisäksi maaseutuelinkeinon tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain 7 §:ää. Eräisiin tukimuotoihin sovelletaan rakennepolitiikkalain 49 §:n mukaisia takaisinperintä ja irtisanomisperusteita. Tukien takaisinperimisen ja irtisanomisen sekä tukien lakkauttamisen perusteista on hajallaan olevasta sääntelystä johtuen ero-

avaisuuksia, jotka saattavat käytännössä aiheuttaa tulkintavaikeuksia. Mainituista syistä säännöksiä on tarpeen yhtenäistää.

Takaisin maksettavat tuet, valtionlainat ja valtion myyntihintasaamiset saadaan periä mahdollisen muutoksenhaun estämättä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/1961) säädetään. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että konkurssi- ja pakkohuutokauppatilanteissa tuki voidaan katsoa erääntyneeksi ja periä tuen saajan omaisuudesta, vaikka takaisinperimispäätöstä ei ole vielä ehditty tehdä. Valitusviranomainen voi myös keskeyttää perinnän, jos takaisinperimistä koskeva päätös ei ole lainvoimainen.

Ehdotetun lain 43 §:ään esitetään otettavaksi tukien lakkauttamista ja takaisinperimistä koskevat yleiset säännökset tilanteissa, joissa tuki on käytetty muuhun tarkoitukseen kuin se on myönnetty tai tuen saaja on antanut tuen myöntämiseen tai maksamiseen olennaisesti vaikuttaneita virheellisiä tietoja tai menetellyt muuten vilpillisesti. Näissä tuen saajan vilpillisyyttä edellyttävissä tilanteissa myönnetyn tuen maksaminen on lakkautettava ja tuki on osaksi tai kokonaan perittävä takaisin.

Tuen maksaminen voitaisiin 44 §:n mukaan lakkauttaa ja tuet voitaisiin määrätä osittain tai kokonaan takaisinmaksettavaksi 44 §:ssä luetelluissa tapauksissa. Luettelo on tarkoitettu tyhjentäväksi.

Ehdotetun lain 45 § sisältäisi säännökset tuen takaisinperimiseen ja lakkauttamiseen toimivaltaisesta viranomaisesta. Pääsääntöisesti päätöksen näistä toimenpiteistä tekisi työvoima- ja elinkeinokeskus. Pykälä sisältäisi myös säännöksen siitä ajasta, jonka kuluessa tuki on perittävä takaisin. Tuen takaisinperimiseen ei saisi ryhtyä enää sen jälkeen, kun tuen viimeisen erän maksamisesta on kulunut 10 vuotta.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että luottolaitos voisi irtisanoa korkotukilainan, jos korkohyvitysten maksaminen lakkautetaan. Lainan säilyttäminen entisin ehdoin voimassa ei olisi luottolaitosten toiminnan kannalta tarkoituksenmukaista sen vuoksi, että luottolaitos saisi lainasta alemmaa korkoa ja että vastaavassa tilanteessa valtionlaina irtisanottaisiin. Valtionlainan irtisanominen edellyttäisi kuitenkin yleensä työvoima- ja elinkeinokeskuksen päätöstä. Ainoastaan maksuviivästyksen tai lainan vakuuksiin liittyvien syiden perusteel-

la luottolaitos voisi toimia ilman viranomaisen päätöstä.

46 §. *Vastuu varojen palauttamisesta eräissä tapauksissa.* Nykyisen rakennepolitiikkalain 51 §:ään sisältyy vahingonkorvaussäännös, jossa on pyritty täsmentämään vahingon käsitettä siltä varalta, että valtio joutuu palauttamaan Euroopan yhteisöltä hankkeeseen saadun rahoitusosuuden tai sen osan sen johdosta, että hanketta ei toteuteta tai saateta päätökseen jonkun tai joidenkin hankkeen osapuolten toimenpiteiden tai laiminlyöntien vuoksi. Yleisen vahingonkorvauslainsäädännön säännösten on käytännössä todettu soveltuvan huonosti ehdotetun lain mukaisen toiminnan sääntelyyn etenkin sen jälkeen, kun ohjelmaerusteiden tukien käyttö rahoituksessa on lisääntynyt. Tämän vuoksi voimassa olevaan lainsäädäntöön sisältyvä erityinen vahingonkorvaussäännös ehdotetaan korvattavaksi ottamalla ehdotettuun lakiin säännös, jossa määritellään valtion ja tukijärjestelmien täytäntöönpanoon osallistuvien muiden tahojen väliset vastuukysymykset ja säädetään varojen palautusvelvollisuudesta eräissä tapauksissa. Euroopan yhteisön varojen takaisinmaksuvelvollisuudesta on säädetty neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2082/93 asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamisesta rakennerahastojen toiminnan yhteensovittamisen osalta toisaalta keskeään ja toisaalta Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun asetuksen (ETY) N:o 4253/88 muuttamisesta. Asetuksen 23 artiklan mukaan jäsenvaltio on toissijaisesti vastuussa aiheuttomasti maksettujen rakennerahastovarojen takaisin maksamisesta komissiolle, ellei jäsenvaltio ja/tai välittäjä voi osoittaa, ettei kyse ole niiden syyksi luettava väärinkäytöksestä tai laiminlyönnistä. Asetus koskee ohjausosastosta maksettavia tukia. Vastaavansisältöinen säännös sisältyy yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 729/70 8 artiklaan. Asetus koskee tukiosastosta maksettavia tukia. Vastuu EY-oikeuden noudattamisesta on jäsenvaltioilla kokonaisuudessaan. Vastuun toteuttamista koskevat vaateet kohdistetaan jäsenvaltion hallitukseen. Hallitus on vastuussa riippumatta siitä, mikä valtion elin on tosiasiallisesti vastuussa EY-oikeuden rikkomisesta. Yhteisön lainsäädäntö sääntelee ainoastaan komission ja jäsenvaltioiden välistä suhdetta. Se, miten vastuukysymykset järjestetään valtioiden

sisällä, on sisäinen asia.

Ehdotetun pykälän mukaan, jos valtio on Euroopan yhteisön yhteistä maatalouspolitiikkaa tai rakennerahastoja koskevassa lainsäädännössä tarkoitetun jäsenvaltion vastuun perusteella velvollinen maksamaan Euroopan yhteisöjen komissiolle takaisin Euroopan yhteisön varoja, tuen välittäjä on velvollinen maksamaan valtiolle sen komissiolle suoritaman määrän täysimääräisenä kuluineen, jos varojen takaisinmaksu on johtunut välittäjän virheellisestä menettelystä tai jos välittäjä on ohjelma-asiakirjan perusteella suoraan vastuussa komissiolle varojen käytöstä. Välittäjällä tarkoitetaan ehdotetussa laissa sellaista oikeushenkilöä, jonka kautta tukivaroja maksetaan tai joka osallistuu tuettavien hankkeiden valintaan. Tällaisia ovat esimerkiksi luottolaitokset sekä yhteisöaloitteiden ja vastaavien kansallisten ohjelmien toimeenpanoa varten hyväksytyt yhteisöt. Vastaava säännös sisältyy alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 10 b §:ään (muut. 232/1997). Varojen palauttamista päättäisi maa- ja metsätalousministeriö.

47 §. *Tuen saajan ilmoitusvelvollisuus ja ennakkotieto.* Rakennepolitiikkalain 41 §:n 3 momentin mukaan tuen saajan on välittömästi ilmoitettava tuen myöntäjälle olosuhteidensa sellaisesta muutoksesta, joka saattaa aiheuttaa tuen takaisin perimisen tai lainan irtisanomisen. Ennakkotiedon antamisesta säädetään maaseutuelinkeinolain 50 § 1 momentissa, jota lainkohtaa sovelletaan porotalous- ja luontaiselinkeinolain viittaussäännöksellä ennakkotiedon antamiseen porotalous- ja luontaiselinkeinolakien mukaisia valtion saamia koskevista asioista. Viimeksi mainitun lainkohdan mukaan työvoima- ja elinkeinokeskus voi antaa ennakkotiedon siitä, aiheuttaako toimenpide valtionlainan tai myyntihintasaamisen irtisanomisen tai korkotuen lakkaamisen.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tuensaajan ilmoitusvelvollisuudesta rakennepolitiikkalain 41 §:n 3 momenttia vastaavalla tavalla. Ilmoitusvelvollisuus on tarpeen määrätä sen vuoksi, että tuen myöntämisen ja säilyttämisen edellytyksiä voidaan valvoa sekä EY:n että kansallisten säännösten edellyttämällä tavalla.

Tuen ja lainansaajan yritystoiminnan luonne saattaa eri aikoina vaihdella, minkä vuoksi omaisuuden tai sen osan myynti tai jokin muu toimenpide voi tulla tarpeelliseksi. Ennen uusien suunnitelmien toteuttamista yrit-

täjän on joskus tarpeen saada ennakolta sitova tieto siitä, mikä vaikutus suunnitellulla toimenpiteellä on hänelle myönnettyihin rahoitustukiin. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tämän vuoksi otettavaksi säännös siitä, että tuen saajalle voidaan pyynnöstä antaa sanottu tieto. Ennakkotietoa pyydettyessä on ilmoitettava yksilöitynä kysymys, josta ennakkotietoa haetaan ja esitettävä asian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys. Ennakkotietoa ei voitaisi kuitenkaan antaa sellaisesta asiasta, jota koskeva hakemus on jo vireillä tai asia on viranomaisen toimesta aikaisemmin ratkaistu.

48 §. *Takaisinperimisen ja irtisanomisen seuraamukset.* Rakennepoliittikalain 42 § sisältää säännökset siitä, milloin takaisin perittävä tuki voidaan periä korotettuna. Vastaavat säännökset ehdotetaan otettavaksi ehdotetun lain 48 §:ään. Takaisinperittävän tuen määrää voidaan korottaa 20 prosentilla ja jos menettely on ollut erityisen törkeätä enintään 100 prosentilla, jos tuen saaja on menettänyt ehdotetun lain 43 §:n tarkoittamalla tavalla.

49 §. *Takaisinmaksuvelvollisuuden yhteisvastuullisuus.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi takaisin perittävän tuen osalta tuen saajien keskinäistä vastuuta koskeva säännös vastaavan sisältöisenä kuin se on rakennepoliittikalain 41 §:n 3 momentissa. Säännös on tarpeellinen takaisinperimisen helpottamiseksi.

50 §. *Takaisin maksettavan määrän korko ja viivästyskorko.* Rakennepoliittikalain 43 §:n mukaan valtioneuvosto antaa tarkemmat määräykset takaisin maksettavaksi määrättyille tai viivästyneille maksuerille suoritettavasta korosta.

Menettelyn ja takaisinperimisen seuraamusten yhtenäistämiseksi 50 § 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi asiasisällöltään maa-seutuelinkeinoasetuksen (248/1991) 59 §:n (muut. 848/1997) mukainen viittaussäännös, jonka mukaan korkoseuraamukset sidottaisiin korkolain vastaaviin säännöksiin.

Mikäli tuensaajan menettely on tapahtunut lieventävien olosuhteiden vallitessa tai hänen tilanteensa on vanhuuden, sairauden, pysyvän työkyvyttömyyden, pakottavien taloudellisten vaikeuksien tai muun vastaavaan syyn takia sellainen, että korotettuja korkoja ei saataisi perittyä tai niiden periminen olisi muuten kohtuutonta, maa- ja metsätalousministeriö voisi yksittäistapauksissa luopua mainittujen korkojen perimisestä. Tätä kos-

keva säännös ehdotetaan otettavaksi pykälän 2 momenttiin.

51 §. *Tukipäätösten ehdot.* Sekä kansallisista varoista että EU:n varoista myönnettävien tukien saaminen edellyttää, että rahoitettava hanke tai toimenpide hyväksytään toteutettavaksi ja rahoitettavaksi. Jollei tuen hakija toteuta rahoitettavaksi hyväksyttyä hanketta tai toimenpidettä suunnitelman mukaisesti, joudutaan maksettu tuki perimään takaisin ja tuen maksaminen lakkauttamaan. Takaisin periminen ei ole yleensä mahdollista muilla kuin tukipäätöksessä mainituilla perusteilla. Tämän vuoksi maksamisen ja takaisin perimisen ehdot on otettava ehdoiksi tukipäätökseen. EU:n varoista myönnetään erilaisia tukia muun muassa tämän lain tarkoittamille yrityksille ja erilaisten ohjelmien rahoitukseen. Näitä koskevat säännökset ja rahoitettavaksi hyväksytyt ohjelmat poikkeavat toisistaan monilta kohdilta, minkä vuoksi tuen maksamisen ja takaisin perimisen perusteita ei ole mahdollista säännellä yksityiskohtaisesti lailla. Tukipäätöksiin on voitava ottaa myös muita tarpeellisia tuen maksamisen ja takaisin perimisen teknisluonteisia ehtoja siten, kuin EU:n toimielinten säännöksissä edellytetään ja valtioneuvoston asetuksella säädetään. Pykälään ehdotetaan mainituista syistä otettavaksi mahdollisuus siihen, että tukipäätökseen voitaisiin ottaa muitakin, kuin ehdotetussa laissa olevia tuen maksamisen ja takaisin perimisen ehtoja.

52 §. *Saamisen periminen.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi tuen takaisinperimismenettelyä koskeva säännös. Sen mukaan takaisinperintää koskeva päätös voidaan ulosottotoimin panna täytäntöön sen jälkeen, kun päätös on saanut lainvoiman.

53 §. *Velkakirjaehdot.* Ehdotetun lain 53 §:ään sisältyisivät nykyisinkin voimassa olevat säännökset siitä, että velkakirjoihin on otettava tuen takaisin perimistä koskevat ehdot. Velkakirjoihin voitaisiin asettaa irtisanomisen sekä velkakirjassa mainitun irtisanomiskoron maksamisen uhalla noudatettavaksi muitakin ehtoja, jotka koskevat tilan tai alueen käyttämistä, korkotukilainan tai valtionlainan perimisen turvaamista sekä lainan käyttöä samoin kuin muita tarpeelliseksi katsottuja ehtoja. Säännöksellä varmistetaan se, että lainansaajalla on tiedossaan kaikki oleelliset seikat, jotka koskevat velkasuhdetta. Käytäntö on tältä osin samanlainen kuin tavallisessakin luotonannossa.

Aikaisemman ja nykyisin voimassa ole-

van lainsäädännön mukaiset valtion myyntihintasaamiset peritään takaisin valtiolle kauppakirjaehtoien mukaisesti.

## 9 luku. Tiedoksianto ja muutoksenhaku

54 §. *Päätöksen tiedoksianto.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi porotalouslain 35 b §:n ja luontaiselinkeinolain 42 a §:n mukaiset säännökset tukea koskevan päätöksen tiedoksiannosta. Poikkeuksena pääsäännöstä tällaisissa tapauksissa tiedoksianto voitaisiin toimittaa tavallisena kirjeenä. Työvoima- ja elinkeinokeskuksen antamien muiden päätösten tiedoksiannosta ehdotetaan noudatettavaksi lakia tiedoksiannosta hallintoasioissa (232/1966).

55—57 §. *Muutoksenhakuoikeus. Muutoksenhakumenettely. Muutoksenhaku maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen.* Muutoksenhakuoikeutta, muutoksenhakumenettelyä ja muutoksenhakua maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen säännellään luontaiselinkeinolain 42 a §:ssä ja porotalouslain 35 a §:ssä. Säännökset ehdotetaan otettavaksi ehdotetun lain 55—57 §:iin. Säännösten periaatteena on, että asianomainen saisi valittaa kaikista työvoima- ja elinkeinokeskuksen antamista lain soveltamisalaan kuuluvista päätöksistä. Valitus olisi pääsääntöisesti tehtävä maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalle 30 päivän kuluessa siitä, kun asianomainen on saanut tiedon päätöksestä.

55 §:n 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaussäännös maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annettuun lakiin (1203/1992) siltä osin kun haetaan muutosta Metsähallituksen lupapäätökseen erityisen etuuden peruuttamista koskevassa asiassa.

Ehdotetun 55 §:n 3 momenttiin otettaisiin viittaussäännös hallintolainkäyttölakiin, kun kysymys on maa- ja metsätalousministeriön tekemästä päätöksestä. Valtioneuvoston ja ministeriön päätöksestä saa hallintolainkäyttölain 7 §:n mukaisesti valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Jos EU:n komissio on antanut yksityistä koskevan tukipäätöksen ja päätöksessä on määrätty tuen määrä sekä tuen myöntämisen ja takaisinperimisen ehdot, tukipäätöksestä ei yleensä voi valittaa kansalliseen tuomioistuimeen. Asianomainen voi sen sijaan hakea muutosta päätökseen nostamalla kanteen EY:n tuomioistuimessa siten kuin perusta-

missopimuksen 173 artiklan 4 kohdassa määrätään.

Lakiehdotuksen 56 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että valituskirjelmän saisi toimittaa joko suoraan valitusviranomaiselle tai vaihtoehtoisesti päätöksen tehneelle valtioneuvoston alaiselle viranomaiselle, joka antaisi lausunnon valituksen johdosta ja toimittaisi sen sekä valitusasiakirjat valitusviranomaiselle. Maa- ja metsätalousministeriön päätöstä koskeva valitus taas toimitetaan suoraan korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

Lakiehdotuksen 57 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännös muutoksenhausta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätöksiin. Päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen milloin päätös koskisi tuen takaisinperintää tai lakkauttamista, lainan irtisanomista, erityisen etuuden peruuttamista taikka vapaaehtoisen velkajärjestelyn raukeamista.

## 10 luku. Erinäiset säännökset

58 §. *Myyntihinnan ja lainojen koron tarkistaminen.* Porotalouslakiin ja luontaiselinkeinolakiin 19 kesäkuuta 1997 säädetyin muutoksen myötä korkoja ehdotettiin tarkistettavaksi siten, että ennen 1 päivää tammikuuta 1996 syntyneiden valtion myyntihintasaamisten tai valtionlainojen korot ovat siirtymäkaudella enintään kaksi ja puoli prosenttia ja asuntolainojen osalta enintään neljä prosenttia. Euroopan unioniin liittyttäessä Suomi sai liittymissopimuksen osana oikeuden kansallisesti myöntää tukea vaikeuksissa olevien elinkeinonharjoittajien tukemiseksi vuoden 2001 loppuun asti.

Korkojen tarkistus on tarpeellista, sillä 1 päivänä tammikuuta 1996 alkaen myönnettujen valtionlainojen koron määräytymisen ja vaihtumisen osalta perusteet yhtenäistettiin Euroopan yhteisön vastaavien osarahoitteisten valtionlainojen kanssa. Valtionlainojen korot olivat vuoden 1995 alusta lähtien muutettu markkinaehtoisiksi koroiksi, mikä aiheutti taloudellisia ongelmia. Korkojen tarkistus oli tarpeellista porotaloustilojen ulosmittausten estämiseksi ja porotalouden harjoittajien toimeentulon turvaamiseksi. Säännös on ollut voimassa määräaikaisena sekä porotalouslaissa että luontaiselinkeinolaissa. Samansisältöisen säännöksen voimassaoloa on tarkoituksenukasta jatkaa edelleen, sillä elinkeinonharjoittajien taloudelliset vaikeudet eivät ole vielä helpottaneet. Siksi ai-

kaisemmin voimassa ollut säädös tulee pysyttää voimassa 31 joulukuuta 2001 asti. Vuoden 2002 alusta alkaen korkoja voitaisiin tarkistaa valtioneuvoston asetuksella enintään kahdella prosenttiyksiköllä vastaamaan yleisessä korkotasossa mahdollisesti tapahtuneita muutoksia.

59 §. *Korvaukset.* Ehdotetun lain 59 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännökset niistä korvauksista, joita laissa säädettyjen tehtävien hoitamisesta aiheutuu. Porotalous- ja luontaiselinkeinolaissa ei ole vastaavaa sääntelyä. Pykälään ehdotetaan otettavaksi erään tarkennuksen maaseutuelinkeinolain 47 §:n 3 momentin ja rakennepolitiikkalain 32 §:n 3 momentin mukaiset säännökset korvauksista. Ehdotuksen mukaisesti kunnalle ei siten maksettaisi laissa tarkoitettujen tehtävien hoidosta valtion varoista muuta kuin valtionosuudesta säädettyä korvausta.

Neuvontajärjestöille suoritettavista korvauksista määräisi maa- ja metsätalousministeriö.

Lisäksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että valtion viranomaiset ovat velvollisia avustamaan maa- ja metsätalousministeriötä korvauksetta tuen valvontaa ja takaisinperimistä koskevissa tehtävissä.

60 §. *Käsittelymaksun periminen.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin, että lain mukaisista päätöksistä perittäisiin maksu, jonka suuruudesta säädetään erikseen. Työvoima- ja elinkeinokeskusten velkajärjestelyä ja muita maksuhelpotuksia sekä avustusten ja muun tuen myöntämistä koskevat päätökset olisivat kuitenkin maksuttomia. Tuen saajan maksukyky on alentunut silloin kun, hän hakee velkajärjestelyä tai muita maksuhelpotuksia. Tämän vuoksi näitä asioita koskevat päätökset olisivat maksuttomia myös maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa.

61 §. *Panttaus.* Jotta valtion toimesta suoritettavien maankäyttötoimenpiteiden pysyvyys olisi asianmukaisesti turvattu, on porotalouslain 31 §:ään ja luontaiselinkeinolain 37 §:ään säädetty eräitä rajoituksia tällaisten tilojen myyntiin ja luovutukseen. Nykyisen lain tarkoitamiin porotalous- ja luontaiselinkeinotiloihin on usein luovutettu lisäalueita valtion maista. Näiden lisäalueiden luovuttaminen on perustunut siihen, että tilakoon suurentamisella tiloista on pyritty muodostamaan elinkelvopoisia kokonaisuuksia. Luovutushinnat ovat yleensä olleet melko alhaiset. Samoin koko kauppahinta on saatettu jättää

kokonaan velaksi valtiolle. Tämän vuoksi on nähty tarpeelliseksi säätää rajoituksia mainittujen lisäalueiden edelleen luovuttamiselle sekä perusteltu pitkiä määräaikoja rajoitusten voimassaololle. Ilman työvoima- ja elinkeinokeskuksen lupaa on sanottuna aikana tehty tilan taikka sen osan luovuttamista tarkoittava oikeustoimi mitätön. Ilman sanottua lupaa tilaa ei myöskään saa jakaa tai osittaa. Työvoima- ja elinkeinokeskus voi, milloin siihen on erityisiä syitä, vapauttaa tilan luovutusrajoituksista. Milloin saajana tulisi olemaan muu kuin tukemiskelpoinen henkilö, voidaan sanottu lupa myöntää vain erityisen painavista syistä. Rajoituksia koskevat määräykset on tarkoituksenmukaista poistaa ehdotetusta laista sillä perusteella, että koko myyntihintasaatavan tukimuoto ehdotetaan poistettavaksi ehdotetusta laista. Mikäli maan luovuttamisesta on tarkoituksenmukaista säätää muun lainsäädännön yhteydessä, tulee myös tätä koskevat rajoitukset sisällyttää vastaavaan säädöskokonaisuuteen. Aikaisemman lainsäädännön aikana myönnettyihin luottoihin kuitenkin sovellettaisiin saatavan syntyhetkellä voimassa ollutta lainsäädäntöä ja rajoitusten poistaminen ei olisi taannehtiva vaikutuksiltaan.

Pykälään ehdotetaan kuitenkin jätettäväksi säännökset, että tilan kiinnittäminen ja panttaaminen velan maksamisen vakuudeksi sekä ulosmittaus ja pakkohuutokaupalla myyminen on sallittua. Myyminen olisi sallittua myös siinä tapauksessa, että tätä tarkoittava määräys sisältyy yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain tai yrityksen saneerausesta annetun lain mukaiseen vahvistettuun maksuohjelmaan taikka ehdotetun lain 6 luvun tarkoittamaan velkajärjestelyyn.

62 §. *Eriyiset etuudet.* Luontaiselinkeinolain 41 §:ssä säädetään, että sellaisille luontaiselinkeinonharjoittajille, jotka omistavat tai asuvat luontaiselinkeinotilaa tai lisäaluetta antamalla muodostettua tilaa taikka tilaa, jonka hankkimista tai rakentamista on tuettu luontaiselinkeinolain nojalla voidaan antaa korvauksetta eräitä valtion maa- ja vesialueisiin kohdistuvia oikeuksia. Edellä tarkoitetuilla henkilöillä on: 1) oikeus sijoittaa Metsähallituksen suostumuksella metsästys- ja kalapirttejä, kalakellareita ja varastosuojia sekä 2) laiduntaa karjaa ja koota sille heinää, lehdeksiä, järviluhtaa, kortetta sekä Metsähallituksen suostumuksella jäkälää. Kohdassa 2 tarkoitettuja oikeuksia voidaan myöntää myös porotilalain (590/1969) tai Kemijoki-

lain (556/1963) tarkoittamille porotalouden harjoittajille. Suostumuksen edellä 1 kohdassa tarkoitettuihin toimenpiteisiin antaa Metsähallitus ja sen edellytyksenä on, että rakennusta tai rakennelmaa on pidettävä harjoitettavan luontaiselinkeinon harjoittamisen kannalta perusteltuna.

Ehdotetussa laissa pykälän sanamuotoa ehdotetaan tiukennettavaksi, koska luontaiselinkeinon harjoittajien tukikohtien tarpeen vastapuolena on myös luonnonvaraisten eläinten ja tunturimaiseman säilyminen. Jotta tarpeettomia rakennelmia ei luontoon rakennettaisi, tulisi lupaa tukikohtien sijoittamiseen myönnettäessä pyytää työvoima- ja elinkeinokeskuksen lausunto tukikohdan tarpeellisuudesta. Pääsääntöisesti lupa voitaisiin myöntää metsästäysten varten silloin, kun hakija voi osoittaa sen olevan erityisen tarpeellinen sekä kalastuksen osalta kalatalouden kannalta merkittävien vesistöjen välittömään läheisyyteen.

Pykälän sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan nykyaikaista käytäntöä sikäli, että käsitteet metsästyspirtti ja kalastuspirtti korvattaisiin ilmaisulla tukikohta metsästyksessä ja tukikohta kalastukseen.

Valtion metsämaan käyttäminen edellä kerrotulla tavalla on ollut luontaiselinkeinojen harjoittajille varsin merkityksellistä ja se on merkittävästi parantanut elinkeinojen harjoittamismahdollisuuksia. Tämän vuoksi säännökset ehdotetaan otettavaksi ehdotetun lain 60 §:ään. Säännös antaa luontaiselinkeinojen harjoittajille etuja, joiden tulee kuitenkin aina olla perusteltuja luontaiselinkeinojen harjoittamisen kannalta. Tämän vuoksi ehdotetun pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi määräys siitä, että Metsähallitus voi peruuttaa myönnetyn erityisen etuuden, jos etuutta ei voida pitää luontaiselinkeinon harjoittamisen kannalta enää perusteltuna. Ennen luvan peruuttamista tulee pyytää asianomaiselta työvoima- ja elinkeinokeskukselta lausunto, jossa työvoima- ja elinkeinokeskus ilmoittaa käsityksensä siitä, onko luvan peruuttamiselle olemassa edellytyksiä. Lupa voidaan evätä vain erityisen painavista syistä, mikäli työvoima- ja elinkeinokeskus ei katso peruuttamiselle olevan edellytyksiä. Metsähallitus käsittelee kyseisiä asioita viranomaisena ja sen päätöksestä on normaali valitusoikeus. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain (1203/1992) 1 §:n mukaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla maaseu-

tuelinkeinojen valituslautakuntaan.

Metsähallituksesta annetun lain (1169/1993) 2 §:n mukaan metsähallitus hoitaa ne viranomaistehtävät, jotka ehdotetussa laissa on määritelty metsähallintoviranomaisen tehtäviksi.

63 §. *Viittaussäännös.* Ehdotetun lain 63 §:n mukaan lain täytäntöönpanossa noudatetaan soveltuvin osin, mitä maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain 4 §:ssä ja 6 §:n 1 momentissa säädetään. Mainitun lain 4 §:ssä säädetään, että milloin tuen saaminen riippuu hakijan ja hänen puolisonsa taikka kuolinpesän tai yhtymän osakkaiden tuloista, varallisuudesta, tilan tai karjan suuruudesta taikka muusta tuen määräytymisen perusteena olevasta seikasta, veroviranomaisen tulee maksutta antaa verotusasiakirjoista tarpeelliset tiedot tässä laissa tarkoitetuille viranomaisille. Lain 6 §:n 1 momentissa säädetään, että jos hakija on saanut tukea vähemmän kuin hänen olisi pitänyt saada tai jos hänen hakemuksensa on perusteettomasti kokonaan hylätty, asian ratkaissut viranomainen voi, jos tarkoitukseen on varoja käytettävissä, ilman eri hakemusta oikaista virheellisen päätöksensä.

64 §. *Tarkeimmat säännökset.* EY:n asetuksissa on useimmiten jätetty jäsenvaltion päätettäväksi muun muassa se, mitä kansallisia menettelytapoja noudatetaan EY:n asetusten täytäntöönpanossa ja millä tavoin asetuksissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin käytännössä muutoin toteutetaan. Ehdotettuun lakiin on pyritty ottamaan kaikki ne säännökset, jotka kuuluvat eduskunnan lainsäädäntövaltaan. Tarvitavat muut säännökset on tarkoitettu antaa valtioneuvoston asetuksella ja käytännön toimenpiteisiin liittyvät tarkemmat säännökset maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi lakia täydentävä säännös siitä, että valtioneuvosto voisi tarvittaessa antaa lakia tarkempia säännöksiä. Pykälän 2 ja 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön toimivaltaan kuuluvista tehtävistä.

65 §. *Maatilatalouden kehittämisrahaston varojen käyttäminen.* Maatilatalouden kehittämisrahaston varojen käytöstä säädetään maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 3 §:ssä. Sen mukaan rahaston varoja voidaan käyttää maatilatalouden rakenteen parantamiseen, maaseutuelinkeinojen parantamiseen, maaseudun elinolosuhteiden ja toi-

meentulomahdollisuuksien parantamiseen sekä näiden toimenpiteiden kehittämisen edistämiseen. Rahaston varojen käyttämisestä näihin tarkoituksiin säädetään erikseen lailla.

Rahaston varojen käyttökohteista on säädetty maaseutuelinkeinolain 52 §:ssä ja rakennepoliittikalain 31 §:n 3 momentissa. Vastaavat säännökset on siirretty mainittujen lakien uudistamisen yhteydessä maaseutuelinkeinon rahoituslakiin. Nykyistä lainsäädäntöä asiasisällöltään vastaavat säännökset ehdotetaan otettavaksi lain 65 §:ään. Tuettavien kohteiden luettelosta on kuitenkin poistettu kohdat, jotka eivät maan hankintaa koskevien säännösten muuhun yhteyteen siirtämisestä johtuvista syistä enää sovellu ehdotetun lain toimenpiteisiin.

## 11 luku. Määräajan voimassa olevat tuet

66—67 §. *Elinkeinotoiminnasta ja asunnon hankkimisesta aiheutuneiden valtion saatavien määräaikainen maksuvapautus. Määräaikainen maksuhelpotus korkotukilainana ja takauksena.* Tämän luvun mukaiset tuet ovat uusia nykyisin voimassa olevaan järjestelmään verrattuna. Tuet on tarkoitettu kompensoimaan aikaisemmin vallinnut järjestelmän puutteellisuus. Koska tämän luvun mukaiset tuet on tarkoitettu erityisesti syystä johtuvan maksukyvyyn heikkenemisen korjaamiseksi, voidaan katsoa velallisen joutuneen erityisiin maksuvaikeuksiin erityisesti silloin, kun maksuvalmiuden heikkeneminen on johtunut juuri velkajärjestelysäännösten puuttumisesta. Tuet on kiinteästi sidottu vapaaehtoiseen velkajärjestelymenettelyyn ja siten eivät ole toteuttamisperiaatteiltaan uusia. Tuet on tarkoitettu kohdistettavaksi vain niihin elinkeinonharjoittajiin, joiden luotonhoito on vaikeutunut vapaaehtoisen velkajärjestelymenettelyn puuttumisen vuoksi. Siksi tuet on rajoitettu koskemaan vain tietynä aikana syntyneitä maksuviivästyksiä. Lisäksi tukien hakeminen on rajoitettu lyhyeksi määräajaksi.

Erityisten taloudellisten vaikeuksien perusteella voitaisiin hakemuksesta myöntää ehdotettujen pykälien mukainen määräaikainen maksuhelpotus, jos maksukyvyyttömyys johtuu sellaisesta syystä, jonka ei voida katsoa aiheutuneen velallisen omasta menettelystä. Maksukyvyyttömyyden perusteena voitaisiin hyväksyä esimerkiksi pysyvä työkyvyttömyys, pitkäaikainen työttömyys, huoltovel-

vollisuus tai muu näihin verrattava syy, jonka perusteella ei velallisen voida katsoa kohtuudella selviytyvän maksuista. Työttömyyden keston arvioinnista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Maksukyvyyttömyyden olisi oltava akuutimpaa, kuin vapaaehtoista velkajärjestelyä haettaessa. Akuutista maksuvaikeudesta voisi osoituksena olla mm. pakkohuutokaupan uhka tai muu vastaava osoitus maksuvaikeuksista. Tämä voitaisiin osoittaa mm. luottolaitoksen, sosiaaliviranomaisen tai ulosottoviranomaisen antamalla vapaamuotoisella selvityksellä. Akuutin uhan olemassaolo tulisi selvittää aina tapauskohtaisesti. Kuitenkaan uhkaa ei voitaisi pitää akuuttina, mikäli luoton maksumat ovat ensimmäisen kerran rästyntyneet vasta 1 päivästä toukokuuta 1999 alkaen. Tällaisten luottojen maksukyvyyttömyys tulee voida järjestellä normaalin vapaaehtoisen velkajärjestelyn keinoin.

Tämän luvun mukaisia helpotuksia hakiesaan velallisen olisi kyettävä osoittamaan, mistä maksukyvyyttömyys on johtunut. Maksukyvyyttömyyden perusteeksi tämän luvun mukaisten tukien osalta ei voitaisi hyväksyä sitä, että velallinen on ottanut luotonantohetkellä maksukykyynsä nähden luottoa siinä määrin, ettei ole kyennyt velvoitteitaan hoitamaan. Tällaisessa tapauksessa katsottaisiin velallisen itse aiheuttaneen maksukyvyyttömyyden. Tällaisten maksukyvyyttömyystilanteiden purkaminen valtion tuella olisi vastoin yleistä maksumoraalia. Sitä vastoin osoituksena siitä, että maksukyvyyttömyys on johtunut muusta kuin luotonsaajasta johtuneesta syystä voitaisiin hyväksyä suhdannevaihteluista johtuva vakuuden arvon aleneminen, elinkeinon harjoittamisen vaikeutuminen luonnonolosuhteiden vuoksi (eläinkantojen vaihtelut, satojen vaihtelut, katovuodet), yleisen hintakehityksen ja kysynnän vaihtelu (poronlihan hinnan lasku, ulkomainen halpautuonti), viranomaistoimenpiteet kuten esim. maan lunastaminen voimatalouden käyttöön tai mm. muuttuneen verotuksen vaikutukset sekä muut näihin verrattavat seikat.

Laissa määriteltäisiin vain yleisesti määräaikaiset tuet. Ehdotuksen 66 §:n mukaisesti olisi mahdollista myöntää elinkeinotoiminnasta ja asunnon hankkimisesta aiheutuneiden valtion saatavien pääoman lyhennysrasteille ja korkorasteille maksuvapautusta. Maksuvapautuksen määrä valtionlainojen ja myyntihintasaamisten pääoman rästyntyneiden lyhennysten osalta voisi kuitenkin olla

enintään 40 prosenttia ja korkorästien osalta enintään 80 prosenttia. Maksuvapautuksen myöntäminen ei edellyttäisi muiden velkojen osallistumista vastaavaan menettelyyn. Tavoitteena olisi kompensoida lain soveltamisalaan kuuluvien elinkeinonharjoittajien menetys siltä osin, kuin he eivät itsestään riippumattomista syistä ole voineet hakeutua vapaaehtoisen velkajärjestelyn piiriin ennen kuin Euroopan yhteisöjen komissio 22 päivänä joulukuuta 1998 hyväksyi tukimuodon käytettäväksi porotalouden ja luontaiselinkeinojen yhteydessä. Rästien kasvaessa mahdollisuudet normaalin vapaaehtoisen velkajärjestelyn toteuttamiselle ovat tämän vuoksi huomattavasti vaikeutuneet. Velkajärjestelymenettelyn viivästyminen aiheutuneet akuutit maksuvaikeudet kompensoitaisiin ensisijaisesti tämän luvun mukaisilla maksuvapauksilla ja velallinen saatettaisiin sellaiseen asemaan, että normaali vapaaehtoinen velkajärjestely olisi mahdollinen toteuttaa. Maksuvapautuksen jälkeen velallisen luottojen järjestelyä voitaisiin jatkaa vapaaehtoisen velkajärjestelyn keinoin, joka on tarkoitettu pysyväksi, yleiseksi tukimuodoksi. Maksuvaikeuksien, jotka ovat syntyneet 1 päivästä toukokuuta 1999 alkaen ei voida katsoa aiheutuneen vapaaehtoisen velkajärjestelyn puuttumisesta, koska tällöin syntyneet rästit on ollut mahdollista järjestellä jo yleisen vapaaehtoisen velkajärjestelyn puitteissa. Koska tukimuodon tarkoituksena on saattaa elinkeinonharjoittaja vastaavaan asemaan kuin ne elinkeinonharjoittajat, jotka ovat päässeet vapaaehtoisen velkajärjestelyn piiriin jo vuonna 1993, on tarkoituksenmukaista rajoittaa maksuvapautus koskemaan vain sellaisia rästejä, jotka ovat syntyneet 10 päivänä syyskuuta 1993 jälkeen eli sen ajankohdan jälkeen, kun maaseutuelinkeinolakiin otettiin säännökset vapaaehtoisesta velkajärjestelystä. Tuen myöntämisestä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Luottolaitosten omia saatavia ei voitaisi tämän pykälän mukaisesti järjestellä. Tämän pykälän soveltamisalaan kuuluisivat siten ainoastaan valtion saatavat.

Perusteluna maksuvapautukselle olisi se, että osa koroista olisi voitu velkajärjestelytoimenpitein saada jo aikaisemmassa vaiheessa järjestellyksi, jos vapaaehtoinen velkajärjestelymenettely olisi voitu saattaa aikaisemmin voimaan. Sääntelyn voimaansaatamisen viivästyminen on tarpeettomasti kasvattanut korkoja ja viivästyskorkoja. Luotto-

laitokset ovat olleet velvollisia järjestelmän puutteellisuudesta huolimatta irtisanomaan valtionlainat valtionvastuuhyvityksen maksuedellytysten mukaisesti.

Pääomien ja korkojen maksuvapautus voisi olla vain osittainen. Korkojen osalta omavastuuosuudeksi velalliselle jäisi vähintään 20 prosenttia ja maksuvapautus voisi koskea enintään 80 prosenttia korkorästeistä. Pääoman järjestelyn tulee yhdenvertaisuusnäkökulmasta kohdistua kaikkiin hakijoihin samalla tavalla. Siten pääomaa voitaisiin järjestellä tietyn prosenttiosuuden verran. Pääomaa voitaisiin järjestellä siten, että rästiin jääneiden pääoman lyhennysmaksujen määrästä voitaisiin vapauttaa enintään 40 prosenttia. Tämä vastaa suhteellisesti koroista tehtävää enintään 80 prosentin vapautusta. Laskemat perustuvat luottolaitoksilta saatuihin markkamääriin selvytyksiin. Kun arvioidaan, että jos erääntyneet korot olisi saatu aikaisemmin vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä alennetuksi ja järjestellyksi, olisi velallisen osasuorituksilla, jotka nyt on kohdistettu lähinnä viivästyskorkoihin, voitu koko ajan lyhentää myös pääomaa. Tällä perusteella on kohtuullista, että pääomia voitaisiin järjestellä suhteellisesti vastaavalla määrällä kuin korkoja. Siten esimerkiksi 100 000 markan määräisestä luotosta jonka pääoman lyhennyksistä on rästiytynyt 10 000 markkaa (sisältyy kokonaispääomaan) ja johon on kertynyt erääntynyttä, maksamatonta korkoa ja valtiolle maksettavaa viivästyskorkoa yhteensä 6 000 markkaa, voitaisiin vapauttaa 40 prosenttia 10 000 markasta eli 4 000 markkaa ja 6 000 markan korkoja 80 prosenttia 4 800 markkaa eli yhteensä 8 800 markkaa. Tällöin jäljelle jäisi pääomaa 96 000 markkaa, jolle alkaisi kertyä tarkistettu ja alennettu korko 56 §:n mukaisesti. Korkorästejä jäisi jäljelle 1 200 markkaa.

Korkojen ja lyhennysten leikkaus on mahdollista myös yleisessä, nykyisin voimassa olevassa vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä. Kyse ei siten olisi periaatteeltaan uudesta tukimuodosta. Tuen kohteena olevien velallisten luotonhoitorästit ovat kuitenkin saattaneet kasvaa siinä määrin, että luottolaitoksella ei ole kiinnostusta lähteä mukaan vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn, ellei näitä velallisia ensin saateta kilpailukykyiseen asemaan niiden velallisten kanssa, joiden maksuvaikeudet ovat syntyneet vasta sen jälkeen, kun vapaaehtoinen velkajärjestely on ollut elinkeinonharjoittajille mahdollista. Tuki

voitaisiin myöntää edellytysten täyttyessä vaikka hakijan vapaaehtoisen velkajärjestelyn hakemusta ei olisikaan voitu aikaisemmin hyväksyä.

Esityksen 67 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännökset määräaikaisesta maksuhelpotuksesta vapaarahoitteisten lainojen vakauttamisena ja valtiontakauksina. Porotalouden- ja luontaiselinkeinonharjoittajien vapaarahoitteisista asuntoluotoista aiheutuneiden taloudellisten vaikeuksien vakauttamiseksi voitaisiin esityksen mukaisesti myöntää valtion varoista korkotukea ja valtiontakauksia 31 päivään joulukuuta 2000 asti siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Asunnon rakentaminen on 1990-luvun alussa tapahtuneiden suhdannevaihteluiden vuoksi velkaannuttanut myös porotalous- ja luontaiselinkeinotiloja odottamattomalla tavalla. Osa rahoituksesta on hankittu suoraan luottolaitoksilta ilman valtion tukea. Vaikka valtion lainat saataisiin järjestellyksi, saattavat vapaarahoitteisista luotoista kertyvät korot ja erääntyneet rästit tehdä elinkeinon kannattamattomaksi. Tuki kohdistuisi ainoastaan asuntoluottoihin sillä perusteella, etteivät asuntoihin investoinnista aiheutuneet maksuvaikeudet estäisi muutoin kannattavaksi saatavaa elinkeinotoimintaa.

Velkajärjestelyn voimaansaattamisen viivästyminen on vaikeuttanut myös vapaarahoitteisten luottojen hoitoa. Kun valtionlainojen järjestely on ollut mahdotonta vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä, eivät luottolaitoksetkaan ole voineet järjestellä omia luottojaan. Luottolaitoksissa on yleisenä periaatteena, että vapaaehtoiset järjestelytoimenpiteet ovat mahdollisia, mikäli muutkin velkojat luopuvat saatavistaan vastaavasti. Tämän myötä rästit ovat kasvaneet myös vapaarahoitteisten luottojen osalta. Luotot, joiden hoito on rästytnyt kuitenkin vasta 1 päivänä toukokuuta 1999 eivät enää kuuluisi ehdotetun pykälän soveltamisalaan, sillä näiden vaikeuksien ei voida katsoa enää johtuvan vapaaehtoisen velkajärjestelyn puuttumisesta.

Kyse olisi korkotuen ja valtiontakauksen muodossa myönnettävästä tuesta. Tällöin velka voitaisiin vain järjestellä uudelleen ja suhdannevaihteluista johtuvat korkeat korot saataisiin vastaamaan nykyistä korkotasoa vanhojen asuntolainojen osalta. Normaaleja luottolaitosten rahoittamia lainoja ei siten tämän luvun mukaisesti voitaisi leikata, vaan

luotot voitaisiin ainoastaan vakauttaa.

Vastaavan kaltainen menettely on ollut mahdollista myös maaseutuelinkeinolain mukaisesti tuetuille elinkeinonharjoittajille. Maatilojen taloudellisen tilanteen vakauttamiseksi on voitu myöntää valtion varoista korkotukea ja valtiontakauksia siten kuin valtioneuvoston päätöksessä eräiden maatalouden luottojen kohdennetusta vakauttamisesta on säädetty (404/1992). Vastaava menettely on ollut siten käytössä maatalouden ongelmaluottojen vakauttamiseksi. Nyt ehdotetussa tukimuodossa olisi kyse vielä suppeammasta vakauttamisesta, sillä ehdotettu lainkohta mahdollistaisi ainoastaan asuntolainojen vakauttamisen. Yhdenvertaisuusperiaate puoltaa vastaavan tuen käytön mahdollistamista myös porotalous- ja luontaiselinkeinon harjoittajille. Tuen tarkemmasta määrittelystä on tarkoitus säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella ja sääntelyssä tulisi huomioida maatalousyrittäjiä koskevan aikaisemman sääntelyn periaatteet soveltuvin osin.

Ehdotuksen mukaan luottolaitokset voisivat myöntää omaa asuntoa varten otettujen, tavanomaisin ehdoin myönnettyjen kotimaisen pankkilainojen sekä vero- ja muiden kulujen maksamiseen korkotukilainaa. Korkotukilainaa voitaisiin myöntää, jos lainanhakijalla on ollut heikentyneestä taloudellisesta asemastaan johtuvia lainanhoito-ongelmia ennen 1 päivää toukokuuta 1999. Vähimmäis- tai enimmäisrajaa velkataakan määrälle ei ole tarkoituksenmukaista asettaa hakeuksen hyväksymisen edellytykseksi, sillä vähäinen rahatalous elinkeinon yhteydessä huomioiden pienehkötkin velkamäärät saattavat käytännössä aiheuttaa kohtuuttomia raskauksia velallisille. Tuen tarve tulee siten arvioida tapauskohtaisesti. Edellytyksenä vapaarahoitteisten luottojen järjestelylle on, että elinkeinotoiminta saadaan kannattavaksi. Siten tukea ei voitaisi tämän pykälän mukaisesti myöntää sellaiselle velalliselle, joka ei jatka elinkeinotoimintaa.

Valtion myöntämän takauksen enimmäismäärä tulee rajoittaa enintään 80 prosenttiin korkotukilainan kokonaismäärästä. Laissa määriteltäisiin takauksen enimmäismäärä, mutta muutoin tämän pykälän mukaisesta tuesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi takaukseen sovellettaisiin viittaussäännöksen perusteella maaseutuelinkeinon rahoituslain säännöksiä valtiontakauksesta, koska järjestelmän mää-

räaikaisuuden vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista ottaa vastaavia säännöksiä ehdotettuun lakiin. Takauksen rajoittamista enintään 80 prosenttiin voidaan perustella sillä, ettei valtion tule ottaa yksin vastuulleen luottoa, jonka myöntämiseen se ei ole kannustanut. Sillä myös varmistetaan, ettei luottoa myönnetä liian kevyin perustein, vaan pyritään mahdollisimman tarkasti varmistamaan velallisen maksukyky.

Vapaaarahoitteiset asuntolainat eivät kuulu elinkeinotoiminnan tukemisen piiriin eikä tällä menettelyllä voida siten vääristää maataloustuotannon kilpailua Euroopan yhteisön alueella. Tavoitteena on ettei asuntolainoitus estä elinkeinon harjoittamista. Lisäksi tavoitteena on omistusasunnon säilyttäminen pohjoisilla alueilla, missä asumiselle on vain vähän muita vaihtoehtoja.

Sekä tämän luvun mukaiset määräaikaiset tukimuodot että vapaaehtoinen velkajärjestely ovat kevyempiä ja yhteiskunnalle edullisempia menettelyjä kuin virallinen tuomioistuimen vahvistama velkajärjestely. Vapaaehtoinen velkajärjestely tai velkajärjestelyä täydentävät tämän luvun mukaiset tukimuodot eivät estä suostumasta yrityksen saneerauslaeesta annetun lain 97 §:ssä tai yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 78 §:ssä tarkoitettuun menettelyyn. Milloin virallinen velkajärjestely kuitenkin vahvistetaan tuomioistuimen päätöksellä, vapaaehtoiset velkajärjestelyt kuitenkin raukeavat ja virallisessa velkajärjestelyssä valtion saatavat tulee huomioida alkuperäisten velkakirjaehtojen mukaisena ja sen määräisinä kuin luotot olivat ennen toimeenpantuja maksupautuksia.

Tämän luvun mukaiset tukitoimenpiteet ovat kertaluonteisia ja ne ovat sidoksissa vapaaehtoiseen velkajärjestelymenettelyyn. Tämän luvun mukaiset tuet eivät ole yleisiä ja niiden hakeminen on rajattu määräajaksi. Tukea ei voitaisi myöntää, jos samaa elinkeinonharjoittajaa koskeva tukihakemus on jo kertaalleen hyväksytty. Elinkeinonharjoittaja käsitetään laajasti sikäli, ettei tilan omistusoikeuden keinoitekoisilla järjestelyillä tule päästä parempaan asemaan, vaan samaa luottoa koskeva hakemus voitaisiin hyväksyä vain kerran. Kaikki tämän luvun mukaiset helpotukset tulee liittää samaan hakemukseen ja käsitellä samalla kerralla, jotta vältettäisiin mahdollisuus luoton uudelleenjärjestelyin järjestellä samaa luottoa esimerkiksi toiseen luottoon yhdistettynä useammin

kuin kerran.

Kun kyseessä on elinkeinon harjoittamisesta aiheutuneiden luottojen järjestely, tulee voida osoittaa, että helpotuksella palautetaan tuettavan elinkeinon kannattavuus. Samoin kannattavuutta vaaditaan, jotta vapaaarahoitteisia luottoja voidaan vakauttaa. Tällaisena selvityksenä kannattavuudesta voitaisiin hyväksyä esim. vapaaehtoista velkajärjestelyä varten laadittavaa selvitystä vastaava näyttö. Kannattavuusarviointia ei vaadittaisi valtionlainojen asuntoluottojen osalta. Minimivaatimuksena näidenkin osalta olisi kuitenkin pidettävä sitä, että velallinen kykenee osoittamaan, että hänelle kertyy tai tulee kertymään maksuvaraa siinä määrin, että hän kykenee suoriutumaan jäljelle jäävän luoton lyhenyksistä ja koroista vastaisuudessa. Pelkistään asuntolainoja järjestettäessä silloin kun elinkeinotoimintaa ei jatketa, tulisi muu osa tilasta realisoida rakennukseen välittömästi rajoittuvaa tonttia ja välittömässä läheisyydessä olevia piharakennuksia lukuunottamatta. Perusteluna sille, että asuntolainoja voidaan järjestellä vaikka elinkeinotoiminta lakkautetaan, voidaan pitää sitä, että tiloja perustettaessa rahoitettiin pääasiassa asunnon rakentamista ja sen maapohjan hankkimista. Asunnot on siten rahoitettu poikkeuksellisesti elinkeinorahoituksen perusteella. Nykyisin, vaikka elinkeinon harjoittaminen ei kannataisi, ei sitä voi lakkauttaa, sillä ainoa perheen asuntona käytetty rakennus katsotaan elinkeinonharjoittamisen osoitukseksi, jos asutaan porotalouslain tai luontaiselinkeinolain mukaisesti rahoitetulla tilalla. Tämä saattaa jopa estää velkojen järjestelyn virallisessa velkajärjestelyssä, kun katsotaan, että velallinen jatkaa samaa elinkeinotoimintaa asumalla elinkeinotilalla, josta järjesteltävät velat ovat syntyneet. Toisaalta velkaantuneen elinkeinotoiminnan lakkauttamisen yhteydessä realisoituu myös perheen ainoa mahdollinen asunto. Asumisesta ja elinkeinonharjoittamisesta aiheutuvat velat tulisi voida erottaa toisistaan.

68 §. *Ratkaiseva viranomainen.* Tämän luvun mukaista menettelyä tulee hakea asianomaiselta työvoima- ja elinkeinokeskukselta määräaikaan mennessä. Hakemus olisi toimitettava viimeistään 31 joulukuuta 2000 virka-ajan päättymiseen mennessä. Lyhyttä määräaika puoltaa tuen tarpeen kiireellisyys. Voidaan olettaa, että kaikki tuen tarpeessa olevat hakijat ehtivät toimittaa hakemuksensa määräaikaan mennessä. Määräajan

lyhyttä puoltaa sekin seikka, että tämän luvun mukaiset tuet ovat ensisijaisia jo muodostuneiden maksuvalmiusongelmien hoitoon.

Myyntihintasaamisten ja valtionlainojen määräaikaista maksuvapautusta koskevasta hakemuksesta työvoima- ja elinkeinokeskus antaisi ratkaisun. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin, millaisen selvityksen perusteella ratkaisu voitaisiin antaa.

Työvoima- ja elinkeinokeskus ratkaisuviranomaisena on yhdenmukainen sikäli, että vapaaehtoiset velkajärjestelyhakemukset ratkaistaan myös työvoima- ja elinkeinokeskuksissa. Määräaikaiset tuet ovat asiallisessa yhteydessä vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn sekä toteuttamismuodoiltaan että perustellaan. Lisäksi velallisen taloudelliset olosuhteet tunnetaan parhaiten aluetasolla ja mikäli hakija myöhemmin hakeutuu vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn, on viranomaisella valmiiksi asiakirjaselvitys menettelyn jatkamiseksi vapaaehtoisen velkajärjestelyn muodossa.

Määräaikaisen maksuhelpotuksen muodossa myönnettävää korkotukilainaa ja valtiontakausta olisi haettava samassa määräajassa. Työvoima- ja elinkeinokeskuksen maaseutuosaston olisi toimitettava valtiontakausta koskeva hakemus lopullista lainalausuntoa antamatta keskusrahallaitokselle tai sitä vastaavalle muulle luottolaitokselle asian valmistelua ja maa- ja metsätalousministeriölle edelleen siirtämistä varten. Luottolaitos saa myöntää korkotukilainaa enintään maaseutuosaston korkotukilainaa koskevasta hakemuksesta annettavasta lausunnosta ilmenevän määrän. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat määräykset liitteistä sekä muutoin lainan ja takauksen hakemisessa noudatettavasta menettelystä.

Maa- ja metsätalousministeriö voisi valtion puolesta antaa omavelkaisia takauksia 67 §:ssä tarkoitettujen korkotukilainojen pääoman, koron ja luottoehtojen mukaisten muiden maksusuoritusten vakuudeksi. Valtiontakaukselle olisi annettava maa- ja metsätalousministeriön hyväksymä vastavakuus, jonka ei tarvitse olla turvaava. Valtiontakauksesta tulee periä lainansaajalta takausmaksu, joka kannetaan sekä kertamaksuna, että vuotuismaksuna. Takausmaksun määrästä, takausehdoista, maksutuksesta ja irtisanomisesta on voimassa mitä vastaavasti säännellään maaseutuelinkeinojen rahoituslaissa. Maaseutuelinkeinojen rahoituslaissa valtiontakausta on mukana yleisenä tukimuotona.

Tässä poikkeustapauksessa on tarkoituksenmukaisempaa viittauksella soveltaa maaseutuelinkeinojen rahoituslain määräyksiä takauksen menettelymuodoista, koska ehdotetussa laissa takauksena myönnettävä tuki olisi toteutettavissa vain lyhyen määräajan.

Kaikki tämän luvun mukaisia helpotuksia koskevat hakemukset tulisi toimittaa samalla kertaa työvoima- ja elinkeinokeskukselle. Tämä edesauttaa hakemusten käsittelyä ja samalla voidaan valvoa, ettei samaa luottoa voida vakauttaa tämän luvun mukaisin säännöksiin useampia kertoja.

Hakemukset olisi kaikissa viranomaisissa aina käsiteltävä kiireellisinä. Tämä on ensiarvoisen tärkeää johtuen tukien luonteesta järjestellä lainat, jotka ovat akuutissa maksuhäiriössä ja jotta uhkaavat pakkohuutokaupat voitaisiin välttää.

## 12 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

69 §. *Voimaantulo.* Porotalouslaki ja luontaiselinkeinolaki kumottaisiin kuitenkin niin, että mainittuja lakeja sovellettaisiin edelleen jo myönnettyjen tukien ja rahoitusehtojen osalta. Porotalouslakiin ja luontaiselinkeinolakiin sisältyvät viittaukset maaseutuelinkeinolakiin otettaisiin huomioon säädettävän lain siirtymäsäännöksissä siten, että maaseutuelinkeinolain säännösten soveltaminen porotalouslain ja luontaiselinkeinolain täytäntöönpanossa olisi toistaiseksi edelleen mahdollista.

Lain voimaantulosta olisi tarkoitus säätää erikseen asetuksella. Laki olisi voitava saatua voimaan eri ajankohtina, mikäli Euroopan yhteisön elinten päätökset lakiin sisältyvien toimenpiteiden hyväksymisestä annetaan eri ajankohtina.

70 §. *Varojen käyttö.* Porotilalain, porotalouslain ja luontaiselinkeinolain tarkoituksiin on hankittu maa- ja vesialueita, jotka on merkitty maatilatalouden kehittämisrahaston varoiksi. Ehdotettuun porotalous- ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin ei erityisen hyvin sovellu säännökset tämän omaisuuden käytöstä, minkä vuoksi säännökset mainitun omaisuuden hankkimisesta, vaihtamisesta ja myymisestä ehdotetaan siirrettäväksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annettuun lakiin. Myös porotilalain, porotalouslain ja luontaiselinkeinolain tarkoituksiin hankitun omaisuuden osalta noudatettaisiin mainitun lain säännöksiä. Maatilatalouden kehittämis-

rahaston varoja voitaisiin edelleenkin käyttää aikaisemman lainsäädännön nojalla loppuun suoritettaviin hankkeisiin. Mainittuja seikkoja koskevat säännökset ehdotetaan otettavaksi lain 70 §:ään.

71 §. *Aikaisemman lainsäädännön soveltaminen.* Ehdotetun lain voimaan tullessa viireillä olevat asiat on tarkoitus käsitellä loppuun aikaisemman lainsäädännön mukaisesti. Aikaisempaa lainsäädäntöä ja sen mukaisia sopimusehtoja on lisäksi tarkoitus edelleen soveltaa myös niihin velka- ja muihin saamisiin, jotka ovat syntyneet aikaisemman lainsäädännön voimassa ollessa. Maaseutuelinkeinolakia sovellettaisiin edelleen myös niihin ehdotetun lain voimaantulon jälkeen porotalous- ja luontaiselinkeinolain nojalla vireille tuleviin toimenpiteisiin, joihin maaseutuelinkeinolakia nykyisinkin sovelletaan. Menettelytapojen osalta valtioneuvosto voisi kuitenkin antaa aikaisemmasta lainsäädännöstä poikkeavia säännöksiä.

72 §. *Aikaisemman lainsäädännön mukaiset maksuhelpotukset ja velkajärjestelyt.* Porotilalain, porotalouslain ja luontaiselinkeinolain mukaisten valtion myyntihintasaamisten ja lainojen maksuhelpotukset ja velkajärjestelyt myönnettäisiin ja käsiteltäisiin ehdotetun lain 5, 6 ja 11 luvussa säädetyn mukaisesti. Valtion avustusten, myyntihintasaamisten ja valtionlainojen sekä korkotukilainojen irtisanominen ja takaisinperiminen toteutettaisiin aikaisemmin voimassa olleen lainsäädännön mukaisesti.

73 §. *Aikaisemman lainsäädännön mukaiset ohjelmaperusteiset tuet.* Lain muutos kesken ohjelmakautta ei aiheuttaisi muutosta tukijärjestelmiin, joita koskee EY:n komission hyväksymä ohjelma.

74 §. *Aikaisemman lainsäädännön mukaisen lainojen valtionvastuu.* Aikaisemman lainsäädännön nojalla maatilatalouden kehittämisrahaston varoista myönnettyjen valtionlainojen valtionvastuun osalta noudatettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

75 §. *Aikaisemmin myönnettyjen valtionlainojen hoitopalkkiot.* Valtionlainojen hoitamisesta luottolaitoksille aiheutuvat kulut korvattaisiin maatilatalouden kehittämisrahaston varoista. Korvaukset ovat eri aikoina jonkin verran vaihdelleet, mikä vuoksi niistä olisi tarkoituksenmukaisinta säätää valtioneuvoston asetuksella. Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi säännös lainanhoidokulujen korvaamisesta niiden lainojen osalta, jotka on

myönnetty aikaisemman lainsäädännön nojalla.

76 §. *Aikaisemman lainsäädännön mukaisen lainojen ja tukien irtisanominen, lakkauttaminen ja takaisinperiminen.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että aikaisemman lainsäädännön mukaisten tukien ja valtionlainojen lakkauttamiseen, irtisanomiseen ja takaisinperimiseen sovellettaisiin aikaisemman lainsäädännön mukaisia edellytyksiä ja menettelyitä.

77 §. *Muutoksenhaku aikaisemman lainsäädännön nojalla tehdyistä ratkaisuksista.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että työvoima- ja elinkeinokeskuksen ja maaseutuelinkeinon valituslautakunnan antamiin päätöksiin voitaisiin hakea muutosta ehdotetun lain mukaisesti vaikka muutoksenhakumahdollisuutta ei olisikaan nykyisen lain mukaan myönnetty.

78 §. *Viittaussäännökset.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset siitä, että mikäli muualla laissa on viitattu porotalouslakiin tai luontaiselinkeinolakiin, on silloin sovellettava ehdotetun lain vastaavia säännöksiä.

79 §. *Rakennuspaikka.* Porotilalain 5 §:n 1 momentin mukaan on porotilalain tarkoituksia varten muodostettu rakennuspaikkoja porojen paimentamisalueilla tarvittavia työpaikka-asuntoja varten. Alueiden hallinta kuuluu paliskunnalle tai porotilan asukkaalle.

Pykälään ehdotetaan otettavaksi porotalouslain 39 §:n mukaisesti säännökset paliskunnan hallinnassa olevan rakennuspaikka-alueen vaihtomahdollisuudesta silloin, kun se on sijainniltaan epätarkoituksenmukainen tai muuten käynyt tarpeettomaksi. Rakennuspaikan vaihto edellyttäisi työvoima- ja elinkeinokeskuksen lupaa ja se voitaisiin sijoittaa Metsähallituksen osoittamaan toiseen paikkaan. Jos paliskunnan omistamia rakennuksia ei siirrettäisi entiseltä rakennuspaikka-alueelta kahden vuoden kuluessa työvoima- ja elinkeinokeskuksen suostumuksesta lukien, omistusoikeus rakennuksiin siirtyisi valtiolle.

80 §. *Eräät aikaisemman lainsäädännön mukaiset toimenpiteet ja oikeussuhteet.* Pykälän mukaan porotilalain nojalla ennen porotalouslain voimaantuloa syntyneen valtion ja luottolaitoksen saamisen takaisinmaksuajan ja koron sekä muiden ehtojen osalta noudatettaisiin aikaisemman lain säännöksiä ja sopimuksen ehtoja. Aikaisemman lain säännöksiä noudatettaisiin pääsääntöisesti

myös niiden asioiden osalta, jotka muutenkin liittyvät porotalain täytäntöönpanoon.

### **1.2. Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta**

2 §. Maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 2 §:n mukaan maatilatalouden kehittämisrahastoon kuuluvat muun muassa ne varat, jotka tuloutetaan rahastoon maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain 31 §:n 2 momentin nojalla rahaston varoista myönnetyn tuen osarahoituksena. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi pykäläviittaus porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain 8 § 2 momenttiin.

3 §. Maatilatalouden kehittämisrahaston omaisuuteen kuuluu rahavarojen lisäksi muun muassa maa- ja vesialueita, jotka on hankittu rahaston varoilla. Alueet käytetään 3 §:n 1 momentin mukaisiin tarkoituksiin eli ensisijaisesti maatilatalouden rakenteen parantamiseen. Pykälän 2 momentin mukaan varojen käyttämisestä 1 momentin mukaisiin tarkoituksiin säädetään lailla.

Porotalous- ja luontaiselinkeinotilojen osalta maankäyttöä koskevat säännökset sisältyvät kumottavaksi ehdotettuihin porotalous- ja luontaiselinkeinolakeihin. Ne sisältävät säännökset lain tarkoituksiin hankittavan maaomaisuuden ostamisesta, maan käyttämisestä, luovutushinnasta, käyttösuunnitelmista, kiinteistötoimitusten suorittamisesta ja maa-alueiden myymisestä. Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslailla on tarkoitus yhtenäistää kansallisista ja EU:n varoista myönnettävän rahoituksen hoito. Rahoituslaissa ei siten ole tarkoituksenmukaista säätää valtion maankäyttötoimintaa, vaan siitä on tarkoituksenmukaista säätää muualla.

Maankäytön perussäännökset on tarkoituksenmukaista ottaa maatilatalouden kehittämisrahastosta annettuun lakiin siltä osin, kuin omaisuus on hankittu tai hankitaan rahaston varoilla. Tämän vuoksi pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että rahaston varoja voitaisiin käyttää pykälän 1 momentissa säädettyihin tarkoituksiin hankittavien maa- ja vesialueiden ostamiseen tai vaihtamiseen.

### **1.3. Laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta**

1 §. Yhdyskuntien vesihuoltotoimenpitei-

den avustamisesta annetun lain (56/1980) 1 § sisältää säännökset lain soveltamisalasta. Pykälän 3 momentin mukaan lakia sovelletaan myös myönnettäessä tukea yhdyskuntien sellaisiin vesihuoltotoimenpiteisiin, joiden rahoittamiseen saadaan varoja EU:n rakennerahastoista. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi viittaus porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin.

### **1.4. Laki maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa**

1 §. Maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa annetun lain (1558/1991) 1 §:n 1 momentin mukaan kuntien on huolehdittava maaseutuelinkeinoja koskevien lakien, asetusten ja päätösten täytäntöönpanosta siten kuin siitä erikseen säädetään. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi viittaus porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin.

### **1.5. Laki yritystuesta**

2 §. Yritystuesta annetun lain (1136/1993) 2 §:n 3 momentissa kielletään myöntämästä lain mukaista tukea hankkeisiin, joita voidaan tukea eräiden muiden lakien nojalla. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säädösviittaus porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin.

### **1.6. Aravalaki**

1 §. Aravalain (1189/1993) nojalla myönnetään julkisista varoista asuntorahoitusta muun muassa omistusasuntojen uudisrakentamiseen, hankintaan ja perusparannukseen. Pykälän 2 momentin mukaan aravalain nojalla ei myönnetä lainaa sellaisiin asuntoihin, joita rahoitetaan maaseutuelinkeinolain nojalla. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi viittaus porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin. Tarkennus on tarpeen sikäli, että julkisista varoista annettavaa tukea ei saataisi samaan tarkoitukseen kahdesta lähteestä.

### **1.7. Laki omistusasuntojen korkotuesta**

1 §. Omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain (1204/1993) 1 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin vastaavin perustein kuin edellä 1.7. kohdassa on esitetty.

### 1.8. Varainsiirtoverolaki

14 §. Pykälä sisältää säännökset maatalouselinkeinojen rahoituslain mukaisten luovutusten verovapaudesta. Pykälän 1 ja 2 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi viittaus porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin.

### 1.9. Laki pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle

1 §. Pakkahuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta annetun lain (23/1938) mukaan viranomaisella on oikeus lunastaa pakkohuutokaupassa myyty kiinteistö valtiolle. Lain 1 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin.

### 1.10. Poronhoitolaki

34 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 kohta, jonka mukaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaissa tarkoitetun tilan omistajalla ei ole oikeutta saada korvausta porojen tekemistä vahingoista.

Vastaavasti on aikaisemmin säädetty porotalouslaissa, mutta on tarkoituksenmukaista säätää kaikista vastaavista rajoituksista samassa yhteydessä.

### 1.11. Kolttalaki

8 §. *Eräät muut lainsäädännön mukaiset tukitoimenpiteet.* Pykälän viittaukset kumotaviin porotalouslakiin ja luontaiselinkeino lakiin ehdotetaan muutettavaksi viittauksiksi porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin.

13 §. *Palvelutuki.* Pykälän mukaan maa-seutuelinkeinopiiri voi valtion talousarviossa osoitetuista varoista myöntää avustuksia hankkeisiin, joilla kehitetään ja ylläpidetään koltta-alueen kulttuuri-, tieto- ja muita palveluja. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi

siten, että kyseistä tukea voitaisiin myöntää maatilatalouden kehittämisrahaston varoista. Tämä on perusteltua, koska muukin kolttalain mukainen tuki myönnetään kehittämisrahaston varoista. Avustuksen myöntää kolttalain 18 §:n mukaan työvoima- ja elinkeinokeskus.

### 2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain nojalla annettaisiin valtioneuvoston asetus porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoittamisesta. Valtioneuvoston päätöksessä olisi säännökset ainakin tukijärjestelmien käyttöönottamisesta ja tarvittaessa soveltamisajasta. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin myös tukimuodoista, tuen myöntämisen perusteista, tukien enimmäismäärästä ja sopimukseen perustuvien tukien yleisistä ehdoista.

Maa- ja metsätalousministeriö voisi antaa tarkempia määräyksiä muun muassa velkakirjoista ja huolehtia varojen ohjaamisesta.

### 3. Voimaantulo

Ehdotettu porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki ei muuttaisi voimaan tullessaan nykyistä järjestelmää, koska ehdotettu laki muodostuu pääosin kahdesta nykyisin voimassa olevasta laista. Elinkeinonharjoittajien taloudellisia vaikeuksia on kuitenkin pyritty mahdollisuuksien mukaan helpottamaan.

Lisäksi nykyisin voimassa olevat lait ovat määräaikaista ja niiden voimassaolo päättyy vuoden 1999 loppuun mennessä. Tämän vuoksi on tärkeää, että lait tulisivat voimaan mahdollisimman nopeasti. Lakien voimaantulosta säädettäisiin asetuksella.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

## 1.

**Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

## 1 luku

**Yleiset säännökset**

## 1 §

*Lain tavoitteet*

Tämän lain tavoitteena on edistää ja monipuolistaa porotalouden ja luontaiselinkeinojen elinkeinotoimintaa, parantaa elinkeinojen rakennetta ja toimintaedellytyksiä, edistää uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä, kehittää poronhoito- ja luontaiselinkeinoaluetta sekä tukea haja-asutusalueiden ja yhdyskuntien kehittämistä poronhoitoalueella ja luontaiselinkeinojen harjoittamisalueella. Tavoitteita toteutetaan osana porotalouden ja luontaiselinkeinojen toimintaedellytysten kehittämistä. Tämän lain mukaisissa toimenpiteissä tulee lisäksi ottaa huomioon Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan sekä alue- että rakennepolitiikan tavoitteet.

Lain mukaisissa toimenpiteissä on kiinnitettävä erityistä huomiota saamelaiden mahdollisuuksiin ylläpitää ja kehittää kulttuuri- muotoonsa kuuluvia elinkeinoja saamelaiden kotiseutualueella.

Tämän lain mukaisissa toimenpiteissä on lisäksi kiinnitettävä erityistä huomiota:

1) tuottavuuden ja kilpailukykyyn lisäämiseen, porotalous- ja luontaiselinkeinon harjoittajien toiminnan monipuolistamiseen ja kehittämiseen taloudellisina kokonaisuuksina sekä yhteistoiminnan edistämiseen;

2) yritystoiminnan aloittamiseen;

3) tuotteiden laadun parantamiseen ja tuotannon uudistamiseen markkinoiden tarpeita vastaavaksi;

4) kestävän kehityksen mukaiseen tuotantoon, ympäristönäkökohtiin, vesivarojen kestävän käytön periaatteisiin ja työympäristön parantamiseen;

5) toteutettavien toimenpiteiden taloudellisiin, sosiaalisiin ja sivistyksellisiin vaikutuksiin sekä tasa-arvo- ja työllisyysvaikutuksiin; sekä

6) asunto-olojen kehittämiseen ja asuinym-  
päristön parantamiseen.

## 2 §

*Sovelтамisala ja maantieteellinen  
sovelтамisalue*

Tätä lakia sovelletaan Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämisen ja tiettyjen asetusten muuttamisesta ja kumoamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1257/1999, jäljempänä EY:n maaseudun kehittämisasetus, tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Lisäksi lakia sovelletaan EY:n markkinajärjestelyasetusten perusteella maksettaviin EU-osarahoitteisiin tukiin ja kansallisiin täydentäviin maaseudun kehittämistoimenpiteisiin. Tämän lain tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan käyttää sekä kansallisia että Euroopan yhteisön (EY) rakennerahastoista tai Euroopan unionin (EU) muista varoista osaksi tai kokonaan rahoitettavia tukijärjestelmiä. Tätä lakia ei sovelleta Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan alaan kuuluvien toimenpiteiden tukemiseen.

Tätä lakia sovelletaan poronhoitoalalla (848/1990) tarkoitetulla poronhoitoalueella harjoitettavaan porotalouteen. Luontaiselinkeinojen osalta tämän lain säännöksiä sovelletaan Enontekiön, Inarin, Utsjoen ja Savukosken kunnissa sekä Muonion, Kittilän, Sodankylän ja Sallan kuntien niissä osissa, jotka ovat Kajangin, Tepaston, Pomovaaran, Peurasuvannon, Savukosken, Seitajärven, Ruotsukaisen, Pulkkaviidan ja Ylirovanvaaran muodostaman rajaviivan pohjoispuolella, asianomaiset rajaviivalle sattuvat taloryhmät kuitenkin kokonaan mukaan lukien.

## 3 §

*Määritelmät*

*Porotaloustilalla ja luontaiselinkeinotilalla* tarkoitetaan tässä laissa yhden tai useamman samalle omistajalle tai muulla perusteella

tilaa hallitsevalle kuuluvan tilan tai tilanosan muodostamaa kokonaisuutta. Tilanosalla tarkoitetaan tilan määräosaa ja määräälaa. Porotaloustilana ja luontaiselinkeinotilana voidaan pitää myös rakennuskelpoista kiinteistöä. Valtioneuvosto voi antaa tarkemmat säännökset siitä, mitä porotalouden tai luontaiselinkeinoon harjoittamiseen soveltuva kokonaisuus käsittää;

*Porotaloudella* tarkoitetaan poronhoitolais-  
sa tarkoitettua poronhoitoa;

*Luontaiselinkeinoilla* tarkoitetaan poronhoitoa, kalastusta, metsästystä samoin kuin marjastusta, sienestystä ja muuta luonnon jatkuvaan tuottokykyyn perustuvien luonnonvarojen hyödyntämistä sekä myös luontaiselinkeinoon ohella harjoitettavaa kalanviljelyä, käsityönä tai muutoin kotiteollisesti tapahtuvaa luontaiselinkeinosta saatujen tuotteiden kunnostamista ja jatkojalostusta, luontaiselinkeinoissa tarvittavien välineiden valmistusta ja kunnostamista, matkamuistojen valmistusta sekä luontaiselinkeinoon harjoittamisen ohessa tapahtuvaa matkailijoiden majoittamista ja opastusta sekä muuta palvelutoimintaa. Luontaiselinkeinoilla tarkoitetaan myös luontaiselinkeinoon ohella harjoitettavaa pienimuotoista maatilataloutta;

*Muulla yritystoiminnalla* tarkoitetaan luonnon jatkuvaan tuottokykyyn perustuvaa yritystoimintaa sekä alkutuotannon yhteydessä harjoitettua muuta yritystoimintaa, joka työllistää yrittäjän ja hänen perheenjäsentensä lisäksi muita henkilöitä alkutuotanto mukaan luettuna enintään kolmea vuosityöpaikkaa vastaavasti. Muuhun yritystoimintaan voidaan rinnastaa palvelujen tai tuotteiden jalostus-, jakelu- tai myyntiketjun osa, siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

*Porotalous- ja luontaiselinkeinotalouden tuotteiden jalostuksella ja markkinoinnilla* tarkoitetaan Euroopan yhteisön perustamis-  
sopimuksen liitteessä II tarkoitettujen tuotteiden jalostusta tai markkinoille saattamista

*Luottolaitoksella* tarkoitetaan osuuspankkia, säästöpankkeja ja liikepankkeja sekä niiden konserniin kuuluvia yhteisöjä ja Suomen Hypoteekkiyhdistystä ja muita maa- ja metsätalousministeriön asetuksella tarkemmin määrättäviä yhteisöjä, joiden toiminta voidaan rinnastaa mainittuihin luottolaitoksiin.

*Keskusrahallaitoksella tai rahoituksen palvelu-  
ryhtyksellä* tarkoitetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella tarkemmin määrättävää luottolaitosta tai muuta yhteisöä, jonka toiminta voidaan rinnastaa luottolai-

tokseen.

*Porotalous- ja luontaiselinkeinoyrityksellä* tarkoitetaan elinkeinonharjoittajaa, joka harjoittaa porotaloutta tai luontaiselinkeinoa tai niiden yhteydessä harjoitettavaa muuta yritystoimintaa.

#### 4 §

##### *Muu julkinen tuki*

Tämän lain mukaista tukea laskettaessa otetaan vähentävänä huomioon samaan hankkeeseen myönnetty muu julkinen rahoitustuki.

Tuki ei saa ylittää Euroopan yhteisön asetuksissa tai komission päätöksissä säädettyä tai määrättyä enimmäistukea.

Tätä lakia ei sovelleta hankkeeseen tai toimenpiteeseen, jota on tuettu kolttalain (253/1995) nojalla.

Jos porotalous- tai luontaiselinkeinotilalla harjoitettava pienimuotoinen maatilatalous vaatii keskimäärin suuremman työpanoksen kuin 1 000 henkilötyöntuntia vuodessa, ei tämän lain mukaisia maatilataloutta koskevia toimenpiteitä saa kohdistaa tällaisen tilan omistajan tai haltijan hyväksi.

#### 5 §

##### *Tuen saamisen yleiset edellytykset*

Tämän lain mukaista tukea voidaan myöntää yhdelle tai useammalle luonnolliselle henkilölle, yksityis- tai julkisoikeudelliselle yhteisölle sekä säätiölle, jollei jäljempänä toisin säädetä. Tukea voidaan myöntää myös edellä mainituille yhteisesti. Tuen myöntämisen edellytyksenä yhteisölle ja säätiölle on, että tukemiskelpoisella henkilöllä tai useammalla tukemiskelpoisella henkilöllä yhdessä on määräysvalta yhteisössä ja säätiössä.

Tukea voidaan myöntää sellaiselle elinkeinonharjoittajalle, joka saa pääasiallisen osan toimeentulostaan porotaloudesta tai luontaiselinkeinosta, jonka taloudellinen elinkelpoisuus voidaan osoittaa ja joka edistää elinkeinojen toimintaedellytyksiä ja jonka tukemista voidaan pitää tämän lain tavoitteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisena. Tukemisen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa on tämän lain nojalla maksettavien tukien osalta edellytettävä sitä, että tuen saaja asuu poronhoitoalalla tarkoitettua poronhoitoalueella

taikka 2 §:n mukaisella luontaiselinkeinon harjoittamisalueella.

Tukea ei myönnetä alle 18-vuotiaalle eikä 65 vuotta täyttäneelle henkilölle.

Valtioneuvosto voi päättää, että muusta kuin tässä laissa tarkoitetun elinkeinotoiminnan harjoittamisesta elinkeinon harjoittajan saamat tulot eivät saa olla valtioneuvoston asetuksella vahvistettavaa määrää suuremmat.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään niistä tapauksista, joissa voidaan poiketa tässä pykälässä säädettyistä edellytyksistä. Asumisvaatimuksista ei voida kuitenkaan poiketa.

## 6 §

### *Tuen myöntämisen tarkemmat perusteet*

Valtioneuvosto päättää valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen ja maatalouden kehittämisrahaston käyttösuunnitelmassa osoitettujen varojen rajoissa tässä laissa tarkoitettujen tukijärjestelmien käyttöön ottamisesta ja tarvittaessa soveltamisajasta.

Valtioneuvosto päättää tarkemmin tukimuodoista, tuen myöntämisen perusteista, tukien enimmäismäärästä ja sopimukseen perustuvien tukien yleisistä ehdoista. Tuki voidaan eriyttää alueittain.

## 7 §

### *Varojen ohjaus*

Maa- ja metsätalousministeriö huolehtii tämän lain tarkoituksiin käytettävissä olevien varojen ohjaamisesta antamalla Euroopan yhteisön säännöksiä, lakia, valtioneuvoston asetusta ja maatalouden kehittämisrahaston käyttösuunnitelmaa tarkempia määräyksiä varojen käytöstä.

Maa- ja metsätalousministeriö voi antaa määräyksiä varojen määrällisestä, alueittaisesta, toimialoittaisesta ja kohderyhmittäisestä ohjaamisesta. Maa- ja metsätalousministeriö antaa myös tätä lakia ja sen nojalla annettavaa valtioneuvoston päätöstä tarkemmat määräykset tämän lain nojalla tuettavasta rakentamisesta ja vahvistaa tarvittavilta osin siinä hyväksyttävät kustannukset.

## 8 §

### *Euroopan yhteisön rahoitus*

Maa- ja metsätalousministeriö toimii EMOTR:n tukiosaston osalta varoista vastaavana ministerinä ja EMOTR:n ohjausosaston varoista myönnettävien varojen osalta rakennerahastoja koskevista yleisistä säännöksistä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1260/1999 tarkoitettuna maksuviranomaisena sekä antaa varoja myös muiden ministeriöiden hallinnonaloille rahaston rahoittamien ohjelmien täytäntöönpanoa varten riippumatta siitä, myönnetäänkö varat edellä mainitusta rahastosta valtiolle vai valtion edelleen välitettäväksi. Maa- ja metsätalousministeriö voi myös ottaa vastaan yhtenäisten ohjelma-asiakirjojen tai yhteisöaloiteohjelman toteuttamiseksi EY:n muiden rakennerahastojen varoja mainitun asetuksen mukaiselta asianomaiselta maksuviranomaiselta käytettäväksi tämän lain mukaisiin tarkoituksiin. Maa- ja metsätalousministeriö huolehtii myös yhteisön maksuosuuden hakemisesta, varojen tulouttamisesta sekä muusta tilinpidosta ja varojen tilittämisestä komissiolle. Samoin maa- ja metsätalousministeriölle kuuluu tarvittavien selvitysten antaminen ja edustaminen Euroopan yhteisön toimielimissä tässä laissa tarkoitettuja asioita käsiteltäessä.

EU:n varat tuloutetaan valtion talousarvion kautta valtiovarastoon. Maatalouden kehittämisrahastosta myönnetyn osarahoituskelepoisen tuen EU:n rahoitusosuus siirretään talousarviossa rahastoon.

EMOTR:n tukiosaston varoja hallinnoitaessa noudatetaan, mitä yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1258/1999 ja sen nojalla annetuissa yhteisön säädöksissä ja määräyksissä säädetään maksajayksiköstä ja varojen hallinnoinnista. Mitä Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetussa laissa (1100/1994) ja sen nojalla säädetään, noudatetaan soveltuvin osin pantaessa täytäntöön tässä laissa tarkoitettuja tukijärjestelmiä.

## 9 §

*Ohjelmatyö*

Ohjelmatyössä noudatetaan, mitä rakennerahastojen kansallisesta hallinnoinnista erikseen säädetään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää tarkemmin maakunnan yhteistyöryhmän maaseutujaoston tehtävistä tämän lain mukaisia toimenpiteitä toteuttaessa.

## 2 luku

**Kansallinen rahoitustuki**

## 10 §

*Yleistä*

Jäljempänä 4 luvussa tarkoitettuja tukia voidaan tarvittaessa myöntää myös kokonaan kansallisista varoista. Tukea voidaan myöntää tällöin 1 §:ssä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi myös kansallisiin ohjelmiin, kehittämistoimenpiteisiin ja hankkeisiin.

## 11 §

*Investointien tukemien*

Tämän lain nojalla voidaan tukea investointeja myöntämällä rahoitustukea seuraavasti:

1) elinkeinon harjoittamisen kannalta tarpeellisten talous-, tuotanto- ja majoitusrakenusten sekä niihin kuuluvien laitteiden samoin kuin kalanviljelylammikoiden rakentamista, laajentamista ja peruskorjausta varten sekä asuin ympäristön parantamista varten (*rakentamistuki*);

2) pellon kuivattamista ja salaojittamista varten (*perusparannustuki*);

3) sellaisen yksityisen tien, jonka tekemiseen ei voida myöntää avustusta yksityisistä teistä annetun lain (358/1962) nojalla, samoin kuin sellaisen tien, jota vain kiinteistön omistajalla tai haltijalla on oikeus käyttää, tekemistä varten (*tietuki*);

4) vedenhankinta- ja viemärintilalaitteiden rakentamista varten (*vesihuoltotuki*);

5) elinkeinossa tarvittavan irtaimiston hankkimista varten (*irtaimistotuki*);

6) sähkövirran saantiin oikeuttavien osuus- ja liittymismaksujen suorittamista sekä sähkö-

kövirran hankkimista ja jakelua varten tarvittavien laitteiden rakentamista varten (*sähköistämistuki*); sekä

7) erityisen painavasta syystä luonnonkatastrofeista johtuvaa porojen hätäruokintaa varten siten kuin valtioneuvoston asetuksella erikseen säädetään.

## 12 §

*Maanostorahoitus*

Tämän lain nojalla voidaan tukea maan hankintaa myöntämällä rahoitustukea seuraavasti:

1) tilan, määräosan tai lisäalueen hankkimista varten (*maanostotuki*);

2) yhden tai useamman määräosan hankkimista varten tilasta, johon hakijalla on osuus (*sisarusuustuki*);

3) tasingon ja lunastusosuuden maksamiseen (*tasinko- ja lunastustuki*); sekä

4) lakiosan täydennyksen suorittamiseen (*lakiosatuki*).

## 13 §

*Asuntorahoitus*

Tämän lain nojalla voidaan myöntää rahoitustukea asuinrakennuksen rakentamista, laajentamista ja peruskorjausta varten sekä asuin ympäristön parantamista varten, jos mainittuihin tarkoituksiin ei myönnetä muuta tukea julkisista varoista (*asuntotuki*).

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että tuensaaja käyttää tuen kohteena olevaa asuntoa omana tai perheenjäsentensä vakinaisena asuntona.

## 14 §

*Porotalouden ja luontaiselinkeinojen edistämishankkeet*

Tämän lain nojalla voidaan myöntää tukea sellaisten hankkeiden kustannuksiin, joiden tarkoituksena on:

1) porotalouden ja luontaiselinkeinojen harjoittamisen sekä porotaloustuotteiden ja luontaiselinkeinoista saatujen tuotteiden tuotantomenetelmien, markkinoinnin ja jatkojalostuksen kehittäminen;

2) elinkeinon harjoittamisen ja ympäristön parantamisen kehittäminen; tai

3) elinkeinonharjoittajan tarvitsema koulu-

tus tai aloitettavan yritystoiminnan toimin-  
taedellystysten selvittäminen.

### 3 luku

#### Paliskuntia koskevat erityiset kansalliset rahoitustuet

### 15 §

#### *Paliskuntien investointien tukeminen*

Poronhoitolaissa tarkoitettulle paliskunnalle voidaan myöntää rahoitustukea paliskunnan toimesta suoritettavien poronhoidon kannalta välttämättömien pysyvien este-, merkintä-, erotus-, syöttö-, laidun- ja suoja-aitojen sekä teurastamoiden ja työmaa-asuntojen rakentamisesta ja perusparantamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Paliskunnalle voidaan myöntää tukea myös:

1) erotusaidoille ja teurastamoille johtavien teiden rakentamisesta ja peruskorjauksesta aiheutuviin kustannuksiin (*tietuki*);

2) teurastamoissa tarvittavien vedenhankinta- ja viemäröintilaitteiden hankkimisesta aiheutuviin kustannuksiin (*vesihuoltotuki*); sekä

3) sähkövirran saantiin oikeuttavien osuus- ja liittymismaksujen suorittamista sekä sähkövirran hankkimiseen ja jakeluun tarvittavien laitteiden rakentamista varten (*sähköistämistuki*).

Tämä laki ei koske valtakunnan rajalle rakennettavia esteaitoja eikä niiden kunnossapitoa.

### 16 §

#### *Irtaimistotuki*

Paliskunnalle voidaan myöntää irtaimistotukea siirrettävien, poronhoidon kannalta välttämättömien aitojen, sähkö- ja vesihuoltoyksiköiden, teurastamoyksiköiden ja työmaa-asuntojen sekä siitosporojen ja muun maa- ja metsätalousministeriön tarpeelliseksi katsoman poronhoidon kannalta välttämättömän irtaimiston hankinnasta aiheutuviin kustannuksiin.

Valtioneuvosto voi erityisen painavasta syystä asetuksella säätää myönnettäväksi rahoitustukea porojen hätäruokintaa varten.

### 4 luku

#### EU-osarahoitteiset maaseudun kehittämistoimenpiteet

### 17 §

#### *Yleistä*

Myönnettäessä tukea Euroopan unionin osaksi rahoittamiin maaseudun kehittämistoimenpiteisiin, jäljempänä EU-osarahoitteinen tuki, noudatetaan tämän lain säännöksiä siltä osin kuin asiasta ei säädetä Euroopan yhteisön asetuksissa tai niiden nojalla annetuissa päätöksissä tai määräyksissä. Tätä lakia sovelletaan sekä yhteisön että kansalliseen rahoitusosuuteen. Kansallinen rahoitusosuus voi olla sekä valtion että muun julkisyhteisön myöntämää tukea. Ohjelmiin ja suunnitelmiin voi sisältyä myös kokonaan kansallisista varoista rahoitettavia toimenpiteitä.

Tämän luvun mukaista tukea voidaan myöntää, jos tuettava kehittämistoimenpide on sisällytetty Euroopan yhteisön varoista rahoitettavaan ohjelmaan ja toimenpide täyttää ohjelmassa sille asetetut edellytykset.

### 18 §

#### *Porotalous- ja luontaiselinkeinoyritysten tukeminen*

EY:n maaseudun kehittämisasetuksessa tarkoitetuista tuista voidaan myöntää:

1) asetuksen 4—7, 30, 33 ja 45 artiklan nojalla tukea porotalouden ja luontaiselinkeinojen tuotannollisiin ja tuotantotoiminnan edellyttämiin ympäristön- ja työsuojelullisiin investointeihin ja investointihankkeiden suunnittelukustannuksiin;

2) asetuksen 8 artiklan nojalla nuorten viljelijöiden aloitustukea;

3) asetuksen 9, 33 ja 45 artiklan nojalla tukea ammatilliseen lisä- ja täydennyskoulutukseen;

4) asetuksen 25—28 ja 30 artiklan nojalla tukea tuotteiden jalostuksen ja kaupan pitämisen edellytysten parantamiseen; sekä

5) asetuksen 29, 32, 33 ja 45 artiklan nojalla tukea maaseutualueiden sopeuttamisen ja kehittämisen edistämiseksi muihin kuin 1—4 kohdassa tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

Tässä pykälässä tarkoitettua tukea voidaan tarvittaessa myöntää myös kokonaan kansallisista varoista.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu tuki, joka kohdistuu kiinteistön tai sen osan hankintaan, myönnetään tuen enimmäismäärää lukuun ottamatta muuten samoin ehdoin kuin tämän lain perusteella kiinteistön tai sen osan hankkimista varten myönnettävä tuki. Tässä momentissa tarkoitettuun tukeen sovelletaan, mitä varainsiirtoverolain 14 §:ssä ( / ) säädetään kiinteistön tai sen osan hankkimista varten myönnettävästä lainasta.

## 5 luku

### Rahoitusjärjestelmät

#### 19 §

##### *Toiminnan rahoitus ja tukimuodot*

Tässä laissa tarkoitettuun rahoitustukeen voidaan käyttää valtion talousarviossa ja 65 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden osalta maatilatalouden kehittämisrahaston käytösuunnitelmassa osoitettuja varoja sekä EU:n osoittamia varoja.

Tämän lain mukainen rahoitustuki voidaan myöntää avustuksena, valtionlainojen korkoetuutena, korkovapauteena ja lyhennysten vapaavuosina sekä luottolaitosten varoista myönnettyjen luottojen korkotukena sekä 20 §:ssä tarkoitettuna vapautuksena velvollisuudesta hankkia lainalle vakuus tai velkajärjestelyihin liittyvänä tukena.

Lainan saajalta ei peritä korkoa siltä ajalta, jolta korkojen maksamisesta on myönnetty korkovapautta.

#### 20 §

##### *Vakuudet*

Valtionlainalla tulee lainaa nostettaessa olla pankkitoiminnassa yleisesti käytetty vakuus, jollei työvoima- ja elinkeinokeskus ole myöntänyt vakuuden hankkimisesta vapautusta.

Jos muun kuin lainaan liittyvän tuen hakijana on muu kuin julkisoikeudellinen yhteisö, voi tuen myöntävä viranomais vaatia tältä tarvittaessa vakuuden. Tuen myöntävä viranomais päättää vakuuden muodosta. Valtioneuvosto antaa tarvittaessa tarkemmat

määräykset siitä, milloin vakuuden antaminen on tarpeen.

#### 21 §

##### *Valtionlainat ja niiden korko*

Luottolaitokset voivat myöntää lainaa maa- ja metsätalousministeriön osoittamista maatilatalouden kehittämisrahaston varoista (*valtionlainat*).

Valtionlainan kokonaiskorko on viitekoron ja siihen lisättävän kiinteän prosenttiyksikkömäärän summa. Lainansaajan on maksettava lainasta kyseistä korkoa viisi prosenttiyksikköä alemmaa korkoa, kuitenkin vähintään kahden prosentin vuotuista korkoa. Viitekorosta, viitekorkoon lisättävästä kiinteästä prosenttiyksikkömäärästä, korkoetuuteen ja korkovapauteen sisältyvän tuen laskemisesta, vapaavuosien ja korkovapauden enimmäismääristä samoin kuin tarvittaessa lainaan liittyvän tuen enimmäismääristä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

#### 22 §

##### *Valtionvastuu*

Valtio on vastuussa luottolaitokselle tämän lain nojalla myönnettyjen valtionlainojen niistä pääoman ja koron lopullisista menetyksistä, jotka johtuvat velallisen maksukyvyttömyydestä siltä osin kuin lainan vakuuksista kertyvät varat eivät riitä kattamaan valtionlainasta maksamatta olevia lyhennyksiä ja korkoja.

Valtionvastuun voimassaolon edellytyksenä on, että luottolaitos huolehtii lainasta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisesti sekä hyvää pankkitapaa noudattaen. Lainan myöntänyt luottolaitos on myös velvollinen valvomaan valtion etua ja noudattamaan maa- ja metsätalousministeriön antamia määräyksiä, kun lainan vakuutena oleva omaisuus muutetaan rahaksi vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä, pakkohuutokaupassa tai konkurssimenettelyn yhteydessä.

Vapaaehtoinen velkajärjestely tai siihen verrattava muu järjestely taikka lainan vakuutena olevan omaisuuden vapaaehtoinen rahaksi muuttaminen lainan takaisinperintää vaarantavalla tavalla saadaan tehdä vain työvoima- ja elinkeinokeskuksen suostumuksella.

## 23 §

*Valtionlainoista maksettavat hyvitykset*

Maa- ja metsätalousministeriö päättää luottolaitokselle valtionvastuun perusteella suoritettavasta pääoman ja korkojen hyvityksestä. Ennen hyvityksen vahvistamista ministeriön on selvitettävä, että velallisen ja mahdollisen takaajan maksukyvyttömyydestä johtuva lopullinen menetys on todettu ja ettei menetystä ole voitu kattaa vakuutena olevan omaisuuden myynnistä saaduilla varoilla. Vakuuden myyntiä ei kuitenkaan vaadita silloin, kun velallinen tai lainasta vastuussa oleva kolmas henkilö saa yrityssaneerauksessa tai yksityishenkilön velkajärjestelyssä tai muussa niitä vastaavassa järjestelyssä tai vakuusvastuun järjestelyssä säilyttää vakuutena olevan omaisuuden. Hyvityksen suorittaa luottolaitokselle maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus maatilatalouden kehittämisrahaston varoista.

Jos luottolaitos saa hyvityksen maksamisen jälkeen perityksi lainansaajalta kertymättä jääneitä lyhennyksiä ja korkoja, sen on tilittävä ne maa- ja metsätalousministeriölle maatilatalouden kehittämisrahastoon edelleen tuloutettavaksi. Maa- ja metsätalousministeriö päättää luottolaitokselle maksetun hyvityksen perimisestä takaisin lainansaajalta.

Hyvitys menetyksistä voidaan jättää suoritamatta tai hyvityksen määrää alentaa, jos lainan hoitamisessa ei ole noudatettu tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä taikka hyvää pankkitapaa.

## 24 §

*Hyvityshakemusten käsittelyaika ja hyvityksiä koskevat viivästyskorot*

Maa- ja metsätalousministeriön on käsiteltävä valtionlainaa koskeva hyvityshakemus kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun luottolaitoksen hakemus on saapunut maa- ja metsätalousministeriölle ja velallisen ja mahdollisen takaajan maksukyvyttömyydestä johtuva lopullinen menetys on todettu. Jos hyvityshakemuksen ratkaisemiseen tarvitaan luottolaitokselta lisäselvitystä, lasketaan kolmen kuukauden määräaika siitä, kun maa- ja metsätalousministeriön pyytämät lisäselvitykset on annettu ministeriölle. Jos määräaika ylitetään, on valtio velvollinen suorittamaan ylitysajalta viivästyskorkoa korkolain

(633/1982) 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

Lainansaajalta voidaan periä luottolaitokselle hyvityshakemuksen perusteella maksettusta hyvityksestä vuotuista korkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Tästä on otettava merkintä tukipäätökseen.

## 25 §

*Valtionlainan tilittäminen*

Luottolaitos on velvollinen maksamaan erääntyneet valtionlainan lyhennykset ja korot valtiolle sitä mukaa ja sen suuruusina kuin lainansaajat ovat velvolliset suorittamaan velkansa luottolaitokselle. Tilitykset on suoritettava seitsemän pankkipäivän kuluessa siitä, kun laina on velalliseen nähden erääntynyt tai velallinen on maksanut ylimääräisen lyhennyksen.

Luottolaitoksen hyvityshakemuksen johdosta annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen mukaiset maksut on maksettava seitsemän pankkipäivän kuluessa siitä, kun luottolaitos on saanut päätöksestä tiedon.

## 26 §

*Korkotukilainojen korko*

Luottolaitoksen korkotukilainasta perimä kokonaiskorko saa olla enintään sen koron suuruinen, jota pankki perii samanlaisiin tarkoituksiin tavanomaisin ehdoin myönnettävistä normaalikorkoisista lainoista lisätyinä korkotukilainojen myöntämisestä ja hoitamisesta aiheutuvilla ylimääräisillä kustannuksilla. Maa- ja metsätalousministeriöllä on oikeus olla hyväksymättä lainaa korkotukilainaksi, jos lainan kokonaiskorko poikkeaa edellä mainitusta korosta.

Lainasta maksettavan korkotuen suuruus on neljä prosenttiyksikköä. Lainansaajan on kuitenkin maksettava vähintään kahden prosentin vuotuista korkoa. Korkotuen loputtua lainansaajan on maksettava lainasta kokonaiskoron suuruista korkoa. Korkotukea maksetaan myös yrityssaneerausta ja yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevan hakemuksen vireillä ollessa. Korkotukea ei makseta niiden lisäkustannusten osalta, jotka aiheutuvat ulkomaan valuutan määräisen luoton valuuttakurssien muutoksesta.

Korkotuen muuntamisesta avustukseksi sekä avustusten enimmäismäärästä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

## 27 §

### *Lainoitusta koskevia yleisiä säännöksiä*

Luottolaitosten välityksellä myönnettävien lainojen laina-aika on enintään 30 vuotta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tukihakemuksista vaadittavista lausunnoista, lainavarojen nostamisesta, työn suorittamisajasta, maksuhelpotuksista, lyhennysten ja koron kannosta, maksujen suorittamisen ajankohdasta, lainansiirroista, ylimääräisistä lyhennyksistä ja niiden vaikutuksesta erääntyviin lyhennyksiin, pääomamäärältään vähäisen saamisen suorittamisesta, valtionlainojen valtionvastuun toteamisesta, laina-ehdojen muuttamisen menettelystä sekä muista lainan myöntämiseen ja hoitoon liittyvistä menettelyistä ja ehdoista.

Lainan saa nostaa, vaikka tuen myöntäneen viranomaisen päätös ei olisikaan vielä lainvoimainen. Jos tuen määrä tai tukiehdot päätöksestä tehdyn valituksen johdosta muuttuvat, on lainan määrää ja ehtoja muutettava vastaamaan valitukseen annetun päätöksen ehtoja. Luottolaitos ei kuitenkaan ole velvollinen muuttamaan lainamäärää sitä määrää suuremmaksi, jota se on tukea haettaessa puoltanut. Korkotukilainan ehtoja ei saa tehdyn valituksen johdosta vastoin luottolaitoksen suostumusta muuttaa.

## 28 §

### *Valtionlainojen ja korkotukilainojen rahaliike*

Edellä määritelty keskusrahalaite tai rahoituksen palveluyritys:

1) välittää valtionlainat ja niiden hoitopalkkiot luottolaitoksille;

2) välittää valtionlainojen lyhennykset ja korot valtiolle;

3) allekirjoittaa valtion ja luottolaitosten väliset velkakirjat tarvittaessa valtuutuksen nojalla; sekä

4) tilaa korkotukilainojen korkotuen valtiolta ja välittää sen luottolaitoksille.

Tämän lain mukaisessa vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä, yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) mukaisessa järjestelyssä sekä yksityishenkilön velkajärjestelystä

annetun lain (57/1993) mukaisessa järjestelyssä tehdyt muutokset valtionlainaan tehdään myös luottolaitoksen ja valtion väliseen velkaan.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan määrätä, missä tapauksessa luottolaitokset voivat toimittaa edellä mainitut tehtävät ilman keskusrahalaitea tai rahoituksen palveluyritystä.

## 29 §

### *Luottolaitosten kulujen korvaaminen*

Luottolaitoksille suoritetaan valtionlainojen hoitamisesta aiheutuvista kuluista korvausta, jonka suuruudesta ja maksuehdoista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Maa- ja metsätalousministeriö päättää valtionlainan hoitamisesta luottolaitokselle maksettujen 1 momentissa tarkoitettujen korvausten perimisestä luottolaitokselta takaisin osaksi tai kokonaan, jos luottolaitos ei ole hoitanut valtionlainaa tässä laissa tai sen nojalla säädetyllä tavalla tai hyvän pankkitavan edellyttämällä tavalla. Takaisinperimiseen voidaan 43 ja 44 §:n takaisinperintäsääntöjen estämättä ryhtyä koko laina-ajan.

## 6 luku

### **Velkajärjestelyt**

## 30 §

### *Valtionlainojen ja valtion myyntihintasaamisten vapaaehtoinen velkajärjestely*

Sen estämättä mitä muualla säädetään, voidaan pysyviin taloudellisiin vaikeuksiin joutuneen lainansaajan taloudellisen tilanteen helpottamiseksi vapaaehtoisesti järjestellä valtionlainoja ja valtion myyntihintasaamia.

Lainansaajan voidaan katsoa joutuneen pysyviin taloudellisiin vaikeuksiin, jos hän on tullut tai on ilmeisessä vaarassa tulla maksukyvyttömäksi eikä maksukykyä voida pysyvästi palauttaa myöntämällä korkotukilainojen ja valtionlainojen lyhennysmaksuille lykkäystä tai valtionlainoille korkovapautta taikka sellaisilla varoilla, jotka ovat saatavissa hakijan yrityspääomia haitallisesti vähentämättä.

Edellytyksenä velkajärjestelylle on, että

sen odotetaan olennaisesti parantavan lainansaajan taloudellista tilannetta. Yritystoimintansa lopettaneen tai lopettavan lainansaajan velkoja voidaan vapaaehtoisesti järjestellä vain, jos lainansaajan asunnon säilyttämistä ei voida muutoin turvata. Vapaaehtoinen velkajärjestely ei estä suostumasta yrityksen saneerauksesta annetun lain 97 §:ssä tai yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 78 §:ssä tarkoitettuun menettelyyn.

Vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä voidaan pidentää valtionlainojen ja valtion myyntihintasaamisten takaisinmaksuaikaa, alentaa korkoa sekä myöntää lyhennysten ja korkojen suorittamisesta maksuvapautusta tai lykäystä siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Laina-aikaa voidaan erittäin painavasta syystä pidentää yli 27 §:n 1 momentissa säädetyn enimmäislaina-ajan.

Vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä sovitut velkasuhteen ehtojen muutokset koskevat myös takaajaa, muuta velasta vastuussa olevaa henkilöä sekä velasta vakuuden asettanutta henkilöä. Näiden asemaa ei kuitenkaan saa ilman asianomaisen suostumusta heikentää.

### 31 §

#### *Vapaaehtoisen velkajärjestelyn rajoitukset*

Ellei erityisiä syitä ole, velkajärjestelyä ei voida myöntää, jos hakijalle on jo aikaisemmin myönnetty vapaaehtoinen velkajärjestely.

Vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä ei voida myöntää maksuvapautusta valtionlainan lyhennyksille, jos lainan esinevakuus tai lainalle liike- tai siihen verrattavassa toiminnassa annettu takaus turvaa lyhennysten maksun. Erityisen painavista syistä voidaan maksuvapautus kuitenkin myöntää siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Hakemus on näissä tapauksissa saatettava maa- ja metsätalousministeriön ratkaistavaksi.

Jos lainansaaja on lopettanut elinkeinon harjoittamisen, voidaan maksuvapautus 1 momentissa säädetyn estämättä kuitenkin myöntää, jos:

1) lainansaaja on myynyt vakuutena olevan omaisuuden asuinrakennusta ja siihen liittyvää maa-aluetta lukuun ottamatta;

2) lainansaajan ei katsota kohtuudella selviytyvän lainan takaisinmaksusta pysyvän työkyvyttömyyden, pitkäaikaistyöttömyyden, huoltovelvollisuuden tai muun näihin verrat-

tavan syyn vuoksi; ja

3) maksuvapautus tulee täysimääräisesti lainansaajan hyväksi parantamatta samalla muiden velkojen oikeutta saada saamisistaan maksu.

Jos lainansaajalle korkotuki- tai muuta luottoa myöntäneet velkojat eivät osaltaan suostu vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn, valtionlainat voidaan järjestellä vain erityisestä syystä ja edellyttäen, että valtionlainojen ja muiden valtion saamisten maksamatta oleva määrä on vähintään 60 prosenttia lainansaajan kaikista veloista.

### 32 §

#### *Korkotukilainojen vapaaehtoinen velkajärjestely*

Porotalous- ja luontaiselinkeinon harjoittajille tämän lain tai muiden säädösten tai valtioneuvoston asetuksen nojalla myönnettyjä korkotukilainoja voidaan vapaaehtoisesti järjestellä siten kuin 30 §:ssä säädetään.

Korkotukilainan koron järjestely alentaa lainansaajan maksamaa korkoa. Korkotuen määrä lasketaan velkakirjaehtojen mukaisesti korosta. Velkajärjestely voidaan suorittaa, jos lainansaaja ja lainan myöntänyt luottolaitos ovat yksimielisiä velkajärjestelyn ehdoista ja työvoima- ja elinkeinokeskus on antanut suostumuksen korkotukilainojen järjestelyyn.

### 33 §

#### *Velkajärjestelysopimus*

Työvoima- ja elinkeinokeskus sekä velallinen ja luottolaitos allekirjoittavat yhdessä valtionlainojen ja korkotukilainojen vapaaehtoisen velkajärjestelyn toteuttamista koskevan sopimuksen. Sopimus syrjäyttää lainaa koskevan velkakirjan ja tukipäätöksen ehdot.

Vapaaehtoisen velkajärjestelyn edellytyksistä, menettelystä ja seurannasta säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

### 34 §

#### *Vapaaehtoisen velkajärjestelyn raukeaminen*

Työvoima- ja elinkeinokeskus voi määrätä vapaaehtoisen velkajärjestelyn raukeamaan, jos:

1) velallinen on velkajärjestelyä hakiessaan tai menettelyn kestäessä salannut järjestelyyn olennaisesti vaikuttavia seikkoja tai antanut niistä olennaisessa kohdassa virheellisen tiedon ja velallisen menettely on ollut sopimuksen muiden osapuolten kannalta erityisen moitittavaa; tai

2) lainansaaja on olennaisesti laiminlyönyt sopimuksen noudattamisen ilman hyväksyttävää syytä.

Vapaaehtoinen velkajärjestely raukeaa myös silloin, kun tuomioistuin vahvistaa lainansaajalle yrityksen saneerauksesta annetun lain tai yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain mukaisen maksuohjelman. Tuomioistuimen on ohjelmaa vahvistaessaan otettava huomioon vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn sisältyneet lainat ja saatavat niiden ehtojen mukaan, joita olisi ollut noudatettava ilman vapaaehtoista velkajärjestelyä.

Jos velkajärjestely on määrätty raukeamaan, velkojalla on oikeus vaatia maksua saatavastaan velalliselta niiden ehtojen mukaan, joita olisi ollut noudatettava ilman velkajärjestelyä. Velallisen ei kuitenkaan ole suoritettava velkojalle viivästyskorkoa velkajärjestelyn keston ajalta, jollei työvoima- ja elinkeinokeskus velkajärjestelyn raukeamisen syyn vuoksi toisin päättä.

## 7 luku

### Viranomaiset ja seuranta

#### 35 §

##### *Viranomaiset*

Tämän lain täytäntöönpanosta huolehtivat maa- ja metsätalousministeriö, maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus, työvoima- ja elinkeinokeskukset ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset.

Vesihuoltotukeen sovelletaan mitä yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetussa laissa (56/1980) viranomaisen toimivallasta säädetään tai kysymyksessä olevissa asioissa ministeriöiden toimivallasta muutoin säädetään.

Lain täytäntöönpanoon kuuluvien teknisluoteisten tehtävien jaosta eri viranomaisen kesken säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvosto voi päättää, että tämän lain mukaisissa tehtävissä käytetään apuna muitakin viranomaisia kuin maatalousviranomaisia

ja alan neuvontajärjestöjä.

Maa- ja metsätalousministeriö päättää, milloin tehtävissä voidaan käyttää apuna kasvintuotannon tarkastuskeskusta, eläinlääkintä- ja elintarvikelaitosta ja muita maa- ja metsätalousministeriön alaisia laitoksia.

Edellä 4 luvussa tarkoitetun ohjelman tai hankkeen toimeenpano voidaan antaa kunnan, kuntayhtymän tai muun oikeustoimikelpoisen alueellisen toimielimen tehtäväksi siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Alueellinen toimielin vastaa valtiolle ohjelman tai hankkeen toteuttamisesta sekä sitä varten myönnettyjen varojen käytöstä.

Luonnonolosuhteista johtuvaa porojen hätäröintiä koskevan 9 §:n 2 momentin 7 kohdan ja 14 §:n 2 momentin mukaisen tuen käyttöönottoamisesta päättää valtioneuvosto.

#### 36 §

##### *Rahoitustuen myöntäminen*

Rahoitustuen myöntää asianomainen työvoima- ja elinkeinokeskus.

Ennen kuin työvoima- ja elinkeinokeskus päättää rahoitustuen myöntämisestä, voidaan hakemuksesta hankkia lausunto kunnan maaseutuviranomaiselta ja, milloin hakemus perustuu porotalouteen, myös Paliskuntain yhdistykseltä. Lisäksi on tarvittaessa hankittava lausunto myös muulta asiantuntijataholta, joka on perehtynyt hakijan harjoittamaan toimialaan.

#### 37 §

##### *Valvonta*

Maa- ja metsätalousministeriön velvollisuutena on järjestää varojen käytön valvonta siten, että tarvittavien varojen käyttö- ja seurantatietojen avulla todetaan, ovatko tuen myöntämisen ja maksamisen edellytykset olleet olemassa sekä onko tuen myöntämisen ja maksamisen ehtoja noudatettu.

Maa- ja metsätalousministeriö voi määrätä, että valvonnassa käytetään apuna työvoima- ja elinkeinokeskuksia tai muun hallinnonalan viranomaisia edellyttäen, että tehtävistä ja niiden laajuudesta sovitaan erikseen maa- ja metsätalousministeriön ja asianomaisen ministeriön välillä.

Valtioneuvosto antaa tarkemmat määräykset muulle yritykselle kuin varsinaista maa-

tilataloutta harjoittavalle maatilalle myönnet-  
tävän valtiontuen kertymän valvonnasta.

40 §

### *Tarkastusoikeus*

38 §

#### *Rakentamisen valvonta*

Rakentamiseen myönnettyjen avustusten, korkotuen sekä valtionlainojen käytön valvomiseksi ja maksamisen edellytysten toteamiseksi on sen lisäksi, mitä 39 §:ssä säädetään, rakennuspaikalla pidettävä tarpeelliseksi katsottuja tarkastuksia.

Tarkastukset suoritetaan rakennuttajan kustannuksella siten kuin tarkastuksista säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tai sen nojalla annetuissa säännöksissä. Tarkastuksen voi tämän lain mukaista valvontaa varten suorittaa myös työvoima- ja elinkeinokeskuksen hyväksymä rakennusvalvontaviranomainen.

Rakennusvalvontaviranomainen tai muu kunnan tehtävään osoittama viranomainen on velvollinen myös muissa tapauksissa avustamaan kunnan alueella tämän lain täytäntöönpanossa suorittamalla etuuden hakijan kustannuksella rakennusten arviointeja ja muita toimialaansa kuuluvia tehtäviä.

39 §

#### *Luottolaitoksissa suoritettava valvonta*

Tämän lain mukaisia lainoja myöntävien luottolaitosten on valvottava, että lainat nostetaan maaseutuelinkeinoviranomaisen tukipäätöksen mukaisesti.

Lainan myöntänyt luottolaitos on velvollinen antamaan maa- ja metsätalousministeriölle yksilöidystä pyynnöstä sellaisia tietoja, jotka ovat tarpeen sen selvittämiseksi, onko lainan hakija ollut tuen tarpeessa. Se on myös velvollinen antamaan maa- ja metsätalousministeriölle ne tiedot ja tarkastettavaksi ne asiakirjat, jotka tarvitaan sen toteamiseksi, onko lainaehdot ja asianomaiset Euroopan yhteisön säädöksiä, tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä muutoin noudatettu. Edellä mainittu tietojenantovelvollisuus koskee myös salassa pidettäviä tietoja.

Maa- ja metsätalousministeriöllä ja työvoima- ja elinkeinokeskuksella on oikeus suorittaa ennakolta ilmoittamatta avustusten, lainojen ja muiden tukien myöntämiseen, maksamiseen ja käyttöön liittyviä tarkastuksia.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun valvonnan ja tarkastusten asianmukaiseksi suorittamiseksi ministeriö voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan suorittamaan tuen käyttöön liittyviä tuen välittäjiin ja myöntäjiin sekä tuen saajiin kohdistuvia 1 momentissa tarkoitettuja tarkastuksia puolestaan. Tilintarkastajan tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä tilintarkastaja (JHTT-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisö (JHTT-yhteisö), keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (KHT-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisö (HTM-yhteisö). Tilintarkastaja toimii tehtävässään virkavastuulla. Tilintarkastajan tulee tarkastustehtävää suorittaessaan noudattaa hallintomenettelylakia (598/1982) ja kielilakia (148/1922).

Tuen saaja on velvollinen korvauksetta esittämään 1 ja 2 momentissa tarkoitetuille tarkastajille kaikki tarvittavat tili- ja muut asiakirjat, joilla tarkoitetaan myös automaattisen tietojenkäsittelyn tai muulla vastaavalla tavalla luotua tai säilytettyä vastaavaa aineistoa, sekä muutoinkin avustamaan tarkastuksessa. Tarkastus voi käsittää valvontatehtävän edellyttämässä laajuudessa tuen saajan kotieläinrakennukset, viljelmät, tuotanto- ja jalostuslaitokset, varastot, myynti- ja markkinointitilat sekä muut tuen myöntämisen ja maksamisen edellytyksenä olleet olosuhteet. Tarkastus voi koskea sekä varsinaista tuen saajaa että tuen välittäjää.

Valtioneuvosto voi tarvittaessa antaa tarkempia määräyksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua viranomaisten tarkastusoikeudesta.

Poliisin on annettava tarpeellista virkapuuta korvauksetta 1 momentissa sekä 37—39 §:ssä tarkoitettussa valvonnassa.

## 41 §

*Tietojensaanti ja salassapito*

Tietojensaantiin ja salassapitoon sovelletaan, mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

Sen estämättä, mitä yksityisen liike- tai ammattitoimintaa, kirjanpitoa tai taloudellista asemaa koskevien tai verotusta varten annettujen tietojen salassapidosta taikka henkilötietojen suojasta muutoin säädetään, on tätä lakia täytäntöön panevilla viranomaisilla oikeus saada muilta viranomaisilta tässä laissa tarkoitettua tukea koskevan asian käsittelemiseksi tarpeellisia tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista.

Tukea myöntävä viranomainen voi edellyttää, että tuen hakija tai saaja antaa terveydentilaansa koskevan lääkärintodistuksen tai muuta selvitystä terveydentilastaan siltä osin kuin sillä on merkitystä elinkeinon harjoittamisen kannalta ja sellaisen selvityksen pyytämiseen kysymyksessä olevassa tapauksessa muutoin on perusteita.

## 42 §

*Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen*

Salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen sovelletaan, mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

Sen lisäksi mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta, on tämän lain täytäntöönpanoon osallistuvilla viranomaisilla salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus luovuttaa tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista:

1) valtion ja kunnan viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten; ja

2) syyttäjä-, poliisi ja tulliviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

Tämän lain täytäntöönpanoon osallistuvilla viranomaisilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus luovuttaa myös maa- ja metsätalousministeriölle ja Euroopan yhteisön asianomaisille toimielimille luovutettavaksi muutoin salassa pidettävä tieto, joka

on tarpeen valvottaessa, että Euroopan yhteisön lainsäädäntöä on noudatettu myönnetäessä tukea, jonka rahoittamiseen yhteisö on osallistunut.

## 8 luku

**Takaisinperintä**

## 43 §

*Tuen takaisinperiminen tuen saajalta*

Tämän lain nojalla myönnetyn tuen maksaminen lakkautetaan ja tuki määrätään osaksi tai kokonaan takaisinperittäväksi, jos tuki on käytetty muuhun tarkoitukseen kuin mihin se on myönnetty tai tuen saaja on antanut tuen myöntämiseen tai maksamiseen olennaisesti vaikuttaneita virheellisiä tietoja tai menetellyt muutoin vilpillisesti.

## 44 §

*Harkinnanvarainen takaisinperintä*

Tuen maksaminen voidaan lakkauttaa 43 §:ssä säädetyn lisäksi ja se voidaan määrätä osaksi tai kokonaan takaisin maksettavaksi, jos:

1) tuki on myönnetty tai maksettu väärin perustein;

2) tuen saaja on viiden vuoden kuluessa avustuksen viimeisen erän maksamisesta tai lainan viimeisen erän nostamisesta ilman pakottavaa syytä lopettanut tuen myöntämisen perusteena olevan toimintansa tai olennaisesti supistanut sitä;

3) tuen saaja on avustuksen viimeisen erän maksamista tai lainan viimeisen erän nostamisesta seuraavien viiden vuoden aikana ilman työvoima- ja elinkeinokeskuksen maa-seutuosaston suostumusta luovuttanut tuen kohteena olevaa omaisuutta muun kuin perintöoikeudellisen saannon kautta henkilölle, joka ei täytä tuen myöntämisen edellytyksiä;

4) lainoitettu tila tai sen osa myydään ulosottotoimin;

5) porotaloutta tai luontaiselinkeinoä harjoittavan tukea saaneen avoimen yhtiön, kommandiittiyhtiön, osuuskunnan tai osakeyhtiön omistussuhteet muuttuvat muun kuin perintöoikeudellisen saannon kautta siten, ettei yritystä voida enää pitää tukemis-

kelpoisena tämän lain säännösten mukaisesti;

6) yhteenliittymä purkautuu ennen kuin kuusi vuotta on kulunut tuen myöntämisestä;

7) tukipäätöksessä taikka tuen perusteena olleessa asiakirjassa asetettuja ehtoja ei ole noudatettu;

8) tuen saaja kieltäytyy antamasta tämän lain mukaista tarkastustoimintaa suorittaville tarkastajille tuen käyttöön tai valvontaan liittyviä tietoja taikka tili- tai muita asiakirjoja tai avustamasta tarpeellisessa määrin tarkastuksen suorittamisessa;

9) vakuuden arvo on hakijasta riippumattomasta syystä siinä määrin alentunut, että lainasta maksamatta olevan pääoman periminen vaarantuu;

10) koron tai lyhennyksen suorittaminen on viivästynyt kauemmin kuin kolme kuukautta;

11) jos lainansaaja tai takaaaja on joutunut konkurssiin taikka jos takaaaja on kuollut eikä lainansaaja ole kehotuksista huolimatta asettanut lainan antajan hyväksymää riittävää vakuutta; tai

12) Euroopan yhteisön säännöksissä tätä edellytetään.

#### 45 §

##### *Takaisinperimisen toimivalta*

Maa- ja metsätalousministeriö päättää myöntämiensä tukien takaisinperimisestä ja niiden maksamisen lakkauttamisesta. Muutoin tuen takaisinperimisestä ja maksamisen lakkauttamisesta päättää työvoima- ja elinkeinokeskus. Valtioneuvosto päättää tarvittaessa siitä ajasta, jonka kuluessa tuki on perittävä takaisin. Tuen takaisinperimiseen ei saa ryhtyä enää sen jälkeen, kun kymmenen vuotta on kulunut tuen viimeisen erän maksamisesta.

Luottolaitos voi irtisanoa korkotukilainan heti takaisin maksettavaksi, jos korkotuki on 43 §:ssä mainituilla perusteilla päätetty lakkauttaa. Luottolaitoksen tulee irtisanoa valtionlaina, kun työvoima- ja elinkeinokeskuksen maaseutuosasto on lainvoimaisesti määrännyt lainan irtisanottavaksi. Luottolaitos voi irtisanoa sekä valtionlainan että korkotukilainan, jos 44 §:n 9—11 kohdassa mainitut edellytykset ovat olemassa.

#### 46 §

##### *Vastuu varojen palauttamisesta eräissä tapauksissa*

Jos valtio on Euroopan yhteisön yhteistä maatalouspolitiikkaa tai rakennerahastoja koskevassa lainsäädännössä tarkoitetun jäsenvaltion vastuun perusteella velvollinen maksamaan Euroopan yhteisöjen komissiolle takaisin Euroopan yhteisön varoja, tuen välittäjä on velvollinen maksamaan valtiolle sen komissiolle suorittaman määrän täysimääräisenä kuluineen, jos varojen takaisinmaksu on johtunut välittäjän virheellisestä menettelystä tai jos välittäjä on ohjelma-asiakirjan perusteella suoraan vastuussa komissiolle varojen käytöstä. Varojen palauttamisesta päättää maa- ja metsätalousministeriö.

#### 47 §

##### *Tuen saajan ilmoitusvelvollisuus ja ennakkotieto*

Tuen saajan on välittömästi ilmoitettava tuen myöntäjälle sellaisesta olosuhteiden muutoksesta, joka saattaa aiheuttaa tuen takaisinperimisen tai lakkauttamisen taikka valtionlainan irtisanomisen.

Tuen saajalle voidaan pyynnöstä antaa sitova ennakkotieto siitä, aiheuttaako suunniteltu toimenpide 1 momentissa tarkoitetun seuraamuksen. Vastaava ennakkotieto voidaan antaa myös ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen lainsäädännön mukaisen valtionlainojen ja myyntihintasaamisten sekä avustusten ja muiden tukien osalta. Hakemuksessa on ilmoitettava yksilöitynä kysymys, josta ennakkotietoa haetaan, ja esitettävä asian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys. Ennakkotietoa ei anneta, jos hakemus asiassa on vireillä tai asia on viranomaisen toimesta ratkaistu. Ennakkotiedon antaa tuen myöntävä viranomainen.

#### 48 §

##### *Takaisinperimisen ja irtisanomisen seuraamukset*

Jos tuen saaja on menetellyt 43 §:ssä säädetyllä tavalla, voidaan takaisin perittävää

määrää korottaa enintään 20 prosentilla taikka, jos menettely on ollut erittäin törkeää, enintään 100 prosentilla.

#### 49 §

##### *Takaisinmaksuvelvollisuuden yhteisvastuullisuus*

Jos tuki on myönnetty yhteisesti useammalle, vastaavat kaikki tuen saajat yhteisvastuullisesti tuen palauttamisesta valtiolle. Tuen saajien kesken vastuu jakautuu siinä suhteessa kuin tuen saaja on osallistunut tuen palautusvelvollisuuden perusteena olleeseen toimintaan.

#### 50 §

##### *Takaisin maksettavan määrän korko ja viivästyskorko*

Takaisinperittävälle ja palautettavalle avustukselle, korkohyvitykselle ja lainanhoitokulujen korvaukselle sekä irtisanotulle valtionlainalle on maksettava korkolain 3 § 2 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä maksun suorittamispäivästä sen takaisinmaksupäivään saakka. Jollei palautettavaa määrää makseta asetettuna eräpäivänä, sille on suoritettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

Maa- ja metsätalousministeriö voi erityisesti syystä päättää, että 1 momentissa tarkoitettu korko jätetään osaksi tai kokonaan perimättä, jos tuensaajan menettely on tapahtunut lieventävien olosuhteiden vallitessa tai hänen tilanteensa on vanhuuden, sairauden, pysyvän työkyvyttömyyden, pakottavien taloudellisten vaikeuksien tai muun vastaavan syyn takia sellainen, ettei korkoja saataisi perityksi.

#### 51 §

##### *Tukipäätöksen ehdot*

Tässä laissa säädetyt tuen maksamisen ja takaisinperimisen perusteet on otettava tukipäätöksen ehdoiksi. Tukipäätökseen voidaan ottaa lisäksi myös muita teknisluonteisia

tuen maksamisen ja takaisinperimisen ehtoja sen mukaan, kuin Euroopan yhteisön asetussissa tai komission päätöksissä edellytetään tai valtioneuvoston asetuksella säädetään.

#### 52 §

##### *Saamisten periminen*

Takaisinperintää koskeva päätös voidaan ulosottotoimin panna täytäntöön sen jälkeen kun päätös on saanut lainvoiman.

#### 53 §

##### *Velkakirjaehdot*

Velkakirjoihin on otettava 43 ja 44 §:n mukaiset tuen takaisinperimistä koskevat ehdot. Velkakirjoihin voidaan asettaa irtisanomisen sekä velkakirjassa mainitun irtisanomiskoron maksamisen uhalla noudatettavaksi muitakin ehtoja, jotka koskevat tilan tai alueen käyttämistä, valtionlainan perimisen turvaamista sekä lainan käyttöä samoin kuin muita tarpeelliseksi katsottuja ehtoja.

#### 9 luku

##### **Tiedoksianto ja muutoksenhaku**

#### 54 §

##### *Päätöksen tiedoksianto*

Työvoima- ja elinkeinokeskuksen tukea tai maksuhelpotusta koskevasta hakemuksesta antama päätös saadaan toimittaa hakijalle tiedoksi postitse tavallisena kirjeenä. Tiedoksisaannin katsotaan tällöin tapahtuneen, jollei muuta näytetä, seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätös on annettu postin kuljettavaksi.

Päätöksen tiedoksiannossa muissa tapauksissa noudatetaan, mitä tiedoksiannosta hallintoasioissa annetussa laissa (232/1966) säädetään.

#### 55 §

##### *Muutoksenhakuoikeus*

Asianosainen saa hakea muutosta työvoima- ja elinkeinokeskuksen tämän lain nojalla

tekemään päätökseen valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon päätöksestä.

Metsähallituksen lupapäätökseen haetaan muutosta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain (1203/1992) 1 §:n mukaisesti.

Maa- ja metsätalousministeriön päätökseen saa hakea muutosta siten kuin muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

## 56 §

### *Muutoksenhakumenettely*

Valituskirjelmä voidaan toimittaa muutoksenhakuviranomaiselle tai sille työvoima- ja elinkeinokeskukselle, jonka päätökseen muutosta haetaan. Työvoima- ja elinkeinokeskuksen on lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalle.

Maa- ja metsätalousministeriön päätöstä koskeva valitus voidaan toimittaa suoraan korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

## 57 §

### *Muutoksenhaku maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen*

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan antamaan päätökseen asiassa, joka koskee tuen takaisinperintää tai lakkauttamista, lainan irtisanomista, vapaaehtoisen velkajärjestelyn raukeamista tai erityisen etuuden peruuttamista, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muuten maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valituslupa voidaan myöntää, jos:

1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhteneväisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;

2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta

asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai

3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

## 10 luku

### **Erinäiset säännökset**

## 58 §

### *Myyntihinnan ja lainojen koron tarkistaminen*

Jos ennen 1 päivää tammikuuta 1996 syntyneen valtion myyntihintasaamisen tai porotilalain (590/1969), luontaiselinkeinolain (610/1984) tai porotalouslain (161/1990) nojalla myönnetyn valtionlainan korkona peritään yli kahden ja puolen prosentin vuotuista korkoa, korko on 1 päivän marraskuuta 1996 ja 31 päivän joulukuuta 2001 välisen ajan kuitenkin kaksi ja puoli prosenttia. Asuntolainojen korkona peritään mainittuna aikana enintään neljän prosentin vuotuista korkoa. Vuoden 2002 alusta lukien korkoa voidaan yleisesti tarkistaa enintään kahdella prosenttiyksiköllä lainan myöntämisen jälkeen yleisessä korkotasossa tapahtuneita muutoksia vastaavasti. Myyntihinnan ja lainojen koron yleisestä tarkistamisesta päättää valtioneuvosto.

## 59 §

### *Korvaukset*

Tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta kunnalle aiheutuvista kustannuksista ei makseta valtion varoista muuta kuin kuntien valtionosuuslaissa (1147/1996) säädettyä korvausta.

Neuvontajärjestöille suoritettavista maksuista määrää maa- ja metsätalousministeriö. Milloin kysymys on yksittäistapauksia koskevista valvontaan ja takaisinperimiseen liittyvistä tehtävistä, valtion viranomaiset ovat velvolliset avustamaan maa- ja metsätalousministeriötä ja sen alaisia viranomaisia korvausta.

## 60 §

### *Käsittelymaksun periminen*

Tämän lain nojalla annetuista päätöksistä

peritään maksu siten kuin maksujen perimisestä erikseen säädetään. Työvoima- ja elinkeinokeskuksen velkajärjestelyä ja muita luottojen maksuhelpotuksia sekä tuen myöntämistä koskevat päätökset ovat kuitenkin maksuttomia. Velkajärjestelyä ja muita luottojen maksuhelpotuksia koskevat päätökset ovat maksuttomia myös maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa.

## 61 §

*Panttaus*

Tilan kiinnittäminen ja panttaaminen velan maksamisen vakuudeksi sekä ulosmittaus ja pakkohuutokaupalla myyminen on sallittu.

## 62 §

*Erityiset etuudet*

Luontaiselinkeinon harjoittajalla, joka omistaa tai muutoin hallitsee ja asuu luontaiselinkeinotilaa tai lisäaluetta antamalla muodostettua tilaa taikka tilaa, jonka hankkimista tai rakentamista on tuettu tämän lain tai ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen lain nojalla, on ilman eri korvausta oikeus valtion maa- ja vesialueilla:

1) sijoittaa Metsähallituksen lupapäätöksellä tukikohta metsästystä varten erityisen painavista syistä tai tukikohta kalastusta varten sekä kalakellareita ja varastosuojia elinkeinon harjoittamisen kannalta välttämättömille paikoille kalastuselinkeinon kannalta merkittävien vesistöjen välittömään yhteyteen; ja

2) laiduntaa karjaa sekä koota sille heinää, lehdeksiä, järviluhtaa ja -kortetta.

Edellä 1 §:n 1 momentissa mainittu lupa voidaan antaa vain, jos asianomaisen rakennuksen sijoittamista on pidettävä luontaiselinkeinon harjoittamisen kannalta välttämättömänä. Työvoima- ja elinkeinokeskus antaa lausunnon tukikohdan tarpeellisuudesta.

Metsähallitus voi, työvoima- ja elinkeinokeskuksen annettua asiasta lausunnon, peruuttaa myönnetyn erityisen etuuden, jos etuutta ei voida pitää luontaiselinkeinon harjoittamisen kannalta enää perusteltuna.

## 63 §

*Viittaussäännös*

Tätä lakia täytántöön pantaessa noudatetaan

soveltuvien osin, mitä maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain (1336/1992) 4 §:ssä ja 6 §:n 1 momentissa säädetään.

## 64 §

*Tarkemmat säännökset*

Valtioneuvosto voi tarvittaessa antaa tätä lakia tarkemmat säännökset Euroopan yhteisön asetuksissa jäsenvaltion päätettäväksi jätetyistä seikoista.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa lakia ja valtioneuvoston asetusta tarkemmat määräykset tuettavien toimenpiteiden hyväksytävistä kustannuksista, tuettavien kokonaisinvestointien enimmäismääristä, hankkeen ja toimenpiteen toteuttamisajasta, tuen siirtämisestä sekä tarvittavien maksuvalmius-, kannattavuus- ja muiden laskelmien, maaseutuyritysten kehittämissuunnitelmien sekä velkajärjestelysopimusten laatimistavasta. Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa niin ikään velkakirja, hakemus-, sopimus- ja päätöskäyvät sekä määrää hakijan omakustannusosuuden velkajärjestelysuunnitelmasta ja antaa tarkemmat määräykset kustannusten korvaamiseen liittyvistä menettelytavoista.

Maa- ja metsätalousministeriö voi antaa myös tarkempia määräyksiä tuen hakemis- ja myöntämismenettelystä sekä maksamismenettelystä tai lainojen ja tukien hoitoon liittyvistä tallennus-, seuranta- ja valvontajärjestelmistä.

## 65 §

*Maatilatalouden kehittämisrahaston varojen käyttäminen*

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja voidaan sen lisäksi, mitä niiden käyttämisestä säädetään edellä, käyttää:

1) maan ja muun omaisuuden hankkimiseen;

2) hankitun omaisuuden hoitamiseen ja kunnostamiseen;

3) lainoituksesta aiheutuviin hoitopalkkio- ja muihin menoihin;

4) tämän lain mukaisiin tukitoimenpiteisiin ja valtionlainoihin;

5) porotalouden ja luontaiselinkeinojen kehittämistoimintaa koskevien tutkimusten ja selvitysten suorittamiseen; sekä

6) porotalouden ja luontaiselinkeinojen

edistämishankkeiden tukeen.

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja voidaan käyttää myös porotalous- ja luontaiselinkeinotoiminnan monipuolistamista edistävään yritystoiminnan toimintaedellytysten selvittämiseen ja kehittämiseen sekä yrittäjien tai yrittäjiksi aikovien koulutukseen. Tätä tarkoitusta varten voidaan varoja osoittaa myös työvoima- ja elinkeinokeskuksen maaseutuosastolle, joka voi jakaa niitä edelleen kuntien käytettäväksi.

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoista saadaan maksaa palkkioita ja korvausta vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn tarkoitettuun menettelyyn liittyvistä kustannuksista.

## 11 luku

### Määräajan voimassa olevat tuet

#### 66 §

*Elinkeinotoiminnasta ja asunnon hankkimisesta aiheutuneiden valtion saatavien määräaikainen maksuvapautus*

Sen estämättä mitä muualla säädetään, voidaan erityisiin taloudellisiin vaikeuksiin joutuneen lainansaajan taloudellisen tilanteen helpottamiseksi myöntää määräaikainen maksuvapautus elinkeinon harjoittamisesta aiheutuneiden valtion saatavien ja asunnon hankkimisesta aiheutuneiden valtionlainojen järjestämiseksi 31 päivään joulukuuta 2000 mennessä saapuneen hakemuksen perusteella siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Määräaikainen maksuvapautus voidaan toteuttaa myöntämällä erääntyneiden lyhennyksen ja korkojen suorittamisesta maksuvapautusta. Luoton pääoman osalta maksuvapautuksen määrä voi olla kuitenkin enintään 40 prosenttia erääntyneestä lyhennyksen määrästä ja korkojen osalta maksuvapautuksen määrä voi olla enintään 80 prosenttia.

Lainansaajan voidaan katsoa joutuneen erityisiin taloudellisiin vaikeuksiin, jos hän on tullut tai on ilmeisessä vaarassa tulla maksukyvyttömäksi eikä maksukykyä voida palauttaa myöntämällä korkotukilainojen ja valtionlainojen lyhennysmaksuille lykkäystä tai valtionlainoille korkovapautta taikka sellaisilla varoilla, jotka on saatavissa hakijan yrityspääomia haitallisesti vähentämättä.

Edellytyksenä määräaikaiselle maksuvapautukselle on, että sen oletetaan olennaisesti parantavan lainansaajan taloudellista tilannetta ja järjestelyn myötä elinkeinotoiminta palautuu kannattavaksi. Lisäksi edellytetään, että pääoman tai korkojen rästit ovat syntyneet ennen 1 päivää toukokuuta 1999. Ennen 10 päivää syyskuuta 1993 syntyneitä rästejä ei kuitenkaan voida järjestellä tämän pykälän nojalla.

Yritystoiminnan lopettavan tai lopettaneen velallisen luottoja voidaan järjestellä vain, jos velallisen asunnon säilyttämistä ei voida muutoin turvata ja tällöin järjestely voidaan toteuttaa vain asuntoluottojen osalta. Lisäksi lainansaajalta edellytetään, että hänellä on riittävästi maksuvaraa suoriutua jäljelle jäävän asuntolainan maksuohjelmasta.

#### 67 §

*Määräaikainen maksuhelpotus korkotukilainana ja takauksena*

Porotalouden ja luontaiselinkeinon harjoittajien luottolaitosten myöntämistä vapaarahoitteisista asuntolainoista aiheutuneiden erityisten taloudellisten vaikeuksien vakauttamiseksi voidaan myöntää valtion varoista korkotukea ja valtiontakauksia 31 päivään joulukuuta 2000 mennessä saapuneen hakemuksen perusteella siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Luottolaitokset voivat myöntää korkotukilainaa omaa asuntoa varten otettujen, tavanomaisiin ehdoin myönnettyjen kotimaisten pankkilainojen sekä vero- ja muiden kulujen maksamiseen sellaisten luottojen osalta, joiden pääoman tai korkojen rästit ovat syntyneet ennen 1 päivää toukokuuta 1999.

Edellytyksenä määräaikaiselle maksuhelpotukselle on, että sen oletetaan olennaisesti parantavan lainansaajan taloudellista tilannetta ja järjestelyn myötä taloudellinen tilanne palautuu sellaiseksi, että elinkeinotoiminnan harjoittaminen on kannattavaa.

Valtiontakaus voi kattaa enintään 80 prosenttia lainan kokonaismäärästä. Takaukselle on hankittava normaali pankkitoiminnassa käytetty vakuus, jonka ei tarvitse olla turvaava. Valtion myöntämään takaukseen sovelletaan soveltuvin osin maaseutuelinkeinon rahoituslain (329/1999) 32—34 §:ää.

## 68 §

*Ratkaiseva viranomaislain*

Valtionlainojen ja myyntihintasaamisten määräaikaista maksuvapautusta koskeva hakemus on toimitettava asianomaiseen työvoima- ja elinkeinokeskukseen viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2000. Työvoima- ja elinkeinokeskus ratkaisee hakemuksen.

Korkotukilainan ja valtiontakauksen muodossa myönnettävää määräaikaista maksuhelpotusta on haettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2000. Hakemus toimitetaan työvoima- ja elinkeinokeskukseen. Työvoima- ja elinkeinokeskus antaa lainahakemuksesta lausunnon ja toimittaa hakemuksen luottolaitokselle. Luottolaitos toimittaa hakemuksen maa- ja metsätalousministeriölle, joka ratkaisee asian.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset liitteistä sekä muutoin tuen hakemisessa noudatettavasta menettelystä.

Tämän luvun mukaista tukea koskevat hakemukset on toimitettava työvoima- ja elinkeinokeskukselle samalla kertaa. Asia on käsiteltävä kiireellisenä.

## 12 luku

**Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset**

## 69 §

*Voimaantulo*

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Jos Euroopan yhteisön toimielinten päätökset lakiin sisältyvien toimenpiteiden hyväksymisestä annetaan eri ajankohtana, laki muutoksineen voidaan vastaavilta osin saattaa voimaan eri ajankohdina.

Tällä lailla kumotaan 9 päivänä helmikuuta 1990 annettu porotalouslaki (161/1990) ja 24 päivänä elokuuta 1984 annettu luontaiselinkeinolaki (610/1984) niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

## 70 §

*Varojen käyttö*

Porotilalain, porotalouslain tai luontaiselinkeinolain tarkoituksiin hankittua tai muulla tavoin saatua omaisuutta käytetään tämän lain voimaan tultua maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (657/1966) 3 §:ssä säädettyihin tarkoituksiin.

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja voidaan edelleen käyttää myös sellaisiin porotilalain, luontaiselinkeinolain ja porotalouslain mukaisesti loppuun saatettaviin hankkeisiin, joihin niitä on voitu käyttää tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan.

## 71 §

*Aikaisemman lainsäädännön soveltaminen*

Tämän lain voimaan tullessa porotilalain, luontaiselinkeinolain ja porotalouslain nojalla vireillä olevat asiat käsitellään loppuun mainittujen lakien mukaisesti.

Porotalouslain ja luontaiselinkeinolain sekä muun ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen lainsäädännön täytäntöönpanon osalta sekä mainitun lainsäädännön nojalla syntyneen valtion, kunnan ja luottolaitoksen saamisen osalta noudatetaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja niiden mukaisia sopimusehtoja.

Maaseutuelinkeinolain (1295/1990) säännöksiä sovelletaan myös tämän lain voimaan tultua luontaiselinkeinolain ja porotalouslain ja sitä aikaisemmin voimassa olleen lainsäädännön nojalla vireille tulleisiin asioihin siltä osin kuin mainituissa laeissa on viitattu maaseutuelinkeinolakiin. Valtionlainan tilittämisen osalta sovelletaan kuitenkin, mitä tämän lain 25 §:ssä säädetään valtionlainan tilittämisestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa menettelytapoja koskevia 1—3 momentissa tarkoitettua lainsäädännöstä poikkeavia säännöksiä.

## 72 §

*Aikaisemman lainsäädännön mukaiset maksuhelpotukset ja velkajärjestelyt*

Porotilalain, porotalouslain ja luontaiselin-

keinolain mukaisten valtion myyntihintatasaamisten ja lainojen maksuhelpotukset ja velkajärjestelyt myönnetään ja käsitellään tämän lain 5, 6 ja 11 luvussa säädetyn mukaisesti. Valtion avustusten, myyntihintatasaamisten ja valtionlainojen sekä korkotukilainojen irtisanominen ja takaisinperiminen toteutetaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen lainsäädännön mukaisesti.

### 73 §

#### *Aikaisemman lainsäädännön mukaiset ohjelmaperusteiset tuet*

Ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen lainsäädännön mukaisten EU-osarahoitteisten ohjelmaperusteisten avustusten ja muiden tukien myöntämisessä ja maksamisessa, valvonnassa ja muissa menettelyissä noudatetaan ohjelmakauden loppuun asti tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja määräyksiä, jollei Euroopan yhteisön säännöksistä muuta johdu.

### 74 §

#### *Aikaisemman lainsäädännön mukaisten lainojen valtionvastuu*

Ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen lainsäädännön nojalla maatilatalouden kehittämisrahaston varoista myönnettyjen valtionlainojen valtionvastuun osalta noudatetaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

### 75 §

#### *Aikaisemmin myönnettyjen valtiolainojen hoitopalkkiot*

Porotalouslain ja luontaiselinkeinolain ja muun ennen niiden voimaantuloa voimassa olleen lainsäädännön nojalla myönnettyjen valtionlainojen hoitamisesta maksetaan luotolaitoksille hoito- ja muiden kustannusten korvausta siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

### 76 §

#### *Aikaisemman lainsäädännön mukaisten lainojen ja tukien irtisanominen, lakkauttaminen ja takaisinperiminen*

Ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen lainsäädännön mukaisten tukien ja valtionlainojen lakkauttamisen, irtisanomisen ja takaisinperimisen osalta noudatetaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

### 77 §

#### *Muutoksenhaku aikaisemman lainsäädännön nojalla tehdyistä ratkaisuista*

Tämän lain voimaan tultua työvoima- ja elinkeinokeskuksen ja maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan antamiin päätöksiin porotalouslain ja luontaiselinkeinolain mukaisissa asioissa haetaan muutosta siten kuin tämän lain 9 luvussa vastaavien asioiden osalta säädetään sen estämättä, mitä muutoksenhausta on aikaisemmin säädetty.

### 78 §

#### *Viittaussäännökset*

Milloin muualla laissa viitataan porotalouslakiin tai luontaiselinkeinolakiin, on sovellettava tämän lain vastaavaa säännöstä, jollei edellä toisin säädetä.

### 79 §

#### *Rakennuspaikka*

Paliskunta, joka porotilalain mukaisella hallintaoikeudella hallitsee rakennuspaikka-aluetta, voi työvoima- ja elinkeinokeskuksen lupapäätöksellä vaihtaa sijainniltaan epätarpeellisuuden mukaisen tai sijainniltaan tarpeettomaksi käyneen rakennuspaikka-alueen Metsähallituksen osoittamaan porotalouden kannalta soveliaaseen paikkaan. Jos paliskunnan omistamia rakennuksia ei siirretä alueelta kahden vuoden kuluessa työvoima- ja elinkeinokeskuksen päätöksestä lukien, omistusoikeus rakennuksiin siirtyy valtiolle korvauksetta.

## 80 §

*Eräät aikaisemman lainsäädännön mukaiset toimenpiteet ja oikeussuhteet*

Porotilalain säännöksiä noudatetaan niiden asioiden osalta, jotka liittyvät porotilalain täytäntöönpanoon ja joista ei tässä laissa säädetä toisin. Sanottu koskee myös maksuhelpotuksia sekä tilojen rajoituksia. Valtion saamisten siirtäminen, valtion saamisten sekä avustusten takaisin periminen, tilan tai sen osan rajoituksista ja panttivastuusta va-

pauttaminen, luovutuslupien myöntäminen sekä maksuhelpotusten myöntäminen valtion saamisten osalta kuuluu kuitenkin työvoimaja elinkeinokeskuksen toimivaltaan, jolle niitä tässä laissa ole annettu maa- ja metsätalousministeriön tehtäväksi. Porotilalakia noudatetaan soveltuvin osin myös lainojen osalta. Maksuhelpotukset ja lainojen siirrot ratkaisee kuitenkin lainan myöntänyt luottolaitos, jonka tulee tällöin noudattaa mitä ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleessa lainsäädännössä on säädetty.

## 2.

**Laki**

**maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* maatilatalouden kehittämisrahastosta 16 päivänä joulukuuta 1966 annetun lain (657/1966) 2 § ja 3 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 330/1999, seuraavasti:

## 2 §

Maatilatalouden kehittämisrahaston muodostavat asuntorahastoon kuuluneet varat, rahaston toiminnasta kertyvät tai lahjoituksina saadut varat sekä ne varat, jotka valtion talousarviossa rahastoon siirretään sekä maa-seutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 8 §:n 3 momentin sekä porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ( / ) 8 § 2 momentin nojalla rahaston varoista rahoitetun tuen osarahoituksena rahastoon tuloutetaan.

## 3 §

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja käytettäessä on erityisesti edistettävä maa-seutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) ja porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ( / ) mukaisia tavoitteita.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

## 3.

**Laki**

**yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta 18 päivänä tammikuuta 1980 annetun lain (56/1980) 1 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 334/1999, seuraavasti:

## 1 §

Jollei maaseutuelinkeinojen rahoituslaista (329/1999) tai porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaista ( / ) muuta johdu, tätä lakia sovelletaan myös myönnettäessä yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin sel-

laisia avustuksia, joiden rahoittamiseen saadaan tukea Euroopan yhteisön rakennerahastoista.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

## 4.

**Laki**

**maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* maaseutuelinkeinolain hallinnosta kunnissa 20 päivänä joulukuuta 1991 annetun lain (1558/1991) 1 §, sellaisena kuin se on laissa 336/1999, seuraavasti:

## 1 §

Kunnan on huolehdittava alueellaan maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ( / ) sekä muiden maaseutuelinkeino- ja koskevien lakien, asetusten ja päätösten täytäntöönpanosta siten kuin erikseen säädetään.

Kunnan on annettava maa- ja metsätalousministeriölle, maa- ja metsätalousministeriön

tietopalvelukeskukselle, työvoima- ja elinkeinokeskukselle ja muille valtion viranomaisille virka-apua, lausuntoja ja selvityksiä maaseutuelinkeinoihin sekä porotalous- ja luontaiselinkeinoihin liittyvissä asioissa.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

## 5.

**Laki****yritystuesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* yritystuesta 10 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1136/1993) 2 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 337/1999, seuraavasti:

## 2 §

voida myöntää tässä laissa tarkoitettua tukea.

Hankkeeseen, johon on myönnetty maa-seutuelinkeinojen rahoituslaissa (329/1999) tai porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaissa ( / ) tarkoitettua avustusta, ei

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

## 6.

**Laki****aravalain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* 17 päivänä joulukuuta 1993 annetun aravalain (1189/1993) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 338/1999, seuraavasti:

## 1 §

*Soveltamisala*

keinojen rahoituslain (329/1999) tai porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ( / ) nojalla tai muun lain nojalla maatilatalouden kehittämisrahaston varoista.

Tämän lain nojalla ei myönnetä lainaa sellaisiin asuntoihin, joita varten voidaan myöntää lainaa tai korkotukea maaseutuelin-

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

## 7.

**Laki****omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* omistusasuntolainojen korkotuesta 17 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1204/1993) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 339/1999, seuraavasti:

## 1 §

*Soveltamisala*

(329/1999), tai porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ( / ) nojalla tai muun lain nojalla maatilatalouden kehittämisrahaston varoista.

Tämä laki ei koske omistusasuntoja, joita varten voidaan myöntää lainaa tai korkotukea maaseutuelinkeinojen rahoituslain

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

## 8.

**Laki****varainsiirtoverolain 14 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* 29 päivänä marraskuuta 1996 annetun varainsiirtoverolain (931/1996) 14 §, sellaisena kuin se on laissa 343/1999, seuraavasti:

## 14 §

*Eräät maatalouselinkeinolainsäädännön mukaiset luovutukset*

Veroa ei ole suoritettava, jos:

1) luovuttajana on valtio ja luovutus tapahtuu maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (657/1966), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ( / ) tai kolttalain (253/1995) mukaisiin tarkoituksiin;

2) luovutuksensaajalle on myönnetty 1 kohdassa tarkoitetun lain tai maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) tai porota-

louden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ( / ) mukainen laina kiinteistön tai sen osan hankkimista varten; tai

3) luovutuksensaajan vastattavaksi on siirretty 2 kohdassa tarkoitettu laina tai 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua lainsäädäntöä vastaavan aikaisemman lainsäädännön mukainen laina, jos hänelle olisi voitu myöntää laina 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun lainsäädännön mukaan.

Verovapauden edellytyksenä on työvoima- ja elinkeinokeskuksen antama todistus siitä, että luovutus tapahtuu 1 momentin 1 kohdassa mainittuun tarkoitukseen tai että luo-

vutuksensaajalle on myönnetty 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu laina tai hänen vastatavakseen on siirretty 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu laina.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tätä lakia sovelletaan sen voimaantulon jälkeen tehtyihin 14 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin luovutuksiin sekä luovutuksiin, joiden perusteella 2 kohdassa tarkoitettu laina on myönnetty tai 3 kohdassa tarkoitettu laina siirretty tämän lain voimaantulon jälkeen.

## 9.

### Laki

**pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle annetun lain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle 14 päivänä tammikuuta 1938 annetun lain (23/1938) 7 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 331/1999, seuraavasti:

#### 7 §

Milloin lunastettu kiinteistö tai sen osa käytetään maatilatalouden kehittämisrahas-  
tosta annetun lain tarkoituksiin, se voidaan antaa kiinteistön entiselle omistajalle tai hänen aviopuolisollensa taikka heidän tai jom-  
mankumman heistä perintökaaren (40/1965) 2 luvussa tarkoitettulle sukulaiselle, ottolap-  
selle tai kasvattilapselle taikka tällaisen hen-  
kilön aviopuolisolle, vaikka maaseutuelinkei-  
nojen rahoituslain (329/1999) 5 §:ssä tai po-

rotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoitus-  
lain ( / ) 5 §:ssä tai näiden lakien nojalla  
säädettyjä edellytyksiä ei olisikaan olemassa.  
Lunastettu kiinteistö tai sen osa voidaan an-  
taa myös yhteisesti kahdelle tai useammalle  
henkilölle.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

## 10.

### Laki

**poronhoitolain 34 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* 14 päivänä syyskuuta 1990 annetun poronhoitolain (848/1990) 34 §:n 1 mo-  
mentti seuraavasti:

#### 34 §

*Korvattava vahinko*

Porojen maa- ja metsätaloudelle aiheutta-

ma vahinko samoin kuin porojen 31 §:n 1  
momentissa tarkoitettulla alueella aiheuttama  
vahinko on korvattava vahinkoa kärsineelle.  
Vahingonkorvausta ei kuitenkaan suoriteta:

1) valtiolle, kunnalle tai seurakunnalle ai-

heutuneesta vahingosta;

2) metsämailla kasvavan jäkälän ja ruohon tallaisesta tai syömisestä ja muiden pensaiden ja puiden kuin metsänuudistusaloilla olevien taimien, lehtien ja neulasten vahingoittamisesta aiheutuneesta vahingosta;

3) vahingosta, joka on aiheutunut 2 §:n 2 momentissa tarkoitettulta alueelta luovutella tai vuokratulla maalla, tai porotilla-

laissa (590/1969) tarkoitettulla porotilalla; eikä

4) porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ( / ) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettun tilan omistajalle.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

## 11.

### Laki

#### kolttalain 8 ja 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 24 päivänä helmikuuta 1995 annetun kolttalain (253/1995) 8 §:n 1 momentti ja 13 § seuraavasti:

#### 8 §

*Eräät muut lainsäädännön mukaiset tukitoimenpiteet*

Kolтта-alueella toimivia paliskuntia tuetaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ( / ) mukaisesti. Muutoin 4 §:ssä tarkoitetuille kolttille myönnetään porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaissa tarkoitettuja etuuksia vastaavat edut tämän lain mukaisesti.

#### 13 §

*Palvelutuki*

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoista voidaan myöntää avustuksia hankkeisiin, joilla kehitetään ja ylläpidetään kolтта-alueen kultuuri-, tieto- ja muita palveluja.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 14 päivänä lokakuuta 1999

**Tasavallan Presidentti**

**MARTTI AHTISAARI**

Maa- ja metsätalousministeri *Kalevi Hemilä*

## 2.

**Laki****maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* maatilatalouden kehittämisrahastosta 16 päivänä joulukuuta 1966 annetun lain (657/1966) 2 § ja 3 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 330/1999, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

## 2 §

Maatilatalouden kehittämisrahaston muodostavat asutusrahastoon kuuluneet varat, rahaston toiminnasta kertyvät tai lahjoituksina saadut varat sekä ne varat, jotka valtion talousarviossa rahastoon siirretään sekä maa-seutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 8 §:n 3 momentin nojalla rahaston varoista rahoitetun tuen osarahoituksena rahastoon tuloutetaan.

## 2 §

Maatilatalouden kehittämisrahaston muodostavat asuntorahastoon kuuluneet varat, rahaston toiminnasta kertyvät tai lahjoituksina saadut varat sekä ne varat, jotka valtion talousarviossa rahastoon siirretään sekä maa-seutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 8 §:n 3 momentin *sekä porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ( 1 )* 8 §:n 2 momentin nojalla rahaston varoista rahoitetun tuen osarahoituksena rahastoon tuloutetaan.

## 3 §

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja käytettäessä on erityisesti edistettävä maa-seutuelinkeinojen rahoituslain mukaisia tavoitteita.

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja käytettäessä on erityisesti edistettävä maa-seutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) ja *porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ( 1 )* mukaisia tavoitteita.

*Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.*

## 3.

**Laki****yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta 18 päivänä tammikuuta 1980 annetun lain (56/1980) 1 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 334/1999, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

## 1 §

Jollei maaseutuelinkeinojen rahoituslaista (329/1999) muuta johdu, tätä lakia sovelletaan myös myönnettäessä yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin sellaisia avustuksia, joiden rahoittamiseen saadaan tukea Euroopan yhteisön rakennerahastoista.

Jollei maaseutuelinkeinojen rahoituslaista (329/1999) tai porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaista ( / ) muuta johdu, tätä lakia sovelletaan myös myönnettäessä yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin sellaisia avustuksia, joiden rahoittamiseen saadaan tukea Euroopan yhteisön rakennerahastoista.

*Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.*

## 4.

**Laki****maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* maaseutuelinkeinolain hallinnosta kunnissa 20 päivänä joulukuuta 1991 annetun lain (1558/1991) 1 §, sellaisena kuin se on laissa 336/1999, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

## 1 §

Kunnan on huolehdittava alueellaan maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) sekä muiden maaseutuelinkeinoja koskevien lakien, asetusten ja päätösten täytäntöönpanosta siten kuin siitä erikseen säädetään.

Kunnan on annettava maa- ja metsätalousministeriölle, maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselle, työvoima- ja elinkeinokeskukselle ja muille valtion viranomaisille virka-apua, lausuntoja ja selvityksiä maaseutuelinkeinoihin liittyvissä asioissa.

## 1 §

Kunnan on huolehdittava alueellaan maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ( / ) sekä muiden maaseutuelinkeinoja koskevien lakien, asetusten ja päätösten täytäntöönpanosta siten kuin erikseen säädetään.

Kunnan on annettava maa- ja metsätalousministeriölle, maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselle, työvoima- ja elinkeinokeskukselle ja muille valtion viranomaisille virka-apua, lausuntoja ja selvityksiä maaseutuelinkeinoihin sekä porotalouden ja luontaiselinkeinoihin liittyvissä asioissa.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

*Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.*

---

## 5.

**Laki****yritystuesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* yritystuesta 10 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1136/1993) 2 §:n 3 momentti sellaisena kuin se on laissa 337/1999, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

## 2 §

---

Hankkeeseen, johon on myönnetty maa-seutuelinkeinojen rahoituslaissa (329/1999) tarkoitettua avustusta, ei voida myöntää tässä laissa tarkoitettua tukea.

---

Hankkeeseen, johon on myönnetty maa-seutuelinkeinojen rahoituslaissa (329/1999) tai porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaissa ( / ) tarkoitettua avustusta, ei voida myöntää tässä laissa tarkoitettua tukea.

---

*Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.*

---

## 6.

**Laki****aravalain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* 17 päivänä joulukuuta 1993 annetun aravalain (1189/1993) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 338/1999, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

## 1 §

*Soveltamisala*


---

Tämän lain nojalla ei myönnetä lainaa sellaisiin asuntoihin, joita varten voidaan

---

Tämän lain nojalla ei myönnetä lainaa sellaisiin asuntoihin, joita varten voidaan

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

myöntää lainaa tai korkotukea maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) nojalla tai muun lain nojalla maatilatalouden kehittämisrahaston varoista.

myöntää lainaa tai korkotukea maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) tai *porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain* ( / ) nojalla tai muun lain nojalla maatilatalouden kehittämisrahaston varoista.

*Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.*

## 7.

**Laki****omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* omistusasuntolainojen korkotuesta 17 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1204/1993) 1 §:n 2 momentti sellaisena kuin se on laissa 339/1999, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

## 1 §

*Soveltamisala*

Tämä laki ei koske omistusasuntoja, joita varten voidaan myöntää lainaa tai korkotukea maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) nojalla tai muun lain nojalla maatilatalouden kehittämisrahaston varoista.

Tämä laki ei koske omistusasuntoja, joita varten voidaan myöntää lainaa tai korkotukea maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999), tai *porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain* ( / ) nojalla tai muun lain nojalla maatilatalouden kehittämisrahaston varoista.

*Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.*

## 8.

## Laki

## varainsiirtoverolain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* 29 päivänä marraskuuta 1996 annetun varainsiirtoverolain (931/1996) 14 §, sellaisena kuin se on laissa 343/1999, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

## 14 §

*Eräät maatalouselinkeinolainsäädännön  
 mukaiset luovutukset*

Veroa ei ole suoritettava, jos:

1) luovuttajana on valtio ja luovutus tapahtuu maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (657/1966), porotalouslain (161/1990), luontaiselinkeinolain (610/1984) tai kolttalain (253/1995) mukaisiin tarkoituksiin;

2) luovutuksensaajalle on myönnetty 1 kohdassa tarkoitetun lain tai maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) mukainen laina kiinteistön tai sen osan hankkimista varten; tai

3) luovutuksensaajan vastattavaksi on siirretty 2 kohdassa tarkoitettu laina tai 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua lainsäädäntöä vastaavan aikaisemman lainsäädännön mukainen laina tai myyntihintasaatava, jos hänelle olisi voitu myöntää laina 1 tai 2 kohdassa tarkoitettun lainsäädännön mukaan.

Verovapauden edellytyksenä on työvoima- ja elinkeinokeskuksen antama todistus siitä, että luovutus tapahtuu 1 momentin 1 kohdassa mainittuun tarkoitukseen tai että luovutuksensaajalle on myönnetty 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu laina tai hänen vastattavakseen on siirretty 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu laina.

## 14 §

*Eräät maatalouselinkeinolainsäädännön  
 mukaiset luovutukset*

Veroa ei ole suoritettava, jos:

1) luovuttajana on valtio ja luovutus tapahtuu maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (657/1966), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ( / ) tai kolttalain (253/1995) mukaisiin tarkoituksiin;

2) luovutuksensaajalle on myönnetty 1 kohdassa tarkoitetun lain tai maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) tai porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ( / ) mukainen laina kiinteistön tai sen osan hankkimista varten; tai

3) luovutuksensaajan vastattavaksi on siirretty 2 kohdassa tarkoitettu laina tai 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua lainsäädäntöä vastaavan aikaisemman lainsäädännön mukainen laina, jos hänelle olisi voitu myöntää laina 1 tai 2 kohdassa tarkoitettun lainsäädännön mukaan.

Verovapauden edellytyksenä on työvoima- ja elinkeinokeskuksen antama todistus siitä, että luovutus tapahtuu 1 momentin 1 kohdassa mainittuun tarkoitukseen tai että luovutuksensaajalle on myönnetty 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu laina tai hänen vastattavakseen on siirretty 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu laina.

*Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.*

*Tätä lakia sovelletaan sen voimaantulon jälkeen tehtyihin 14 §:n 1 kohdassa tarkoitettuihin luovutuksiin sekä luovutuksiin, joiden perusteella 2 kohdassa tarkoitettu laina on myönnetty tai 3 kohdassa tarkoitettu laina siirretty tämän lain voimaantulon jälkeen.*

## 9.

**Laki****pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle annetun lain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle 14 päivänä tammikuuta 1938 annetun lain (23/1938) 7 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 331/1999, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

## 7 §

Milloin lunastettu kiinteistö tai sen osa käytetään maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain tarkoituksiin, se voidaan antaa kiinteistön entiselle omistajalle tai hänen aviopuolisollensa taikka heidän tai jomankumman heistä perintökaaren (40/1965) 2 luvussa tarkoitetulle sukulaiselle, ottolapselle tahi kasvattilapselle taikka tällaisen henkilön aviopuolisolle, vaikka maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 5 §:ssä tai sen nojalla säädettyjä edellytyksiä ei olisikaan olemassa. Lunastettu kiinteistö tai sen osa voidaan antaa myös yhteisesti kahdelle tai useammalle henkilölle.

Milloin lunastettu kiinteistö tai sen osa käytetään maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain tarkoituksiin, se voidaan antaa kiinteistön entiselle omistajalle tai hänen aviopuolisollensa taikka heidän tai jomankumman heistä perintökaaren (40/1965) 2 luvussa tarkoitetulle sukulaiselle, ottolapselle tai kasvattilapselle taikka tällaisen henkilön aviopuolisolle, vaikka maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 5 §:ssä tai porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ( / ) 5 §:ssä tai näiden lakien nojalla säädettyjä edellytyksiä ei olisikaan olemassa. Lunastettu kiinteistö tai sen osa voidaan antaa myös yhteisesti kahdelle tai useammalle henkilölle.

*Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.*

10.

**Laki****poronhoitolain 34 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* 14 päivänä syyskuuta 1990 annetun poronhoitolain (848/1990) 34 §:n 1 momentti seuraavasti:*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

## 34 §

## 34 §

*Korvattava vahinko**Korvattava vahinko*

Porojen maa- ja metsätaloudelle aiheuttama vahinko samoin kuin porojen 31 §:n 1 momentissa tarkoitetuilla alueilla aiheuttama vahinko on korvattava vahinkoa kärsineelle. Vahingonkorvausta ei kuitenkaan suoriteta:

1) valtiolle, kunnalle tai seurakunnalle aiheutuneesta vahingosta;

2) metsämailla kasvavan jäkälän ja ruohon talleamisesta tai syömisestä ja muiden pensaiden tai puiden kuin metsänuudistusaloilla olevien taimien lehtien ja neulasten vahingoittamisesta aiheutuneesta vahingosta; *eikä*

3) vahingosta, joka on aiheutunut 2 §:n 2 momentissa tarkoitettulta alueelta luovutetulla tai vuokratulla maalla, porotilalaissa (590/69) tarkoitettulla porotilalla *taikka luontaiselinkeinolaissa (610/84) tarkoitettulla luontaiselinkeinotilalla tai lisäaluetta antamalla muodostetulla tilalla.*

Porojen maa- ja metsätaloudelle aiheuttama vahinko samoin kuin porojen 31 §:n 1 momentissa *tarkoitettulla alueella* aiheuttama vahinko on korvattava vahinkoa kärsineelle. Vahingonkorvausta ei kuitenkaan suoriteta:

1) valtiolle, kunnalle tai seurakunnalle aiheutuneesta vahingosta;

2) metsämailla kasvavan jäkälän ja ruohon talleamisesta tai syömisestä ja muiden pensaiden ja puiden kuin metsänuudistusaloilla olevien taimien, lehtien ja neulasten vahingoittamisesta aiheutuneesta vahingosta;

3) vahingosta, joka on aiheutunut 2 §:n 2 momentissa tarkoitettulta alueelta luovutetulla tai vuokratulla maalla tai porotilalaissa (590/1969) tarkoitettulla porotilalla; *eikä*

4) *porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ( / ) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettun tilan omistajalle.*

*Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana..*

## 11.

**Laki****kolttalain 8 ja 13 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* 24 päivänä helmikuuta 1995 annetun kolttalain (253/1995) 8 §:n 1 momentti ja 13 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

## 8 §

## 8 §

*Eräät muut lainsäädännön mukaiset tukitoimenpiteet*

*Eräät muut lainsäädännön mukaiset tukitoimenpiteet*

Koltta-alueella toimivia paliskuntia tuetaan porotalouslain (161/90) mukaisesti. Muutoin 4 §:ssä tarkoitetuille kolttille myönnetään porotalouslaissa ja luontaiselinkeinolaissa (610/84) tarkoitettuja etuuksia vastaavat edut tämän lain mukaisesti.

Koltta-alueella toimivia paliskuntia tuetaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ( / ) mukaisesti. Muutoin 4 §:ssä tarkoitetuille kolttille myönnetään porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaissa tarkoitettuja etuuksia vastaavat edut tämän lain mukaisesti.

## 13 §

## 13 §

*Palvelutuki**Palvelutuki*

Maaseutuelinkeinopiiri voi valtion talousarviossa osoitetuista varoista myöntää avustuksia hankkeisiin, joilla kehitetään ja ylläpidetään koltta-alueen kulttuuri-, tieto- ja muita palveluja.

Työvoima- ja elinkeinokeskus voi maatalouden kehittämisrahaston varoilla myöntää avustuksia hankkeisiin, joilla kehitetään ja ylläpidetään koltta-alueen kulttuuri-, tieto- ja muita palveluja.

*Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.*